דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, כ"א בשבט תשמ"ז, 20 בפברואר 1987 ● גליון 19048

היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

אירגוני הקניות, תחקיר / יקיר צור, אמיר רוזנבליט, שמעון וייס, נעה גל, דויד מרשיוב. השטחים / שלמה גזית, טלי זליגר. ישראל דרום־אפריקה / יוסי מלמן. „הלביא" / מנחם (מנדי) מרון, דן הלפרין. השבוע / חיים גורי, אמנון דנקנר, חגי אשד. בימות / אהוד מנור, יעל גורי, רותם בר.

מזג האויר

(ש). – תחזית מזג האוויר להיום:
ירושלים: 5–14, רמת־הגולן: 4–13, נהריה: 10–18, צפת: 6–12, חיפה: 10–19, טבריה: 7–19, נצרת: 7–16, עפולה: 6–18, שומרון: 6–15, תל־אביב: 9–19, לוד: 7–19, יריחו: 7–23, עזה: 10–19, באר־שבע: 5–19, אילת: 10–25.

ארה"ב מסכימה לוועידה „קטנה": ישראל־ירדן־מצרים־פלשתינאים

משרד החוץ: מגעים קדחתניים בין ארה"ב למדינות אירופה לתאום עמדות על ועידה

מאת אמנון דנקנר ויוסי מלמן

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – ראש הממשלה יצחק שמיר הצליח למכור למארחיו האמריקאים את הרעיון של מיני ועידה בינלאומית, שבה ישתתפו ישראל, מצרים ירדן ונציגים פלשתינאים – כך העריכו אתמול פקידים ישראלים. גם פקידים אמריקאים אמרו אתמול, כי הרעיון נראה רציני וכי באו לבדוק אותו עם ירדן.

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ אמר אתמול בהופעה בפני ועדת החוץ של בית הנבחרים, כי חילוקי הדעות בינו לבין שמיר בנושא הוועידה הבינלאומית קיבלו פרשנות מגוזמת ואישר, כי יש טעם לבדוק את הצעה של מיני ועידה בינלאומית.

כהופעה בפני מועדון העתונות בוואשינגטון קרא אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר למלך חוסיין לבוא למו"מ ישיר עם ישראל, אם ברצונו בכך – בוואשינגטון או אפילו בקמפ דייויד.

בידיעות שהגיעו לירושלים נמסר לעומת זאת, כי ארה"ב פתחה במגעים אינטנסיביים עם מדינות אירופה כדי לתאם עמדה משותפת בקשר לאפשרות כינונה של ועידה

(המשך בעמ' 2)

הסכמה על שיתוף פעולה בין ישראל לצבא ארה"ב באירופה

ההסכם עשוי להכניס לישראל כ־100 מיליון דולאר בשנה

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – פירסומים עקרוניים לשיתוף פעולה בין ישראל לצבא ארה"ב באירופה, העשוי להביא למשק הישראלי בשנה הבאה הזמנות בסכומים של 100 מיליון דולאר בשנה, הושגו אתמול בשיחתם של ראש הממשלה יצחק שמיר ושר ההגנה האמריקאי קאספר וויינברגר.

המדובר באספקת תחמושת ותוצרים שונים לצבא האמריקאי באירופה, שיפוץ טנקים, מטוסים, כלי רכב וספינות ועבודות אחזקה שונות על ידי ישראל.

שמיר וויינברגר נפגשו אתמול לשיחה בת שעה וחצי בפנטאגון בארבע עיניים.

ראש הממשלה אמר לויינברגר, כי ישראל תמשיך בייצור מטוס ה„לביא" מתוך גישה של „עסקים כרגיל" וכי בדיקת החלופות, שהוצעו על ידי האמריקאים, תימשך זמן רב ולא תהיה קלה.

מקורות ישראליים הביעו אתמול זעם רב על הדלפה מכוונת לעיתונות האמריקאית של פרטים מתוך דו"ח מבקר הקונגרס בעניין ה„לביא". הם טענו, כי ההדלפה מצביעה באורח מגמתי על ידי הפנטאגון תוך הפרת התחייבות ההדדית של שתי המדינות לא לפרסם פרטים מן הדו"ח עד לשבוע הבא. עם זאת עיון בדו"ח מוכיח כי נתוניו קרובים יותר לנתוני ישראל מאשר לאלה של הפנטאגון.

הדו"ח קובע, כי ייצור של כל מטוס „לביא" יעלה 17.8 מיליון דולאר ולא 22.5 מיליון דולאר, כפי שהעריך הפנטאגון. הדו"ח מותח גם ביקורת על נתונים לקויים של הפנטאגון, בעיקר בבניית עלות שעות העבודה.

עם זאת קובע הדו"ח, כי ייצור ה„לביא" יטיל על תקציב ישראל בשנים הקרובות מעמסה של מיליארד דולאר בשנה, אולם נציגי ישראל חולקים על נתון זה. הדו"ח קובע עוד, כי בשנה הראשונה לייצור ה„לביא" תזדקק ישראל ל־720 מיליון דולאר לצורך הפרוייקט, בעוד שהסכום שהוצע ל„לביא" מכספי הסיוע הוא 550 מיליון דולאר בלבד.

ערב פגישתו עם שמיר יצא וויינברגר בהתקפה חריפה על ה„לביא" ואמר, שזה יהיה מטוס נוחות, שלא יוסיף לבטחון ישראל. הוא המליץ, כי ישראל תבחר באחת מחלופות ה„לביא".

נודע, כי וויינברגר ושמיר דנו גם בשיתוף פעולה מודיעיני.

ישראל הציעה לארה"ב את עזרתה בהקמה מחדש של תשתית מודיעינית אמריקאית בלבנון, תשתית שנהרסה בשנים האחרונות כמעט כליל.

שמיר מסרב לאפשר לאמריקאים לחקור ישראלים בפרשת איראן

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר") ראש הממשלה יצחק שמיר סירב למסור מידע על מעורבות ישראל בפרשה האיראנית. הוא אמר כי כל עת שנמשכות החקירות בארה"ב בנושא, אינו יכול למסור דבר.

ועדת החקירה הנשיאותית הבודקת את הפרשה האיראנית הביעה אתמול מורת רוח מחוסר שיתוף פעולה מספיק מצד ישראל. פקידים ישראלים אמרו בתגובה, כי חברי הוועדה איחרו מאוד בהגשת שאלותיהם לישראל וכי מכיוון שעל הוועדה להגיש את הדו"ח שלה לנשיא כבר בשבוע הבא, לא נותר מספיק זמן לישראל להגיש לוועדה את המידע שהיתה רוצה להגיש.

אתמול הסתבר גם, כי לא הושג סיכום סופי בעניין חקירת הישראלים בפגישת ראש הממשלה שמיר עם ראשי הוועדות החוקרות בקונגרס שהיתה שלשום בערב. נמסר, כי הסיכום הושג רק לגבי השלב הראשון של מסירת שאלונים לפקידים ישראלים, אולם נשארה פתוחה השאלה מה ייעשה במקרה, שהתשובות לא תהיינה מספקות. סוכם, כי חברי הצוות של החקירה יוכלו לנסוע לישראל, אולם ממשלת ישראל עומדת בסירובה לאפשר להם להתחקר אישים ישראליים, שהיו מעורבים בפרשה.

בתשובה לשאלה אמר ראש הממשלה במועדון העיתונות של ואשינגטון, כי ישראל מתנערת על פרשת פולארד. אתמול פורסם מזכר של התביעה בפרשת פולארד, שהגדיר את המרגל הישראלי כמי שגרם נזק חמור לבטחונה של ארה"ב, – „לא פחות מאשר כל מרגל אחר שפעל בשירות מדינה זרה".

שחרור הנווט

ראש הממשלה יצחק שמיר אישר אתמול כהופעה בפני מועדון העתונות בואשינגטון, כי ישראל מנהלת מגעים לשחרור הנווט הישראלי, המצוי בידי ארגון „אמל" בלבנון. שמיר אמר, כי אין דינו של מקרה זה כדין מו"מ לשחרור בני הערובה, מכיוון שהמדובר בשבוי מלחמה. „אנחנו בודקים את העניין הזה", אמר שמיר.

נודע, כי ממשלת ישראל מנהלת מו"מ לשחרור הנווט תמורת שחרורם של כמה מאות שיעים ופלשתינים, המוחזקים על ידי ישראל ועל ידי צד"ל.

רעייתו של אסיר ציון יוסף ביגון, אינה, מציגה את תמונתו במסיבת עיתונאים בביתה במוסקבה. (צילום: א.פ.)

אשתו ובנו של יוסף ביגון טסים היום לצ'יסטופול – לקבל את פניו

מאת יקיר צור, סופר „דבר" וסוכנויות הידיעות

האשה והבן של ביגון, שהורשו, אתמול, אמרו – כך מסרו פקידים במשרד ... הסובייטי, שהודיעו לאינה ביגון, אם הודיעה לה רישמית, כי בעלה שוחרר מכלאו וכי עליה לבוא ולקבל את פניו.

הבוקר אמורים אינה ובנה בוריס לטוס לעיר צ'יסטופול, שם ישוחרר להם יוסף ביגון.

אתמול אמרו העובדים במשרד ... המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ כל הבנה של ביגון הפעילים בעבר למען שחרורו, הם שוחחו בטלפון עם אינה ביגון, שבישרה להם על דבר השחרור. „היא נשמעה נרגשת ומבולבלת, וקשה היה לה לדבר", סיפר ...

בוריס ביגון אמר לכתבים במוסקבה, כי הוא ואמו הופתעו מאוד לשמוע הידיעה, שאביו קיבל חנינה ועומד להשתחרר. „עכשיו אנחנו כבר מאמינים שזו אמת, אולם נאמין בזה באופן ממשי רק כאשר הוא יגיע הביתה", אמר בוריס.

קודם לכן מסר במוסקבה דובר משרד החוץ הסובייטי גנאדי גראסימוב, כי ביגון קיבל חנינה על־פי צו של הסובייט העליון.

גראסימוב הוסיף, כי המלצת החנינה הועברה למשרד הפנים והוא מעביר את ההוראות המתאימות לרשויות „כלא צ'יסטופול", שם כלוא ביגון.

הצו, שעליו דיבר גראסימוב הובא גם להענקת חנינה ל־140 מתנגדי משטר אחרים, ששוחררו מכלאם בראשית החודש הזה.

גראסימוב אישר גם את הידיעה בדבר שחרורו של הפסיכיאטר אנטולי קוריאגין, שנדון למאסר 7 שנים וחמש שנות גלות, לאחר שתיעד מקרים של אנשים שהוחזקו בבתי חולים פסיכיאטריים מטעמים פוליטיים.

ראיון ב„קול ישראל"

יעל ארמנק, סופרת „דבר" בירושלים, מוסיפה: עורך חדשות הערב ב„קול ישראל" גדעון רמו שוחח אתמול טלפונית במשך כתשע דקות עם גנאדי גראסימוב. „הערכתי שיש לו מסר הסברתי להעביר לישראל בנושא שחרור ביגון, אך הופתעתי מקלות הגישה אליו", סיפר רמו.

בעקבות הידיעות על שחרור של ביגון, התקשר רמו טלפונית למרכזיה הבין־לאומית במוסקוה והמרכזנית שם סייעה לו לאתר את משרדו של גראסימוב.

„הוא ענה לטלפון. הצגתי את עצמי והוא הסכים מיד להעניק ראיון ל„קול ישראל". הופתעתי מן הקלות שבה זה התבצע. לפני שנתיים לא הייתי מקבל ראיון מידי עם פקיד סובייטי. דיברנו באנגלית. האנגלית שלו מעולה. יש לו חוש הומור והשיחה היתה נעימה. בסיום השיחה אמרתי לו שאשמח לשוחח עמו שוב והוא הביע נכונות לכך", סיפר רמו.

עובדי קופת־חולים מחדשים עבודתם; בבתי־החולים מאיימים: שביתה ביום ב'

שרת הבריאות מביאה המשבר לדיון ממשלה ביום א' ● „יש מקום לשקול הקמת ועדת שרים"

מאת דנקה הריש, סופרת „דבר"

עובדי המינהל והמשק, מבנאים, הנדסאים והאקדמאים במדעי החברה והרוח, ששיתקו בשביתתם כל מוסדות קופת חולים במשך חמישת הימים האחרונים – חזרו הבוקר לעבודה מלאה, לאחר שיו"ר הארגון חיים ברנע קיים אתמול פגישות עם יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד ויו"ר קופת חולים פרופ' חיים דורון. בשעות הערב הודיעה המזכירות הארצית של הארגון, שהעובדים נענים לפנייתו של נשיא המדינה ומפסיקים את השביתה.

ההחלטה על הפסקת השביתה נתקבלה במזכירות לאחר מאבקים פנימיים קשים, שנמשכו שלושה ימים, הסתיימו אמש בקבלת הצעת האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, האומרת שצוות מצומצם יבדוק תוך שבוע ימים את תביעת העובדים לתוספת כפיים בשיעור 13 אחוז.

שביתותיהם בבתי החולים או בדיקותיהם במרפאות החוץ ברחו בגלל השביתה, יצטרכו לחכות עתה לקבלת מועדים חדשים.

הבוקר חוזרים לעבודה תקינה גם הרופאים בבתי החולים הממשלתיים, שקיימו אתמול שביתת אזהרה במשך 24 שעות, שגרמה לדחיית ניתוחים וקבלת חולים במרפאות החוץ. הם מתכוונים לחדש את עיצומיהם כבר בשבוע הבא, אם לא תתקבל תביעתם להקמת רשות אשפוז נפרדת ממשרד הבריאות.

בתוך כך נראה, כי בפתח עומדות עוד שביתות חדשות כבר בתחילת השבוע הבא.

ביום ב' הקרוב עומדים לפתוח בשביתה כללית עובדי המינהל והמשק בבתי החולים הממשלתיים, אם לא ישווה שכרם לזה שמקבלים עמיתיהם בקופת־חולים הכללית.

גם האחיות והאחים של בתי החולים הממשלתיים ושל קופת חולים הכללית נחושים בדעתם לפתוח בעיצומים, אם בישיבה שתכונס ביום ג' בשבוע הבא יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות והממונה על השכר במשרד האוצר הלל דוראי – לא תתקבל החלטה חד־משמעית על יישום הסכם העבודה שנחתם איתם.

הרצוג תוקף השובתים

נשיא המדינה חיים הרצוג השמיע אתמול דברים קשים נגד השובתים במערכת הבריאות. הוא אמר, כי „ניהול המאבק על גבם של חולים" הוא „חילול זכות השביתה". הנשיא טען, כי השובתים אינם בוחלים באמצעים, וזו „הפקרות בלתי נסבלת".

דבריו של הנשיא עוררו תגובה חריפה בקרב עובדי המינהל והמשק בבתי החולים הממשלתיים. דובר העובדים מסר ל„דבר", כי „העובדים מצפים שהנשיא לא רק יטיף מוסר, אלא ייכנס לעובי הקורה ויתרום מיוקרתו לפתרון בעיית העובדים. הנשיא חייב לדעת, שבמדינת ישראל אנשים לא יכולים להתקיים מ־450־500 ש"ח לחודש" – ציין הדובר.

שביתה ביום ב'

הוועד הארצי של עובדי בתי

(המשך בעמ' 2)

מכבי ת"א הגביר הסיכוי להופיע בגמר האירופי

מאת אהרן להב

כדורסלני מכבי ת"א עשו אמש היסטוריה באולם הכדורסל של מילאנו, כאשר גברו על קבוצת "טרסר" בתוצאה המשכנעת 79:94 (39:42). המכבים במשחק מעולה, שוטף ועם שאפתנות רבה, הצליחו לרשום שני הישגים בנצחון מרשים אחד: הם הגבירו את סיכוייהם לשחק בגמר גביע אירופה לאלופות ולראשונה הצליחו להכניע קבוצה איטלקית כלשהי במילנו.

מכבי ת"א מצוייה עתה בתנופה רבה לקראת סיום המשחקים. ביום ה' הקרוב יתייצבו המכבים כאן באיצטדיון יד־אליהו נגד הקבוצה הצרפתית "אורטז" שניצחה את הישראלים בביתה בהפרש של נקודה (76:77). אם ינצחו המכבים בגומלין בהפרש של יותר מנקודה הם יקדימו בטבלה את הצרפתים, ואז יוזהר המחזור האחרון.

המכבים ייצאו למשחק חוץ נגד ריאל מאדריד והצרפתים ייצאו לקובנה למשחק נגד זלגירים הרוסית. נצחון למכבי על ריאל והפסד ל"אורטז" בקובנה יביאו את מכבי ת"א לגמר. הפסד של מכבי לספרדים והפסד של הצרפתים לרוסים בתנאי שמכבי מנצחת את "אורטז" ביותר מנקודה ביד־אליהו גם כן יעלה אותה לגמר, שיהיה ב־4 באפריל בלוזן, שוויץ. סיכויי מכבי להגיע לגמר – גדולים (פרטים על המשחק נגד טרסר מילאנו – במדור הספורט).

דרישה להתפטרות דולצין מתפקיד יו"ר הסוכנות בישיבת חבר הנאמנים

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

דרישה חד־משמעית להתפטרותו של יו"ר הסוכנות, אריה דולצין מתפקידו, על רקע פרשת בל"ל „אוצר ההתיישבות היהודית", תועלה ביום ראשון בישיבת חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, שתדון בנושא „אוצר התיישבות היהודים".

את הדרישה יעלה נשיא הפדרציה הציונית בדרום־אפריקה יוליוס ויינשטיין בהתאם להחלטה משותפת עם מגבית קרן היסוד במדינה. יתמכו בה נציגי קרן היסוד מרוב מדינות אירופה, ביניהן שוויץ, שוודיה, גרמניה, בלגיה, בריטניה, והולנד.

מורתדוה מתיפקודו של דולצין בפרשת „אוצר התיישבות

(המשך בעמ' 2)

ביקורת במשרד המשפטים על „חגיגת החנינות"

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

במשרד המשפטים נמתחה אתמול ביקורת על „חגיגת החנינות ההולכת ומתרקמת סביב אסירי המחתרת היהודית". גורם בכיר במשרד אמר אתמול על השמועות כי הנשיא יחון בקרוב את האסירים ויקצוב את עונש אלה שנדונו למאסר עולם: „זה לא משמח, אך גם לא מפתיע". לדברי הגורם הבכיר, בתחילה נוצר הרושם כי „בוצת־לחץ עם עוזרי פוליטי ... שלא תרצה את מלוה ... שיוטל עליה, „אבל אנו רואים בזה הישג שמה שעשו לא עבר להם בקלות".

עם זאת, הסבו במשרד המשפטים את תשומת הלב לכך, שבין האסירים המרצים את עונשם יש שהצהירו כי היו חוזרים שנית על המעשה ולא הביעו כל חרטה.

לקראת הפעלת הטלויזיה בכבלים

קורס מקצועי להפקה ולהפעלת טלויזיה בכבלים ובמעגל סגור

(מקומית וקהילתית)

ייפתח ב„בית שמואל", בירושלים בחודש מרץ '87

הקורס מיועד ליחידים וצוותים במתנ"סים, רשויות מקומיות, מועצות פועלים ומפעלים, פעילי שכונות, חברי קיבוצים, מורים, מדריכי נוער ומבוגרים, פעילים בארגוני חברה, תרבות ורווחה ומעוניינים אחרים.

מטרת הקורס לאפשר לבוגריו להציג ערכים ותכנים במונחי טלויזיה, ליטול חלק בתכנון וניהול תחנות מקומיות, להפעיל אחרים ביצירה וצריכה של טלויזיה ולספק תשומות קהילתיות לטלויזיה בכבלים.

הקורס כולל הרצאות ודיונים, סדנאות הפקה והפעלה, סיורים, הדגמות ו„הצגת תכלית". בתכנית שני חלקים: סדנת הכרות (כ־30 שעות) במשך שלושה ימים רצופים במחצית השניה של חודש מרץ '87, בירושלים, להכרה והתנסות בכל תהליכי הפקת הוידאו כמכשיר תקשורת חברתי־קהילתי. מסיימי הסדנה שירצו בכך ויעברו תהליך קבלה יוכלו להמשיך בתכנית חצי שנתית (כ־200 שעות לימוד), ב־20 פגישות שימשכו יום אחד בשבוע, בתוספת פגישות קבוצתיות בשטח החל מאפריל 1987.

סגל ההדרכה מורכב ממומחים אוניברסיטאים, אנשי תקשורת ומדריכים מקצועיים, בהנהלת ד"ר דב שנער וחברת מטג' וידאו, הקורס מוגבל ל־30 משתתפים.

לקבלת פרטים והרשמה יש לפנות למירי בר־אל, טלפון 02־248131 בימים א'־ה' בין השעות 09.00־14.00, עד לתאריך 9.3.87.

ניתוק מיידי של יחסים עם דרא"פ יעלה לישראל חצי מיליארד דולר

מאת יוסי מלמן, הסופר המדיני של „דבר"

ישראל חוששת להפסיד כחצי מיליארד דולאר, אם תיאלץ לנתק מיד את קשריה עם דרום־אפריקה. עיקר הנזק יהיה לתעשיות הבטחוניות ובמיוחד לתעשיה האווירית לישראל. כך עולה מכתבת תחקיר על קשרי שתי המדינות, המתפרסמת היום ב„דבר" (ראה עמ' 17).

במגעים האחרונים שהיו בין ישראל לארה"ב – גם במהלך ביקורו של ראש הממשלה בוואשינגטון – הסבירה ישראל, כי היא זקוקה לשהות של כארבע שנים כדי להביא לסיום הדרגתי של כל הקשרים החוזיים עם דרום אפריקה, שאם לא כן ייגרמו לה נזקים כספיים כבדים והיא עלולה גם לעמוד בפני גל של תביעות משפטיות.

נציגי ישראל הדגישו, כי הם מעוניינים להביא לסיום הקשרים עם ממשלת פרטוריה, בתנאי שלא ייפגעו האינטרסים החיוניים של ישראל. הם הדגישו, כי למרות מדיניותה המוצהרת של ארה"ב נגד משטר האפרטהייד, היא ממשיכה לייבא חומרים המוגדרים „אסטרטגיים" מדרום אפריקה.

על פי חוק שהתקבל בקונגרס האמריקאי יגיש נשיא ארה"ב עד 1 באפריל דו"ח על הקשרים עם דרום אפריקה, שמקיימות מדינות הנהנות מסיוע צבאי וכלכלי של ארה"ב. אם מהדו"ח הזה יעלה, כי מדינות אלה ממשיכות לקיים קשרים צבאיים עם דרום אפריקה ומפירות בכך את האמבארגו שהטיל האו"ם ואת החוק האמריקאי – תישקל האפשרות להפסיק למדינות אלה את הסיוע הצבאי האמריקאי.

קיסר ימחה בפני שר האוצר על ההתייקרויות החדשות

יתריע: הופר הסכם החבילה. יביע התנגדות להעלאת המסים.

מאת חיים ביאור ויוסף מיכלסקי, סופרי „דבר"

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ייפגש בראשית השבוע הבא עם שר האוצר, משה נסים, כדי למחות במפגיע על גל ההתייקרויות השני שבוצע אתמול, באישורם של משרדי האוצר והתעשייה.

מזכ"ל ההסתדרות הודיע אתמול שההתייקרויות האחרונות סותרות את ההסכם לייצוב המשק, שנחתם לפני חודש בין הממשלה לבין ההסתדרות ושלפיו הסכימה ההסתדרות לדחות תשלום של 2.7 אחוזים מתוספת היוקר. קיסר דוחה את הטענה שההתייקרויות הן תוצאה מתחייבת מהפיחות שבוצע בחודש שעבר.

קיסר ימחה בפני שר האוצר גם נגד המגמה להעלות מיסים וארנונות ברשויות המקומיות.

ביקורת חריפה על ההתייקרויות השמיעה אמש יו"ר הרשות להגנת הצרכן, נחמה קצב. „הממשלה יוזמת העלאות מחירים בתחומה והדבר ממריץ את המגזר הפרטי לייקר מוצרים בעקבותיה", אמרה קצב.

לדבריה, בחודשים האחרונים נרשמו חריגות מחירים במאות מוצרים ובפברואר ניכרת התופעה ביתר שאת. יו"ר הרשות התריעה שההתייקרויות – בנוסף להעלאת הריבית – מסכנים את ההישג שבבלימת האינפלציה.

مكان الأصل

هكذا في الأصل

תושבי רמת-ישי, בהפגנה, אתמול (צילום: י.פ.פ.א)

שנה תמימה לא משתילים כליות ב"שיבא" בשל סיכסוך רופאים

מאת דנקה הרניש, כתבת "דבר"

במרכז הרפואי על שם "שיבא" בתל-השומר, אין מבצעים השתלת כליות זה קרוב לשנה בגלל סיכסוך בין שני רופאים, שאירע לפני שנתיים, וטרם מצא את פתרונו.

בפרשה מעורבים מנהל המחלקה הכירורגית, פרופ' ארזין יעקב, ומנהל יחידת ההשתלות באותה מחלקה, ד"ר ברונו סיגל. פרופ' יעקב טוען, כי יש לו זכות מלאה לבצע השתלות, בהיותו מנהל המחלקה הכירורגית, אך ד"ר סיגל, שנתמנה למנהל יחידת השתלות במכרז, עומד על זכותו הבלעדית לביצוע השתלות. ד"ר סיגל אמר ל"דבר", כי למעשה הורחק מניתוחים ויחידת ההשתלות משותקת זמן רב. על רקע המריבות הצוררות היתדרדרו היחסים בין פרופ' יעקב לבין ד"ר סיגל לשפל המדרגה. כלפני שנתיים, הכיץ פרופ' יעקב חולה להשתלת כליה ובעת שהחולה היה כבר על שולחן הניתוח, הגיע למקום ד"ר סיגל והסיר את הכליה, שנתרמה על-ידי מת ונשמרה בקירור. ד"ר סיגל הכניס את הכליה לצידנית ונעלם משטח בית-החולים. הוא אותר רק כעבור שעות, הכליה, שד"ר סיגל שמר בצידנית לא ניזוקה, והוחזרה וההשתלה בוצעה.

משרד הבריאות חקר את המקרה ובמשך חודשים ארוכים ניסה למצוא פתרון, שיאפשר להשאיר את ד"ר סיגל במסגרת המרכז הרפואי על-שם שיבא, אך הדבר לא התאפשר: מחלקות לא הסכימו לעבוד עם ד"ר סיגל או ד"ר סיגל לא הסכים לעבוד איתם. ד"ר סיגל גם סירב לעבור לבית-החולים אסף-הרופא.

בחודשיים האחרונים התקבלו במערכת "דבר" חולים שהיו בטיפולו של ד"ר סיגל וביקשו לפעול לטובתו. אתמול הפגינו במרכז הרפואי בתל-השומר כמאה איש ותבעו לחדש בבית-החולים את השתלת הכליות. בין המפגינים היתה גם משפחתו של חולה תושב רמת-ישי, שבנו מוכן לתרום לו כליה. המפגינים תבעו, כי השתלה זו תבוצע מיד.

קבוצה גדולה של מפגינים הגיעה ללשכתה של שרת הבריאות בתל-אביב. שושנה ארבלי-אלמוזלינו קיבלה את המפגינים, והסבירה כי נושא חידוש השתלות כליה בתל-השומר נמצא בטיפול. היא התקשרה עם מנהל יחידת השתלות במרכז הרפואי "בילינסון", ד"ר זכי שפירא, והוא הביע את הסכמתו לקבל את החולה מרמת-ישי ולבצע מיד את השתלת הכליה שתתרום בנו. המשפחה סירבה.

פאטה-מורגנה – קראו חקלאים למראה "רכבת הילדים" לנגב

מאת אביר רוזנבליט, סופר "דבר" בנגב

בצל הוויכוח הציבורי המתנהל באחרונה סביב נטיעת "יער הנגב" על ידי הקרן הקיימת לישראל, נערך אתמול מסע חינוכי ביוזם במינו של רכבת ישראל, שהובילה לנגב כ-1,500 תלמידים ומורים מכל רחבי הארץ.

עשרה קרונות מקושטים בשלל צבעים ודגלים עזבו בשעות הבוקר המוקדמות את תחנת נהריה וחצו את הארץ לאורכה, כשהם עוברים בדרכם את הישובים עכו, קרית מוצקין, חיפה, חדרה, נתניה, בני ברק, קרית גת, באר שבע ובאר רימונה.

את כל הדרך הארוכה הזאת עשו התלמידים כדי להשתתף בטקס הכרזת "יער הנגב" במדרונות הר-הנגב וכדי לפקוד בבדרשת קיה בוקר את קברו של דוד בן גוריון, שהמבצע הזה נערך בסימן 100 שנה להולדתו.

בכפה החד-פעמי של רכבת ישראל בנגב עורר תגובות של פליאה בקרב הבוטנאים והבידואים שבסביבם עוברת המסילה, שכן בפה כ-5 שנים, אין הרכבת מקיימת קו תחבורה בין הנגב למרכז הארץ.

וכך, כאשר עברו הקרונות הצבעוניים את שדות מושב נבטים, שסדרום לבאר שבע, ספסטו החקלאים את עיניהם בחוסר אמון. אחד מהם שלא ידע כי זהו מסע חד פעמי, צעק בצהלה לעבר התלמידים: "פאטה מורגנה!".

מסביב לחלקת הקבר של פולה ודוד בן גוריון נערך טקס התייחדות צנוע. סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון, קרא לבני הנוער להתיישב במדבר הנגב ולהגשים בכך חלק מחזונו של בן גוריון.

לפנות ערב, הגיע האירוע לשיאו, עם הכרזתו של "יער הנגב" על ידי יו"ר הקק"ל, מרדכי רייז, במדרונות הר הנגב.

אנשי החברה להגנת הטבע, העומדים בקרבת מקום, אינם מסתירים את מורת רוחם מקיומו של האירוע. "היער ישנה את פני הנגב ויפגע בשמורת הנוף, הטבע, הצמחיה ובעלי החיים בנגב", הם אומרים.

אנשי הקק"ל דחו אתמול את הדברים וטענו שמדובר בנטיעת יער על שטח קטן, שלא יגרום נזק לנופים הטבעיים של הנגב.

עסקת חבילה בין מצרים לקרן המטבע הבינ"ל

קאהיר ("רויטר", עתיים). – מצרים הגיעה לעיסקת-חבילה של ריפורמות כלכליות, שתאפשר לקרן המטבע הבין-לאומית להמשיך במצרים בסכום של 250 עד 300 מיליון דולר, כדי לאפשר לה לשפר את מצב הגבת החוץ שלה – על כך מסרו אתמול דיפלומטים בקאהיר.

הדיפלומטים אמרו, כי שני הצדדים ניסחו טיוטה של הצהרת-כוונות, המתנה בקווים כלליים את האמצעים שיש לנקוט, אשר הנשיא חוסני מובארק לא יראה בהם בעיות פוליטיות.

לפי ההסכם הזה, תידרש מצרים להעלות מחיריהם של כמה וכמה מוצרי צריכה מסובסדים – נושא רגיש במצרים, עקב המהומות הסוערות שהתחוללו שם לפני עשר שנים, ואשר אילצו את הנשיא אנואר סדאת לחזור בו מכוונתו להעלות את המחירים.

עוד אמרו הדיפלומאטים, כי טיוטת ההסכם תונח על שולחנה של מועצת המנהלים של קרן המטבע הבין-לאומית בחודש אפריל, או בחודש מאי.

ההסכם מחייב את מצרים לנקוט צעדים החלטיים יותר כדי לצמצם את הגירעון בתקציבה הלאומי.

עובדי קופת-חולים חוזרים לעבודה

(המשך מעמ' 1)

החולים הממשלתיים שיחה אתמול בבוקרים לשרת הבריאות, לשר האוצר, למזכ"ל ההסתדרות ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות. הודיע כי יפתח ביום ב' הקרוב בשעה שש בבוקר בשביתה ללא הגבלת זמן. השביתה מתחרשת עכב הסתבת במילוי תביעת העובדים להשוואת שכרם עם עובדי קופת חולים הכללית.

העובדים גם מוחים על העדר הטיפול בעדכון תוספת שכר כלליה ועל החלטת הממשלה לקצץ בתקנים במערכת הבריאות הממשלתית, שיפגע בראש וראשונה בעובדי המינהל והמשק. "לא נוכל להסכים לעבוד במשכורות של 500 שקלים לחודש" – נאמר במברקים.

חיים הברפלד הלל דודאי דנו אתמול בבעיות של עובדי המינהל והמשק בבתי החולים הממשלתיים. הם החליטו להעביר להכרעתם את נושא עדכון תוספות השכר, וכן את התביעה לתוספת כתנוניות למכסה הקיימת, וכן את תביעות העובדים הפרה-רפואיים. את נושא אחזקת הרכב החליטו הברפלד ודודאי להמאד לכל מעסיק.

ביום א' הקרוב תעלה שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו בישיבת הממשלה את נושא המשבר הפוקד את מערכת הבריאות. שרת הבריאות עומדת לטעון, כי הכלים לפתרון יסודי ומקיף לכלל בעיות במערכת הבריאות, מצוי בידי האוצר ובאחריות הממשלה כולה.

עם זאת נראה, כי אנשי משרד הבריאות אינם בצפים, שבישיבת הממשלה תימצא תשובה לבעיות המערכת. המנכ"ל ד"ר דב גולן אמר אתמול, כי יש בקום להקמת ועדת שרים לבדיקת המצב במערכת.

79 אחוזים מכלל התלמידים, שנגשו בשנה האחרונה לבחינות בגרות באנגלית, הצליחו בהן וקיבלו ציון סופי חיובי. זאת מסר אתמול המפקח על הוראת השפה במשרד החינוך והתרבות רפאל גפן.

הנתונים נמסרו בתגובה למסמכים לא נכונים, שהופיעו בחלק מכלי התקשורת.

דבר
DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
עורך "דבר-השבוע"
טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל-אביב,
רח' שינקין 45, ת.ד. 199.
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות:
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298052

סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת, רח' הילל 16
בית מאויה קומה 3
טלפון 242203 ם 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מ. 33104

ישראלי שקיבל אשרה לבקר אביו משבח יחס שלטונות מוסקווה

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של "דבר"

אזרח ישראלי, ד"ר ולאדימיר יקירביץ, דיווח על יחס הוגן וטיפול מהיר, שקיבל מטעם שלטונות ברה"מ, שאישרו לו לבקר את אביו החולה.

כפי שפורסם לראשונה ב"דבר" קיבל הד"ר יקירביץ, שהוא מנתח בבית-החולים "איכילוב" בתל-אביב, אישור לבקר את אביו בעיר מינסק, והיה בכך לאחד הישראלים הבודדים, שקיבלו אישור כזה מאז מלחמת ששת הימים.

הוא הגיע לשגרירות ברה"מ בווינה, ושם – כפי שהובטח לו – חיכתה לו אשרת הכניסה. גם היחס שקיבל עם בניסתו לברה"מ היה הוגן ביותר. למרבה הצער, התברר לו עם הגיעו לבית אביו במינסק, שאביו נפטר ימים אחרים קודם-לכן.

הטיפול בבקשתו של ד"ר יקירביץ' נעשה על-ידי שגריר הולנד במוסקווה, המייצג את ענייניה של ישראל בברה"מ.

במשרד החוץ בירושלים רואים במקרה הזה סימן לשינוי אפשרי בעמדת השלטונות הסובייטיים לגבי שאלת הביקורים של אזרחים ישראליים ממוצא סובייטי אצל בני משפחותיהם, אם כי לפי שעה אין סימנים נוספים, שאכן הם שינו את גישתם בנושא זה.

יקותיאלי הסכים להפחית תשלומי הפרישה מבל"ל

מאת סופר "דבר"

מנכ"ל בנק לאומי, צדיק בינו הצליח להגיע להסדר עם המנכ"ל המודח ברוך יקותיאלי להפחתת תשלומי פרישתו.

ברוך יקותיאלי, שהיה עד סוף 1986 מנכ"ל משותף של בנק לאומי, הסכים לוותר על מענק הפרישה בסך 600,000 ש"ח ולהסתפק במענק הסתגלות בגובה של שכר שנתי המסתכם בכ-200,000 ש"ח. תמורת הויתור, יותר הבנק על תקופת צינון של שלוש שנים, שנדרשה על פי הסדר פרישה שבוטל.

בבנק לאומי מעריכים, כי צעד זה הוא איתות למנכ"ל הבנק הקודם מרדכי איינהורן להגיע להסדר דומה של ויתור על חלק מהפיצויים והפנסיה, תמורת קיצור או ויתור על תקופת צינון.

קיסר הצליח כנראה לשכנע לחתימת הסכם עם עובדי הקרקע ב"אל-על"

מאת אריה אבידן, סופר "דבר"

מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר, התערב אתמול ב"פרשת ההסכם שלא נחתם" ב"אל-על" ונראה, כי הצליח לשכנע את המפרק הזמני עמרם בלום, ואת המנכ"ל רפי הר-לב לחתום בשבוע הבא על ההסכם עם עובדי הקרקע, אם עד אז לא תצליח ההסתדרות לגבש הסכמה גם עם הטייסים.

הבוקר תתקיים פגישה של נציגי "אל-על" והטייסים בהשתתפות נציגי ההסתדרות. תהיה זו הפגישה הראשונה בהרכב זה מאז החל המו"מ על הסכמי העבודה החדשים. עד כה ניהלו הטייסים את המו"מ עם ההנהלה ללא שיתופה של ההסתדרות.

המו"מ עם העובדים, למעט הטייסים, סוכם עוד לפני שבוע, אולם ראשי "אל-על" סירבו לחתום עליו, בטענה כי מבחינה משפטית אינם רשאים לחתום על הסכמי עבודה נפרדים עם מיגזרי עובדים שונים. הם תבעו מההסתדרות לחתום על ההסכם גם בשם הטייסים, אולם זו סירבה. הסיכסוך הכל מידרדר במהירות לחילופי-האשמות בין "אל-על" וההסתדרות בשאלה, מי כורך את חתימתו על ההסכם עם עובדי הקרקע בחתימת ההסכם עם הטייסים. מנכ"ל "אל-על" אמר, כי פעמים אחרות במשך המו"מ שאל את נציגי ההסתדרות, מה יקרה אם יושג הסכם עם כל העובדים, אך לא עם הטייסים. לדבריו, הבטיחו נציגי ההסתדרות, כי יחתמו על ההסכם גם בשם הטייסים. מחזיק תיק "אל-על" בהסתדרות חיים רייטן מכחיש דברים אלה ואומר, כי הר-לב ידע היטב, שההסתדרות לא תחתום על ההסכם בשם הטייסים.

בריטניה ויתרה על השליטה ב"ליילנד"

מאת דוד שרביט, סופר "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר"). – בצעד מעורר מחלוקת החליטה ממשלת בריטניה לוותר על שליטתה בחברה לייצור משאיות "ליילנד" ולמזג אותה עם חברת "דאף" ההולנדית, שתחזיק 60 אחוז מהחברה המשותפת.

החלטת ממשלת בריטניה עוררה ביקורת קשה מצד גורמים פוליטיים, בשל העובדה שהמיזוג כרוך בפיטורי יותר משליש מהעובדים המועסקים בחברת "ליילנד", יותר מ-2,200 בתהליך המיזוג עם החברה ההולנדית.

"ליילנד" הפסידה בשנה האחרונה כ-2 מיליון דולר בשבוע, וממשלת בריטניה שקלה כבר לפני כשנה מכירתה לענק הרכב "ג'נראל מוטורס" בארה"ב. "ליילנד", יצרנית המשאיות והאוטובוסים, פעלה עד כה במסגרת קבוצת "אוסטין רובר", יצרנית מכוניות הנוסעים וכל הקבוצה כולה נמצאת בבעלות המדינה בבריטניה, לאחר שבעבר כבר נקלעה לקשיים. "אוסטין רובר", נמצאת בשלבים מתקדמים של שיתוף פעולה עם יצרן הרכב היפאני "הונדה", אך הממשלה כאן אומרת כי שיתוף זה הוא בתחום הייצור בלבד, ואין מדובר על מכירת "אוסטין רובר" או חלקים ממנה לחברה היפאנית.

מופע

המקצוע: חונק

מאת אמיר יוהנן

"התוקפים" הופעה ב"סינרמה" 18/2.

מקצוענות. זהו סיכום מלא של המופע המעולה שהעניקו לנו "החונקים". שלישיית נשפנים עליזה השלימה את צליל הרוק הבסיסי של רביעיית הפלא מגילפורד. יותר משעשעים מבני היל ויותר מרתקים מתיאטרון הכורסא, "החונקים" נהמדים מספיק בשביל להרקיד גילאי עשרה ואת הוריהם, בלי לזלזל את חריפות החומר ובלי להיראות נלעגים.

יו קורנוול יודע להשתמש בגיטרות שהוא מחליף תדשות לקסעים, ז'אן ז'אק ברנל מניע את גופו לא פחות טוב מאשר את אצבעותיו עלי מיתר, דייב גרינפלד מיצה את כל מתגי הקלידים וג'ט בלאק תמך בהתלהבות בתיפוף נמרץ.

הרפרטואר כלל את כל הלהיטים הגדולים מ-"Peaches" ו"אין יותר גיבורים" ועד ל"תמיד תהיה השמש" – פקידה ממצה של התבגרות מוסיקלית מכובדת.

כופע בנוי היטב, מוגבר נכון ומואר בצורה מרתקת. כדי לשכור על אמינות נציין שהחברים לקו במידת המעורבות שלהם במופע, אך ניתן אולי לזקוף זאת לחובת הקהל, שלא איכלס את היכל בהמוניו. הזדמנות לתיקון המעוות מחר (עם צאת השבת) ובליל ראשון.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אמסטרדם	-15 – -3	בהיר
אמסטרדם	-2 – 2	מעונן
בואנוס איירס	22 – 31	בהיר
הלסינקי	-7 – -3	שלג
הונג קונג	18 – 20	מעונן
וינה	-3 – 3	מעונן
ז'נווה	-2 – 0	שלג
טוקיו	2 – 8	מעונן
טורונטו	-11 – -3	בהיר
יוהנסבורג	18 – 29	בהיר
לונדון	0 – 4	מעונן
ליסבון	8 – 11	בהיר
מדריד	0 – 9	בהיר
מונטריאול	-20 – -8	מעונן
ניו יורק	-3 – 6	בהיר
סאן פאולו	17 – 26	מעונן
פריס	-2 – 1	שלג
פרנקפורט	-4 – 0	שלג
ציריך	-4 – -2	שלג
ריו דה ז'נרו	19 – 34	מעונן
שטוקהולם	-11 – -4	בהיר
שיקגו	-6 – 5	מעונן

תל אביב: רחוב בן יהודה 42, טל. 243333
ירושלים: רחוב יפו 50, טל. 225212
חיפה: דרך הים 2, טל. 334655
באר שבע: רחוב האבות 38, טל. 35282
swissair

קבלת מודעות 24 שעות ב"דבר"
מודעות משפחתיות
דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב"דבר" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 239952
248518

דרישה להתפטרות דולצין

(המשך מעמ' 1)

"היהודים" קיימת גם בקרב נציגי המגבית היהודית המאוחדת מארה"ב, ונשמעים ביניהם קולות שונים הנעים מדרישה להקמת ועדת חקירה ועד התפטרותו ללא תנאי של אריה דולצין.

בישיבת מליאת ההנהלה הציונית שהתקיימה אמש, התכוון אריה דולצין לבקש הצבעת אמון בו כדי לבוא מחוזק לישיבת חבר הנאמנים של הסוכנות ביום ראשון בערב, אך הוא נסוג מכוונתו זו, לאחר שהוברר לו שמרבית הגופים החברים בהסתדרות הציונית מהארץ ומחו"ל, תנועת העבודה הציונית, מפ"ם, הקונפדרציה והרפורמים, לא יתמכו בו ויימנעו מהצבעה אם תועלה ההצעה. לסופר "דבר" נודע, כי דולצין הגיע באחרונה להסכם עם נציגי תנועת החירות בהנהלה הציונית, לפיו יתמכו בו עד הקונגרס הציוני הקרוב.

נהג המונית בשכם נהרג מירי בגבו – קבע המכון הפאתולוגי

שני ישראלים ו-3 ערבים נפצעו ביום נוסף של מהומות בשטחים • קצין בעזה לח"כים שערכו סיור: התגברות המהומות – בגלל "התפר" ליכוד-מערך!

מאת דני רובינשטיין, דני צדוקי ונתן רועי, סופרי "דבר"

נהג המונית ממית חרדשה, שנהרג אתמול שודים חיילי צה"ל, נפגע מירי בגבו, כך הוברר אתמול בבדיקה במכון לרפואה משפטית באבו-כביר. בתקריות ברצועה ובגדה נפצעו קל שני ישראלים, ושלושה נערים ערבים נפצעו מירויות חיילי צה"ל.

על מחנה הפליטים "עסכר" ממזרח לשכם, שם נורה נהג המונית, הוטל אתמול עוצר, לאחר שכמה עשרות מתושבי המחנה יצאו להפגנה אלימה.

שני ישראלים נפצעו

שני נוסעי רכב ישראליים נפצעו אתמול לאחר שמכוניותיהם נרגמו באבנים בשתי תקריות באיזור בנין ורמאללה.

התקרית הראשונה אירעה בסביבות השעה 8.30 בבוקר, כאשר מתוך התקהלות מקומיים במחנה הפליטים ג'לזון הושלכו אבנים לעבר רכב ישראלי. שמשת הרכב נופצה ואחד מנוסעיו נפצע קלות בפניו. הפצוע הועבר לטיפול בבית-החולים "הדסה הר-הצופים" בירושלים.

בתקרית השניה הושלכו אבנים מתוך קבוצת מקומיים, שהתקהלה בכיכר המרכזית ברמאללה לעבר רכב ישראלי שעבר במקום. שמשת הרכב נופצה, אחד מנוסעיו נפצע באורח קל והועבר לטיפול במרפאה צבאית סמוכה.

אתמול נעצר רוג'ר היקק, מרצה בכיר באוניברסיטת בירזית, בחשד להסתה להפרות סדר. היקק, ששוחרר בערבות עצמית, נמנה על סגל האוניברסיטה והוא אחד המרצים הזרים הוותיקים ביותר בשטחים.

שלושה נפצעים בעזה

ברצועת עזה נמשכו אתמול הפרות סדר אם כי היקפן הצטמצם. במהלך הפרות הסדר נפצעו שלושה נערים מירויות חיילי צה"ל.

יידוי אבנים לעבר חיילי צה"ל ושוטרי משמר הגבול, הנפת דגלי פלשתין, הבערת צמיגים והתקהלויות תלמידי תיכון – היו אתמול בעזה, חאן יונס, רפיח ובמחנות הפליטים ברצועה.

סמוך לשעה 11 בבוקר הגיע כוח צה"ל לפיזור התפרעות של צעירים במרכזו חאן יונס. החיילים נתקבלו במטר אבנים וקצין צה"ל ירה באוויר לפיזור התקהלות.

יידוי האבנים נמשך למרות יריות האזהרה, והקצין ירה לעבר רגלי הצעירים. שני תלמידי תיכון נפגעו קל ברגליהם – האחד מגיעת קליע והשני מנתז, והם הועברו לטיפול בבית-החולים "נאצר" בעיר.

גם ברפיח נאלצו כוחות הבטחון לפתוח בירי על המפגינים, שיידו אבנים בכוחות הבטחון. צעיר אחד נפגע ברגלו מקליע. רופא צבאי טיפל בו במקום ולאחר טיפול ראשוני הועבר הפצוע להמשך טיפול בבית חולים.

מתאבנים מתקוממים

חברי הכנסת רק אמיר וחד כנן ביקרו אתמול ברצועה. בפגישה עם קצינים במפקדת האזור, אמרו הקצינים, כי עיקר דאגתם נתונה למה שיהיה בשנים הבאות.

אחד הקצינים אמר, כי אחת הסיבות להתגברות תופעות הסטאה בגד השלטון הישראלי נובעת מ"התפר" שבין המערך והליכוד ביחס לעתיד השטחים.

קצין אחר אמר לשני הח"כים כי החיילים הצעירים מאבדים בשירותם ברצועה "חינוכם וערכיהם". הקצין מציע שבמקום את חיילי הסדיר, ישלחו לשרת בשטחים את מג"ב.

האויב שלנו זו אמריקה וכלב השמירה הציוני שלה! – נאום המחבל עבדאללה

מאת גדעון קורץ, סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – שלושה ימים לפני פתיחת משפטו של המחבל בורג'י איבראהים עבדאללה בפאריס, הצליח מנהיג הסיעה המהפכנית המזויינת לפרסם מראש קטע גדול מנאום ההגנה שלו בשבועון "לה נובל אובסרבאטר".

הפירסום עורר ביקורת בחוגים משפטיים ועיתונאיים. בטקסט בן שבעת העמודים, שהודפס בהבלטה, אומר עבדאללה בין השאר, כי לא השתתף בפיגועים המיוחסים לו, אך הוא מביע תמיכה בלגיטימיות של מעשה רצח הדיפלומאטים הישראלים והאמריקאים ובפעולות אחרות.

"טבעי הוא, שאני נשפט, כי אני נשפט כלוחם ערבי, זהו כבוד עבורי אך זהו שערוריה שיונקים פושעים יופיעו כצד בתביעה. האויב שלנו זו אמריקה וכלב השמירה הציוני שלה. אני נשפט על פעולות מלחמה בודדות, שנותקו מהקשר של המלחמה האימפריאליסטית המנוהלת נגדנו. או שיהיה שלום לעם הערבי על האדמה הערבית או שלא יהיה שלום בשום מקום. מי-שתגר כנושה והכובש הוא איש מערבי לבן בעל עיניים כחולות".

"אני יודע שלא באתם לכאן לדבר על פוליטיקה, אלא כדי לדון בפעולות שעוזעו את הסדר שלכם. אני נמצא כאן כדי לרחוץ את ידיכם מדם ילדים ערבים. המשפט הזה הוזמן על-ידי הנשיא רייגן, שאני הקורבן שלו, ולכן איני מכיר בחוקיותו".

מטרת ההליך והיא מקובל, פרט לתעמולה פוליטית היא, שאם לא יאפשרו לעבדאללה לשאת דברים אלא בפתח המשפט ביום שני, הוא יורים, לדבריו, את ישיבות בית-הדין. בינתיים, הודיע פרקליטו של עבדאללה, ז'אק ורג'ס, כי יותר על זימונם של עדים במשפט של ראשי ה"מחבלה", הארגוני טרור פלשתינים, משום שלדבריו, סיבה צרפת לעקוב לבטחונם.

ארה"ב מסכימה לוועידה "קטנה"

(המשך מעמ' 1)

בין-לאומית לשלום במזרח התיכון.

מרויחים שהגיעו למשרד החוץ בירושלים עולה, כי דיפלומאטים אמריקאים מנהלים את המגעים האלה לקראת כינוס של מועצת שרי החוץ של 12 מדינות השוק האירופי המשותף בעוד ארבעה ימים בבלגיה.

אפשר, שלאור המגעים האלה, שנועדו להביא לתיאום עמדות בין ארה"ב, לאירופה, השתפשם. הידעה חשובה מטעם השוק האירופי המשותף, שתתמוך ברעיון הוועידה הבין-לאומית.

גם ירדן פעילה ביותר במגעים הדיפלומאטיים הבין-לאומיים לקראת מועצת שרי החוץ הזו. שר החוץ שלה טאהר אל מצרי הגיע לאירופה והוא מעוניין להיפגש עם 12 שרי החוץ של השוק במתכונת של פגישה, שהיתה לפני כחודש לשר החוץ של ישראל שמעון פרס.

לא ויכוח אמריקאי שר החוץ שמעון פרס אמר אתמול נתוך כך, כי הוויכוח בעניין תהליך השלום והוועידה הבין-לאומית הוא לגיטימי, אך הוא-מקום שאף-אחד אינו רוצה שהוויכוח זה יתנהל באמריקאים. את זה לא צריך להכריע בוואשינגטון אלא כאן.

דובר משרד החוץ האמריקאי שהתראיין אתמול שלפנית ל"קול ישראל", הגיב על הודעתו של פרס, כי ישראל מוכנה לוועידה בין-לאומית והכלבר שייפתחו שערי העליה. "זהו תנאי שווא. הרי השערים פתוחים, אלא שלא הבים רוצים לצאת", אמר הדובר בשבוע.

עליזה וולך, מזכירת המערך, אמרה ל"דבר", מזכירת "דבר" לענייני מפלגות, כי במפלגת העבודה רווחת ההנחה כי לא יתקוף את ראש הממשלה יצחק שמיר במהלך ביקורו בארה"ב, אך לאחר התבטאויותיו שלו ושל אנשי סמליותו "לא מסתייגים אישים בכירים בה את המהלכים על עמדת נפיעה.

"לשם מה גמא ראש הממשלה כלילך הרבה אלפי קילומטרים והתרגב להציג עמדה שיש בה סרבנות בפני ידידינו הגדולה ביותר", אמרו אתמול איישים במפלגת העבודה.

מזכיל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם הביע אף הוא דברים ברוח זאת בישיבת לשכת המפלגה אתמול. "המסרים של ראש הממשלה לא כוונו למפלגת העבודה ולא לציבור, אלא לצירי ועידת "חרות", אמר ח"כ ברעם. "מעולם לא השבטי שוועידה בין-לאומית היא המהגובה אלא הדרך להצגת תהליך השלום, לעומת הליכוד ששחה הכל כדי להמית אותו".

קופת חולים
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לציבור החברים והעובדים של קופת חולים הכללית

1. אנו רואים מחובתנו להביע התנצלות בפני ציבור החברים על הקשיים שנגרמו במוסדותינו במרוצת השבוע החולף, עקב הצעדים שננקטו ע"י עובדי המינהל והמשק.

2. הערכתנו המיוחדת ותודתנו נתונות לכל ציבור עובדי הרפואה במסגרת קופת חולים, על מקצועותיהם השונים, שהשקיעו את מירב המאמצים על מנת לשרת כמיטב יכולתם את ציבור המאושפזים והפונים למרפאות, למרות השיבושים והקשיים שבמצב מיוחד זה.

3. אנו שמחים להודיע לציבור החברים כי המרפאות ובתי החולים של קופת חולים בכל הארץ חוזרים לעבודה סדירה ומלאה.

ההנהלה המרכזית של קופת חולים

חברי משלחת השמאל לרומניה נפגשו אתמול במזרח־ירושלים עם קבוצה גדולה של אישי ציבור ערבים מהשטחים, הידועים בעמדותיהם התומכות באש"ף. שמחה שלמן, לטיף דורי, ראובן קמינר ואחרים מסרו לבני־שיחם הערבים רשמים מהפגישות ברומניה והכריזו על עמדתם התומכת בהכרה הדדית ובזכות הפלשתינאים להגדרה עצמית. מהצד הפלשתינאי נכחו מרצים ממכללת ביר־זית, עיתונאים ופעילים במוסדות ציבור בשטחים ובמזרח־ירושלים. (כתב: דני רובינשטיין; צילום: רחמים ישראלי)

<u>אלוף פיקוד הצפון: צה"ל לא תיגבר כוחות בלבנון</u>

מדוע אתם מעלים משכורותיכם שאלו חיילי הצפון את הח"כים

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

הארגון השיעי "חזבאללה" לקח על עצמו למוטט את איזור הבטחון בלבנון, ולהשגת מטרה זו הוא פוגע בחיילי צה"ל – אמר אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד בשיחה עם שמונה חברי כנסת מכל סיעות הבית, שערכו אתמול ביקור בצפון.

חברי הכנסת נפגשו עמו בתום סיור שערכו ביחידות צה"ל השונות במסגרת "יום הכנסת", ואשר בו נפגשו לשיחות עם חיילי צה"ל.

האלוף הוסיף, כי הארגון יודע שקשה לו להתמודד עם צה"ל ולכן הוא משקיע את מאמציו בפגיעה בצה"ל. בתשובה לשאלות חברי הכנסת הכחיש האלוף פרסומים שראו אור בעתונות חוץ, כי צה"ל תגביר את נוכחותו בלבנון.

בצד דיווחים על הפעילות המבצעית השוטפת ותנאי השירות של החיילים, ניצלו החיילים את בואם של הח"כים והמפגשים הבלתי אמצעיים איתם, כדי לשאול כמה שאלות נוקבות את הח"כים שיושבים בגבעה הניא בירושלים ולא תמיד יודעים מה חושבים החיילים הצעירים בקו הקדמי. כך, למשל, נשאלו הח"כים על תרומתה הגרועה של הכנסת. הח"כים עמדו לא אחת במבוכה לנוכח השאלות ה"רגזניות" של החיילים.

"אני רוצה לשאול אתכם" פנה חייל צעיר אל קבוצת הח"כים במוצב של צה"ל בגבול הצפון, "כיצד אתם מעלים את משכורותיכם ב־40 אחוז דווקא בתקופה כל־כך קשה למשק ולכלכלה שלנו?"

ח"כ פסח גרופר, אחד מהח"כים, קם להשיב על השאלה הפרובוקטיבית של החייל, סידר את מכנסיו והרעים בקולו: "ידידי הצעיר, חבל שלא הבאתי את ה'לוקש' שלי כדי שתוכל לראות כמה אני מרוויח באמת". החיילים במוצב הקדמי הקשיבו בעניין לדבריו של "פייסי", אך ספק אם הסכימו לתוכנם.

<u>שידור ראשון של מחזה יהודי</u>

„טוביה החולב" הוקרן בטלוויזיה הסובייטית

מאת יקיר צור, סופר "דבר"

הטלוויזיה הסובייטית הקרינה בתוכנית השבועית את המחזה „טוביה החולב" מאת שלום עליכם בשפה הרוסית.

השידור מתוכנת הטלוויזיה של מוסקבה, נשלח לחו"ל באמצעות הלוויין הרוסי והוקלט בישראל אצל בעלי אנטנות צלחת הקולטים את שידורי הלוויין מברה"מ. צופים שראו את המחזה ציינו, כי המחזה והתרגום לשפה הרוסית היו נאמנים למקור והציגו את חיי העיירה היהודית כפי שהיא משתקפת ביצירותיו של שלום עליכם. את תפקיד טוביה החולב שיחק מיכאל אוליאנוב, מהבולטים בקרב שחקני התיאטרון כיום בברה"מ.

לדברי פרופסור אליעזר לוברסקי, אסיר־ציון לשעבר, שצפה במחזה, יש לשידור משמעות פוליטית־מדינית הבאה להראות כי ברה"מ דואגת לשימור התרבות היהודית בברה"מ. פרופסור לוברסקי מציין, כי זו הפעם הראשונה שהטלוויזיה הסובייטית משדרת מחזה יהודי בטלוויזיה ומעבירה אותו באמצעות הלוויין לחו"ל.

6 נערות יהודיות באיראן התאסלמו בלחץ השלטונות

מאת יקיר צור

שש נערות יהודיות באיראן התאסלמו באחרונה כתוצאה מלחצם הגובר של השלטונות האיראניים על המיעוט היהודי בארצם הכולל הכנסת תלמידים מוסלמים לתוך הכיתות בתלמודי התורה ובבתי־הספר היהודיים.

על כך מדווח השבועון החרדי "ערב שבת", המצטט מתוך שבועונם של חסידי סאטמר "דער איד", היוצא לאור בניו־יורק. "דער איד" מביא את הדברים מפי פעילי ארגון ההצלה של חסידי סאטמר "רב טוב" המסייע ליהודים בארצות המצוקה ואיראן בכללם.

לדברי השבועון, נותרו באיראן בין 30 ל־40 אלף יהודים, המרוכזים כמעט כולם בערים הגדולות טהראן, איספהן ושיראז. לדברי פעילי "רב טוב", נאלצים מנהלי תלמודי התורה ובתי־הספר היהודיים לקלוט, בהוראת השלטונות, גם תלמידים ותלמידות מוסלמים, ובכל מוסד חינוכי מוצב מפקח ממשלתי הקובע את תוכנית הלימודים. המפקחים מתירים לימודי מקצועות קודש יהודיים רק שעות בודדות בכל שבוע ומאידך הוסיפו לתוכנית הלימודים גם את לימוד ה"קוראן". מפגשים משותפים אלה, מדווח "דער איד" – הביאו להתאסלמותן של שש נערות יהודיות בזמן האחרון ונראה כי זה רק ראשיתו של תהליך שיילך ויגבר.

מלך בלגיה מנע ביקור של ולדהיים

עיתוני בלגיה: נשיא אוסטריה בדק בחשאי אפשרות להשתתף בפסטיבל תרבות ● הכחשות נמרצות

בריסל (עיר). – מלך בלגיה, בודואן, התערב אישית כדי למנוע ביקור של נשיא אוסטריה, ד"ר קורט ולדהיים, בארצו בשנה זו – מסרו אתמול עיתוני בלגיה.

ואולם, הידיעות הוכחשו בתוקף על־ידי השגרירות האוסטרית. דובר השגרירות אמר, כי ולדהיים לא הביע כל משאלה לבקר בבלגיה, לא באורח רשמי, לא באורח בלתי־רשמי וגם לא באורח פרטי.

ארמון המלוכה ומשרד החוץ סירבו להגיב על הידיעות הללו, אשר הופצו בחלקן גם ע"י סוכנות הידיעות הלאומית "בלגה".

בידיעות נמסר כי ד"ר ולדהיים – אשר בהיותו אשתקד הועמדה בצל האשמות בדבר עברו הנאצי הגרמני – רמז לבלגים בחשאי כי הוא מקווה להשתתף בפסטיבל של תרבות אוסטרית שנועד להיערך בבלגיה בספטמבר השנה. עיתון יוקרתי המופיע בלשון הצרפתית, "לה סואר", מסר כי הנושא העדין של השתתפות ולדהיים בפסטיבל העמיד את ממשלת בלגיה בפני דילמה ובעיה זו נפתרה בעת שארמון המלוכה התערב והכריע את הכף למען דחיית בקשת ולדהיים.

"לה סואר" מוסר מפי מקורות מהימנים, כי פקידי הממשלה הבלגית הודיעו לווינה באמצעות הצינורות הדיפלומטיים, כי בלגיה מתנגדת לכל ביקור של ד"ר ולדהיים.

מורי האזרחות רואים בציות לסמכות התנהגות דמוקראטית

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

המורים לאזרחות רואים את ה"אזרח הטוב" כמי ששומר חוק, מכבד סמלים לאומיים, וקורא עיתונים בקביעות – כך עולה ממחקר חדש של ד"ר אורית איכילוב מאוניברסיטת תל אביב, הנושא את השם "עמדות מורים לאזרחות ומורי התנהגה בבתי־ספר על־יסודיים בנושאים הקשורים לאזרחות בדמוקראטיה".

במחקר השתתפו 315 מורים בבתי־ספר תיכוניים מסוגים שונים. התברר, כי עמדות המורים אינן שונות מעמדות האוכלוסיה הבוגרת הרגילה. הם נוטים להדגיש את הציות לבעלי תפקידים ולחוק כהתנהגות דמוקראטית טובה.

הנושאים המוזנחים ביותר בתוכניות הלימודים לאזרחות, – לדעת המורים לאזרחות – הם: שרות בצה"ל, אהבת העם והארץ, קליטת עליה, סובלנות כלפי מיעוטים וכבוד לחוק.

בניגוד בולט לדגש בתוכניות לימודים ובספרי לימוד, הביעו המורים נכונות לעסוק בבעיות שנויות במחלוקת כגון יחסי דתיים־חילוניים, יחסי יהודים־ערבים והניגודים בין "גוש אמונים" ו"שלום עכשיו".

כמו כן יחסו חשיבות רבה לעיסוק בבעיות אקטואליה כמו ירידה מהארץ וגילויי שחיתות בקרב המנהיגות הפוליטית, אולם הלחץ להישגים מנע מבעדם לעסוק בכך.

המורים לאזרחות מייחסים חשיבות פחותה לתחבי ההוראה, אולם מגלים עמדה הססנית לגבי האווירה הדמוקראטית בכיתה ובבית־הספר. החוקרים בתחום הדמוקרטיה רואים לעומת זאת את האווירה בכיתה כבלים הראשונים במעלה לחינוך לדמוקרטיה.

<u>האם נהרג הפושע הנאצי במחנה ההשמדה?</u>

ארד: טענות הניצולים שאיוואן האיום נהרג במרד בטרבלינקה – מוגזמות!

מאת אוריאל בן־עמי, סופר "דבר"

משטרת ירושלים תתגבר בשבוע הבא את כוחותיה עם התחדש משפט דמיאניוק ביום שני הבא. גם אתמול המתינו מאות אזרחים לתורם כדי להיכנס לאולם המשפט, שהיה מלא עד אפס מקום.

סניגורו הישראלי של דמיאניוק עו"ד יורם שפטל החל אתמול בחקירה נגדית לעד התביעה הראשון ד"ר יצחק ארד עם סיום חקירתו.

התובע יונה בלטמן סיים לחקור את ד"ר ארד בחקירה חוזרת. גם אתמול התרכזו המתדיינים בפרטי פרטים תוך התנצחות בין ההגנה לתביעה באשר לאופי המסמכים שהציגה התביעה כראיות.

אב בית המשפט השופט דב לוין קרא לסדר הן את הסניגורים והן את התובע ודרש מהם לקיים את סדרי הדין כשורה. מדי פעם האיץ השופט לוין בתובע יונה בלטמן לשאול את שאלותיו בבהירות וכן גם בסניגורים אוקונור ושפטל על שאינם מתואמים ביניהם בהצגת שאלותיהם. גם אתמול שמר דמיאניוק על שתיקתו וטרם נקרא להעיד. עם התחדש המשפט יעלה להעיד עד התביעה השני, שיהיה הראשון מבין ניצולי טרבלינקה, שיעיד במשפט.

המרד בטרבלינקה

(ע). – במרכז חקירתו של יצחק ארד אתמול עמדה השאלה אם אומנם נהרג "איוואן האיום" בהתקוממות אסירי טבלינקה ב־2 באוגוסט 1943.

הסניגור יורם שפטל שאל את ד"ר ארד, אם ידוע לו על הגרסה של ניצול המחנה אברהם גולדפרב, שנפטר בינתיים, כי דמיאניוק נהרג באותה התקוממות.

ד"ר ארד השיב, כי הוא הכיר את גולדפרב וגם חקר אותו, וזה הבהיר לו כי שמע מפי אחרים במחנה, ש"איוואן האיום" נהרג בהתקוממות, אבל הוא עצמו לא ראה זאת – במו עיניו. הוא הוסיף, כי היו עדויות נוספות של אנשים שנטלו חלק במרד, שלפיהן נהרג איוואן בהתקוממות אבל גם אלה היו עדויות שמיעה ולא עדויות ראיה. מאידך קיימת עדות מגרמני, שאמר כי הוא היה יחד עם איוואן באיטליה אחרי המלחמה. הסניגור שאל את העד על עדויותיהם של שלמה הלמן ואליהו רוזנברג, שטענו כי דמיאניוק נהרג בהתקוממות האסירים בטרבלינקה. ארד אמר, כי הוא מכיר את העדויות, אך מדובר בעדויות שמיעה. לדברי ארד, לוקים חלק מהתיאורים על ההתקוממות בהגזמה רבה.

תיאור מגוזם

בשלב זה הציג הסניגור עו"ד שפטל בפני העד שם נוסף של ניצול המחנה, חיים שטייר מאוסטרליה. עורך הדין אמר, כי שטייר העיד, שהוא אישית חבט באיוואן האיום בקלשון ולא ראה אותו קם יותר.

הסניגור נשאל על־ידי בית המשפט מה מקור העדות הזאת והוא אמר, כי הוא נסמך על מכתב של שטייר, שהוזכר על־ידי התביעה במסמך שהוצג לבית המשפט.

ד"ר ארד אמר, כי אין הוא יודע דבר על המכתב הזה. "השם של שטייר מוכר לי, אבל לא ראיתי את העדות הזאת לנגד עיני".

הסניגור: "האם אתה רואה גם בעדותו של שטייר תיאור מגוזם, כפי שהתייחסת לדברי הניצולים גולדפרב, הלמן ורוזנברג?"

העד: "המרד בטרבלינקה היה מעשה גבורה מאין כמוהו. אבל היו בתיאורים הגזמות רבות".

השופטת דליה דורנר: "האם הגעת למסקנה הזאת על המרד עוד לפני שידעת על קיום המשפט הזה?".

הסניגור הציג בפני העד את הספר "הספר השחור", שנערך על ידי איליה ארנבורג ואסילי גרוסמן ושאל אותו אם הוא משקף תמונה נאותה על מחנה טרבלינקה. העד השיב, כי העדויות בספר מהוות מקור היסטורי.

הסניגור: "בספר הזה מופיע תיאור של שני אוקראינים – אחד גבוה בן 30 עם כתפיים רחבות ושיער שחור והשני נמוך יותר, שערו חום ועור פניו צהוב". שני התיאורים האלה, אמר הסניגור, אינם תואמים את התיאורים שאנחנו הבאת על דמותו של איוואן האיום.

למרות התנגדות התביעה, הסכים השופט לוין לאפשר לסניגור, להגיש את הספר ועוד שני ספרים נוספים בעת שיביא עדי הגנה.

לאחר תום החקירה הנגדית שערך התובע יונה בלטמן הודיע נשיא בית המשפט, השופט דב לוין, כי התקיים דיון בלשכת השופטים בהשתתפות נציגי התביעה והסניגוריה בנושא הגשת המסמכים.

כוונת בית־המשפט היא, שמסמכים שיש עליהם הסכם יוגשו ללא דיון על ידי שני הצדדים, ועל אלה שאין לגביהם הסכם – יתקיים דיון ובית המשפט יחליט. לפיכך, אמר השופט לוין, לא יוגשו מסמכים בשלב זה.

המדינה נגד דמיאניוק — אוריאל בן־עמי

<u>לאחר ששאלות הסניגור הישראלי קוממו את בית־המשפט</u>

אוקונור עשוי לפטר את שפטל

מאת אוריאל בן־עמי, סופר "דבר"

אב בית־הדין, השופט דב לוין, ניחן בסבלנות ברזל. הוא נתן למרק אוקונור הסניגור האמריקאי לשאול את כל שאלותיו, אח"כך הוא אפשר לסניגור הישראלי יורם שפטל לשאול גם הוא את שאלותיו ואחר־כך שוב הוא אפשר לאוקונור להוסיף שאלות הבהרה לשאלותיו של שפטל.

אתמול פקעה סוף־סוף סבלנותו של השופט לוין משאלותיהם החוזרות ונשנות של הסניגורים, אבל סבלנותו של מרק אוקונור פקעה עוד לפני־כן והוא פרק את זעמו על עמיתו הישראלי שפטל.

בין שני הסניגורים מתגלע קרע גדל והולך, כאשר אוקונור זועם על שפטל, כי לא מסר לו את המסמכים החדשים, וכי הוא מקומם את בית־המשפט באופן הצגת שאלותיו.

במשך הדיון, נזף השופט לוין בתכיפות בשפטל ודרש ממנו לקיים את סדרי הדין. באולם נשמעים רחשי־זעם על שפטל, המנסה לגנוב את ההצגה מאוקונור, כדי להציל את דמיאניוק.

חוגים משפטיים טוענים, שסבלנותו של אוקונור הגיעה לקיצה וכי הוא עתיד לפטר את שפטל כבר בימים הקרובים, על רקע המשבר ביניהם.

גם אתמול שלט הציבור הדתי באולם. בני נוער רבים, חובשי כיפות סרוגות, יושבים כאן במשך שעות ארוכות ומאזינים להתנצחות היבשה שבין התובע בלטמן לסניגורים.

לפעמים יש כאן תחושה, שזהו דו־שיח של חרשים. השופט לוין נכנס לתפקיד המתווך המאיץ במתדיינים לדבר לעניין, בלטמן מכביר בפרטים, אוקונור מנסה להרוויח זמן בשאלות נגדיות, כדי לסתור את העדים שעוד יעידו.

בחוץ, באכסדרת בנייני האומה, מסתובב בנו של דמיאניוק בין עיתונאים זרים, כשחיוך רחב על פניו. הבן, היושב מאחורי אביו במהלך כל הדיונים, מנפנף כאן בידיו לאות נצחון, משל רצה לומר "אל תדאגו, הכל עוד יסתדר".

נדחה ערעורו של יונה אברושמי בביהמ"ש העליון

(ע)–בית־המשפט העליון דחה את ערעורו של יונה אברושמי ואישר את עונש מאסר העולם שנגזר עליו. לאחר שהורשע ברציחתו של אמיל גרינצווייג ופציעתם של 9 מפגינים אחרים של תנועת „שלום עכשיו" בפברואר 1983. לאחר שהשליך רימון לעבר קבוצת מפגיני תנועת „שלום עכשיו" מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים הרשיע את יונה אברושמי ברצח והוא ערער על כך לבית־המשפט העליון. בפסק־דינם מפרטים שופטי בית־המשפט העליון כיצד נלכד אברושמי. העבריין הירושלמי עמוס שנגלוף הסכים להיות סוכן משטרתי, בתמורה לסגירת תיקים פליליים נגדו ומתן רשות שיעזוב את הארץ. שנגלוף מסר במשטרה, כי מכר רימון־יד מהסוג שהושלך לעבר מפגיני תנועת „שלום עכשיו" ליונה אברושמי ובעקבות מידע זה נעצר הנאשם, והובא לדין.

בית־המשפט העליון נדרש לשאלת המניע של אברושמי וקבע בהחלטתו: המערער לא הסתיר ואינו מסתיר גם היום את המשטמה לתנועת „שלום עכשיו" ולחבריה. כה עזה היתה שנאתו לתנועה, עד כי ראה בחבריה חבלנים. המערער התיחס לחברי התנועה כאל חיידקים שיש להשמידם. כדי שלא יתרבו וישמידו את הגוף כולו" מוסיף בית־המשפט וקובע: „זהו מניע חזק וממילא יש בו תמיכה רבת משקל באמיתות הודאתו בזריקת הרימון". לאחר שאישר בית המשפט העליון את קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה אברושמי הינו משליך הרימון, נפנה לדון אם ביצע רצח או היה במעשיו של אברושמי הריגה. „הנשק בו השתמש היה רימון, שלפי טיבו הינו מכשיר קטלני רב עוצמה, אשר טמונה בשימוש בו סכנה מוחשית לכל אלה המזדמנים ברגע התפוצצות לרדיוס מסויים", קבע בית המשפט. בפסק דינם דחו השופטים את טענתו של הנאשם שהיתה בכוונתו רק להפחיד את משתתפי הפגנת „שלום עכשיו".

בימ"ש אישר תרומת הכליה מבן מפגר לאביו

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

שופט בית־המשפט המחוזי בבאר שבע אפרים לרון, דחה אתמול את בקשת נציג היועץ המשפטי לממשלה ואגודת אקי"ם לבטל את החלטתו לאפשר לתושב העיר, בן 65, הזקוק בדחיפות להשתלת כליה מבנו המפגר, בן ה־39. בעקבות החלטת אקי"ם להגיש ערר לבית המשפט העליון, הורה השופט לעכב את ביצוע ההחלטה.

תחילתה של הפרשה, בבקשה שהגיש האב, להתיר לו לקבל כליה מבנו, לו הוא משמש כאפוטרופוס.

באוקטובר אשתקד החליט השופט לרון להתיר לאב לקבל כליה מבנו. בעקבות ההחלטה, הגישו נציג היועץ המשפטי לממשלה ואגודת אקי"ם בקשה לביטול או שינוי פסק הדין.

בפסק דין ארוך ומפורט נימק אתמול השופט לרון את החלטתו. „אין חשש ליצירת תקדים מכיוון שמדובר במקרה יוצא דופן ומיוחד במינו", קבע השופט. „אין מדובר בניצול לרעה אלא ברגש אמיתי של אב החושש לגורל בנו חסר האונים, שאינו יודע מי יכול לטפל בו לאחר מותו".

<u>חידוש משמעותי:</u>

נשיאות הקונגרס היהודי העולמי תתכנס בבודאפשט

מאת סופר „דבר"

חידוש רב־משמעות בקשרים בין הארגונים היהודיים העולמיים לבין המדינות הקומוניסטיות במזרח־אירופה יהיה המושב הראשון של נשיאות הקונגרס היהודי העולמי בבודאפשט בתחילת מאי השנה, בראשות נשיא הקונגרס, אדגאר ברונפמן.

במושב ישתתפו גם יו"ר ההנהלה הישראלית של הקונגרס, יצחק קורן, והרב ברגמן נציג „חירות" בהנהלה העולמית.

מנכ"ל הקונגרס בישראל, ד"ר אבי בקר, אמר לסופר „דבר" כי כל הקהילות היהודיות במזרח־אירופה, פרט לברה"מ, מיוצגות בצורה זו או אחרת בקונגרס היהודי העולמי ומשתתפות בכינוסיו. משלחות מכמה ארצות מזרח אירופיות נכחו בוועידה העולמית של הקונגרס בינואר אשתקד בירושלים.

לבד ממושב הקונגרס היהודי העולמי ב־9–6 במאי, יתקיים בבודאפשט מ־30 ביוני עד 2 ביולי גם המושב השנתי של קרן הזיכרון לתרבות יהודית. קרן זו תומכת בבית המדרש לרבנים בבודאפשט זה שנים מספר, אך זו הפעם הראשונה שהיא מקיימת את מושבה בבירה קומוניסטית.

בהונגריה מצוי הקיבוץ היהודי הגדול ביותר במזרח־אירופה פרט לברה"מ. מספר היהודים שם נאמד בין 80 ל־100 אלף נפש.

עוזר ערפאת סיים ביקור ברבת־עמון

רבת־עמון („רויטר", עתי"ם ע"צ) – עוזרו הצבאי הראשי של מנהיג אש"ף ערפאת, חליל אלוזיר, המכונה „אבו־ג'יהאד" יצא אתמול מרבת־עמון לקאהיר, בתום ביקורו הראשון בירדן מאז גורש ממדינה זו ביולי אשתקד.

אבו־ג'יהאד הגיע לירדן בשבת, לרגל מושב הוועדה המשותפת הירדנית פלסטינית, העוסקת בסיוע לתושבי השטחים המוחזקים. היה זה המושב הראשון של הוועדה מאז 1985.

הוועדה הוקמה בשנת 1978, לפי החלטת הפסגה הערבית בבגדאד, והוקצב לה הון של 100 מיליון דולר לשנה, אולם היא נאלצה להפסיק את פעילותה בגלל היעדר מימון.

בדצמבר שנה שעברה התאפשר לוועדה זאת לחדש את פעילותה, הודות לתרומה גדולה מסעודיה.

אבו־ג'יהאד אמר לכתב „רויטר" לפני צאתו מירדן, כי הוועדה החליטה לחדש את איסוף הכספים, כדי להמשיך בעבודתה בשטחים בתחומי הבריאות, החינוך הדיור ועוד.

כזכור, גורש אבו־ג'יהאד מירדן אשתקד לאחר שממשלת רבת־עמון החליטה לסגור את כל משרדי ארגון „אל־פתח".

בעבודה שוללים התניית מינוי יעקבי בהחזרת מודעי למשפטים

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

בצמרת מפלגת העבודה שללו אתמול את האפשרות להתנות את אישור מינויו של גד יעקבי לשגריר בוואשינגטון בהחזרת תיק המשפטים ליצחק מודעי.

אישים בכירים במפלגת העבודה אמרו, כי אם זוהי אמנם כוונתו של שמיר, כי אז הוא חורג מההסכם הקואליציוני.

טענה זו של בכירי „העבודה" נשענת על הסעיף בהסכם הקואליציוני, המדבר על דרך בחירתו של המועמד לשגריר בארה"ב. הסעיף הרלוונטי אינו כורך את המינוי בשום עניין שהוא.

יצויין, כי גם אחרי שנודע לממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס על האפשרות של ההתניה, חזר ואמר שהוא ושרי מפלגתו ימשיכו להתנגד לשובו של מודעי למשרד המשפטים.

שר החוץ העיראקי – למוסקווה

רבת־עמון („הדבר", עתי"ם). – שר החוץ העיראקי טאריק עזיז יצא אתמול מרבת־עמון למוסקבה, לאחר פגישה עם המלך חוסיין במהלך שהיית ביניים קצרה ברבת־עמון.

לא נמסרו כל פרטים על תוכן השיחות בין עזיז לבין המלך חוסיין, שהוא מתומכיה האיתנים של עיראק במלחמתה עם איראן.

ברה"מ, ספקית הנשק העיקרית של עיראק, קראה לשים קץ למלחמה במפרץ הפרסי.

למה לך עו"ש רגיל כשנותנים לך

סופר עו"ש

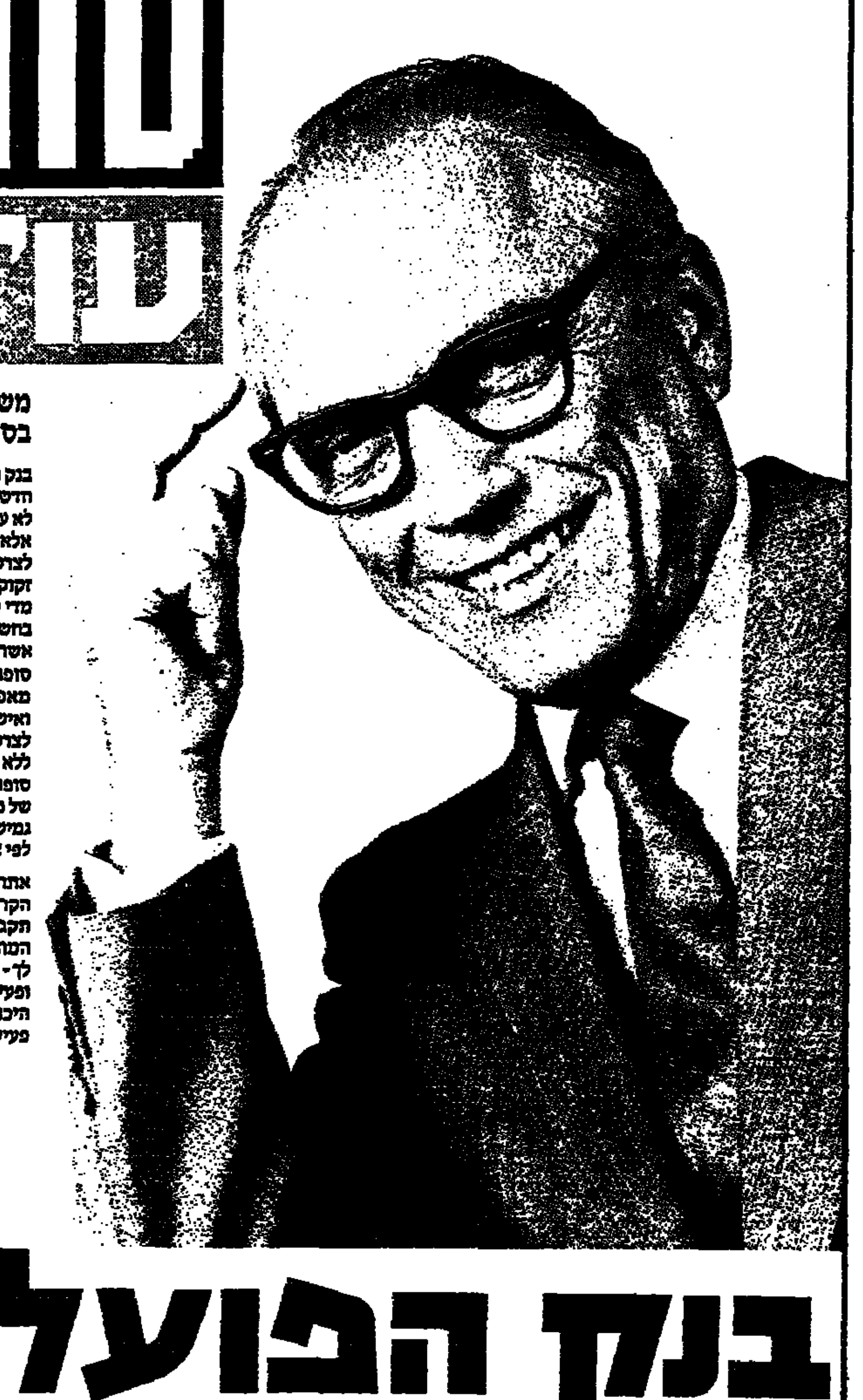

משיכת יתר בלתי מוגבלת בסכום תיקרה.

בנק הפועלים מצעיד אותך לעידן חדש של בנקאות פעילה.
לא עוד חשבון עו"ש מוגבל וקשיח, אלא חשבון עו"ש גמיש המותאם לצרכיך המשתנים.
זקוק למשיכת יתר מוגדלת? נקלע מדי פעם לחריגות בסכומים גדולים בחשבונך האישי? נחוץ לך מעת לעת אשראי זמני לצרכי העסק שלך?
סופר־עו"ש של בנק הפועלים מאפשר לך לקבל מסגרת גמישה ואישית של משיכת יתר, מותאמת לצרכיך ולאפשרויותיך הכספיות, ללא עמלת הקצאת אשראי.
סופר־עו"ש יעניק לך מסגרת מוגדלת של משיכת יתר לתקופות זמן גמישות - קצרות או ארוכות יותר, לפי צרכי המימון שלך.

אתה מוזמן לסניף בנק הפועלים הקרוב אליך. יחד עם מנהל הסניף תקבע את סכום משיכת היתר המתאים לך ואת התקופה הנחוצה לך - לפי צרכיך, יכולת ההחזר שלך ופעילותך בסניף.
היכנס לעידן החדש של בנקאות פעילה. בוא ותראה איך פועלים.

בנק הפועלים בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا منذ الأصل

עיראק הכריזה על הפוגה בהפצצת יעדים אזרחיים

בגדאד („רויטר", „עתי"ם) – חיל האוויר העיראקי הפסיק אתמול את הפצצותיו על ערי איראן, בעקבות הודעתה של בגדאד בדבר הפוגה על-תנאי, למשך שבועיים, לרגל יוזמת שלום חדשה להפסקת המלחמה במפרץ הפרסי.

בתגובה להודעה העיראקית הודיעה איראן תחילה, כי ההכרזה העיראקית „אינה אלא תכסיס", אבל מאוחר יותר הודיעה, כי גם היא תפסיק את התקפות התגמול על עיראק.

„איראן תפסיק את פעולות התגמול שלה כל זמן שהאויב ימנע גם הוא מפעולות דומות" נאמר בהודעה שפורסמה על-ידי „מרכז המידע בענייני מלחמה" של איראן. „אולם, ההודעה הוסיפה, אם ימשיך האויב בהתקפות כאלה, תגמול לו איראן ברוב עוצמה".

ההודעה האיראנית פורסמה לאחר שממשלת בגדאד הודיעה, כי הפסקת ההפצצות על מרכזי האוכלוסייה האיראניים תכנס לתוקפה ביום ה' בשעה אחת עשרה בבוקר.

בתוך כך נמסר מבאחריין כי הכוחות האיראניים והעיראקים המשיכו להלום אלה בעריהם של אלה עד שעה קלה לפני מועד כניסת ההפוגה לתוקפה.

סוכנות החדשות האיראנית הממלכתית „אירנא" מסרה, כי מטוסי סילון עיראקיים הפציצו 6 ערים באיראן, כולל העיר שיראז. לפי כל הסימנים, היתה ההפצצה לפני השעה 1100, שכן סוכנות החדשות לא האשימה את העיראקים בהפרת הכרזתם בעניין ההפוגה.

הסוכנות מסרה עוד, כי הארטילריה ארוכת-הטווח של איראן הלמה בכמה ערים ועיירות ברחבי עיראק עד 30 דקות לפני המועד של כניסת ההפוגה לתוקפה.

בהודעה נאמר, כי ההפגזות כוונו נגד „מתקנים כלכליים או צבאיים" ב-9 מרכזים שונים בעיראק, כתגמול על ההתקפות העיראקיות על מטרות אזרחיות באיראן.

אף על פי שהאיראנים הודיעו, כי יפסיקו גם הם את פעולות התגמול, הרי הגדירו את ההודעה העיראקית „כפעולת הטעיה", שנועדה לאפשר לכוחות העיראקיים להתארגן מחדש לקראת „חידוש פשעיהם במועד כלשהו בעתיד".

ניו-דלהי („רויטר" ועתי"ם). – ליאופארד (נמר הברברות) שנמלט, כנראה, מידי מבריחי חיות-בר גדולות, נלכד אתמול במרכז אחד הפרברים של ניו-דלהי, בתום מצור של 36 שעות על מתקן מיזוג אוויר שבתוכו הסתתר. מאות סקרנים התקהלו מסביב והתבוננו, שעה שהטורף הגדול הורדם בעזרת חיצים משוחים בחומר הרדמה והוכנס לתוך כלוב. כ-8 שעות קודם לכן, נראה הליאופארד נמלט לתוך מתקן מיזוג האוויר של מרכז ההדרכה של „החברה ההודית-דנית לייצור כלי עבודה". כבאים, פקידי גן החיות ושוטרים חמושים בתת-מקלעים כיתרו את המפעל, לאחר שתושבים מבוהלים הזעיקו אותם למקום. לאחר שאנשי כוחות הבטחון הצליחו. לבסוף, להרדים את הטורף הפראי, היה צורך לחתוך את כנפיו של מאוורר גדול כדי לגרור את הליאופארד החוצה, דרך ארובת מיזוג האוויר, שבתוכה נלכד. המצור נמשך זמן כה רב משום שהליאופארד התרוצץ הנה והנה, ואנשי גן החיות לא הצליחו לפגוע בו בחיצי-ההרדמה. הליאופארד נפגע בראשו. כנראה כאשר נדחק לתוך ארובת מיזוג האוויר כדי להמלט מרודפיו. משהורדם, לבסוף, נלקח לגן החיות של דלהי, לטיפול. (צילום: א.פ.)

צרפת תייצר נשק כימי, לא תחדל מפיצוצים גרעיניים

ז'נבה („רויטר", „עתי"ם). – צרפת מתכוונת להתחיל בייצור של נשק כימי ולהמשיך בפיצוצי-ניסוי גרעיניים בדרום האוקינוס השקט, כך הודיע אתמול שר החוץ הצרפתי ז'אן ברנאר ריימון.

שר החוץ הצרפתי אמר במסיבת עיתונאים בז'נבה, שנערכה בשולי הוועידה לפירוק הנשק, כי הממשלה הצרפתית שבראשה ז'אק שיראק החליטה, כי על צרפת לרכוש לה כושר מוגבל של נשק כימי, למטרות הרתעה בלבד.

הוא הוסיף, כי ייצור הנשק הכימי מהווה חלק מתוכנית הגנה ל-5 שנים, שעליה הוכרז בסתיו שעבר.

ריימונד הודיע, כי הצעה בעניין זה תוגש באביב הקרוב לפרלמנט הצרפתי. התכנית תתבסס על פרוייקטים קיימים של מחקר בתחום הנשק הכימי.

קודם לכן, אמר השר ריימונד בוועידת פירוק החימוש, כי „צרפת לא תסכים לכל מוראטוריום בנושא הנשק הכימי".

הוועידה, המתנהלת בהשתתפות 40 מדינות, נושאת ונותנת על שורה של בעיות הקשורות בחימוש, והיא מתמקדת במיוחד במאמצים להשגת אמנת איסור על הנשק הכימי.

ריימונד אמר במסיבת העיתונאים, כי ההצעה שהועלתה בוועידה בדבר השמדת מאגרי הנשק הכימי, תוך תקופה של 10 שנים, „עלולה להוליך לחוסר איזון בין מדינות בעלות מאגרים גדולים לבין מדינות שמאגריהן קטנים יותר".

בהמשך דבריו חזר השר הצרפתי על החלטתה הנחושה של צרפת להמשיך בפיצוצי הניסוי הגרעיניים שלה באוקינוס השקט. הוא אמר, כי הפסקת הניסויים הללו לא תביא כל התקדמות לקראת פירוק החימוש הגרעיני.

הניסויים הגרעיניים הם אחד הנושאים העיקריים הנידונים בוועידה המתקיימת עתה בז'נבה.

ברה"מ, אשר ביטלה באחרונה מוראטוריום של הניסויים הגרעיניים, לוחצת למען איסור חוזה שישים קץ לניסויים. אולם, ארה"ב אומרת, כי תמשיך בניסויים, כדי לקיים את כושר הרתעה שלה.

תורנות בתי מרקחת

תל-אביב
שוד סבצ'ניק – המלך ג'ורג' 54 – 280644
זיוה – אבן 52, שכונת התקוה – 378403
ירושלים
כרפאת רוממה – המג' 28 – 523191
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח-תקוה
רסל – רוטשילד 89 – 911406
בני-ברק – רמת-גן
המגן – ביאליק 50 רמת-גן – 725674
בת-ים – חולון
בזור – הגיבה רייך 20 בת-ים – 583360
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 864654
אסותא – סוקולוב 4 חולון – 5058197
רחובות
באחדות – בנימין 23 – 457991
רעננה – כפר-סבא – הוד השרון
קופת חולים בן גוריון 43 כפר-סבא
בתי מרקחת ליום שבת 21.2.87
תל-אביב
שחר (ברנדס) פנקס 27 – 441449
דיזנגוף – דיזנגוף 132 – 225390
שחר (ברנדס) פנקס 27 – 441449 – מוצ"ש
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
כרפאת רוממה – המג' 28 – 523191 – מוצ"ש
חיפה
נורדוי – נורדוי 13 – 664059
פתח-תקוה
הירקון – שטמפפר 24 – 910946
בני-ברק – רמת-גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת-גן – 7511874
בת-ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת-ים – 583448
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
רחובות
ברק – הרצל 155 – 452154
רעננה – כפר-סבא – הוד השרון
בורת – ויצמן 3 כפר-סבא
סופרפארם – אוסישקין 3 כפר-סבא – מוצ"ש

מידען
מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, כרפאות הפתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל אביב
בימים א' – עד ה'
מ-8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' ובערב חג
מ-8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל-אביב
רחוב בר כוכבא – 03-284649
בימים א' – ה' מ-21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ-15.00 עד 21.00
חיפה
הגפן 26 קומה ג' 04-523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות והגים מ-20.00 עד 23.00
קו פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל-אביב 03-221680 (24 שעות)

הקרן למען בטחון ישראל

בינה חמה ללב"י

השבוע

התרומה הגבוהה
מעזבונם של בטי וסלומון אטינגוף ז"ל
54,000 ש"ח

התרומה המרגשת
מר יוסף מלמד תרם במלאת לו 84 שנים
עם הרבה מזל-טוב ואריכות ימים
2,000 ש"ח

התרומה הצעירה
חנה קהת ותלמידי כתה ד' בביה"ס „הארי" (הממ"ד) מגדל העמק
60 ש"ח

היום יותר מתמיד- תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל-אביב 64734

„מיס ארה"ב" מישל-רנה רויאר חוגגת כדת-וכדין בלגימה מבקבוק שאמפניה שעה שהוגשה לה ארוחת הבוקר המסורתית במיטה, בבוקר שלמחרת זכייתה בתואר, בבית-מלון יוקרתי באלבוקרקי. מישל-רנה תצא לסינגאפור, להתחרות שם על כתר „מיס תבל", בייצגה את ארה"ב (צילום: א.פ.)

מירוץ נגד הזמן במשפטו של הנאצי „וילהלם טל"

ווּפרטאל מערב-גרמניה („רויטר" ועתי"ם). – שופט מערב-גרמני, המנהל את משפטו של שומר אס. אס. לשעבר במחנה ההשמדה של אושוויץ, אמר אתמול, כי בית הדין נאבק „בזמן, בתחלואים ובמוות" בשאפו להכריע גזר דין.

השופט וילפריד קליין העיר הערה זו בבית המשפט בווּפרטאל, לאחר שעד נוסף במשפט – המתנהל מזה חמישה ימים – נמנע מלהעיד, בגלל מחלה.

מדובר במשפטו של גוטפריד וייזה, בן 65, שהואשם ברציחת ששה אסירים יהודים באושוויץ, בשנת 1944.

וייזה זכה שם לכינוי „וילהלם טל", מכיוון שנהג להציב קופסאות פח על ראשיהם של אסירים ולירות למטרה זו, עד שהיה רוצח את האסיר.

כמה וכמה עדים שנקראו להעיד במשפטו של וייזה הגישו תעודות רפואיות, המכריזות שאינם מסוגלים להעיד, מסיבות בריאות, ואילו עדים אחרים נפטרו מאז נפתח המשפט, או שהם חיים בארצות חוץ וגילם המופלג אינו מאפשר להם לבוא למערב-גרמניה.

השופט קליין ציין בהקשר זה, כי בית הדין מתכוון לצאת לישראל ולהונגריה בעתיד הקרוב, כדי לראיין עדים שאינם יכולים לבוא למערב-גרמניה.

דובר ה„לייבור" אמר: רייגן נעשה מסוכן יותר וסנילי יותר מיום ליום

לונדון („רויטר", עתי"ם). – הנשיא רייגן תואר ביום ד' בפי חבר פרלמנט בריטי כ„נשיא מסוכן, הנעשה סנילי יותר ויותר".

הערכה קודרת זאת הושמעה על-ידי דובר מפלגת העבודה הבריטית ג'ורג' פולקס, במהלך ויכוח על מדיניות החוץ שהתנהל בבית הנבחרים הבריטי.

בהתייחסו למלחמת ניקרגואה, שאל פולקס מדוע אין הממשלה הבריטית מנצלת את השפעתה על ארה"ב „כדי לשים קץ למלחמה זו, הנראית כמבצע שתכליתו לספק את שיגיונותיו של נשיא, שמיום ליום הוא נעשה מסוכן וסנילי יותר ויותר". דובר ה„לייבור" הוסיף, כי אנשים, נשים וטף „מתים מדי יום ביומו בעטיו של טרור הממומן על ידי ארצות-הברית".

המועצה המקומית אפקים
מכרז פומבי 8/1/87
בהתאם לסעיף 41 לצו המועצות המקומיות ונוהל קבלת עובדים לעבודה תשל"ז – 1977 מכריזה בזה המועצה המקומית אופקים על משרה פנויה.
היום האחרון להגשת הבקשות נקבע ליום שישי ה' באדר תשמ"ז (6.3.87) בשעה 12.00 למזכירות המועצה המקומית; טפסים להגשת הבקשה אפשר להשיג במשרדי המועצה המקומית אצל מזכיר המועצה ובמינהל מחוז הדרום במשרד הפנים.
תואר המשרה: מנהל בית הספר המקיף הכללי השש שנתי.
מס' המשרה בתקן: 217
דרגת המשרה: בהתאם לכישורי המועמד בדירוג עובדי הוראה ו/או בדירוג מקצועי מקביל.
מקום העבודה: אופקים
תיאור התפקידים: ניהול בית ספר מקיף שש שנתי בהתאם להוראות משרד החינוך והתרבות.
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית בתואר ב.א. או ב.ס. רצויה השכלה בתואר מ.א. או מ.ס. רצוי בוגר הקורס האקדמי הדו שנתי להכשרת מנהלים או בוגר במגמת מינהל החינוך וכחלק מההשכלה האקדמאית. רישיון הוראה קבוע בבתי ספר על יסודי.
5 שנות ניסיון לפחות בהוראה בבית ספר על יסודי שבהן הצליח המועמד בהוראה ובחינוך או 5 שנות נסיון בהוראה בבית ספר תיכון יהודי בחו"ל ושנת נסיון אחת בהוראה בארץ רצוי נסיון הוראה בכיתות ז' – ח'.
נסיון במינהל חינוך או במינהל כללי, כגון: מגמות, עבודה במחלקת חינוך עירוני, בית או נסיון בהדרכה (כגון: ריכוז מקצועי, הדרכה בבית מדרש למורים, ניהול קורסים להשתלמות). ידיעה של עקרונות מינהל החינוך, ידיעה של חוקי החינוך והתקנות בחינוך. כושר הבעה בכתב ובעל-פה, כושר לקיים מגע עם מוסדות ממשלתיים עם רשויות ציבוריות עם תלמידים ועם הורים. כושר לנהל צוות ולקיים יחסי עבודה תקינים. יועדפו מועמדים שיתגוררו באופקים.
יחיאל בנמוב
ראש המועצה

גורבאצ'ב רומז שיתפטר אם לא תתקבל תכנית הריפורמות שהציע

מוסקווה „רויטר" עתי"ם – מנהיג ברית-המועצות מיכאיל גורבאצ'ב אמר בשבוע שעבר לכתבים סובייטיים בכירים, כי הוא יאלץ להתפטר אם לא תתקבל תוכנית הרפורמות שלו – על כך מסר אתמול השבועון הרשמי „חדשות מוסקווה" בגליונו האחרון.

עורכו הראשי של השבועון יגור יעקבלב מוסר, כי גורבאצ'ב אמר את דבריו בפגישה של שש שעות שהיתה לו ביום ו' שעבר עם נציגים בכירים של אמצעי התקשורת הסובייטיים.

במהלך המפגש הזה דיבר גורבאצ'ב כשעה תמימה וכמה מן העיתונאים דיברו אף הם ושטחו לפניו טענות שונות.

יעקבלב מוסר, כי במהלך הדיונים, נחשפה העובדה שמושב המליאה של הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית נדחה 3 פעמים, עד אשר נפתח, לבסוף, ב-27 בינואר.

לפי התכנית המקורית, עמד המושב להתקיים בסתיו אשתקד.

מושב המליאה הוקדש להערכת הריפורמות החברתיות והכלכליות שמנהיג גורבאצ'ב, ולנושא הרגיש של השינויים בנוגע לסגל המפלגה.

השינויים המהפכניים של גורבאצ'ב נתקלו בהתנגדות מצד פקידים שונים, אשר לא גילו נכונות לשנות נהלים הקיימים מאז ומתמיד.

עורך „חדשות מוסקווה" מצטט את דבריו של מיכאיל גורבאצ'ב, אשר אמר במהלך מפגשו עם אנשי התקשורת: „אילו התכנסה המליאה והגיעה למסקנה שתכנית השיקום אינה מוצדקת, ויש לדחות אותה, כי אז הייתי אומר איני יכול לעבוד אחרת".

„תכנית השיקום" הוא המונח שהקרמלין משתמש בו לציון מסע הריפורמות הנמרץ של גורבאצ'ב. מתוך הדיווחים על מושב המליאה מתברר, כי חלק מהדוברים הביעו התנגדות גדולה ביותר לריפורמות, בנימוק שהקרמלין מבקש ללכת רחוק מדי, מהר מדי".

במושב המליאה קרא גורבאצ'ב בנאומיו להרחבת הדימוקראטיה, בכלל זה ריפורמות הבחירות, כדי לחזק את תכניותיו לבלימת הירידה הכלכלית ושיפור רמת החיים של האזרחים הסובייטיים.

תכניתו של גורבאצ'ב להנהגת „גלאסנוסט" („פתיחות") כבר החלה להיכנס לפעולה.

הדיווחים שפורסמו על מושב המליאה גילו, כי היתה התנגדות נמרצת ל„גלאסנוסט" בקרב חברים בכירים במפלגה.

הסברה היא, כי המתנגדים חששו שגל של ביקורת ציבורית עלול לחשוף את חולשותיהם ולגרום להם לאבד את זכויות היתר שלהם.

חרף נסיון הסורים להשכין הפסקת אש נמשכו הקרבות העזים בביירות

ביירות, („רויטר", „עתי"ם, „ע"מ) – המלחמה המרה על השליטה במערב ביירות המוסלמית, הנמשכת זה 4 ימים בין מיליציות יריבות בלבנון, נמשכה גם אתמול, למרות מאמציהם של סיורי – הפסקת-אש שפעלו בגיבוי הסורים. לוחמי המיליציות היריבות התעלמו מכל הקריאות להפסקת אש וגם מן הגשם השוטף ששטף את העיר אתמול ומסבלה של האוכלוסייה האזרחית, והמשיכו בלחימה.

תחנת הרדיו שידרה קריאות מאת מנהיגי המיליציות הדרוזיות והשיעיות שבהן נדרשו הלוחמים לשתף פעולה עם הסיורים. אולם, עדי ראייה בביירות מסרו, כי השפעת הקריאות הללו היתה אפסית וכי הלחימה המשיכה להשתולל בנקודות המרכזיות.

משטרת לבנון מסרה, כי לפחות 150 איש נהרגו ו-300 נפצעו במהלך הלחימה עד כה. מקורות פוליטיים מסרו, כי ברית הכוחות הדרוזיים והשמאליים השיגה יתרון על כוחות „אל-אמל", אולם אלה האחרונים המשיכו להחזיק בעקשנות בעמדותיהם, תוך כדי התקפות והתקפות-נגד.

הסיורים, שנועדו לפקח על הפסקת האש בחסותם של הסורים, מורכבים משוטרים וחיילים לבנוניים, פקידי המיליציות ו-500 חיילים סורים.

תחנת הרדיו מסרה, כי הסיורים ניצלו הפוגה קצרה בלחימה בשעות אחרי הצהריים והקימו 3 נקודות ביקורת במקומות שונים בעיר.

תושבים מקומיים, תשושים וחוורי-פנים, התבוננו בשעה שאחד הסיורים ניסה לנסוע לעבר מגדל מור, אחד המעוזים של אנשי „אמל", אולם נבלם באש צלפים מן המגדל.

הקרבות בביירות מתחוללים ברחובות זרועי-פסולת וקולות פיצוצים ואש רובים מהדהדים בכל רובעי הרובע המוסלמי של הבירה הלבנונית.

שר החינוך בממשלת לבנון סאלים אל-חוס הביע את התסכול השורר בקרב הפוליטיקאים, כאשר אמר בשיחה ברדיו ביירות: „רצוני לומר בגלוי, שאנחנו (חברי הקבינט) נכשלנו כשלון חרוץ. מן הראוי שכולנו נתפטר".

מנהיג הדרוזים ואליד ג'ומבלאט אמר בשיחה עם תחנת הרדיו הדרוזית: „מה שחשוב הוא – השגת הפסקת אש. הריני קורא לתנועת „אמל" להגיב באורח חיובי". אולם, כל הקריאות להפסקת אש, לרבות זו שהשמיע ברדיו קצין סורי בכיר, היו לשוא.

תושבים בביירות ובסביבותיה מסרו, כי אש הטנקים העזה ביותר נורתה בסביבות מעוזי „אמל" בסאקיית אל-ג'נזה ובקרבת השגרירות הסובייטית במזרעה. התקפות חוזרות ונשנות של אנשי מיליציות השמאל לא הצליחו לעקור את לוחמי „אמל" מעמדותיהם במגדל מור.

אחד התושבים סיפר, כי טנקים דרוזיים, המאבטחים את השגרירות הסובייטית, ירו במשך הלילה ו-5 פגזים פגעו בביתו. „אחי משכנתי, אדם בן 80 לקה בהתקף לב ולא יכולנו להעבירו לבית החולים, הוא מת" סיפר האיש.

בתי החולים בביירות בעיר שידרו קריאות לאספקת מנות דם ואמבולנסים, כדי להעביר חולי כליות לטיפול רפואי רווח.

מציעים משרד ללוחמה בטרור

ביירות (ע"מ). – הממשלות המערביות הציעו להקים משרד מיוחד למלחמה בטרור, בקפריסין, שבו יטלו חלק מדינות נאט"ו, ארה"ב ומדינות השוק האירופי המשותף.

העיתון „אוסבוע אל ערבי", המוסר על כך, מציין כי ההצעה להקים משרד הועלתה לנוכח איומיהם ופעילותם של הקיצוניים הערבים בלבנון. תפקיד המשרד, אם יוקם, יהיה לשמש משרד קישור של כל הגורמים הלוחמים בטרור, לתיאום עזרות ביניהם.

יש לציין, כי בקפריסין יש כיום ריכוז גדול של לוחמים בטרור, השוהים באי כדי לאסוף ביד וע ולהעבירו לממשלותיהם.

ארבע שנים
לרצח
אמיל גרינצוויג
יום ה', כ"ז בשבט, 26 לפברואר
אירועים:

ירושלים 24/2/87 יום ג'
19.00 עצרת אזכרה במקום הרצח מול משרד רוה"מ.
20.00 דיון במלון "מגדל הכנסת" על האפשרויות לשלום
בהשתתפות: השר יעקב צור, הד"ר סרי נוסייבה, ח"כ יוסי שריד
דיון בהשתתפות אישים ישראלים ופלשתינאים.

תל-אביב 25/2/87 יום ד'
22.30 ערב שירה וקריאה במועדון "צוותא" – "שירים לאמיל"
בהשתתפות אומנים

באר-שבע 3/3/87 יום ג'
19.00 "ידיד דמוקרטיה" בבית יציב
20.00 בית יציב: דיון – "האם יש סכנה לדמוקרטיה?"
בהשתתפות השר עזר וויצמן בשיתוף עם תנועת "מענה".

שלום עכשיו
ת"ד 24288 ירושלים

St Michael of MARKS & SPENCER
חנות אקסקלוסיבית בקניון איילון
נצלו ההזדמנות האחרונה לרכישת מוצרי חורף "מרקס אנד ספנסר"
בהנחות עד 50%
• הלבשת נשים גברים וילדים
• נעלים
• נעלי בית
• שמיכות פוך
St Michael
איכות ללא תחרות

משרד הבינוי – למען פעילי הליכוד

מאת נתן רועי

בן־ציון מורדוב, פעיל ליכוד ותיק בסניף דרום של המפלגה בתל־אביב, התחתן ב־1972 ומשרד השיכון אישר לו הלוואה במסגרת תוכנית הסיוע לזוגות צעירים. באמצעות ההלוואה רכש דירה ברחוב ויצמן 30 ביהוד. למראית־עין היה מדובר בזוג צעיר רגיל, שחייו מתנהלים על פי מגמות המדינה כבר העבירה לידיו את כל זכויותיו בתחום הדיור.

אבל לא כך היה: באפריל 1979 אישרה ועדת המשנה לוועדת איכלוס עליונה של משרד הבינוי והשיכון לבני הזוג מורדוב דירה בשכירות, בתנאים מועדפים (שכבר אינם קיימים), בנימוק שהדירה שהיתה בבעלותו של מורדוב נמכרה בשנת 1977, ב־165,000 ל"י, שמהם בוחזר לו 130,000 לאחר פירעון המשכנתה. הדירה נמכרה לצורך רכישת עסק, בשותפות עם קרוב משפחה. לשם כך גם התפטר מורדוב מעבודתו בחברת החשמל. עסקה זו לא הצליחה והמשפחה נותרה ללא דיור. מורדוב פנה לליכוד כדי שיסייעו לו לבוא מהבנין שאליו הבנים את המשפחה.

חלוקת טובות הנאה

בעקבות החלטת ועדת המשנה הבוגרת, שהיא לעיתים קרובות מאד מרכז לחלוקת טובות־הנאה ל"אנשי שלומנו", פנה יועץ שר השיכון, מיכה רייסר, למנכ"ל חברת "חלמיש", ריסר, מאנשי מפנה לוי ב"חרות", כתב במכתבה: "בהמשך למכתבה של הגברת רבקה יעקובי, הממונה על הסבת תנאי דיור במשרד הבינוי והשיכון מיום 20 במאי 1979, ובהמשך לישיבת ועדת איכלוס עליונה של המשרד בישיבתה ב־24 באפריל 1979, אבקש תורה אם תוכל לאשר מסירת דירה בתנאי דל"ל למר בן־ציון מורדוב". על־גבי המכתב כתב אהרון פרבר, מנכ"ל חברת "חלמיש": "עמוס (רודין, משנה למנכ"ל "חלמיש"), לרכז את החומר ולהביא לדיון בישיבת הדירקטוריון של החברה".

הלפר 13 יום ואל עמוס רודין הגיע מכתב של רבקה יעקבי שבו הוכירה: "בהמשך לשיחתנו הטלפונית בנושא (מכתבו של רייסר) אני שולחת אליך מכתב זה. לטיפולך". במכתב גוללה מחדש את סיפורו "הטראגי" של מורדוב ואת החלטות הוועדה העליונה שבה ישבה כחברה.

רודין הביא לישיבת הדירקטוריון של חברת "חלמיש", החברה העירונית־ממשלתית בתל־אביב, את החומר, כפי שביקש המנכ"ל אהרון פרבר. הדירקטוריון, הנשלט רובו ככולו על־ידי אנשי הליכוד, סיכם: "אשר מתן דירה למשפחת מורדוב בתנאי דל"ל בשיכון כפיר בתל־אביב". בפרוטוקול לא נכתב כי המדובר היה בדירה בת ארבעה חדרים (94 מ"ר), בשכונת נוה־חן, עם אופציה לרכוש אותה.

במקרה של מורדוב, שהוא מסקורבי רוד לוי באיזור תל־אביב, צויין במפורש כי ועדת האיכלוס העליונה של המשרד אישרה במקרה זה דירה, אף־על־פי שהוא קיבל כבר, בעבר, סיוע והיה בעל דירה ואף שמכרה אבדו לו בשל פעולות שעשה ביוזמתו ולפי מיטב הבנתו.

דו"ח מבקר המדינה

חיזוק לכך ניתן בדו"ח מבקר המדינה, שהועבר למשרד הבינוי והשיכון. א. שמעוני, מנהלת ביקורת ראשית של משרד מבקר המדינה, שלחה לד. איש־שלום, הממונה על הביקורת הפנימית במשרד הבינוי והשיכון, סיכום הביקורות על מקרה מורדוב. הוא המסקנות:

● בקשת הסיוע של מורדוב הועברה ישירות לדיון בוועדת האיכלוס העליונה ולא הוגשה קודם לכן לוועדה בדרג נמוך, כפי שמחייבים הנהלים. זמן קצר לאחר קבלת ההחלטה אבד הטופס של הבקשה ולא ניתן היה לאתרו. המשרד לא דאג שימולא טופס בקשה חליפי שעליו מורדוב אמור לחתום ויתחייב על הפרטים בו.

● עד לקבלת הדירה ב"חלמיש" לא היה מורדוב תושב תל־אביב במשך חמש שנים והיתה זו חריגה לפנות ל"חלמיש", שהיא חברה עירונית ממשלתית לדיור, בבקשה לסייע למי שאינו תושב העיר. ופרט לכך, לחברת "חלמיש" אין דירות בשכירות מועדפת (דל"ל). דירות כאלה היו בבעלות מחמות המשרד, לרבות מחוז המרכז, ואף־על־פי־כן פנה המשרד אל החברה.

● משרד הבינוי והשיכון איננו מופקד על תוצאות בלתי־רצויות של פעולות שוק בתחום אחריותו של מורדוב. כמו, למשל, התפטרות ממקום עבודה והקמת עסק.

● באמצע שנת 1980 התברר כי מורדוב התגורר שנה שלימה בדירה של החברה בלי לשלם את שכר הדירה שעליו התחייב בחוזה.

מקרה מורדוב מצביע על שיטה הנהוגה במשרדים ממשלתיים מסויימים שבשליטת הליכוד כלפי מקורביהם. בשנת 1985 קיים אליהו שפייזר, מזכיר סניף מחוז תל־אביב של מפלגת העבודה, שיחה עם השר משה שחל בעניין מעשיהם של אנשי ליכוד בחברת "חלמיש".

"תפוס כפי יכולתך"

בהמשך לאותה שיחה שלח מנהל החברה אהרון פרבר, אשר פרש זה מכבר מניהול החברה, מכתב לשר שחל שבו כתב: "בגלל רגישות החומר אבקשך שהתוכיר ישמש רק אותך ולא יועבר לאף אדם אחר". ובהמשך מכתבו הוא כותב: "כדי להבטיח את שליטתם הגיעו אנשי 'חרות' למסקנה כי יש לסלק מכהונתם אותי ואת המשנה שלי מר עמוס רודין. סילוקנו יאפשר למעשה את הפיכת החברה לכלי פוליטי רב השפעה בקרב אוכלוסיית שכונות תל־אביב־יפו, יאפשר הפקת רווחים מנכסי החברה למקורבים. דווקא במצב של חוסר יציבות פוליטית ואפשרות סבירה של הצורך לפנות אל הבוחר לפני תום התקופה של הכנסת הנוכחית תגרום העברת השליטה בחברת 'חלמיש' לידי אנשי 'חרות' בשיטת תפוס כפי יכולתך לניתוק אפיק השפעה רב ערך אל אוכלוסיה המזוהה באורח טבעי במעמד פועלים. אני מודע לעובדה שקריאת התזכיר ואי תעודד אמוציאציות של רוחן מפרי עטו של הדולר ורבינם וניתן לחשוב כי נכתב כתוצאה של פרנויה. לדאבוני, המציאות מכוערת עוד יותר וקשה להעלותה על הכתב. השארת הסטטוס־קוו יתאפשר רק אם תבוא התערבות הדרג הפוליטי הבכיר ביותר. המשך תפקוד החברה יתאפשר אם אבן יוכנסו חילופי דירקטורים".

מאז זרמו מים רבים בירקון ומנכ"ל החברה הוא איש ליכוד, המקורב למחנהו של דוד לוי.

במכתבו מציין עוד פרבר כי מאז עלה הליכוד לשלטון, מנהל הממסד (אבות העיר והממשלה) מסע עקבי ברמות שונות להתערבות בניהול החברה הפיכתה לכלי שרת בידיו. המערכה הראשונה, כתב פרבר לשחל, נערכה בניצוחו של ראש העיריה לקצץ בסמכויות החברה ולהעביר את הפונקציות הנכסים לחברת "עזרה ובצרון" שבה יש לו שליטה מלאה. מהלכים אלה נתקלו בהתנגדות משרד השיכון שהוא הממנן העיקרי של פעולות החברה וזאת מתוך החשש מאובדן כוח ושליטה בתחום תלאביביפו.

תגובת גריפל

יו"ר הדירקטוריון "חלמיש" מטעם "חרות" יגאל גריפל, מ"מ ראש עיריית תל־אביב, הגיב:

"חלמיש לא אישרה מתן דירה בשכירות לבן־ציון מורדוב אלא ועדת הורגים של משרד השיכון והבינוי. לא היה זה בתקופת שירותי כיו"ר דירקטוריון החברה.

"ועדת החריגים העליונה של משרד השיכון עוסקת בין היתר בשיקולים אנושיים גרידא וזו סמכותה.

"אינני מינוי פוליטי והחברה איננה מתנהלת כך. אני מוכן להתחלף עם כל חבר מועצה של המערך בתיק שלו ואני אקח את תיקו בעיריה. קיבלתי את תיק השכונות ואין אפשרות לשקם את השכונות של תל־אביב בלי להיות יו"ר דירקטוריון חברת חלמיש".

מחמוד מסארווה, קונסול ישראל באטלנטה – ארה"ב

בן כפר קרע שבמשולש הצפוני למשפחה ענפה בעלת יחוס ותפוצה בכל כפרי המשולש, מוצאם ממצרים. נשוי לתואם נאה מסורתית בת 33 ואב ל־3 בנים (12, 10, 6) גבר נמרץ בעל פנים חייכניות וקבלת פנים נימוסית ומלבבת.

לאחר לימודיו התיכוניים, למד באוניברסיטה העברית בירושלים בפקולטה למשפטים, היה פעיל בתנועת הסטודנטים וכיהן כיושב ראש ועד הסטודנטים הערביים. הנהיג את הסטודנטים למאבקים אידיאולוגיים והגן על זכויותיהם וזכויות המיעוט הערבי בכלל במדינת ישראל.

סיים את לימודיו בראשית שנת 1970 וניהל משרד משגשג של עורכי דין בחדרה.

מתוך לעבודתו במשרד עורכי־דין בו הצליח ויצר תמיד אמון עם לקוחותיו והאנשים שאתם בא בקשר – בכפרו היה מעורה בכל בעיות הכפר ונבחר לראשות המועצה המקומית למשך כ־10 שנים. פעיל בארגונים ולונטריים העוסקים בסקטור הערבי, לרבות קידום החינוך הטכנולוגי במגזר הערבי. הקים קרן ע"ש בתו המנוחה. עביר (בת 6 נהרגה בתאונת דרכים) לסיוע לסטודנטים.

היה פעיל בתחום הבעיה האקוטית במגזר הערבי, של תכנון

ובניה, ויושב ראש הועדה המקומית לתכנון ולבניה לכפרי המשולש הצפוני.

מוחמד נחשב בין הערבים המתונים הריאליסטים המאמינים בדו קיום ובעתידה של מדינת ישראל ובעתיד המיעוט הערבי, כחלק אינטגראלי של מדינת ישראל, בזכותם לשווי זכויות וקיום ההתחייבויות הנובעות מאזרחותם במדינה.

על בסיס זה מצא רקע משותף בתנועת "יחד" ורץ לכנסת ברשימה זו.

כחבר, יוצר קשר מידי ושפה משותפת עם חוגים רחבים בכל שכבות החברה לרבות התערות בסקטור היהודי ויצירת קשרים אישיים ומשפחתיים ענפים.

קבוץ רגבים

מברך את

עו"ד **מחמוד מוסארווה**

עם היבחרו

לקונסול באטלנטה

מועצה מקומית כפר קרע

מברכת את בן כפרנו

עו"ד מחמוד מסארווה

בהתמנותך לקונסול

עלה והצלח. הצלחתך הצלחתנו

סולימן ג'בר מסאלחה

ראש המועצה המקומית כפר קרע

החברים והעובדים

חברי ועובדי הועדה המקומית עירון

מברכים את חברינו ויושב ראש הועדה

עו"ד **מחמוד מסארווה**

מאחלים הצלחה מלאה ועבודה פוריה בתפקידך

קונסול באטלנטה

עלה והצלח

חברי ועובדי ועדת עירון לתכנון ובניה

לעו"ד

מחמוד מסארווה

ברכות לבביות להצלחתך בתפקיד החדש

קונסול באטלנטה

אחמד אבו עסבה

ראש המועצה המקומית ג'ת

לעו"ד **מחמוד מסארווה**

איש חדרה

ברכות מקרב לב עם הבחרך

לקונסול ישראל באטלנטה

הצלחתך הצלחתנו

אינג' יחיאל כהנא

ראש העיר חדרה

חברי מועצת העיריה ומזכיר העיר

לחברי ובן כפרנו

עו"ד מחמוד מסארווה

קבל את ברכותי החמות בתפקידך החדש

קונסול באטלנטה

ערבאסי יחיא

כפר קרע

ברכותי לידידי

עו"ד **מחמוד מסארווה**

על התמנותך

לקונסול באטלנטה

בהצלחה בתפקידך החדש.

צבי אל־פלג

לחברי ידידי ושותפי

קבל את ברכותי החמות

בהתמנותך לקונסול באטלנטה

קשה עלי הפרידה ממך

בפעלך הנאה אתנחם

עו"ד **גנאם מוסטפה**

לחברי **מחמוד**

קבל נא את מיטב איחולי

וברכותי בקבלך את התפקיד הנשגב

והחשוב להיות לנו שליח נאמן ולמדינה

על כל תושביה ואזרחיה

מי יתן ובתקופת כהונתך

כקונסול ערבי ראשון המייצג את מדינת ישראל בחו"ל

שבבואת השלום תתגשם דוקא בימיך

תן ותן ובהצלחה

עו"ד מוחמד חטיב

מרכז ההסברה ובשם הנהלת עמותת

ברית בנ"שם

ברכות לידידנו היקר

עו"ד **מחמוד מסארווה**

על מינויך לתפקיד **קונסול באטלנטה**

מחברי המכון לחנוך לדו קיום יהודי ערבי – ירושלים

לידידי

מחמוד מסארווה

ברכות ואחולי הצלחה לבביים

בקבלך את תפקיד

הקונסול באטלנטה

סאלח טריף

ראש מועצת ג'וליס

לחברי **מחמוד והמשפחה**

ברכותי להצלחתכם מקרב לב

לתפקיד הנעלה

קונסול באטלנטה

מחמוד סייף

ערערה

לחברינו

עו"ד מחמוד מסארווה

אחולינו להצלחה בתפקידך הנעלה

קונסול באטלנטה

תקוותינו שתפעל למען קדום השלום

קרן לפתוח החנוך הטכנולוגי במגזר הערבי

לחברי עו"ד **מחמוד מסארווה**

אחולי להצלחה בתפקידך הנעלה

קונסול באטלנטה

תקוותי שתפעל למען קדום השלום הצודק.

ג'ורג' שוקיר

רואי חשבון

לעו"ד **מחמוד מוסארווה**

ברכות לבביות

בהבחרך לקונסול באטלנטה

והצלחה בתפקידך החדש

ראובן גולן – עו"ד

צבי גולן – עו"ד

לעו"ד **מחמוד מסארווה ולמשפחה**

ברכות למינוי

בקונסול כללי באטלנטה

צ'דעוברוזה דב, אדריכל

לידיד וחבר משפחתנו

עו"ד מחמוד מסארווה

הרבה הצלחה בתפקידך החדש

מי יתן ובתקופת כהונתך ישרור שלום בין העמים

אנעם זועבי

ובני משפחתה

אנשים • אנשים •

בשטחים ירוק יותר

"בעשר השנים האחרונות הפנו לפיתוח יהודה שומרון ורצועת עזה כ־10 מיליארד דולר. אני יודע שיש אנשים שיכעסו על פירסום נתון זה, אבל זו האמת לאמיתה" אמר ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית ניסים זווילי (בתמונה) במהלך ביקור בגוש תפן. זווילי סבור שאם היו מפנים ומקצים רק 50 אחוז מסכום זה לפיתוח אזורים אחרים בארץ אז "בגליל היו יהודים והנגב היה יותר ירוק". הוא מציע לשקם לאלתר את איזורי ההתיישבות בבקעת הירדן ובגולן, וממליץ לטפל קודם בבקעה שהיא הפחות פרובלמטית ורק לאחר מכן בגולן המסובך יותר. זווילי, שביקר בקיבוץ תובל יחד עם יו"ר הוועדה להתיישבות של חבר הנאמנים של הסוכנות, סילביה הסנפלד, ציין כי בשבוע הקרוב אמורה המחלקה להתיישבות לקבל תקציב של כ־78 מיליון דולר שיופנו להקלת המצוקה של ההתיישבות בתוך הקו הירוק.

יוסי ליבוביץ

עושה שלום

יוקו אונו (בתמונה), אלמנתו בת ה־54 של ג'ון לנון, ערכה ביקור ב"מחנה שלום" שהקימו נשים מחוץ לגדר בסיס טילים, הממוקם ליד ניובורי שבאנגליה. אונו הגיעה לשם לאחר בילוי סוף השבוע במוסקווה, שם השתתפה בפורום אנטי־גרעיני, ומיהרה לסמן את "די" אות הניצחון, לצלמים.

אנא דרוזי

סגן ראש הממשלה ושר הבינוי, דוד לוי (בתמונה), החליט להוכיח לעמיתו, השר משה ארנס, כי הוא יותר דרוזי מדרוזי. לוי הקדיש את ידמו אתמול למגזר הדרוזי ועלה, יחד עם השייך אמין טריף ונכבדים אחרים, אל קברו של יתרו – המקום הקדוש לעדה הדרוזית בארץ. השיך טריף ניצל את ההזדמנות והוציא מהשר לוי הבטחה כי משרדו יבדוק אפשרות לשפץ ולפתח את קבר יתרו ליד טבריה. אחר־כך הכריז לוי כי הוא האחראי על המגזר הדרוזי והוא שישמש כנציגם בממשלה. הנכבדים הדרוזים שמעו בקורת רוח את ההצהרות התמיכה שלו. גם הם יודעים שבמאבק הסמוי ב"חירות" על הטיפול בהם – רק הם ירוויחו. עכשיו הם מחכים לפעולת התגמול של ארנס.

שמעון וייס

מזון חיפושיות

בראיון ארוך, שהתפרסם במגזין הבריטי YOU מחודש ינואר, הודה החיפושית המפורסמת פול מקרטני (בתמונה), כי הוא מעדיף את ההמבורגר הצמחי הישראלי. לדברי מקרטני העדפת מזון מן הצומח מבטאת את מחאתו נגד הרג בעלי חיים. "אינני מרגיש שיש לי הזכות לקחת חיים אחרים, ואינני אוהב את הרעיון, שכדי שאני אוכל סטייק, בעל חיים ישלם בחייו". משפחת מקרטני כולה שותפה לתפיסת עולם זו ולדבריו, לינדה אשתו נמנעת מלנעול בעלי עור. הוא גם מצהיר כי מטבח המבוסס על סויה טעים ביותר ומעיד על אשתו כעל בשלנית מהשורה הראשונה. גזי קפלן, מנכ"ל "טבעול", סיפר כי גם בראיון שנערך עם מקרטני בטלוויזיה הבריטית במסגרת מסע יחסי ציבור שמארגן הזמר למניעת הרג בעלי חיים, ציין כי הוא מעדיף את מוצרי "טבעול" על־פני מוצרי הסויה האחרים הנמכרים על מדפי רשתות השיווק.

שמחה רבה

צילום: גיקי מתתיהו

לאחר הופעתה של הזמרת נורית גלרון (בתמונה מימין), בהיכל התרבות ביום ד' נערכה לה קבלת פנים חגיגית בקפה תיאטרון הבימה, וגם עוגה בצורת לב לא שכחו להכין לה. בין המוזמנים היו החברים, אנשי מוזיקה ותקשורת, וביניהם אהוד מנור (בתמונה משמאל), אלי ישראלי, ארנון צוקרמן, יצחק בקדר ורבים אחרים. גלרון התרגשה ולא חסכה בחיוכים.

צלולה וקשוחה

פרס תולון לספרות יפה על־שם ד"ר חיים קוגל ז"ל, ראש העיר הראשון, יוענק ביום ראשון הקרוב למשוררת חמוטל בר־יוסף (בתמונה), על ספר שיריה "לפעמים ששון, לפעמים מלאך" ולמשורר עמוס לויתן על ספר שיריו "נסיעה עירונית". טקס חלוקת הפרס המוענק זו השנה ה־35 יתקיים בבית יד־לבנים בעיר במעמד ראש העיר פנחס אילון, בני משפחת קוגל ואנשי ספרות. בהרכב ועדת השופטים היו יערה בן דוד, פרופ' עדי צמח והדרה רזיאל־ויזלטיר. בדברי ועדת השופטים נאמר על חמוטל בר־יוסף (אחותו של הדוי ובתו של משה בר־יוסף) כי היא פנים חדשות ומבטיחות בנוף השירה העברית ואילו על עמוס לויתן נאמר, כי הוא כותב שירה צלולה וקשוחה. מעניין מה היתה כוונת המשורר.

ע. ג.

תמונה קבוצתית עם נשיא: חברי כת המקויה, יפנים המאמינים בקשר עמוק לישראל, התארחו אמש בבית הנשיא חיים הרצוג והצטלמו עימו לבושים בבגדיהם המסורתיים

צילום: רחמים ישראלי

המדור נערך היום בידי מיכל פלג

לפני 60 שנה

אספת פועלי ת"א־יפו לשאלת חוסר העבודה

5000 פועל ויותר נוכחו אמש באספה שנקראה מטעם ה.פ.י. בחצר הגמנסיה הרצליה.

טיול לכבוד שפינוזה

אתמול, בגמר ההרצאה על שפינוזה ב"עדך", ליובל מותו, נערך טיול אל רחוב שפינוזה (מחנה יוסף). כם, בתוך עמידה ברחוב, נקראה הרצאה נוספת על הקבלות לסיכת שפינוזה בספרותנו החדשה, והובאו דוגמאות אחדות, ביחוד בתוך "האדם והטבע של א.ד. גורדון.

שוב קישינוב

לונדון. לפי ידיעה מרינא, פרצו שוב פרעות יהודי קישינוב. יהודים רבים הוכו. ישנם גם פצועים.

לפני 40 שנה

עם התחדשות המרוד

עם התחדשות פעולות המרוד פתחו כחות הבטחון בחיפושים נכרצים בירושלים, בתל־אביב ובכל הכבישים המובילים לירושלים ולתל־אביב. כן הוכרז מצב הכן ב"מצודת תל־אביב".

משלחת אצל קריץ־ג'ונס

לונדון. מיניסטר המושבות מר קריץ־ג'ונס קיבל משלחת של הנהלת הסוכנות היהודית, שהיתה מורכבת משמשה חברי האכסקוטיבה. המשלחת הציעה להגדיל את העליה לארץ ישראל בזמן הביניים.

התקפה על פראנקו

לונדון. התקפה על גנראל פראנקו הדריסה לשים קץ למשטרו הושמעה שוב ברדיו מוסקוה.

هكذا من الأصل

صلة امنة الأصل

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה

רגיעה (זמנית?) במניות החופשיות

מאת סופר „דבר"

שבוע הסוער במניות החופשיות הסתיים אתמול במגמה מעורבת כאשר חלק מהפעילים העדיפו לממש רווחים וחלק האחר רכש סחורה מתוך אופטימיות שהשוק ימשיך לעלות. במהלך המסחר אתמול נרשמו ירידות שערים ל־145 מניות ועליות שערים בבנד 110 שילו או 111 אחרות שנסחרו ללא שינוי בשערין. מחזור העסקות במניות החופשיות הסתכם אתמול ב־26.5 מיליון שקל. שוק המניות החופשיות עלה אתמול בשיעור ממוצע של 0.42% אולם במהלך השבוע עלו המניות החופשיות ב־6.14% בממוצע. מתחילת השנה עלה שוק המניות החופשיות בשיעור ממוצע של 44.72 אחוזים.

בענפי ההשקעות הכולדיים היתה אתמול רגיעה. למניות ההסדר נרשמו עודפי היצע של כ־5 מיליון שקל והן נסחרו ביציבות או תוך ירידות מתונות של 0.1 אחוז. איגרות החוב הדולריות עלו בשיעור ממוצע של 0.33% כאשר כל איגרות החוב הדולריות עלו בשיעור מתון עד 0.5 אחוז. איגרות החוב הצמודות למדד נסחרו אתמול ביציבות או תוך הנהדות עד 1% לשני הכיוונים. בממוצע הן ירדו ב־0.05 אחוז.

שוק המניות החופשיות עבר אתמול תהליך של מימוש רווחים מצד אחד ומנגד המשך רכישת סחורה על־ידי משקיעים המאמינים שהמניות החופשיות ימשיכו לעלות. אם להתנבא על פי הלך הרוחות באולמות הבורסה הרי חלק ניכר מהסוחרים מביעים אופטימיות זהירה. הם מציינים את המשך זרימת הכספים לשוק (בקרנות הנאמנות המתמחות במניות היתה אתמול צבירה של כ־3 מיליון שקל), את הציפיות לגידול ברווחיות החברות ובעיקר בגלל הריפורמה במיסוי) יציבות במשק בעקבות עליה מתונה במדד המחירים לצרכן, ירידת מחירי הדלק בעולם ועוד, אולם מנגד, יש לקחת בחשבון את המצב הכלכלי של כל חברה והשווי הכלכלי שלה לעומת מחיר מניותיה בבורסה. מכל מקום, תהליך מימוש הרווחים התקבל אתמול בבורסה בסבלנות לאור עליות השערים החדות שהיו בימי מסחר קודמים. רוב המניות הכבדות נסחרו בדרך כלל ביציבות או תוך תנודות שערים מתונות לשני הכיוונים. עליות חדות יותר נרשמו למניות כלל־תעשיות (+5.1%), דיסקונט־השקעות (+5.0%), ולעומת זאת ירדו מניות טבע ב־3.1%.

כמו בימי מסחר קודמים, גם אתמול ריכזו כמה מניות את מירב ההתעניינות. עודפי ביקוש גדולים נרשמו גם אתמול למניות חיפה כימיקלים. סך עודף הביקוש ההתחלתי הסתכם ב־410.6 אלף שקל ע.נ. בעליית השער המרבית (+15%) נותר עוד יתרת ביקוש של כ־200 אלף שקל ע.נ. ובלית ברירה נרשם למניות שער קונים בלבד זאת בפעם השניה ברציפות. לאחר שני ימי מסחר בהם נרשמו מניות ליפשיץ קונים בלבד, נרשמו אתמול למניות ליפשיץ עודפי ביקוש גדולים כאשר למניות ליפשיץ 1 נרשמה עליית שער של 22.5% ומניות ליפשיץ 5 עלו ב־15.7%. יצוין כי מחזורי המסחר במניות הללו היו נמוכים בהרבה מעודפי הביקוש ההתחלתיים. עודפי ביקוש גדולים של 3 מיליון שקל נרשם למניות עלית וזאת בגלל שמועות (שאומתו על ידי הנהלת בעלי עניין) על שינוי מיבנה ההחזקות במניות. שינוי שנעשה ככל הנראה לקראת הנפקה בארה"ב. במהלך המסחר במניות עלית השתתפו בעיקר נציגי כספות הבנק הבינלאומי, בנק כללי. המניות עלו ב־10% תוך מחזור עסקות של 0.94 מיליון שקל.

לאחר שביום קודם עלו מניות אלקול ב־17% (לאחר רישום קונים בלבד בשני ימי מסחר קודמים) הם הוסיפו לעלות בעוד 10%. המשך עליות חדות היה גם למניות עסיס, דנקנר, דסה, שלדות, יואל ואחרות.

המגמה המעורבת במניות התבטאה בשורה של מניות שספגו היצעים וירידות חדות. עודפי היצע גדולים הושיבו לזרום למניות כלל־אלקטרוניקה (8%־). ירידות חדות היו למניות דרוקר (מ"ב, 14.9%־, וירידות חדות עד 10% נרשמו למניות קרמני, נקה, שולק 5, חירון 1, בגן 1, מישנאל ואחרות.

למניות ההסדר נרשמו אתמול כאמור עודפי היצע התחלתיים בהיקף 5 מיליון שקל. הן נסחרו ביציבות או תוך ירידות מתונות של 0.1 אחוז. מחזור העסקות בענף הסתכם ב־6.6 מיליון שקל. עקב עלייה קלה בשער הדולר היציג עלתה במעט תשואת המניות והיא נעה אתמול בין 17.91% (במניות בנק לאומי ומזרחי ע"ש) ל־17.89% (איגוד ר"ג ופועלים ע"ש).

בשוק איגרות החוב הסתכם אתמול מחזור העסקות ב־6.8 מיליון שקל וזאת לאחר שבשוק איגרות החוב הצמודות למדד נרשמו עודפי ביקוש (נטו) של 3 מיליון שקל ולאיגרות הדולריות 2.5 מיליון שקל. רוב המסחר היה באיגרות „השגיא" (1.91 מיליון שקל) והן נסחרו בתנודות עד 0.8% לשני הכיוונים. תנודות עד 1% לשני הכיוונים היו באיגרות „הגליל" וכך היה גם באיגרות הצמודות חלקית למדד. כל האיגרות הדולריות עלו עד 0.5 אחוז.

הודעות מהבורסה

★ מורגן – בחצי שנה שהסתיימה ב־30.6.86 היה לחברה רווח מתואם של 166.3 אלף שקל לעומת הפסד מתואם של 322.3 אלף שקל בתקופה מקבילה בשנה קודמת. המסחר בניירות הערך של החברה יחודש ביום שני 23.2.87. המניות ייסחרו בתנודת שער בלתי מוגבלת להלוכיון.

★ שנקר – עקב דרישת הרשות לניירות ערך הפחיתה החברה את מרכיב המלאי ל־30.9.86 מחצית מערך המלאי. כתוצאה מכך גדל ההפסד המתואם למחצית השנה ל־2.37 מיליון שקל (במקום 1.6 מיליון שקל).

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מדד היחידה	מדד הפדיון	הקרן	מדד היחידה	מדד הפדיון	הקרן	מדד היחידה	מדד הפדיון	הקרן	מדד היחידה	מדד הפדיון
אג	5509.33	5431.27	דולב	215.82	211.29	לימור	439.07	430.57	עידן	7532.18	7227.19
אבוקה	529.69	519.55	דוגן	1435.96	1409.68	לקט	1703.54	1668.98	עמבר	1175.12	1150.11
אגור	234.65	230.11	דוכן	246.92	242.11	לשם	984.22	965.64	עמר	2591.26	2567.97
אריד	1550.16	1519.57	דליה	529.84	520.15	מבחר	1221.16	1197.61	עמרני	665.57	651.12
ארם	2734.70	2682.55	דרור	429.27	421.68	מגמה	3505.36	3473.88	[illegible]	142.48	139.79
אופיר	1807.53	1794.14	דקל	448.57	440.04	מגן	228.39	225.04	פ"א	1614.84	1608.00
אור	410.03	401.47	הרים	426.06	422.27	מגדל	3488.09	3454.89	פזר	546.96	536.14
אורין	156.00	152.96	הדר	508.54	491.31	מגל	745.99	741.32	פנינה	711.54	697.66
אורלי	255.85	251.98	הבנית	2758.48	2701.42	מור	2059.89	2030.90	צוק	117.71	117.25
ארץ	762.95	748.34	זוהר	19498.75	19211.95	מוזון	958.11	949.84	צמיר	990.44	969.84
אייל	3695.29	3623.67	זיו	17874.58	17612.77	מיטב	27915.06	26800.17	צורה	8336.25	8216.52
אירים	5137.18	5112.81	זמיר	1112.53	1091.39	מימד	917.15	899.08	צמרת	1710.93	1677.27
איתן	705.36	691.20	חדות	143.11	139.94	מעוף	4451.60	4367.53	קלע	2247.91	2236.69
אלון	562.51	550.89	חליפין	138.18	127.63	מעין	759.81	745.43	קרנית	18470.54	18281.02
אלנשר	674.65	661.51	חלמיש	640.85	628.37	מפקה	1010.84	991.88	ריבון	117.19	116.94
אריה	735.36	721.82	חן	133.44	132.91	מרגלית	1454.25	1436.27	רקפת	713.65	700.85
אש	185.87	184.21	חסד	1300.61	1271.10	מרום	113.53	113.15	רקיע	754.58	718.91
אשל	178.99	175.51	טל	5450.48	5378.99	מרום	1190.86	1167.96	שבים	880.19	784.88
אתגר	225.74	221.62	יבול	818.70	803.22	נוה	27085.45	26687.77	שחם	908.69	886.61
בורלה	2681.51	2630.60	יהלום	2468.16	2421.60	נורי	1057.41	1032.86	שירה	430.18	427.25
ברוש	535.21	523.09	יסודות	429.51	425.45	נוע	509.28	499.73	שמיר	357.76	355.25
ברק	548.26	537.70	ישרה	663.57	649.01	ניר	6852.15	6754.52	שרון	964.32	958.70
ברקת	825.57	812.36	כוכב	1269.25	1244.98	מגדן	621.56	609.67	ששון	973.91	952.27
בריס	1439.38	1429.46	כרמל	130.43	127.88	נסיכה	130.91	128.53	שקד	179.02	175.53
גבע	1023.90	1009.00	כלנית	584.52	573.68	סלע	988.76	969.91	תאנה	248.88	246.66
גורן	725.78	711.88	כנפית	704.51	697.38	סנונית	712.76	698.95	תדהר	586.90	583.98
גיא	9300.96	9163.57	כרמל	144.65	141.81	ספיר	834.41	818.97	תירוש	505.37	499.38
גיל	3164.71	3106.31	כתר	1102.51	1081.58	סהר	530.69	528.05	תמר	215.97	211.66
גלית	594.39	587.48	להט	4511.40	4427.35	עדי	929.38	912.15	תמת	203.27	201.97
דוכרבן	412.88	409.07	למשקיע	113642.7	111602.92	עידית	2674.04	2624.09	תרשיש	1434.86	1425.01
דוכיפת	727.09	713.08							תשרי	481.03	474.44

שערי אגרות חוב

הסדרה	השער	השינוי בנק'
4% מלוות (100% הצמדה)		
ש4001	689400.0	-1321.0
ש4002	620727.0	
ש4003	602318.0	
ש4004	666674.0	
4.25% מלווה מדינה (שחיק)		
ק־331 תשואה 1.54%		
4101	361.8	+.9
ק־332 תשואה 1.35%		
8%		
4102	146.9	-1.2
4103	141.4	-1.1
4104	137.1	-1.1
4301	137.1	-1.1
ק־333 תשואה 2.47%		
4302	125.8	+.3
4303	125.0	+.3
4304	125.1	+.3
ק־335 תשואה 2.70%		
4305	112.1	
7%		
ק־338 תשואה 2.84%		
4105	109.2	+.5
4106	106.4	+.5
4107	103.2	+.5
4108	101.4	+.5
ק־339 תשואה 2.92%		
4109	98.2	+.1
ק־351 תשואה 2.88%		
4201	122.6	+.9
4202	120.5	+.7
4203	121.4	+.8
4204	117.2	+.8
4205	115.1	+.8
ק־352 תשואה 2.85%		
4206	113.1	-.3
4207	112.8	-.3
4208	111.4	-.3
4209	109.0	-.3
4210	106.2	-.3
4211	108.0	-.3
ק־353 תשואה 2.84%		
4212	101.3	
4213	99.0	
3% מלווה פריה (גליל)		
ק־281 תשואה 1.82%		
ש3601	38871.0	-950.0
ש3602	35807.0	-879.0
ש3603	33350.0	-860.0
ק־202 תשואה 1.86%		
3604	29899.0	-122.0
ש3605	27312.0	-115.0
ש3606	24950.0	
ק־283 תשואה 1.82%		
ש3607	23977.0	-160.0
ק־2203 תשואה 2.00%		
ש3608	22554.0	+17.0
ק־3203 תשואה 2.28%		
ש3609	21259.0	+14.0
ק־1204 תשואה 2.24%		
ש3610	19586.0	+7.0
ק־2204 תשואה 2.20%		
ש3611	18954.0	-150.0
ק־3204 תשואה 2.00%		
ש3612	18555.0	+14.0
ק־205 תשואה 2.11%		
ש3613	17388.0	-165.0
ק־205 ב' תשואה 1.82%		
ש3614	16897.0	+13.0
ק־205 תשואה 1.90%		
ש3615	15559.0	-95.0
ש3616	14250.0	-89.0
ק־206 תשואה 1.60%		
ש3617	13627.0	+77.0
ש3618	12941.0	+74.0
ש3619	11914.0	+69.0
ק־207 תשואה 1.97%		
ש3620	11079.0	-96.0
ש3621	10529.0	-94.0
ש3622	9686.0	-85.0
ק־208 תשואה 2.02%		
ש3623	9075.0	+7.0
ש3624	8550.0	+6.0
ק־209 תשואה 2.01%		
ש3625	7820.0	-2.8
ש3626	7237.0	-2.8
ש3627	6715.0	-2.0
ק־210 תשואה 2.14%		
ש3628	6143.0	-47.0
ש3629	5759.0	-44.0
ש3630	5446.0	-43.0
ק־211 תשואה 2.00%		
ש3631	5043.0	+4.0
ש3632	4753.0	+4.0
ש3633	4492.0	+3.0
ק־212 תשואה 1.80%		
3634	4082.0	+48.0
ש3635	3863.0	+46.0
ש3636	3723.0	+45.0
ק־213 תשואה 2.11%		
ש3637	3436.0	-20.0
ש3638	3201.0	-18.0
ש3639	2932.0	-17.0
ק־214 תשואה 1.90%		
ש3640	2435.0	-51.0
ש3641	2112.0	-27.0
ק־215 תשואה 2.00%		
3642	1887.0	+2.0
ש3643	1638.0	+1.0
ק־216 תשואה 2.00%		
3644	1461.0	-57.0
3645	1319.0	-51.0
4.25% מלווה כבדנה (גליל)		
ק־231 תשואה 2.30%		
3701	1160.0	-7.0
ק־232 תשואה 2.13%		
3702	900.0	+12.6
ק־233 תשואה 2.24%		
3703	792.2	+11.0
3704	679.3	+9.5
ק־251 תשואה 2.57%		
3751	351.9	+6.3
ק־252 תשואה 2.57%		
3752	142.4	+.1
3753	136.9	+.1
ק־253 תשואה 3.18%		
3901	126.7	+.7
3902	120.7	+.6
3903	119.9	+.7
3904	118.0	+.7
ק־254 תשואה 3.12%		
3754	119.8	-.5
3755	118.7	-.4
3756	114.6	-.5
3757	112.5	-.4
ק־255 תשואה 3.23%		
3758	109.5	+.1
3759	109.1	+.1
3760	107.7	+.1
3761	105.4	+.1
3762	102.6	
3763	99.5	
ק־256 תשואה 3.24%		
3764	97.7	+.1
3765	95.4	+.1
ק־271 תשואה 3.18%		
3791	100.3	+.5
3792	98.5	+.4
ק־291 תשואה 3.17%		
3826	117.9	+.5
3827	119.0	+.6
3828	114.9	+.6
3829	112.8	+.6
ק־292 תשואה 3.19%		
3830	110.5	+.6
3831	110.2	+.7
3832	108.7	+.6
3833	106.4	+.6
3834	103.7	+.7
ק־311 תשואה 3.18%		
3861	104.1	+.1
מלווה פיתוח ובריה 4%-6%-7%		

הסדרה	השער	השינוי בנק'
(80% הצמדה)		
ש3204	*** הפסקת מסחר ***	
ש3205	209200.0	+100.0
ש3206	210250.0	
ש3210	204301.0	+1001.0
ש3211	199500.0	
ש3212	198502.0	
ש3213	189000.0	-1000.0
ש3214	188080.0	-2000.0
8%		
ש3501	190550.0	
ש3502	177500.0	-4580.0
ש3503	170695.0	-5279.0
ש3504	155675.0	-100.0
ש3505	151201.0	
7%		
ש3521	153085.0	
ש3522	144900.0	+400.0
ש3523	144200.0	
ש3524	144200.0	
ש3525	141470.0	
ש3526	140980.0	
ש3527	139800.0	+2000.0
ש3528	136200.0	
ש3529	137160.0	
ש3530	131050.0	-200.0
ש3531	131000.0	
ש3532	126800.0	-280.0
ש3533	127000.0	-508.0
ש3534	120500.0	+1000.0
ש3535	128000.0	
ש3536	120200.0	
ש3537	121700.0	+1500.0
ש3538	114600.0	+1400.0
ש3539	113580.0	
ש3540	113900.0	
ש3541	109200.0	
ש3542	111100.0	
ש3543	104400.0	
ש3544	105500.0	+1100.0
ק־701 תשואה 0.16%		
ש3545	101917.0	-221.0
ש3549	96487.0	-220.0
ש3552	92488.0	-215.0
ש3554	92537.0	-226.0
ש3555	92537.0	-226.0
ש3546	102424.0	+84.0
ש3547	102136.0	+43.0
ש3548	102023.0	+53.0
ש3558	101021.0	+51.0
ש3551	100565.0	+53.0
ק־703 תשואה 0.12%		
ש3553	92460.0	+64.0
ק־704 תשואה 0.32%		
ש3556	87851.0	-157.0
ש3558	87922.0	-164.0
ש3599	84801.0	-161.0
ש3560	80459.0	-160.0
ק־705 תשואה 0.32%		
ש3557	88736.0	-163.0
ש3572	81821.0	-144.0
ק־706 תשואה 0.50%		
ש3561	80232.0	-891.0
ש3571	79969.0	-398.0
ק־707 תשואה 0.29%		
ש3573	80546.0	-526.0
ש3574	74271.0	-486.0
ש3577	74399.0	-484.0
ש3578	68710.0	-460.0
ק־708 תשואה 0.49%		
ש3575	73703.0	-102.0
ש3576	73460.0	-103.0
ש3579	67950.0	-101.0
ק־709 תשואה 0.31%		
ש3580	65680.0	+46.0
ש3581	58835.0	+41.0
ש3582	53653.0	+38.0
ק־710 תשואה 0.29%		
ש3583	50880.0	+62.0
ש3584	47679.0	+61.0
ש3585	45292.0	+58.0
ק־711 תשואה 0.38%		
ש3586	42691.0	+39.0
ש3588	42734.0	+39.0
ש3589	39815.0	+28.0
ק־712 תשואה 0.03%-		
ש3587	48429.0	+465.0
ש3591	39676.0	+437.0
ש3592	39624.0	+436.0
ש3593	39547.0	+434.0
ק־713 תשואה 0.28%		
ש3590	38928.0	+28.0
ש3595	37176.0	+26.0
ק־714 תשואה 0.18%		
ש3594	37577.0	+27.0
ש3596	35990.0	+26.0
ש3597	35858.0	+25.0
5% מלווה פיתוח הבריה (בריה צמודה)		
ש2001	152200.0	+1600.0
ש2002	150508.0	
ש2003	145308.0	+2000.0
ש2004	143660.0	+308.0
ש2005	140300.0	
ש2006	139200.0	
ש2007	141500.0	
ש2008	135500.0	-300.0
ש2009	137500.0	
ש2010	136800.0	-180.0
ש2011	134300.0	
ש2012	133300.0	
ש2013	137600.0	+2800.0
ש2014	130800.0	
ש2015	130000.0	
ש2016	131900.0	
ש2017	129900.0	
ש2018	128500.0	+400.0
ש2019	127400.0	+100.0
ש2020	123800.0	
ש2021	124800.0	+300.0
ש2022	118300.0	
ש2023	117900.0	
ש2024	120600.0	-700.0
ש2025	111800.0	+380.0
ש2026	110200.0	
ש2027	106000.0	+400.0
ש2028	109798.0	
ש2029	101200.0	
ש2030	102000.0	
ש2031	99300.0	
ק־101 תשואה 0.25%-		
ש2032	101185.0	+70.0
ש2034	95821.0	+67.0
ק־102 תשואה 0.08%-		
ש2033	95592.0	+1958.0
ש2035	90663.0	+1881.0
ק־103 תשואה 0.50%		
ש2036	89514.0	-181.0
ש2038	85410.0	-103.0
ש2040	82398.0	-106.0
ק־104 תשואה 1.45%-		
ש2037	88058.0	+58.0
ש2039	85151.0	+56.0
ק־105 תשואה 0.15%		
ש2041	77998.0	+55.0
ש2052	71951.0	+51.0
ק־106 תשואה 0.44%		
2051	78227.0	+55.0
ק־107 תשואה 0.45%		
ש2053	72131.0	-758.0
ש2055	66765.0	-701.0
ק־108 תשואה 0.06%		
ש2054	66759.0	+47.0
ש2056	61827.0	+44.0
ק־109 תשואה 0.07%-		
ש2057	*62731.0	+686.0
ש2059	*57171.0	+644.0
ק־110 תשואה 0.11%		
ש2058	56349.0 ת	-1918.0
ש2060	52087.0 ת	-1833.0
ק־111 תשואה 0.55%		

הסדרה	השער	השינוי בנק'
ש2061	40615.0	+29.0
ש2062	37134.0	+26.0
ש2063	35455.0	+25.0
גליל		
מ 18	*** הפסקת מסחר	
מ 19	101.5	
מ 20	100.5	
מ 21	98.0	
מ 22	98.6	+1.0
מ 23	91.8	
ש24	90.0	18/02/87
ש25	87.5	
ש26	86.3	18/02/87
ש27	86.5	
ש28	89.0	
ש29	85.5	
ש30	92.0	+1.0
ש31	94.1	+.6
תית 15	89.5	11/12/86
32	85.0	
33	88.1	18/02/87
מימון 12	92.0	
ד' 1	78.9	16/02/87
2	86.3	15/02/87
מ"ב 34	101.3	-.2
מ"ב 35	103.3	
מ"ש 36	108.0	
אגרות חוב בלתי מהמחלת בכבם אמבל ב *** הפסקת מסחר ***		
ישראל 11	98.4	11/12/86
ישראל 12	98.4	11/12/86
ישראל 13	96.3	11/12/86
ישראל 14	93.8	28/12/86
כביב ש 24	86.1	28/12/86
כביב ש 25	85.1	26/01/87
כביב ש 26	85.1	26/01/87
כביב ש 28	88.8	12/01/87
כביב ש 30	84.3	+.5
ה מימון 1	85.6	-1.0
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
כד' 2501	167.3	-1.9
כד' 2502	164.2	+.2
כד' 2503	158.3	
כד' 2504	156.6	+.6
[illegible]	150.7	
כד' 2606	145.3	
כד' 2507	139.3	+.3
[illegible]		
ק־901 תשואה 11.95%		
7001	233.4	+1.2
7002	236.1	+1.2
ק־902 תשואה 11.93%		
7003	215.9	+1.1
7004	198.4	+1.0
ק־903 תשואה 11.99%		
7005	185.1	+1.0
ק־904 תשואה 10.83%		
7006	179.2	+5.9
ק־905 תשואה 10.80%		
7007	173.1	+.7
7008	164.1	+.7
ק־906 תשואה 11.40%		
7009	156.6	+.6
ק־907 תשואה 11.90%		
7010	146.0	+.6
ק־908 תשואה 11.50%		
7011	139.3	+1.8
7012	134.3	+1.8
ק־909 תשואה 11.90%		
7013	125.4	+.5
ק־910 תשואה 11.38%		
7014	110.5	+.5
ק־911 תשואה 11.52%		
7015	91.1	+.4
7016	95.1	+.4
7017	92.8	+.3
7018	91.8	+.4
7019	92.2	+.4
7020	92.8	+.4
7021	91.1	+.4
7022	90.7	+.3
ק־951 תשואה 11.49%		
7201	87.7	+.9
7202	85.8	+.9
7203	88.5	+.9
7204	88.9	+.9
7205	89.0	+.9
ידלבגש מטבע דולר יציבות בתשואה		
ק־801 תשואה 5.37%		
ש6101	12842.0	+39.0
ק־802 תשואה 4.18%		
ש6102	7467.0	+34.0
ק־803 תשואה 4.23%		
ש6103	6723.0	+23.0
ק־804 תשואה 4.20%		
ש6104	6199.0	+21.0
ש6105	5871.0	+20.0
ק־805 תשואה 4.26%		
ש6106	5676.0	+31.0
ש6107	5466.0	+30.0
ק־806 תשואה 4.80%		
ש6108	3808.0	+15.0
ש6109	3618.0	+12.0
ש6110	3354.0	+12.0
ק־807 תשואה 4.95%		
ש6111	2939.0	+26.0
ש6112	2848.0	+26.0
ק־808 תשואה 5.00%		
ש6113	1924.0	-28.0
ק־821 תשואה 6.10%		
ש6151	728.9	+2.5
ש6152	697.6	+2.4
ק־822 תשואה 6.00%		
ש6153	609.8	-6.7
ש6154	598.4	-.6
ק־823 תשואה 5.65%		
ש6155	394.5	+7.9
ק־824 תשואה 6.00%		
ש6156	310.9	-2.8
ק־825 תשואה 5.94%		
ש6157	233.5	+1.4
ש6158	221.3	+1.3
ק־826 תשואה 5.96%		
6159	186.1	+.9
ק־827 תשואה 5.95%		
6160	174.6	+.6
6161	168.6	+.6
ק־828 תשואה 5.90%		
6162	152.5	+.6
ק־829 תשואה 5.93%		
6163	141.1	+.6
6164	135.6	+.6
ק־830 תשואה 6.00%		
6165	127.8	-1.1
ק־831 תשואה 6.09%		
6166	120.1	-1.3
6167	117.4	-1.3
6168	115.5	-1.3
ק־832 תשואה 5.93%		
דד 6169	109.6	+.4
ק־833 תשואה 5.97%		
6170	102.9	+.3
ק־834 תשואה 5.78%		
6171	74.0	+1.4
6172	72.8	+1.4
ק־851 תשואה 5.90%		
6801	82.8	+.3
[illegible] 86	1034.0	-4.0
[illegible] 83	187.7	+.4
[illegible] 85	1056.0	+1.0
[illegible] 83	*** הפסקת מסחר ***	
[illegible] 85	733.0	+2.0
[illegible] 84	111.6	-.6
[illegible] 83	406.0	-9.0

מניות

תראו 1 ש"ח	9050	1375	-200	-2.2	-912
מוצרי בניה					
א.ת.בכלל בנין 1	1500	5126			-2986
א.ת.בנין אופ א	770	8050	+28	+3.6	+7942
א.ת.בנין אגח א	130.5	36769	+1.5	+1.2	+86520
אלקול 5.0	8525 תב	745	+775	+10.0	+1110
אקרשטיין 1שח	1340	5876			-1401
אקרשטיין 5שח	999	8800	+28	+2.9	+8550
אקרשטיין אופ א	613	16401	+18	+3.0	+11537
אקרשטיין אג"ח 1	139.0	102019	+1.5	+1.1	+91826
בטון תדיר 1.0	*** הפסקת מסחר ***				
בטון תדיר 5.0	*** הפסקת מסחר ***				
בר־סון 1.0	1650	911			-866
בר־סון 5.0	740	5756			-818
גרנומאסטס 1.0	11290	44.0	-4		-2.0
גרנומאסטס 5.0	5065	478	+1		+355
ב.ל.ט. 1.0	890	1250	-20	-2.2	-2294
ב.ל.ט. 5.0	660	1066	+21	+3.5	+422
הסקע מודל 1 ש"ח	730	2229			-1289
מוזאיקה ולמבן 1	*** לא נסחר ***				
מוזאיקה ולמבן 5	15000				-19.9
כימיה, גומי ופלסטיק					
אגן 5.0	19600	664	+200	+1.0	+487
אליאנס ב 200.0	2300	605	-10	-.4	-86.0
גל תעשיות 1.0	17850	153	+50	+.3	+57.0
גל תעשיות 5.0	14320	278	-30	-.2	-88.0
דשקסר 1.0	3190	11.0	+36	+1.1	+5.0
דשנים 0.1	5100	249	-200	-3.8	-120
דשנים 0.5	1740	4286	-80	-4.4	-9758
חיפה כימיקל 10.0	850 קנ		+40	+4.9	+410870
טבע 0.01 ש"ח	13080	2343	-420	-3.1	-5350
ליפסקי 1.0	3445 תב	2744	+210	+6.5	+1496
ים המלח 1 ש"ח	3840	11070	+95	+2.5	+12920
פטרוכימים 10.0	676	46515			-8897
מקסימה 1.0	9080	38.0	-60	-.7	-82.0
מקסימה 5.0	5380	210			+52.0
נקה 1שח	*7675	636	-853	-10.0	-2498
* ביצוע חלקי 73.70%					
כנר 1.0	23900 תב	113	-1500	-5.9	-289
כנר 5.0	20900	164	-1100	-5.0	-426
פריקלאס 1 ש"ח	668	11584	-2	-3	-24420
פריקלאס אופ 1	280	34521	-5	-1.8	-63294
קרם כימיקל 1.0	6700	152	-50	-.7	-132
ת.ג.ל. 1.0	3901	234	+101	+2.7	+334
ת.ג.ל. 5.0	3450	129			-13.0
תיא 5.0	12493	50.0	+253	+2.1	+187
פרמאדום 10.0	16770	160			-9.0
תרו א 5.0	10385	24.0	-500	-2.8	-62.0
עץ ומוצריו,נייר ודפוס					
כתר 1 ש"ח	241	23787	-6	-2.4	-23735
דפרון 1.0	8200	50.0	+320	+4.1	+159
דפרון 5.0	5150	40.0	+200	+4.0	+212
חמ.ג. 1.0	6750	470			+217
יאה 1 ש"ח	6000	455			-195
לבידי אשקלון 1.	790	8877	-16	-2.2	-7320
לבידאשקלון אופ	1340	3074			+826
מולט ב 0.5	56000 תב	26.0	-4000	-6.7	-145
מפעלי ניר 10.0	464000	132			-2.0
סקאנריה 1.0	4200 תב	883	-300	-6.7	-785
רים 0.1	2660	250	-100	-3.6	-150
רים 0.4	2060	1400	-140	-6.4	-1789
תעל ב 0.2	21000	384	+408	+1.9	+249
תעשיות שונות					
אברין 1.0	13150	315	+450	+3.5	+549
אברין 5.0	6640	1364			-950
חכישה יוד 1.0	11996	83.0	-28	-.2	-162
ה.ג.פולק 1שח	*2400	71.0	-189	-7.3	-400
* ביצוע חלקי 64.50%					
ה.ג.פולק 5שח	1572 תב	700	-153	-10.0	-911
השקעות תעשיה					
מרכזית ב 0.1	12410	980	+10	+.1	+235
כור בב 1.0	9920000	2.8			
* ביצוע חלקי 83.00%					
כלל תעשיות 1.0	3100 תב	26569	+150	+5.1	+29421
מאגרי טכנולוגיה	684	21269			-13376

חברות להשקעה

השקעה ואחזקה					
אגריק ש	8750	65.0	-50	-.6	-50.0
אדיבי מנות 2.0	9070	2537	+140	+1.6	+1619
אינקובה 1שח	105.0	76116			-33472
אלגד ש	19150	240	-100	-.5	-235
אלגד ב	20846	80.0	+700	+3.5	+55.0
אלרן ש	5601	3304	-1		-3580
אלרן ב	5950	510			+160
אמישר בכ 1.0	28950	173	+250	+.9	+94.3
אפיק 1.0	339 תב	5268	-19	-5.3	-30259
אפיק 5.0	282 תב	9415	-27	-8.7	-12999
גאולה השקעות 1שח	1501	200			-100
חברה לישראל 1שח	19850	1641	-250	-1.2	-843
חברה לישראל 5שח	16750	2359	-250	-1.5	-1501
וולפסון 0.1	130001	6.2	-3999	-3.0	-5.2
וולפסון 1.0 ש	29250	143	-700	-2.3	-151
אמפא א 0.5	24096	167	-210	-.9	-135
מעלים השק ש	12039	1251	-1		-227
דיסקונט השק ש	5800	4218	+201	+3.6	+5016
כוזחי השק ש	31300	68.0	-1200	-3.7	-49.0
כור השק אגח 124	13900				-5.0
חירון 1.0	4058 תב	805	-451	-10.0	-1416
חירון 5.0	1670 תב	2539	-100	-5.7	-4159
ישום השקעות 1שח	269	26922			-14631
יצוא ש	14300	337	-400	-2.7	-251
ירדן א 0.1	3730	642	+130	+3.6	+841
כלל ישראל 10.0	1770	8410			-3832
כלל ישראל 50.0	1625	2728			-991
לבוק 1שח	2700	130	-7	-.3	-64.0
לבוק 5שח	987	350	-1	-.1	-80.0
כנור 1שח	717	2247	+7	+1.0	+232
כנור א 5שח	420 תב	2611	-30	-6.7	-3076
מנור אופ ב	321	3415	-13	-3.9	-4815
מנור אג"ח 1	117.0	3000			+2829
עין השק ב 0.1	3530	403	-120	-3.3	-502
עין השק ב 0.5	2151	275			+113
פז השק ש	3500	4188	+150	+4.5	+5438
פמה א 0.1	12298	271			+120
פמה 0.5	8585	397	-250	-2.8	-444
פריק ב 0.2שח	8091	895	-160	-1.9	-1379
צפון נכס 1 ש"ח	475	6654	-5	-1.0	-7276
צפון נכס 5 ש"ח	395	2058			-1407
קרדן 1שח	203	33819			-8325
קרדן 5שח	179.0	39488			-1213
מחקר ופיתוח					
גליל טכנולוגיות	*** הפסקת מסחר ***				

דלק ונפט

דלק חיפושים1.0	3812	565	-180	-4.5	-1561
דלק חיפושים5.0	2839	910	-11	-4	-1404
דלק נכסי אופ 2	1860	1478			+249
פז חיפושי נפט	30450	55.0	+450	+1.5	+44.0
י.ו.א.ל. 5.0	5500 תב	6202	+406	+8.0	+12933
מ.נ.ן. 1.0	9785 מנ		-515	-5.0	-383
מ.נ.ן. 5.0	3100	1409	+25	+.8	+1899
פראיל ב 0.05שח	*8104	87.0	+400	+5.2	+175
* ביצוע חלקי 94.60%					
נפטא ש	2150000	2.0			

נסחרות במט"ח

כוית מ	218	500	-2	-.9	-100

לימור 1.0	5500	362			-34.0
לימור 5.0	2490	414			-155
מ.ת.ם. 1.0	420	14370			+1129
מ.ת.ם. אופ 2	259	6877	+2	+.8	+5915
מ.ת.ם. אגח א	113.0	82805	+1.0	+.9	+77095
מאגרי בניה 1.0	782	14033			-10831
מישנאל 5 ש"ח	465 תב	10361	-48	-9.4	-37754
מברב 5.0	2400	903			-1155
מי־לו 1.0	1039	1563	+49	+5.0	+5214
ליבשטין 1.0	*521	1140	-5	-1.0	-1092
* ביצוע חלקי 88.90%					
ליבשטין 5.0	178.0	18145	+5	+3	+11063
ליפשיץ 1.0	2600 תב	5219	+478	+22.5	+23774
ליפשיץ 5.0	1512 תב	17775	+205	+15.7	+42251
נאות אביב 0.5	12140	144	-280	-2.3	-156
נכסי אורים 1.0	1285	4088	-14	-1.1	-1817
סהר החזקות 1.0	18700	74.0	+250	+1.3	+132
סהר החזקות 5.0	13760	133			+82.0
סולפי 1.0	8800	33.0	-325	-3.6	-81.0
סולפי 5.0	3999	100			-6.0
עוף וסלע 1.0	704	5227	-5	-.7	-806
עוף 3.0	*** הפסקת מסחר ***				
קיסריה 0.1	3887	351			-26.0
קיסריה 0.5	2000	2876			-1441
רומבין 1שח	385	6495	-15	-3.8	-8337
רומבין 5שח	234	10523	+5	+2.2	+9259
רומבין אופ 2	1095	602	+30	+2.6	+666
רומבין אגח א	120.0	46714			+56286
רסקו מבנב	*** הפסקת מסחר ***				
רסקו רג	*** הפסקת מסחר ***				
חקלאות					
מטעי הדר 0.1	3500 תב	446	-200	-5.4	-797
מטעי הדר 0.5	3213	895	-130	-3.9	-725
מהדרין 1 ש"ח	8350	256			-48.0
נכסי הדרים 1.0	2215	7697	-25	-1.1	-8906
פריאור 5 ש"ח	2849	729	-50	-1.7	-1191
סנהר 0.1 ש"ח	*** הפסקת מסחר ***				

תעשייה

מזון וטבק					
אסאם 1.0	1750	2012			-156
גולדפרוסט 1 ש"ח	3195	200	-25	-.8	-325
גולדפרוסט 5 ש"ח	*2330	542	-140	-5.7	-444
* ביצוע חלקי 92.50%					
גולדפרוסט אופ 1	1350	430	+50	+3.9	+84.0
דובק מב ש	6495	2148			+299
דובק מב מ	6510	1103			+930
זגלכל 1.0	1168	412	-12	-1.0	-838
זגלכל 5.0	886	1100			-94.0
פרי־זה 1.0	*** הפסקת מסחר ***				
פרי־זה 5.0	*** הפסקת מסחר ***				
טמפו בירה 1.0	32000	311			-194
טמפו בירה 5.0	28000	327	+1300	+4.9	+194
יצהר 1שח	1540	800	-20	-1.3	-675
יצהר א 5שח	840	4150	-10	-1.2	-4110
יצהר אופציה 2	580	4153	-13	-2.2	-6585
כן 1שח	741	1353	-9	-1.2	-735
כן 5שח	378	3901			-208
מגפרוסט 1.0	16900	498			+27.0
עלית 0.1	25300 תב	3720	+2300	+10.0	+13158
עסיס 5 ש"ח	457 תב	15238	+41	+9.9	+40067
סלמה אבכל 1.0	3927	717	-39	-1.0	-487
שמן מבכ ש	*5821	545	-59	-1.0	-618
* ביצוע חלקי 97.20%					
טקסטיל והלבשה					
ארגד 1.0	884	12501	-26	-2.9	-17274
אטים 1.0	1500	1576	-60	-3.9	-862
אופנת ברוך 1 שח	800	7808			+1481
אופנת ברוך 5 שח	530	8895			+6415
אופנת ברוך אופ'	538	8405	-2	-.4	-8231
ארגמן רג ש	15900	141			-9.0
דלתא־גליל 1.0	4461	1038	-40	-.9	-958
דלתא־גליל א 3.0	3540	810			+210
מסיבות מאוזר 1.	1854	290	+54	+3.0	+263
מסיבות מאוזר 5.	981 תב	155	-109	-10.0	-416
ריסלבו 1.0	2055 תב	3435	+110	+5.7	+4353
ריסלבו 5.0	1285	3996	+60	+4.9	+4290
מדינון 1.0	9417	235	+10	+.1	+276
זיקית 1.0	2800 תב	1215	-190	-6.4	-2158
זיקית 5.0	1979	1179	-40	-2.0	-1803
לודזיה 0.1	3395	379	-169	-4.7	-852
לודזיה 0.4	2300	2217			-1077
ליגת 1 ש"ח	991	5140			+1342
בית גליקו 1.0	750 תב	980	-50	-6.5	-1541
מקס 0.1	4730	232	+30	+.6	+181
מקס 0.5	2861	837	+81	+2.9	+1696
עיט 1.0	26900 תב	254	+1300	+5.1	+334
עיט 5.0	13450 תב	395	+800	+6.5	+1982
פולגת 1.0	430	14207			-4936
פולגת א 0.1	4770	445			+117
פולגת ב 0.4	3560	2754	-10	-.3	-2107
פוליגון א 0.5	10322	792	+10	+.1	+482
פרגוד 1.0	5300	210			-13.0
כיבוד טכריה	17001	289	+501	+3.0	+468
תעש רוגנין 1.0	3311	936			-1521
מתכת ומוצריה					
אוקטגון 5.0	*2919	150	+29	+1.0	+192
* ביצוע חלקי 94.90%					
אורדן 10.0	8500	241	+100	+1.2	+297
אורדן 50.0	7620	82.0	+220	+3.0	+163
אלומית 1.0	7300	304	-300	-4.0	-91.0
אלומית 5.0	4965	41.0			-11.0
כבלים ש	40196	132			-36.0
התכוף 1.0	*7506	50.0	-170	-2.2	-108
* ביצוע חלקי 65.80%					
התכוף 5.0	5195	187	-25	-.5	-253
התכוף אופציה	4300	306			+321
זיקה 1.0	5500 תב	114	-452	-7.6	-148
זיקה 5.0	2480 תב	1086	-248	-9.1	-1790
קפסאות פח 1.0	4410	4523	+90	+2.1	+3589
קפסאות פח 5.0	4350	936			-251
מתכת כרום 1.0	3430	740	-100	-2.8	-3495
כבלי ציון 1.0	2560	3157			-437
כבלי ציון 5.0	1580	5867			+83.0
כבלי ציון אופ 3	630	2683	-20	-3.1	-3596
מורגן 1.0	*** הפסקת מסחר ***				
מורגן אופ א	*** הפסקת מסחר ***				
מתכת קרמני 1 שח	425 מנ		-22	-4.9	-88081
מתכת קרמני 5 שח	226 מנ		-12	-5.0	-139411
נחושתן 0.1	41700 תב	11.0	+2000	+5.0	+29.0
נחושתן 0.5	14605	167	+5		+180
פקר פלדה 1.0	23200 תב	190	+1900	+8.9	+408
קינג 1.0	1160	1026	-40	-3.3	-1663
קינג 5.0	625	652	+10	+1.6	+332
קליל 1.0	2535	1029			-209
קליל 5.0	1850 תב	717	-100	-5.1	-289
שלדות 5.0	10945 תב	954	+995	+10.0	+993
תעשיות לב"ש 1.0	1200	535	+45	+3.9	+1055
תעשיות לב"ש 5.0	700	783	+10	+1.5	+1502
חשמל,אלקטרוניקה ואופטיקה					
אלביט 3.0	612500	14.0			-3.0
אליק 0.1	7600	136			+6.0
אליק 0.25 ש	4100	1046			-279
אליק 0.25 ב	4323		-100	-2.3	-31.0
אלקטרה 0.1שח	2235	1800	+20	+.9	+382
אלקטרה א 0.5שח	1410 תב	2680	+90	+6.8	+8944
אלקטרה אופ' 5	1258	2916			+896
אלקטרה אג"ח 3	130.0	27715	+1.0	+.8	+12565
אלרון 3.0	523000	20.0	-700	-.1	-12.0
אי.ח 0.02שח	33000	153	-1400	-4.1	-297
כלל תעש אלקטרו	2720 תב	8620	-235	-8.0	-25833
מקסוויניקס 1.0	3090	5640	-10	-.3	-4904
מקסוויניקס 5.0	2395	3106			-2854
פייקונטגר 1שח	785	2113	-6	-.8	-3053
פייקונטגר 5שח	602	10974	-18	-2.9	-10316
ציקלון 1שח	2765	393	+5	+.2	+280
ציקלון 5שח	1413	1029	-50	-3.4	-1223
קנבשטיין אילר 1.	5534	110	-10	-.2	-177
קנבשטיין אילר 5.	4150	500	+150	+3.8	+390
ת.א.ת. 1.0	1700	825	-90	-5.0	-1707
ת.א.ת. 5.0	720	15216	+19	+2.7	+7681
ת.א.ת. אופ 1	18500	16.0			-16.0

שופרסל ב 10.0	9875	1274	-60	-.6	-733
שרותים					
דלק ג 0.1שח	5533	7246			-6554
הראל 1.0	2536	240			
הראל 5.0	2266				-90.0
ספנות הספקה 0.1	19900	78.0			-33.0
ספנות הספ' 0.5א	10100	502	-200	-1.9	-523
קידר 0.1	1100	3658			+1265
קידר 1.0	251	44753			-16583
חברת השכל 0.1	*** הפסקת מסחר ***				
כתוסי ערוכה 0.1	3430	1465			-2007
כתוסי ערוכה 0.5	1460	3904			-3532
קונסורציום 0.1	*3479	227	-70	-2.0	-392
* ביצוע חלקי 95.50%					
קונסורציום 0.5	2570	366	-20	-.8	-618
קופל 1.0	4435	37.0			-46.0
קופל אופ 1	2999	26.0	+169	+6.0	+26.8
מלונות ושרותי תיירות					
גלי זוהר 1.0	6602	28.0	+2		+7.0
גלי זוהר 5.0	5000	29.9	+194	+4.0	+128
מלונות דן 1.0	1780	548	-70	-3.8	-448
מלונות דן 5.0	1570	251	-50	-3.1	-411
חוף האלמוג 0.1	6672	897	+117	+1.8	+201
כנם 1 ש"ח	2142	100	+2	+.1	+84.9
מלונות ירדן 1.0	2901	151	+2	+.1	+138
מחשבים ושרותי מחשב					
ארכות 1שח	1800	1579	+1	+.1	+125
דיגה ביתן 1.0	11517 תב	693	+1047	+10.0	+1508
ת.י.ל.ק. 1.0	*** הפסקת מסחר ***				
יקנא 1.0	13500	295			-9.0
כלל מחשבים 1.0	*13600	37.0	-250	-1.8	-128
* ביצוע חלקי 82.30%					
מ.ל.ל. 1.0	13200	156	-150	-1.1	-181
מ.ל.ל. 5.0	5310	384	-30	-.6	-195
משוב 1.0	655	743	-21	-3.1	-674
משוב אופ 1	535	497	+5	+.9	+1062
ניקוב 1שח	15591	360			+41.0
ניקוב 5שח	7790	384	-110	-1.4	-408
ניקוב אופ' סד 2	6460	525	-150	-2.3	-763
תים מחשבים 1.0	1025	3531			-615

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח					
אבגדים בינוי 1.0	*** הפסקת מסחר ***				
אבגדים בינוי 5.0	*** הפסקת מסחר ***				
אדן בבנים 1.0	715	1361	-27	-3.6	-4614
אדן בבנים 5.0	335	2275			-5645
אזורים 1שח	1140	15498	+10	+.9	+2081
אזורים אופ 1	780	7009			+1636
אזורים אגח 3	143.0	43420	+3.0	+2.1	+26530
אילון 1.0	532	21256	-13	-2.4	-25626
אל־רוב 1.0	1515	4441	-55	-3.5	-5199
אבנתים 1 ש"ח	3750	992			-698
אפריקה 0.1שח	53810	68.0	-100	-.2	-55.0
אפריקה 1שח	47278	118			-5.0
אפריקה אופ 5	27580	94.0	-300	-1.1	-112
אדנים 1.0	2570	660			+40.0
אירלן 1שח	2799	935	+29	+1.1	+1157
אירלן 5שח	1795	1815	-5	-.3	-1104
בן־יקר גת 1.0	8201	236	+101	+1.3	+163
ברנוביץ 1שח	3589	636	+170	+5.0	+1551
ברנוביץ 5שח	2967	443	+17	+.6	+177
דנקנר 1.0	6760 תב	1345	+480	+7.6	+1942
דרוקר 1.0	508 מנ		-27	-5.1	-2761
דרוקר 5.0	520 תב	653	-56	-14.9	-657
הדר 0.1	13700	238	-300	-2.1	-140
הדר 0.5	11000	261			-941
הכשלול 1.0	1708	372	-20	-1.2	-116
הכשלול 5	1280	600			-123
ת.ל.ב. 0.1	*** הפסקת מסחר ***				
ת.ל.ב. 0.5	*** הפסקת מסחר ***				
נכסים ובנין 1.0	5430	1602	-40	-.7	-1471
גב־ים 0.1	7350	1325	+20	+.3	+1527
גב־ים 0.5	5805	1624			+244
הכשרת הישוב 1.0	85400	256	+400	+.5	+199
יקפרו 1שח	4501	2981	+160	+3.9	+3186
ישראלום 1.0	1950	5709			-1802
ישרס 10.0	20100	567			+57.0
כנן פיתוח 1.0	11200	124	-581	-4.9	-142
כלל נדלן 0.1	725	8444	-10	-1.4	-15103

שערי המניות

בנקים מסחריים					
מניות בהסדר ההצעה					
[illegible]	25000	3.0	-100	-4	-2.0
[illegible]	1640	3035			-3298
[illegible]	950	2961	-52	-5.0	-5466
[illegible]	1531	646			-1438
[illegible]	27390	218	-500	-1.8	-290
[illegible]	*** הפסקת מסחר ***				
[illegible]	*** הפסקת מסחר ***				
הבינלאומי 5.0	5030	4035	+100	+2.0	+3419
פ.י.ב.י 0.5	6460	2925	-40	-.6	-1498
כלליים בהסדר ההצעה					
אדיבי רב 100.0	68720	949	-20		-774
אדיבי ב 100.0	68680	8.0	-150	-.2	-9.0
אדיבי בכ א 2.0	547302				
[illegible]	65050	197			+23.0
דיסקונט ב	116450	95.0	+6030	+5.4	+111
[illegible]	115210	203	-50		-188
[illegible]	13250	127	-50	-.4	-352
[illegible]	56490	518	-50	-.1	-526
[illegible]	32490	119	-100	-.3	-92.0
[illegible]	15650	56.0	-50	-.3	-36.0
[illegible]	95030	1.1	-1200	-1.2	-.8
[illegible]	65260	3432	-20		-2722
[illegible]	55260	429	-20		-402
[illegible]	154050	36.0	-50		-19.0
[illegible]	2360	20.6			+67.0
כלל בטוח 100.0	35255	6577	-20	-.1	-5257
[illegible]	14351	5.0			+23.0
[illegible]	5750	13.0	-250	-.5	-19.0
[illegible]	25900	4.0	-300	-1.1	-4.0
בנקים למשכנתאות					
[illegible]	39150	5.0			-3.0
[illegible]	10830	258	-100	-.9	-208
[illegible]	10570	100	-130	-1.2	-85.0
[illegible]	*5742	189	-56	-1.0	-29.0
* ביצוע חלקי [illegible]					
[illegible]	3350	11.0	+1		+289
[illegible]	11700	964	-1700	-6.6	-207
[illegible]	4490	652	-10	-.9	-467
[illegible]	5100	1935	+100	+2.0	+1436
[illegible]	[illegible]	125	-50	-.3	-204
[illegible]	23550	53.0	+250	+1.1	+67.0
[illegible]	23131	324			-274
[illegible]	[illegible]	64.0	+190	+2.0	-84.0
[illegible]	4958		-30	+.6	+533
[illegible]	*1963	452	-50	-2.6	-319
* ביצוע חלקי 35.10%					
[illegible] 5.0	1190	202			-122
[illegible] 1.0	5100	97.3			+122
חברות מימון					
[illegible]	846 תב	17440	+55	+6.5	+28214
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	12950	250			+45.0
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible] 5.0	1505	2555	-30	-1.5	-3076
[illegible]	*** לא נסחר ***				
[illegible]	*25160	15.0	+600	+2.4	+29.0
* ביצוע חלקי 81.50%					
[illegible]	19000	175			-31.0
[illegible]	15550	207			+162
ביטוח					
[illegible]	[illegible]	12552			+541
[illegible]	1727	735	-91	-5.0	-1432
[illegible]	1013	2250	-10	-1.0	-4255
[illegible]	[illegible]	730	-15	-2.3	-2163
[illegible]	245 תב	21528	+15	+7.0	+23620
[illegible]	462	5737			-9951
[illegible]	[illegible]	14076	+14	+5.2	+27308
[illegible]	[illegible]	24471	-1	+1.3	+17483
[illegible]	[illegible]	51612	-10	-2.3	-48710
[illegible] 0.1	1169	17343			+1243
[illegible] 0.5	1040	2055	-42	-3.7	-2244
[illegible]	[illegible]	5.0			-2.0
[illegible]	[illegible]	555	-200	-4.9	-1006
מנורה 1.0	2800	94.0	+50	+1.8	+394
מנורה 5.0	[illegible]	1371			+437
[illegible]	[illegible]	1119	+100	+1.3	+891
[illegible]	[illegible]	2526	+27	+2.0	+652
סהר ש	[illegible]	15130	-19	-2.6	-4647
ציון החזקות 1.0	10150	9.0	+460	+4.6	+51.0
ציון החזקות 5.0	2000	194	+72	+1.9	+94.0
מסחר ושרותים					
אלקטרואבזא 1.0	3250	455			+51.0
אלקטרואבזא 5.0	5100	823	+20	+.4	+407
[illegible]	[illegible]	5442	+135	+10.0	+9502
[illegible]	265	50644			-33704
[illegible]	270	34250			+4344
[illegible]	[illegible]	23000			-14000
[illegible]	720	1575	-39	-5.1	-2938
רפק 0.1	31950	.3	-10		-.5
רפק 0.5	12100	53.0	+400	+5.4	+270
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-100	-.6	-433

שערי מטבע חוץ ביום 19.2.87 סל מטבעות 1.6711 דולר יציג 1.6166 דולר נוסעים 1.9160

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+0.006	1.57	1.64	1.57	1.64	1.57	1.64	1.6065	1.6265	1.6065	1.6265	1.6070	1.6272	1.6166
1 מארק גרמני	+0.002	0.85	0.89	0.85	0.89	0.85	0.89	0.8686	0.8794	0.8663	0.8771	0.8688	0.8797	0.8767
1 לירה שטרלינג	-0.006	2.38	2.48	2.40	2.52	2.40	2.52	2.4403	2.4707	2.4465	2.4770	2.4458	2.4765	2.4621
1 פרנק צרפתי	-0.002	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2608	0.2640	0.2611	0.2644	0.2610	0.2643	0.2634
100 ינים יפאניים	-0.003	1.02	1.06	1.02	1.07	1.02	1.07	1.0388	1.0517	1.0378	1.0507	1.0407	1.0538	1.0463
1 גולדן הולנדי	-0.007	0.75	0.79	0.75	0.79	0.75	0.79	0.7694	0.7790	0.7701	0.7797	0.7685	0.7781	0.7759
1 פרנק שוויצרי	-0.009	1.00	1.05	1.01	1.06	1.01	1.06	1.0265	1.0393	1.0265	1.0393	1.0314	1.0444	1.0369
1 כתר שוודי	-0.001	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.2453	0.2483	0.2449	0.2479	0.2454	0.2485	0.2469
1 כתר נורבגי	-0.001	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2281	0.2309	0.2278	0.2307	0.2281	0.2310	0.2297
1 כתר דני	-0.002	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2306	0.2335	0.2301	0.2330	0.2308	0.2337	0.2325
1 מארק פיני	-0.002	0.34	0.36	0.34	0.36	0.34	0.36	0.3500	0.3544	0.3496	0.3540	0.3506	0.3550	0.3528
1 דולר קנדי	-0.001	1.17	1.23	1.18	1.24	1.18	1.24	1.2020	1.2170	1.2006	1.2156	1.2010	1.2161	1.2096
1 דולר אוסטרלי	-0.004	0.98	1.08	1.03	1.11	1.04	1.11	1.0699	1.0832	1.0695	1.0829	1.0694	1.0828	1.0763
1 ראנד דרא"פ	-0.004	0.50	0.60	0.52	0.77	0.48	0.67	0.7639	0.7734	0.7624	0.7719	0.7628	0.7724	0.7673
10 פרנקים בלגיים	-0.004	0.41	0.42	0.40	0.43	0.40	0.43	0.4146	0.4197	0.4190	0.4242	0.4206	0.4259	0.4233
10 שילינגים אוסטריים	-0.010	1.21	1.26	1.21	1.27	1.21	1.27	1.2386	1.2540	1.2329	1.2483	1.2389	1.2545	1.2471
1000 לירטות איטלקיות	-0.011	1.19	1.25	1.19	1.27	1.19	1.28	1.2226	1.2378	1.2189	1.2341	1.2248	1.2402	1.2322
1 סל"י (ECU)	-0.017	—	—	—	—	—	—	1.7937	1.8160	1.7960	1.8185	—	—	1.8078
1 דינר ירדני	+0.018	4.50	4.78	4.38	4.66	4.44	4.69	—	—	—	—	—	—	4.6720
10 לירות לבנוניות	+0.001	—	—	0.12	0.13	0.12	0.17	—	—	—	—	—	—	0.1601
1 לירה מצרית	+0.003	0.77	0.82	0.78	0.83	0.75	0.82	—	—	—	—	—	—	0.8649

הנצחון במילאנו בלי נס
מכבי ת"א – טרסר 79:94

שרות ידבר

שחקני מכבי ת"א לא היו זקוקים אמש לנס במילאנו. במשחקה הטוב ביותר בשנים האחרונות במסגרת האירופית הרהיבה אלופת ישראל את האלופה האיטלקית הבאה, „טרסר" מילאנו, שספגה את אחת מתבוסותיה הביתיות הגדולות ביותר בתולדותיה – 94:79 (42:34).

כל מי שחזה במשחק, התקשה להאמין למראה עיניו. המכבים הצליחו במשחק הגנה יעיל ובהתקפות מבוקרות להוציא את העוקץ מהמשחק האיטלקי ולהוליך ברוב שלבי המשחק ביתרון גבוה.

אין ספק, כי לשחקניה הגבוהים של מכבי היה זה אחד המשחקים הטובים ביותר במדים ה"צהובים". קין מאגי שלט ללא עוררין מתחת לסלים ואף קלע בדייקנות רבה מרחקים קצרים ובינוניים. לי ג'ונסון פתח את המשחק היטב וקלע בדקות הפתיחה 10 נקודות. גם בהמשך הוא הציג משחק הגנה מעולה ורק העבירה הרביעית, שנזקפה לחובתו, קטעה את תנופתו.

את הפתעת המשחק היווה הארי לאסוף, ששמירתו המעולה על מקאדו וכמה נקודות השרבותשהוא קלע במהלך המשחק איפשרו להבריח לברוח ליריבתם.

חן ליפין פתח את המשחק היטב, אך העבירה השלישית, שנזקפה לחובתו אילצה את מאמנו להושיבו בכורסי ארואסטי.

ג'ינג'י ארואסטי על הגנבה

הג'ינג'י של מכבי הוכיח במשחק הנמרץ והיעיל, כי טרם נס ליחו. דווקא שחקני החוץ של מכבי לא היו בשיאם. דורון ג'מצ'י סבל מחוסר יציבות ומיקי ברקוביץ הציג את אחד ממשחקיו החלשים בעת האחרונה, אך היכולת המעולה של שחקני הפנים וצמד הרכזים חיפתה על חולשתם. למרבה המזל התעורר ראוי גם ג'ון קורנליוס, שהחליף לעיתים את לאסוף וג'ונסון וביצע את המוטל עליו ללא דופי.

המכבים שיחקו בצורה מאקשית בנבנה. הם הביעו את הכדור בצורה מבוקרת ודייקו להכניס את הכדורים לשחקנים הגבוהים. גם משחק ההגנה של המכבים היה מעולה. במצב זה לא היה לשחקני מילאנו הרבה מה לעשות.

אולם, צריך לזכור את משחקם החלש של האיטלקים. כל שחקני הקבוצה שיחקו מתחת לכל ביקורת. בוב מקאדו לא הצדיק את הממון הרב, שהוא עולה לאיטלקים. רק לקראת הסיום הוא התעורר מתרדמתו, אך היה זה מאוחר מדי.

גם השחקן הזר השני של הקבוצה, קן בארלו היה חלש מאוד. דינו מנגין גילה עצבנות רבה במשחק. רוברטו פרמייר הרבה להחטיא ומייק דאבנוני לא הצליח להכתיב את קצב המשחק.

במצב זה לא נותר למאמנה השותף של מילאנו, דן פטרסון, אלא לבצע חילופים רבים ולשנות כמה פעמים במהלך המשחק את שיטת השמירה של שחקניו, אך ביכולת כה חלשה של מקאדו וחבריו שום דבר לא עזר.

במחצית הראשונה הציגו שחקני מכבי ת"א את משחקם הטוב ביותר העונה. מאגי וג'ונסון שלטו ללא עוררין מתחת לסלים ולאסוף שמר ללא דופי על הכוכב האיטלקי, בוב מקאדו. לקראת סיום המחצית החליף לאסוף העייף ג'ון קורנליוס, שאף הוא הייטיב לשמור על מקאדו.

פתיחת המשחק לא רמזה על העתיד לקרות, שכן שחקני מילאנו עלו ליתרון – 0:5. האיטלקים המשיכו להוביל ברפון המשחק – 6:11. כאן החל משחק ההגנה המעולה של המכבים לתת את אותותיו.

קין מאגי קבע יתרון ראשון לקבוצתו – 11:12. האיטלקים נתפסו לעצבנות רבה, שבאה לידי ביטוי בעבירות מיותרות, שכוכביהם ביצעו.

עד לשלהי המחצית הראשונה התנהל במגרש משחק שקול, כשהיתרון עובר מקבוצה לקבוצה. בדקות הסיום של המחצית החלה הבריחה הגדולה של המכבים. בראשותם של מאגי, ג'ונסון וג'מצ'י הצליחו המכבים לשטוף כליל את יריבתם – 34:42.

פתיחת המחצית השניה של שחקני מכבי היתה מהממת. תוך שלוש דקות הצליחו מאגי וחבריו לעלות ליתרון מרשים של 20 נקודות – 34:54. האיטלקים הצליחו במשחק הקרבה לצמצם מידי פעם את התוצאה, אך תמיד היה למכבי את השחקן, שידע לשמור על פער שנע בין 14 ל־21 נקודות.

היסטוריה באיטליה

שריקת הסיום מצאה את המכבים משתוללים משמחה. מאמנם המשנה, צבי שרף אמר בהתרגשות: „זה המשחק הטוב שלנו העונה. בתחילת המשחק לא שיחקו טוב, אך במשחק הזה היה לנו הכל". יו"ר מחלקת הכדורסל של מכבי ת"א, עו"ד שמעון מזרחי, אמר: „זה ערב מרגש למכבי. אין ספק, כי עשינו היסטוריה על אדמת איטליה".

הבל ריב, שבדקות הסיום לא לחצו שחקני מכבי יותר על יריבתם כדי למחוק את הפסד 18 הנקודות במשחק הראשון בין שתי הקבוצות. במצב זה היה למכבים יתרון על מילאנו, במידה ולשתי הקבוצות היה מספר נקודות זהה.

גם בעת חינוקי הנצחון לא שכח שמעון מזרחי להזכיר, כי בשבוע הבא מצפה לקבוצתו משחק הכרעה מול אלופת צרפת, קבוצת אורטז.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (35), ג'ונסון (18), ג'מצ'י (16), לאסוף (14), ארואסטי (4), ברקוביץ (3), קורנליוס (2), ליפין (2).

נקודות לטרסר מילאנו: מקאדו (29), פרמייר (22), בארנייה (8), דאבנוני (8), מנגין (6), בארלו (4).

זאדאר הדהימה את ז'לגירים

במשחק אחר במסגרת משחקי בית הגמר הדהימה אמש אלופת יוגוסלאוויה, קבוצת זאדאר את אלופת ברית המועצות ז'לגירים קובנה, לאחר שגברה עליה בביתה בתוצאה 70:88.

לרוסים היה זה ההפסד הביתי הראשון מאז כניסתם למעגל משחקי גביע אירופה לפני שנתיים. לשחקני זאדאר היה זה נצחון החוץ הראשון העונה.

כעת יתמקד המאבק על כרטיסי העליה לבית הגמר בין קבוצות מילאנו, מכבי ת"א וזאדאר. לאיטלקים יש את מירב הסיכויים. גם למכבי ת"א יש סיכויים רבים להוביל את הבלתי יאומן, אך זאת בתנאי, שבשבוע הבא יגברו חניכיו של צבי שרף את אורטז בהפרש של יותר מנקודה, ובמחזור המשחקים האחרון לא יקרה מצב בו מכבי תנוצח במאדריד ואילו אורטז תזכה בנצחון חוץ בקובנה. כמובן שקיימות עוד כמה אפשרויות, אך האפשרות הסבירה ביותר היא זו שצוינה.

נצחונות לציבונה ולצסק"א מוסקווה

קבוצות הכדורסל של ציבונה זאגרב וצסק"א מוסקווה השיגו נצחונות במשחקים הראשונים בגביע אירופה למחזיקות גביע.

ציבונה עשתה זאת בצרפת, כשגברה על ויליארבאן 82:98, בעוד שצסק"א מוסקווה ניצחה בקושי באולמה את סקאבוליני פזארו 105:107.

היוגוסלאווים הוליכו 33:50 במחצית, כשדראזן פטרוביץ קלע 30 נקודות וצ'ייביצ'אנין קלע 28 נקודות.

בויליארבאן קלעו האמריקאים בל 27 נקודות ודויד 25. הצלפתי בין קלע 22 נקודות. לציבונה הספיקו הכוכבים להופיע בגמר.

נורווגיה – יפאן 22:24

בפתיחת אליפות העולם בכדוריד דרגה ב' במרוקו, איטליה, ניגריה נורווגיה, ששיחקה במחזור מרובע בישראל, את יפאן 22:24, ואילו בה"מ הכניעה את צרפת 19:29.

איטליה, שאף היא הופיעה בארץ, הפסידה לפולין 20:16 והונגריה גברה על פינלנד 23:29.

בבית מספר 3 ניצחה שוייץ את תוניסיה 19:24 והולנד הכניעה את בולגריה 16:25.

בבית ד' הביסה צ'כיה את בראזיל 10:39 ומערב־גרמניה את ארה"ב 13:24.

החלה האליפות בטנ"ש

אליפות העולם ה־39 בטניס־שולחן יצאה לדרך בניו־דלהי, בלא ישראל.

סוריה לא התייצבה מול שוודיה והוזקה, בעוד שבשלושת סוריה נכנעה ליפאן 3:0.

מצרים הובסה על ידי פינלנד 5:0 ויורדן הובסה באותה תוצאה ע"י יפאן. גם סעודיה ספגה חמישיה בלא מענה מול אוסטרליה.

תוצאות נוספות: צפון קוריאה – בורונדה 0:5, צ'כיה – נפאל 0:5, אנגליה – מאקאו 0:5, צרפת – בנגלדש 0:5, הולנד – מאלזיה 1:5, בלגיה – יוון 0:5, בראזיל – סינגפור 0:5, שוייץ – פרו 1:5.

בנשים: סין – נורווגיה 0:3, צפון קוריאה – סינגפור 0:3, דרום קוריאה – בראזיל 0:3, הונגריה – יוון 0:3, צ'כיה – מצרים 0:3, אנגליה – סקוטלנד 0:3, שוודיה – פרו 0:3, פינלנד – ספרד 0:3, סוריה – [illegible]

מחר שמינית גמר בגביע האנגלי

מאת ב. שוין

באנגליה יערך מחר סיבוב שמינית הגמר בגביע. אברטון הפייבוריטית מאשתקד והמועמדת לזכיה השנה יוצאת למשחק חוץ קשה בלונדון נגד וימבלדון העיקשת.

יריבות קלות יותר מצפות ליריבותיה במאבק על הגביע. ארסנל תארח את בארנסלי מהליגה השניה, טוטנהאם תשחק במגרשה עם ניוקאסל סוגרת הטבלה בליגה הראשונה.

מאבק מרתק נוסף יהיה בשפילד שם תארח וונסדיי את ווסטהאם. סטוק מהליגה השניה תארח את קובנטרי וכך גם לידס שתשחק בביתה עם קופ"ר.

ביתר המשחקים: וולסול – ווטפורד ויגאן – האל.

שבע תיקו לא שיא

ב„דבר הספורט" מיום 8.2.87 קוראים אנו באותיות גדולות, 7 תוצאות תיקו בלאומית – שיא. האמנם?

נראה שלא כך הם הדברים, ונביא להלן כמה מספרים ותוצאות בענין זה.

1. במשחקי הליגה הלאומית בשבת 8.10.82 – 7 תוצאות תיקו – 3 משחקים 0:0, 3 – 1:1, 1 – 2:2.
2. במשחקי הליגה הלאומית בשבת 8.3.85 – שוב 7 תוצאות תיקו: 5 משחקים 0:0, 2 – 1:1.

בהזדמנות זאת נציין כמה שבתות עם 6 תוצאות תיקו: 14.5.83 – 5 משחקים 1:1, 1 – 0:0

12.11.83 – 6 תיקו – 2 משחקים 0:0, 2 – 1:1, 2 – 2:2.

3.12.83 – 6 תיקו

5.4.86 – 6 תיקו: 3 – 0:0, 3 – 1:1.

נביא להלן כמה תוצאות של משחקי הליגה הארצית: 10.11.84 – 6 תיקו, 12.1.85 – 6 תיקו, בשבת 25.11.83 – 5 משחקי תיקו 0:0

מקרה נדיר בליגה שלנו, בליגה השניה (או כתנה ליגה א') כל משחקי המחוז, ביום 1.12.1985 נסתיימו בתיקו:

הפועל רחובות – הפועל חדרה 2:2
קרית חיים – מחנה יהודה 3:3
הפועל עפולה – ביתר ירושלים 1:1
הכח ר"ג – בני יהודה 2:2
מכבי רחובות – שמשון 1:1
הפועל חדרה – מכבי שעריים 1:1

מקרה נדיר בכדורגל שלנו ומקרה נדיר בכדורגל העולמי.

[illegible]

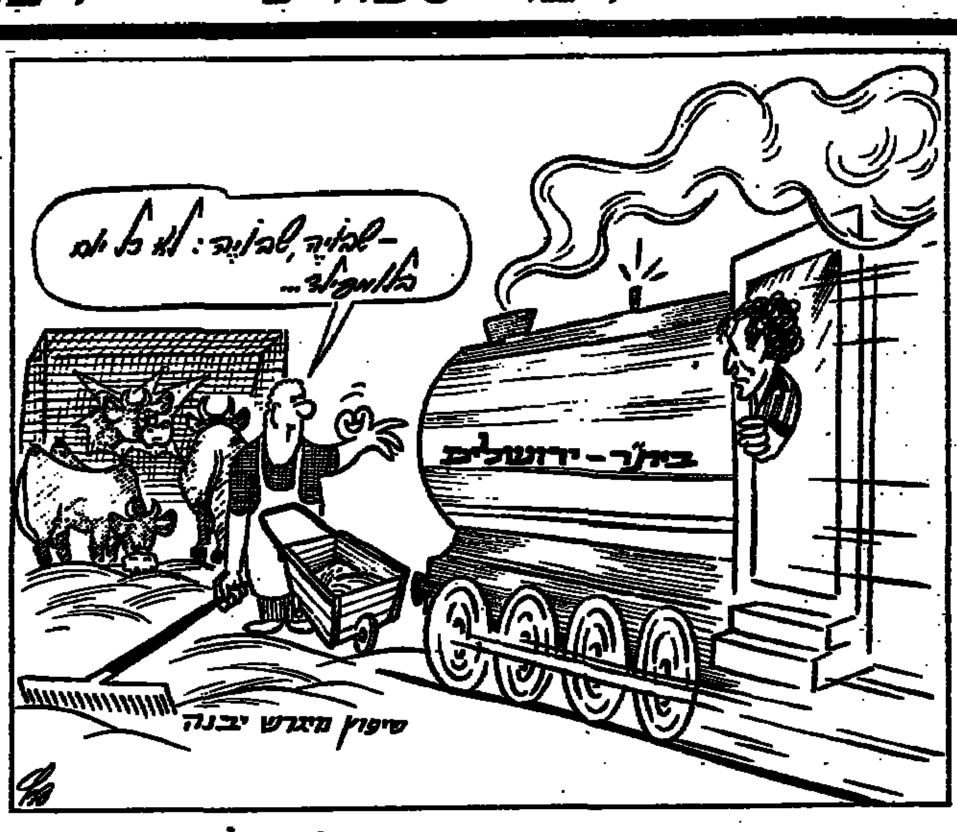

ועדה תבחן דו"ח המבקר על הפועל

ועדת הספורט של ההסתדרות החליטה להקים ועדת משנה, שתבחן את דו"ח מבקר ההסתדרות על מרכז הפועל.

על הועדה הוטל ללוות את מרכז הפועל בביצוע המלצות המבקר וכן בביצוע המלצות ועדה מיוחדת בהרכב: גדעון בן ישראל, יעקב ישי ויצחק אופק, בדבר מכלול היחסים בין סניפי הפועל, מועצות הפועלים ומרכז הפועל.

שלב ביצוע ההמלצות יחל מיד לאחר קבלת הדו"ח המלא והסופי של מבקר ההסתדרות. בינתיים תחל ועדת המשנה לבחון לאלתר את אותן מסקנות מדו"ח הביניים של המבקר, שעליהן אין עוררין.

בנושא אחר החליטה ועדת הספורט של ההסתדרות, כי גם עיירות הפיתוח והשכונות יזכו בהנחות משמעותיות לאירועי כינוס הפועל, שיערך בחודש מאי.

בישיבת הועדה נמסר, מנכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, החליט שהוועד הפועל של ההסתדרות ישלם עבור כרטיסי ההזמנה לחברי הועדה המרכזת של ההסתדרות. לתלמידים, חיילים ומקומות עבודה מאורגנים ימכרו כרטיסים בהנחה של 50 אחוז.

מנכ"ל הפועל, יצחק אופק, מסר, שעד היום כבר נמכרו 7,000 כרטיסים למופע הפתיחה, דבר שלא היה בא תקדים בעבר. אופק ציין, כי זרם ההזמנות לכרטיסים הולך וגובר.

אופק אמר, כי 31 מדינות, מהן שש מדינות שאין להן יחסים דיפלומטיים עם ישראל, כבר הודיעו על שיגור נציגיהן לאירועי הכינוס. עד כה נרשמו 800 ספורטאים לכינוס. לדעתו, יהיה מפגן הפתיחה ב־4 במאי באצטדיון רמת־גן מן היפים והמוצלחים שהיו בארץ.

ולדינגר יאמן „מעופפי" אליצור

נפתלי ולדינגר, שהיה מאמן נבחרת ישראל בכדורעף, מונה למאמן קבוצת הגברים בכדורעף של אליצור תל־אביב.

ולדינגר יחליף את הצעיר רמי רהב, שאימן עד כה את אליצור תל־אביב ללא הצלחה. אליצור תל־אביב מדורגת אחרונה בליגה הלאומית והיא מקווה עתה, בעזרתו של ולדינגר, להשאר בלאומית כתום משחקי הפלי־אוף.

מול הרבה דולרים וכושים יקרים – זה לא הספיק לגבת

מאת שמעון רייס

„ניסינו לשמור עד כמה שניתן על גרעין של שחקנים מקומיים ובנוין של קבוצה מהעמק ושכולם ידעו שגם בעמק יזרעאל יודעים לשחק כדורסל, אבל נוכחנו לדעת שמול הרבה דולרים וכושים כל־כך יקרים, זה לא תמיד מספיק" – אומר עמירם הלוי, מנהל מחלקת הספורט במועצה האזורית יזרעאל ומנהל קבוצת הכדורסל של הפועל איזון/גבת שירדה מהליגה הלאומית לליגה הארצית.

הלוי מגלה, כי קיבוץ גבת והמועצה האזורית הוציאו על אחזקת קבוצת הכדורסל סכום של 125,000 דולר בהתאם לתחזיות ההערכות המוקדמות של ראשית העונה. „לא הפרזנו בהפועל גבת אף כי היה ברור לנו שאם נוציא 375,000 דולר, נישאר בלאומית" – אומר הלוי ומציין, כי בצד האכזבה מירידת הקבוצה לליגה הארצית, קיים סיפוק על שהקבוצה סיימה את העונה בצורה מאוזנת וללא גרעונות כספיים.

להערכת הלוי תעלה אחזקת הקבוצה בליגה הארצית כ־40,000 אלף דולר בלבד. את הכסף להוצאות אחזקת הקבוצה בעונה החולפת שילמו אנשי גבת והעמק מכספי מסורות הספורט, מפירסום ומכירת כרטיסים.

„כל הקבוצות שנילחמו נגד הירידה, השקיעו הרבה יותר כסף מאיתנו, צירפו ארבעה אמריקאים ונשארו בלאומית" אומר הלוי ומוסיף: „לנו אין די כסף ולא רצינו להפריז בהוצאת סכומים כה גדולים על כדורסל – זה לא דרך ספורטיבית ונבונה".

הלוי גילה, כי בעוד שהשחקן האמריקאי ריצ'ארד מאר, שחזק את גבת בעונה החולפת שב כבר לארה"ב, ילך בעקבותיו גם הכהה, אלן הארדי, לאחר שתסתיים עונת משחקי הילדים והנערים שהוא מאמן בגבת והאזור. באשר לשאר השחקנים, טרם הוחלט אם יקבלו שיחרור והדבר תלוי ברצונם ובפניות של קבוצות המעוניינות לרוכשם.

ארל ויליאמס זוכה ע"י ועדת המשמעת

מאת משה כהן

בגלל סילוף העובדות בדו"ח שופטי המשחק בין קבוצות אליצור רמלה והפועל גבעתיים החליטה אמש ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל לזכות את הכדורסלן הרמלאי, ארל ויליאמס ולהטיל עונש קל על קבוצתו.

דייני בית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל, עבוס מאקסוד ואלי לוין, הופתעו לשמוע עדויות שונות, לעומת הדו"ח החמור של שופטי המשחק. המשקיף מטעם איגוד הכדורסל, מוטי שנקר העיד, כי במשחק לא היו ארועים חריגים.

אחד משופטי המשחק, באיר ביטון הודה, כי ויליאמס לא הורחק, אלא נעשתה פניה למאמנו, שיוציא אותו. בעקבות עדויות אלה החליט בית הדין, כי לא היה מקום לקחת את כרטיס השחקן של ויליאמס וכמובן שלא היה מקום להעמידו לדין.

בית הדין קיבל את הטענה, כי מצד הנהלת רמלה הופעלו לחצים לא ספורטיביים על השופטים, לכן הוטל על הקבוצה קנס כספי של 3,000 ש"ח. מנהל הקבוצה, אבנר מכטינגר, קיבל עונש הרחקה של חודש ממשחקי קבוצתו והמאמן, יעקב אילר, הורחק משני משחקים.

גם מאמן הפועל חיפה, ידיב דוליצקי, שהורחק במשחק קבוצתו נגד הפועל תלה, הועמד בפני ועדת המשמעת של האיגוד. בגלל עברו הנקי הוחלט להסתפק בהטלת עונש הרחקה על תנאי לשני משחקים.

אמנון רז: אנחנו מוכנים

מאת ניסן פרידמן

„אנחנו מוכנים למשחק נגד בלגיה בגביע העולם", אמר מאמן הנערים המאושר, אמנון רז, לאחר הנצחון על גרמניה. „אחרי המשחק הראשון למדנו עליהם יותר משהם למדו עלינו ויישמנו היטב את הלקחים. ידענו שלא נוכל להתגבר על המהירות והכח שלהם, אך בעזרת התפרסות נכונה במגרש, רוח לחימה ומשמע צוות ניצלנו אותם".

לקראת המבחן האמיתי, בלגיה, אמר רז: „אין ביטוח לנצחונות. חבל שהמשחק הראשון כאן בישראל. הייתי מעדיף לשחק קודם שם, ללמוד את היריב תוך כדי משחק זהיר במטרה לסיים בתיקו חוץ ואח"כ להפיק את הלקחים ולנצח בארץ. נצטרך עכשיו להשיג כבר במשחק הראשון את התוצאה הטובה ביותר שאפשר, מבלי להכיר אותם.

הבעיה שהשחקנים באמצע הליגה ובכבר יש לי שני פצועים חשובים: הוולרין יצחק והקשר בכין. אני מקווה שבזמן הקצר שעוד נותר נספר את הליקויים שנחשפו במשחקים נגד גרמניה. בסך הכל אני מרוצה ממצב הנבחרת, שהוקמה רק לפני שלושה חודשים".

התחתית „תגנוב ההצגה" גם מהקרב של המוליכה ביבנה

מאת ברוך הנן

בירותה של בית"ר ירושלים אל תוך המכבים בכרומי הטבלה התתירה את שאיית המתח הענייני של הליגה בידי קבוצות התחתית. המוליכה תהיה, ודאי, שותפה לחגיגה גדולה אצל מכבי יבנה, אולם המוקד של המחזור ה־18 יהיה במגרשים אחרים, בהם יאבקו קבוצות התחתית.

כדאי יהיה לשים־לב לעימות בין מכבי נתניה, בטוחה ויציבה למדי, לבין הקבוצה המאכזבת מיפו. בית"ר נתניה, המשמשת טרף קל, תנסה, אולי, לחולל הפתעה מול מכבי פ"ת ואילו הפועל פ"ת והפועל לוד ישתדלו להיבנות זו על חשבון יריבתה וליצור לעצמן טווח בטחון נוסף מהאזור המסוכן.

בית"ר ת"א חולמת להנחיל הפסד בכורה לבני־יהודה ואילו הפועל באר־שבע תשוב ל„בלומפילד" מתוך אמונה, כי תוכל להוציא משהו ממכבי ת"א.

בשני משחקים אחרים יהיו מעורבות קבוצות „שבעות". מכבי חיפה תעמיד למבחן את יוקרתה בקרב הביתי עם שמשון ואילו הפועל ת"א תשתדל לשוב למסלול ותבנה על גבה של הפועל כפ"ס.

מכבי יבנה – בית"ר י־ם

יבנה ערכה שיפוצים גדולים במגרשה כדי להכשיר אותו לקרב הגדול מול המוליכה. כדי להצליח גם מחוץ לקופה (והצלחה בטוחה) חייבת יבנה לתקן את הליקויים במערך שלה. הביתיות יכולה לסייע ליבנה לאזן מעט את יחסי־הכוחות, אולם התנופה הירושלמית עשוייה לשוב ולהכריע את המאבק.

התחזית: נצחון לירושלים.

מכבי חיפה – שמשון

השמשונים איבדו מעט מהמומנטום שלהם, אולם נותרו יריבים עיקשים לכל קבוצה. חיפה טרם חשפה את יכולתה האמיתית. לאחר ששתי הקבוצות התרחקו מתחום האליפות, הן יוכלו להתפנות למשחק לשמו ולהחזיר את הקהל למגרש. צפוי עימות מעניין בין שתי קבוצות טכניות.

התחזית: תיקו.

מכבי פ"ת – בית"ר נתניה

אין כמעט מה לומר על המשחק הזה לאור העדיפות הברורה של המקומיים. פ"ת תוכל לשפר את מעמדה בטבלה ולהעשיר את מאזן שעריה אם תשכיל לשמור על מתח ועניין ותמנע משאננות. הבית"רים יאבקו בכוחותיהם הדלים כדי לרשום, לפחות, הישג יוקרתי.

התחזית: נצחון לפ"ת.

בני־יהודה – בית"ר ת"א

„התזובים" יהנו מאוירה ביתית ומבטחון עצמי רב בהשוואה למפולת המוראלית של הבית"רים. האורחים יעשו כל מאמץ כדי לנתק את שרשרת אי־ההפסדים של השכונה, אולם המשימה נראית בלתי אפשרית לבימודיהם. בית"ר תהיה, איפוא, מרוצה אם תשמור בידיה נקודה אחת.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

הפועל פ"ת – הפועל לוד

לוד איבדה מעט גובה לאחר סדרת נצחונות מרשימה, אך היא חזקה דיה כדי לגנוב את ההצגה ממארחיה. פ"ת חזרה לעצמה בשבת שעברה ותשתדל להשאיר בידיה את מלוא הנקודות, אולם לוד תהווה אגוז קשה לפיצוח, בעל יומרות גדולות. שקול.

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – מכבי יפו

נתניה לא תקל ראש ביריבה היפואית. שכן יפו, „רעבה לנקודות" ובעלת נחישות של קבוצת תחתית, לא תקל על חיי מארחיה ותנסה, אולי, לרשום נצחון לאחר חודשי בצורת ארוכים. אין ספק, כי נתניה עדיפה, אך חייבים להעניק קורטוב סיכוי גם לאורחים.

התחזית: נצחון לנתניה.

מכבי ת"א – באר־שבע

הזינוק למקום השני מחמיא למכבים ותובע מהם השקעת מאמצים רבים יותר במשחקים הבאים. שנהר וחבריו יודעים, כי החזקת עמדה קדמית זו כרוכה בהצגת יכולת טובה, והם ישתדלו לצעוד בתלם הנצחונות. באר־שבע, המקרטעת בירכתיים, תציג הרכב צעיר ושאפתני ותעמיד משוכה גבוהה בפני מארחיה.

התחזית: תיקו.

הפועל ת"א – הפועל כפ"ס

אלי יאני ישוב ל„בלומפילד", במדי כפ"ס, כדי להוכיח עד כמה טעה שוויתר ביותר עליו. מלבדו יהיו על המשטח כמה שחקנים מצטיינים נוספים, שעשויים להגביה את המאבק ולהעניק לו צביון איכותי. קשה להמר על המנצחת ועדיף לחזות תיקו והיד, המתאים ליחסי־הכוחות המוקדמים.

התחזית: תיקו.

משה אייזנברג מכדרר מול האירים בבכורה שלו בנבחרת הלאומית

במוקד הארצית(18): הפועל י־ם תארח את המוליכה הפועל חיפה

מאת שמואל טל

מוקד משחקי המחזור בליגה הארצית יהיה מחר בבירה. במגרש ימקיא תארח הפועל ירושלים את המוליכה, הפועל חיפה, במשחק שתהיה לו השפעה גדולה על המשך המאבק בצמרת.

הנהנית העיקרית מדו־קרב זה עשויה להיות הפועל צפרירים חולון, שתצא למשחק חוץ ברחובות נגד הפועל מרמורק. מאחר שהמשחק יהיה ביום שישי הוא יקפיץ זמנית את החולונים לפיסגה. היא תשאר שם אם חיפה תשאיר־נקודות בירושלים.

גם הפועל יהוד שתארח את אחותה הרמת־גנית והפועל חדרה שתדרים לדימונה, יצפו לעבר המשחק בירושלים.

קרב תחתית יהיה בנהריה שם תארח בית"ר המקומית את הפועל בית־שאן. הכח תשחק אף היא בבית מול הפועל טבריה.

בית"ר רמלה תארח את מכבי שעריים ומכבי רמת־עמידר את הפועל עכו.

נהריה – בית־שאן

קרב תחתית בין שתי קבוצות הנאבקות על מקומן בליגה. נהריה תשתדל לנצל את ביתיותה כדי להתקרב ליריבתה. האורחים מבית־שאן אינם מצטיינים במשחקי החוץ לכן יסתפקו בנקודה בודדת.

התחזית: תיקו ומעלה לנהריה.

יהוד – הפועל ר"ג

על הנייר סיכויי האורחים מיהוד טובים יותר. הם מודעים גם לעובדה שאם ברצונם להשאר בתמונת המאבק בצמרת עליהם לזכות בכל הקופה. אולם האורחים מר"ג מעודדים מנצחונם בשבת החולפת לא יוותרו בקלות וינסו אף להפתיע. צפוי משחק מעניין.

התחזית: תיקו ומעלה ליהוד.

דימונה – הפועל חדרה

קרב תחתית מול צמרת. סוגרת הטבלה מארחת את הסוגנת לכתר מחדרה. לכאורה משחק קל לחדרתים להם עדיפות טכנית. אולם המקומיים יודעים שכל הפסד מקרב אותם לעבר ליגה נמוכה יותר. לכן עשוי להתפתח מאבק חריף. למרות זאת נוטים הסיכויים לחדרה.

התחזית: נצחון לחדרה.

מרמורק – צפרירים

מרמורק בצרות. היא מארחת היום את החולונים המצויים בתנופה וספק אם הביתיות תעזור להם הפעם. חולון תרצה לנצח כדי להעפיל ולו זמנית לפיסגה. היא מסוגלת אם תחזור ותשחזר את יכולתה מהשבוע שעבר.

התחזית: נצחון לחולון.

בית"ר רמלה – שעריים

רמלה המצויה בחלק התחתון של הטבלה תנסה לנצל את העובדה שלשעריים אין כרגע שאיפות מיוחדות כדי להוסיף שלוש נקודות למאזנה הדל. בביתיות היכולת יש לשעריים עדיפות אולם הביתיות ואולי גם יתר השאפתנות של הרמלאים תסייע להם את הנקודות.

התחזית: תיקו ומעלה לרמלה.

הכח ר"ג – טבריה

עוד נסיון של הכח לשפר את מצבה העגום בתחתית ולברוח מהתחתית. זו היא הזדמנות מצויינת עבורם שכן מולם תתייצב קבוצה חסרת יציבות כהפועל טבריה שטרם חזרה לעצמה אחרי הפתיחה הסוערת שלה. אם הכח תפגין יכולת סבירה סיכויה לנצח טובים.

התחזית: נצחון להכח.

רמת־עמידר – עכו

מאבק של מרכז הטבלה בין שתי קבוצות שטרם איבדו לפחות תיאורטית את סיכויי העליה שלהן. עכו במצב טוב יותר, מה עוד שהיא אינה נבהלת ממשחקי חוץ. עמידר ביתית וגם מסוגלת להתעלות על עצמה. צפוי מאבק שקול ומעניין.

התחזית: תיקו

הפועל י־ם – הפועל חיפה

משחק המחזור. חיפה מאבדת לאחרונה גובה. מחר היא אף עלולה להפסיד את מקומה בפיסגה. ירושלים יודעת שהפסד ירחיקה מהפיסגה, באידך עשוי נצחון להפוך אותה למועמדת מצויינת למקום הראשון. במשחק הזה קשה להצביע על מועמדת לנצחון. שער לכאן או לכאן יכול להרוץ את גורלו. ירושלים ביתית לכן מצבה טוב יותר אולם זה אינו מבטיח לה עדיין מאומה.

התחזית: תיקו ומעלה לירושלים בגביע אנגלי

למפעל טקסטיל
דרוש
טכנאי ייצור
בוגר שנקר או ידע בטקסטיל
לעבודה מעניינת ומגוונת
02-716914 לפנות מיום א'
למנהל כח־אדם.

כפר ורבורג
מבקש הצעות
1. הובלת פירות בקיץ מ־15.4.87–30.9.87
2. העמסה בטכנת פירות (מלגזה) 4 ש/ע
טופסי מיכרז ופרטים נוספים ניתן לקבל במזכירות.
055-84393 055-82140.

צמל
ציוד מודרני לרפואה
דרושים:
1. מנהל מכירות
נסיון מוכח בענף הרפואה,
נסיון מוכח במכירות,
יכולת ניהול ופיקוח.
2. נציג מכירות
לאזור הצפון
לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 10088 רמת־גן

איילון חברה לבטוח בע"מ
לאגף בטוח חיים
דרוש
מפקח רכישה
להפעלת קבוצת סוכנים באזור תל־אביב
רק אם אתה מועמד בעל נסיון מוכח התקשר למס' 03-201654 למר גדי קרן.

המועצה המקומית אריאל
דואר נע אפרים מיקוד–44824
דרוש/ה
מנהל/ת ביה"ס המקיף „אריאל"
המשפורים הנדרשים:
★ תואר אקדמאי ראשון ותעודת הוראה.
★ נסיון של 10 שנים בחינוך הפורמלי מתוכן 5 שנים בתפקידי ניהול.
★ בעל ידע בעקרונות המנהל החינוכי.
★ הכרת המערכת המוניציפלית.
★ הכרת מערכות החינוך העיוני והמקצועי.
המועמד/ת יגיש הצעתו בכתב יד בצרוף תולדות חיים וצילומי מסמכים למחלקת החינוך במועצה במעטפה סגורה עד יום ו' 13.3.87
פרטים בטלפון: 03-9366111
חנן מגדל
מנהל המחלקה לחינוך

בית ההוצאה כתר ירושלים
דרוש/ה
עורך/ת לשוני/ת
– למשרה מלאה
הכישורים:
בוגר/ת לשון עברית ו/או עריכה – נסיון קודם יתרון.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם ת"ד 7145 ירושלים – 91071
טלפון: 02-521201.

קרן קימת לישראל
דרושים
שומרים/ות
חובשים/ות
לעבודה במחנות הנוער בארץ בקיץ תשמ"ז
★ בוגרי צה"ל עד גיל 30
★ חובשים/ות בוגרי/ות קורס חובשים קרביים בצה"ל.
העבודה במחזורים בני שבוע בחודשים יולי־אוגוסט ומחייבת שהייה במקום
מועמדים/ות העונים לקריטריונים הנ"ל יפנו בכתב למח' הנוער, מדור הדרכה, רח' צבי שפירא 11 תל־אביב, ויוזמנו לראיון אישי.

לאגודה למען החייל / קריית הנופש גבעת אולגה
דרושים עובדים למקצועות הבאים:
א. עוזרי טבח,
עבודה במשמרות בשבתות וחגים (4 משרות).
ב. מגישים/ות לעבודה במשמרות ובשבת. (ניתנת אפשרות לעבוד רק בסופי שבוע ובחגים) (15 משרות).
ג. רכז תרבות וספורט
– עבודה מפוצלת (ובשעות הערב).
ד. עובדים כלליים לעבודות חצרנות.
ה. מציל ואחראי לבריכת שחיה.
ו. חשמלאי בעל רשיון.
המעוניינים מתבקשים לפנות למשרד הנהלת קרית הנופש בגבעת אולגה בין השעות 08.00–15.00. טלפון 06-332248.

כרסם C.N.C.
דרוש
בעל נסיון בתכנות והפעלה
כרסמת עם בקרה LX 140
טלפון 03-5591643
בשעות העבודה מיום א' תנאים טובים למתאים.

דרוש
סוכן
בנוסף עם רכב להפצת מוצרי תינוקות
טל. 052-540781
לבקש את צביקה או אלי.

ליגוד מידע טכני בע"מ
דרוש
הנדסאי מחשבים
לפיתוח תוכנה בשפת אסמבלר למיקרופרוססור Z80
רקע בשפת 'C – יתרון.
המעוניינים יפנו טלפונית 03-9243555
– סודיות מובטחת –

למפעל גדול וייחודי במרכז הארץ
דרוש/ה
לתפקיד בכיר
של מנהל יחידת
פיתוח ותהליך
– כימאי או מהנדס כימאי
– תואר שני לפחות
– בעל ידע וסמכות מקצועית במחקר פיתוח מוצרים ותהליכים ונסיון בשיתוף וגיבוי לייצור.
ייענו רק פניות של מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל.
★ ★
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 397 הרצליה, 46103
– סודיות מובטחת –

למפעל מזון
דרושים
סוכנים
בכל רחבי הארץ
★ בעלי רכב
★ נסיון מוכח בשיווק
ת.ד. 9008 ירושלים 91090 „עבור סוכן"

לפרוסק הנדסה בע"מ
דרושים/ות
מחווטות / מלחימות
למשרה מלאה ברמת גן
שעות העבודה 8.00–16.45
5 ימים בשבוע
לפנות לשלמה ברונר 03-733286.

هكذا من الأصل

هكذا صدر الأصل

לסוכנות נסיעות בת"א
דרוש
מנהל פעיל
עם אפשרות להשקעה לסניף בירושלים
03-408413 02-5518107 בשעות הערב.

לחברת יבוא ושיווק ידועה המרחיבה פעילותה באזורים: תל אביב והמרכז, ירושלים באר שבע, חיפה והצפון
דרושים
1. איש מכירות
2. אשת מכירות
הכישורים הדרושים לשתי המשרות: גיל 25–40, הופעה נאה, בעל/ת רכב, כושר מסחרי ונסיון במכירות.
נא לפנות לליאור 03-262047

למשרד רואי־חשבון בתל־אביב
דרושה:
אחראית מחשב מפעילה/ קלדנית
בוגרת לימודי מחשב
טלפון: 661779.

לסוכנות בטוח – התמיב
בחורה
בעלת נסיון לתביעות ואלמנטרי
03-395313

להברה לשיווק מזון
דרושים
סוכנים
בעלי נסיון רב בענף המזון + רכב
להתקשר לחלפון 03-9231775

דרושים
רוכשי/ות מודעות
לאזור הצפון, הדרום המרכז
★ עם נסיון
★ בעלי רכב
עמלות גבוהות
להתקשר מיום א' לבנה 03-5462561

להברה לעבודות פיתוח בת"א
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
03-332166 03-333987

קיבוץ מעגן מיכאל
מחפש
מורה למוסיקה
במשרה מלאה
מורה לאנגלית
במשרה מלאה
לשנת הלימודים תשמ"ח
להתקשר טלפונית 06-390505 ולבקש את אירית שרמן או אלישבע טסלר.

למושב בנר־טוביה
דרוש/ה
חשב/ת שכר
דרישות:
1. נסיון בן שנתיים לפחות במשכורות ממוחשבות.
2. אזור מגורים קרית־מלאכי־אשדוד־אשקלון.
בפרטים לפנות לוקסמן משה. 055-86963 055-81305.

דרוש
חשב
למלון באילת
בעל נסיון מוכח בתפקיד חשב עד גיל 40
נא לפנות בכתב יד תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם אל: אלי הולצר, רח' ז'בוטינסקי 12, ירושלים 92141.

למועצה המקומית גבעת זאב
דרושים/ות
1. **גנן**
תיאור התפקיד: אחזקה ופיתוח של גנים ציבוריים.
הכישורים: גנן מוסמך בוגר ביה"ס לגננות ולשתלנות בעל נסיון בעבודה.
העבודה במשרה מלאה.
2. **אב בית לבית ספר**
תיאור התפקיד: אחריות על החזקת ביה"ס בנושאי אחזקה, נקיון וגינון.
כישורים: בוגר 12 שנות לימוד בעל ידע ונסיון באחזקת מבנים.
בדבר פרטים נא לפנות לציפי או רחל עד ליום 27.2.87 בטל' 02-361959, 02-361182.

לחברה העוסקת במכירת מחשבים אישיים
דרושים:
★ **אנשי מכירות**
בעלי נסיון בתחום מחשבים לגוש דן וראשל"צ.
★ **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת**
בפרטים לפנות טלפונית 03-784519 (פרידה).

למשרד עורכי דין ברמת גן
דרושה
מזכירה
ליום עבודה מפוצל
הדפסה עברית טובה
טלפון 03-736728

דרוש
בחור
אחרי צבא לעבודה בחנות מחשבים.
רצוי בעל רקע במחשבים אישיים.
לפנות לסנסור קניון איילון רמת־גן, 03-704827 לשמואל.

לחברת ייצור ושיווק ידועה המרחיבה פעילותה
דרושה
פקידה טכנית
הכישורים הדרושים:
נסיון בנהול מלאי, עבודה במחשב
נא לפנות לליאור 03-262047

גדות, תעשיות פטרוכימיה בע"מ
לעבודת מחקר ופיתוח באזור ירושלים דרושים
1. **טכנאי/הנדסאי כימיה**
2. **כימאי**
תואר ראשון/שני
נא לפנות לד"ר עמי צורן טלפונים 02-585750, 02-585884.

למשרד נסיעות בת"א
דרוש
תור־אופרייטור
03-249185

להברה לניהול עיר ברשתון
מזכירה – פקידה
מגיל 25 + למשרה מלאה
03-727506, 03-731624.

לקבוצת מפעלי גלי ראשל"צ
דרושים
נציגי מכירות
הכישורים הדרושים:
★ גיל 25 – 40.
★ רשיון נהיגה בתוקף.
★ נסיון קודם של 3 שנים לפחות במכירות.
★ הופעה נאה.
יוזמה, תושיה, יחסי אנוש טובים ונכונות להשתלב בצוות צעיר ודינמי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 4429 רמת אליהו – 75143, ראשל"צ לידי מר א. הרוש מנהל אגף שיווק.
סודיות מובטחת

לחברת שיווק תמרוקים בפתח־תקוה
דרושה
פקידה
★ נסיון של שנתיים בעבודות משרד
★ הדפסה עברית־אנגלית חובה
★ הכרות במערכת ממוחשבת (קלדנית מסוף יתרון)
★ גיל 28-35
עבודה במשמרות – בוקר צהריים לסירוגין. עדיפות תינתן לגרות באזור
טל. 9233273

למוסד בנקאי גדול בת"א
דרושות:
כתבנית אנגלית מנוסות
הכישורים הדרושים:
★ שפת אם אנגלית.
★ ידיעה בהפעלת טלקס – יתרון.
★ שעות העבודה 15.00 – 07.30.
המעוניינות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, תל־אביב מיקוד 61230 עבור „מס' 280".

למפעל תעשייתי באזור המרכז
דרוש
מנהל חשבונות
סוג 2-3
לטיפול ורישום נושאי לקוחות חו"ל ומסמכי בנקים הקשורים לכ"ל.
דרוש נסיון קודם מוכח בתעשיה של שנתיים לפחות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 26002 עבור משרה מס' 1

כור – מוצרי צריכה
מחפש:
עובדים / עובדות
★ לחנות מפעל באזור התעשיה
בראשון־לציון.
לפרטים נא להתקשר טלפונית 03-9225291, 03-9228133, 03-226099 בין השעות 09.00 – 15.00

סטייט קופרי"ג
דרושה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
סוג 3
עם ידע במחשב
לפנות לשוש.
טל. 03-815329 03-815328

דרוש/ה
מהנדס/ת יצור
לתשלובת טקסטיל
מקום העבודה: כרמיאל
בפרטים נא לפנות לרותי, גרבי דלתא, (04) 985753-4

למפעל תעשייתי באזור תל־אביב
דרושים
חרטים וכרסמים
קונבנציונאלים ו־C.N.C
בוגרי בי"ס מקצועי, בעלי 3 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני.
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר בימים א'-ה' בין השעות 8.00-16.00 לטלפון: 03-253471, שלוחה 388. או לפנות בכתב לת.ד. 32365, ת"א, מיקוד: 61031.
נא לציין מספר תעודת זהות.

לחברה ציבורית בת"א
דרושה
פקידה למחלקת הרכש
הכישורים:
★ השכלה תיכונית לפחות.
★ בעלת חוש מסחרי ונכונות לעבודה מאומצת.
★ שליטה מושלמת בשפה העברית וידיעה טובה בשפה האנגלית.
★ דרושה אחריות מירבית ועצמאות בעבודה.
יועדפו מועמדות בעלות נסיון בעבודה במחלקת רכש ובהנהלת־חשבונות.
למשרה מלאה. הדרגה בהתאם לכישורים.
נא לפנות לת.ד. 332 ת"א – 61002 לידי מנהל הרכש.
★ מועמדים מתאימים בלבד יענו ★

חייל משוחרר!!
במפעלי דפוס פלאי בע"מ, מהגדולים והמשוכללים בארץ, יכשירו אותך למקצוע הדפוס
תמורת שכר בזמן ההכשרה.
העבודה במשמרות בצוות־צעיר ומגובש.
תנאי עבודה טובים, 5 ימי עבודה בשבוע, תנאים סוציאליים מלאים.
לפנות טלפונית 771121 לאהובה.

דרוש
אדריכל
עם שנתיים נסיון
לנושאי תכניות עבודה ובינוי ערים
לחברת קומפלוט (83) בע"מ.
טלפון 03-210985
לצרף קורות חיים ונסיון אל: ת.ד. 20265 ת"א (61202).

לחברת מסחרית בתל־אביב
דרוש
מחסנאי טכני
(נסיון)
לאחר שרות צבאי
לפנות בכתב לת.ד. 20200 ת"א (פה־אדם) או טלפונית 03-831082 (יואל)

הור־טל חברה לשיווק יצור ושרותים בע"מ למחלקת ציוד לתעשיית הפלסטיק
דרוש
בחור צעיר למכירות ושרות
ידיעת אנגלית, נסיון בתעשיית הפלסטיק
רשיון נהיגה – עדיפות לבעל רכב.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2085 תל־אביב 61020.

ללשכת שר החקלאות
דרושה
מזכירה/כתבנית
עם נסיון, כולל מעבד תמלילים
נא לפנות בטלפון:
03-256397 03-210880

למפעל אפנה ידוע
דרוש/ה
אחראי/ת חדר גיזרה
בעל/ת נסיון בכל תחומי הייצור ובעל/ת יכולת לנהל צוות עובדים של 20 איש.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 16150 ת"א מיקוד 61161 ולציין ע"ג המעטפה עבור מס. 25.
– סודיות מובטחת –

למחלבת „דן" בבת־ים
דרושה **פקידה**
לעבודה בשעות 10.00 – 17.00
הכישורים הדרושים: נסיון קודם, ידיעת הדפסה, דינמיות ואחראיות
לפנות ביום ראשון בין השעות 9.00 – 13.00 דרך היוצקים 4 אזור התעשיה בת־ים, למנדי

לדם שרותי טלקס בת"א
דרושים
1. **בחור/ה אינטליגנטי/ת**
בעל/ת שליטה מוחלטת באנגלית. שליטה טובה גם בשפה נוספת גרמנית או צרפתית רצויה מאוד.
2. **בחורה**
בעלת שליטה מוחלטת באנגלית + הדפסה טובה (על מסוף או טלקס). שפות נוספות יתרון גדול.
3. **מקדם מכירות**
דינמי עם רכב.
העבודה בחברה נעימה, ותנאים טובים
להתקשר לטל' 03-233558 03-241888 לרותי

לתשלובת תעשייתית גדולה במרכז הארץ
דרוש
מהנדס ייצור
לתפקיד תפ"י במחלקת יצוא ולתאום בין־מפעלי
נדרש נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה וידע במערכות ממוחשבות.
למועמד המתאים מובטחות עבודה מעניינת ורבת אתגר בחברה דינמית ומתפתחת.
שכר הולם ותנאים טובים
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים ונסיון קודם אל:
גב' אניטה, ת.ד. 8039 יפו 61080
– סודיות מובטחת –

דרוש: מנכ"ל
בעל וותק של 5 שנים לפחות בניהול עצמאי של
סוכנות נסיעות
בעל רשיון, דובר שפות, בעל מוניטין והמלצות מתאימות.
נא לפנות בכתב עם פירוט תולדות חיים ונסיון קודם בעסקי תיירות לת.ד. 1049 תל־אביב 61009. עבור משרה 20

להברתנו בת"א
דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
למחלקת שרות
לאחר שרות
בעל ידע טכני.
בעל ידע במכונת צילום מסמכים.
רצוי במכונות מיטה.
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 962 ת"א 65115.

ליגת תעשיות בע"מ קרית־גת
דרוש/ה
עוזר/ת חשב
(מנהל/ת חשבונות ראשי/ת)
על המועמדים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 120 קרית־גת מיקוד 82100.

לחברה ארצית לשיווק
דרוש בתל אביב
למשרד ממוחשב
מנהל חשבונות
בעל נסיון למשרה מלאה
טלפון 03-296631
למשה – 14.00-16.00

לחברה מתפתחת בגוש דן
דרושים
1. **אנשי מכירות.**
2. **מזכירה** – נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים, שפה אנגלית.
3. **מחסנאי** – בעל נסיון (45 – 55).
לפנות בטלפונים: 03-725013 03-421765 בשעות הבוקר.

למוסד להשכלה גבוהה בת"א
דרושה
ספרנית
ל־½ משרה, בעלת נסיון מעשי.
ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין כולל הדפסה.
שעות העבודה: אחה"צ
טל' 426162 לפנות לנעמי כהן
בין השעות: 13.00 – 15.00

לאופנת הוניגמן נשים וילדים
דרוש/ה
תדמן/ית
בעל/ת נסיון בלבד
5 ימים בשבוע
ותנאים טובים + סוציאליות מלא
רח' בנבנישתי 7 תל־אביב, 03-836267/8

למפעל תעשייתי באזור חיפה
דרוש/ה
אגרונום
– לתפקיד מקדם מכירות ופיתוח שווקים של כימיקלים לחקלאות בארץ ובחו"ל.
הכישורים:
★ רצוי נסיון קודם
★ תואר שני במדעי החקלאות
★ הכרחי ידיעת שפות עברית, אנגלית. שפות נוספות יתרון (רצוי צרפתית)
מקום העבודה: אזור חיפה
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2235 (מיקוד 31040)
– סודיות מובטחת –

להברה גדולה
דרושים/ות
אנשי/ות שיווק
בעלי הכרה [illegible] ... מתבקשים לפנות בעלי נסיון ... [illegible]

להברה ביטוח חדשה
קלדנית
עם נסיון מוכח של שנה לפחות
לשאול 03-373528

לאלוני יצחק
דרוש
מדריך חברתי
משרה מלאה
מגורים במקום – חובה
נא לפנות לכפר הנוער אלוני יצחק
טל. 06-389090

להברה לעבודות פיתוח בתל־אביב
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
03-332166 03-333987

התנועה ליהדות מתקדמת באמריקה
תכניות נוער בישראל
רח' שמואל הנגיד 16, ירושלים
דרושים
מדריכים ומדריכות חברתיים
דוברי אנגלית שוטפת ועברית רהוטה, גילאי 21 ומעלה.
להדרכת קבוצות נוער אמריקאים בתכניות סיור חינוכיות בישראל – קיץ 1987.
נא להתקשר לטלפון: 02-246195
להגשת מועמדות וקביעת ראיון קבלה.

לחברת שיווק תעשייתית גדולה ומתפתחת בפתח־תקוה דרוש
איש כספים מעולה
לתפקיד בכיר במחלקת הגזברות.
הכישורים הנדרשים:
★ השכלה תיכונית לפחות, רצוי תואר אקדמאי
★ ידע נרחב ונסיון בנושאי כספים ומערכות ממוחשבות
★ נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות
★ אחריות ומהימנות
★ כושר ניהול משא־ומתן
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 3953 פתח־תקוה 49524, עבור „איש כספים" או טלפונית לרונה: 03-9234172
סודיות מובטחת

לחברה מובילה בענף האלקטרוניקה
דרוש
עוזר קצין בטחון
כישורים:
יוצא צבא בתפקיד פיקודי, כושר ארגון וניהול, השכלה אקדמאית יתרון, גיל 27–35, רשיון נהיגה מגורים באזור גוש דן
יש לשלוח קורות חיים בצרוף המלצות לת.ד. 10566 רמת־גן מיקוד 52005

פנימיה ע"ש שטיינברג כפר סבא
דרושים
★ **מדריך חברתי**
חובת מגורים במקום
★ **אם בית קבוצתית**
עבודה בפיצול ללא מגורים
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 052-25917 בשעות העבודה, או בכתב רחוב סוקלה 32 כפר סבא מקוד 44260

למפעל תעשייה באזור חדרה
דרושים
1) **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון באלקטרוניקה תעשייתית
2) **מהנדס מכונות**
5 שנים נסיון בתעשיה. ידע ונסיון בהוספת אוטומציה לציוד, בעיקר אוטומציה בהשקעה קטנה
3) **מהנדס מכונות**
5 שנים נסיון מוכח בתכנון ובניהול פרוייקטים בתעשיה נסיון בעבודה עם קבלני משנה בנושאי התכנון וביצוע.
4) **מהנדס חשמל**
2-3 שנים נסיון בתעשיה וידע במעגלי חשמל זרם חזק, כולל מתח גבוה. רצוי ידע בסיסי באלקטרוניקה, כמו כן רצויה הבנת השפה והאנגלית
★ על המועמדים להיות עד גיל 35
★ המועמדים המתאימים ידרשו לגור באזור המרכז
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לגדי פיכטמן מחלקת כח אדם ת.ד. 48

לחברת השקעות ותיקה
דרוש
איש שיווק מנוסה בעסקי דלא ניידי
אם הנך בעל נסיון רב בקנית ומכירת נכסי דלא ניידי (שכיר או עצמאי)
והנך מעונין להצטרף לחברה חדשה בתפקיד ניהולי פנה בצרוף קורות חיים לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 עבור "554".
– סודיות מובטחת –

דרוש בדחיפות
מנהל מכירות בענף הטקסטיל
★ נסיון קודם בניהול מכירות לחנויות, הפצה לרשתות, למוסדות ולועדים – הכרחי.
נא לפנות בכתב יד תוך פירוט נסיון קודם ודרישות שכר לת.ד. 23032, תל־אביב מיקוד 61230 עבור „מנהל מכירות".
– סודיות מלאה מובטחת –

למפעל לייבוא בת"א
דרושה
מזכירה
מנוסה ואחראית
★ השכלה תיכונית ★ הדפסה עברית־אנגלית
ערו בע"מ
תל־אביב, הגדוד העברי 31 טל' 379492

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
פקידה
– ידע כללי בנושא מיסים
– נסיון מעשי בעבודה משרדית
לקביעת ראיון להתקשר 03-684561

לאופנת פיצי
דרושה
מעצבת אופנה
מנוסה
03-219860-2

לאופנת פיצי
דרוש
תדמן מכנסים
מנוסה
03-219860-2

לחברה ארצית לשיווק
דרוש בתל אביב
למשרד ממוחשב
מנהל חשבונות
בעל נסיון למשרה מלאה
טלפון 03-296631
למשה – 14.00-16.00

לחברה לבניה מתועשת
דרוש
מנהל מכירות
בעל נסיון שיווקי בענף הבניה הטרומית, אלמנטים ופרוייקטים
חשמלאי תעשיה
מוסמך עם נסיון בתעשיה
מבקר איכות
עם נסיון בתעשיה
בדבר פרטים מוסמים נא לפנות לת.ד. 193 נתניה

למשרד ביטוח
דרוש/ה
פקיד/ה
רצוי עם נסיון בביטוח
נא לפנות, החל מיום א', לטלפונים 03-419318, 420016

לחברה לייבוא רכב
דרושים
1. **מכונאי רכב**
2. **חשמלאי**
עם הסמכה
נא לפנות טלפונית 03-330160
3. **מחסנאי טכני**
לחלקי חילוף לרכב לאחר שירות צבאי
נא לפנות טלפונית 03-330860

לסוכנות ביטוח גדולה
דרוש/ה
פקיד/ה תביעות מנוסה
למשרה מלאה
03-290896

לקיבוץ קציעים
דרוש
עובד מוסך
עם נסיון
052-523536 523461

עוזרת למנהל חברה
לחברה בינונית דרושה אדריכלית־מהנדסת או הנדסאית בנין
למשרה חלקית או מלאה. ידיעת השפה האנגלית יתרון.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 2047, הרצליה 46120
המשרה מיועדת גם לבעלים.

דרוש
פקיד להכנת רשימונים
עם ידע במכס ואקי
לעבודה במשרד בתל־אביב
הפרטים נמסרים לטלפונים
טלפון 654838, 659416
א. סמיין עמיל מכס.

משאבי אנוש

גיוס והערכת מנהלים בע"מ

לתעשיה מהגדולות בתחומה

דרושים

1. מנהל מפ...

תאור התפקיד: □ ניהול הייצור, התכנון והאחזקה במפעל המונה 150 עובדים.

כישורים: □ מהנדס תעשיה וניהול/מכונות, בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתעשיה.

אזור המגורים מרכז הארץ.

2. מנהל מחלקת הנדסת תעשיה וניהול

תאור התפקיד: אחריות לנושאי מערכי מפעל, בקרה וקידום פרוייקטים. ניהול צוות מהנדסים, הנדסאים ופקידות ייצור, המונה כ-15 איש.

כישורים: מהנדס תעשיה וניהול בעל נסיון של 3 שנים לפחות, יתרון לבעלי נסיון ...תעשיה.

3. מנהל שיווק

תאור התפקיד: □ ... מערך סוכנים, מחקרי שוק ...ום.

כישורים: □ שיווקי של שנתיים לפחות ...מוצרי הצריכה.
□ ...תואר אקדמאי (מגמת שיווק)
...מגורים תל-אביב
כל ...דעות מיועדות לגברים ונשים

המועמדים המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת-גן 52101 ...דיות מובטחת.

יחידת האבטחה ...סופים בגבול ישראל ...רים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,000 ש"ח לחודש ...טבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:

★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי ...מעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר ...

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי הברה "השמ..." בע"מ, ברח' בן-יהודה 77, תל-אביב, קומה ג', בימים ...שי ורביעי (24-25.2.87), בין השעות 13.00-...00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ר"ג ...

לחברת מחשבים דינמית

דרושים

1. אנשי מכירות
למערכות חומרה ותוכנה למחשבי I.B.M. P.C. בעלי נסיון מקצועי בהתקנת מערכות רצוי ידע בתכנות.

2. מתכנתים
ל-I.B.M P.C ידע ונסיון בקובול. בוגרי הנדסאים במדעי מחשב.
ת.ד. 37128 ת"א. רק פניות בצירוף קורות חיים בכתב יד תיענינה.

פטחון אזרחי

CITIZENS SECURITY SERVICES

דרושים **בחורים/בחורות**
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן-גוריון

תנאי קבלה:
★ בוגרי שרות צבאי ★ 12 שנות לימוד.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון ייערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
★ מצב בריאותי תקין ★ עד גיל 26
★ מגורים באזור המרכז — חובה.
ועדת קבלה ביום ה' 26.2.87 בשעה 09.00 בנתב"ג. נפגשים בשער מס' 4
נא להצטייד בת. זהות, פ. מילואים 1-2 תמונות.
אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות. בתום מצ...שנה ניתן להתאים משרה חלקית (לסטודנטים)
תנאים טובים למתאימים
כולל אפשרות לעבודה בחו"ל

★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
סניף נתב"ג — 03-9721286

סופרגז

חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
למחסן בפתח-תקוה
דרוש

מחסנאי ראשי

הדרישות:
- ידע בשיטות איחסון ורישום.
- נסיון, בעשר של 3 שנים לפחות כמנהל מחסן. כולל נסיון בניהול מחסן ממוחשב.
- בוגר קורס מחסנאי טכני — יתרון
- בעל השכלה תיכונית.

נא לפנות טלפונית למר יצחק שריד, טל. 052-559595

סופר סופרגז

לחברה תעשייתית עתירת ידע באזור חיפה

דרושים/ות:

1) מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
(משרה 695)

כשורים נדרשים:
- רואה/ת חשבון
- נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה
- יכולת ניהול צוות עובדים
- נסיון בעבודה עם מערכת הנהלת חשבונות ממוחשבת רב מטבעית
- ידיעת השפה האנגלית

2) מנהל/ת מדור שכר
(משרה 696)

כשורים נדרשים:
- מנהל/ת חשבונות סוג 3.
- נסיון של 3 שנים לפחות במערכת שכר ממוחשבת
- ...מידה בלוחות זמנים
- יחסי אנוש מעולים

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי לת.ד. 50239 תל אביב 61500 בצרוף מס' המשרה.

סודיות מובטחת.

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל

ביה"ס הותיק והגדול להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

מיל — שרות כמו אדם

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ללא תלות בגילך והשכלתך בכל מקום בארץ למקצועות:
- ◀ **מעבדת תמלילים** על מחשבי P.C
- ◀ **כתבנית** עברית/אנגלית
- ◀ **מנהלת חשבונות** ◀ **קלדנית**
- ◀ **מפעילת מסוף** מחשבי P.C

הפניה למקומות עבודה לבוגרת

פני עוד היום לסניפי המכון הישראלי למינהל:
הסניפים פתוחים בין השעות: 9.00-1.00 לפנה"צ, 16.00-19.30 אחה"צ

תל-אביב	חיפה	ירושלים	באר-שבע	ראשל"צ	רחובות	פתח תקוה	נתניה
בן-יהודה 32 בנין אל-על. חדר 610 טל. 292240	ביאליק 17 פינת הרצל טל. 664505	יפו 36 מול בית יואל טל 221933	החלוץ 86 מול ק. שבים טל. 32872	רוטשילד 35 פסג' חיים טל. 958801	הרצל 163 טל. 453532	איכילוב 13 טל 913685	הרצל 24 כיכר ציון טל 22404
הרצליה	**רמת-גן**	**חולון**	**בת-ים**	**אשדוד**	**כפר-סבא**	**רמלה**	**אשקלון**
סוקולוב 35 פ. בן-גוריון טל. 87882	ביאליק 47 מול אורדע טל. 726132	סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880889	רוטשילד 48 פינת בלפור טל 584161	בנין פאן לק 5 מרכז א' טל. 35624	עתירתי 3 מול פיגאון טל 444206	הרצל 84 בפסג' מול בנק לאומי טל. 242386	הרצל 36 בית נור טל. 28488

סנפרוסט בע"מ

·מזון איכות מוקפא·

למפעלנו באשדוד דרושים

1. סוכנים מחלקים
הכישורים:
- ★ השכלה תיכונית
- ★ רשיון גימל - נסיון של 3 שנים לפחות
- ★ כושר ניהול מו"מ עם לקוחות
- ★ ידע במכירות
- ★ גיל עד 35
- ★ הופעה נאה
- ★ יועדפו תושבי הסביבה

2. נהגי חלוקה
הכישורים:
- ★ השכלה תיכונית מלאה או חלקית
- ★ רשיון גימל — נסיון של 3 שנים לפחות
- ★ הופעה נאה
- ★ בריאות תקינה לעבודה פיזית
- ★ גיל עד 30
- ★ יועדפו תושבי הסביבה

3. פקח מזיקים לגידולי שדה לעונת אביב/קיץ 1987
הכישורים:
- ★ נסיון בפיקוח על מזיקים של 5 שנים לפחות
4. לבורנט ית לבצוע בדיקות מזון
- ★ העבודה ב-2 משמרות
- ★ יועדפו תושבי הסביבה

על המעוניינים לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים, לסנפרוסט בע"מ, אגף כח אדם, ת.ד. 2223, אשדוד 77121

לת.ג. אולפני ישראל בע"מ
דרושים
- ● מנהל חשבונות בכיר
- ● מהנדס סוג ב' ו-ג'
טל. 03-660535
לפנות לנעמה.

...ן קיימת לישראל

דרושים/ות

מהנדס ביצוע – 2/87

תאור התפקיד: ...תכנון ופיקוח על עבודות עפר ותשתית. דרישות ...: מהנדס אזרחי, בעל נסיון של 4-5 שנים ב... עבודות עפר וכבישים, רצוי נסיון גם בבניה. ... דרגה 5/7 ... המהנדסים. העובד יועסק בחוזה מיוחד.
מקום העבודה: ... הכשרת קרקע צפון. המשרד בקריית חיים.
מקום מגורים: ... חיפה והקריות.

מודד ראשי ...יה – 3/87

תאור התפקיד: ... חולית מדידה, עריכת מדידות וסימון בשטח ... הכשרת קרקע, ישור וכו'.
דרישות המשרה: ... מוסמך, בעל נסיון בעבודות מדידה בשדה, רשיון ...
הדרגה: 5/7 בדירוג הח"מ.
מקום העבודה: ... מדידות – ירושלים והדרום.
מקום מגורים: ירושלים והסביבה.

עוזר למנהל מחלה – 4/87

תאור התפקיד: עזרה ב... מחלת יער בהיקף גדול, עזרה בפיקוח והכנת ה... עזרה בהכנת תכנית ... עזרה בטיפול בכוח ... משתלה ... עזרה בפיקוח האדמות שתילים למשתלה לשטח הכנ...
דרישות המשרה: בוגר ב... משתלנות או מוקד בי"ס חקלאי, בעל נסיון בגידול ... או עצי פרי וכד'.
הדרגה: 6/5 בדירוג המקצועי ... תעודה מתאימה.
מקום העבודה: אגף היעור ... הדרום – משתלת גילת.
מקום המגורים: אופקים והסביבה.

המעונינים הממלאים אחר דרישות המשרה יגישו מועמדותם בכתב יד בצירוף תולדות ... השכלה ונסיון, לא יאוחר מיום 1.3.87 לאגף כח אדם ... 283 ירושלים, 91002

לחברה תעשיתית עתירת ידע באזור חיפה

לצעירה עתידה

...מפעלי ...ון הארגון ...

למתקן חדש העובד בטכנולוגיה מתקדמת דרושים:

1. מכונאי או מסגר
להפעלה ואחזקה של ציוד מגוון מתוחכם. המועמד המתאים יהיה בוגר ב... לטכנאים הנדסאים ובעל נסיון 2-3 שנים לפחות. העבודה ברוכה ב...ות.

2. מעבדן (לבורנט) תעשייתי
לבדיקות איכות של גזים, טיפול ב... גזים, הכנה ובדיקת תערובות גזים מיוחדות.
בעל נסיון של 2-3 שנים. ידע בהפעלת כרומטוגרף יהווה יתרון.

פניות בכתב יש להפנות לת.ד. 035... אזור התעשיה הרצליה. מיקוד: ...120

דרושה בירושלים

מרפאה בעיסוק

לנהול פרוייקט
שקומי מעניין

המשכורת לפי דרגה

ז' ח' ברפוי. לפנות טלפונית.
02-714158 .02-714182 02-718925

לחברתנו דרושה

פקידה

עם ידע בביטוח ובהדפסה
לפנות לשמעון שחר
03-294771

מנורה
חברה לבטוח בע"מ

"פרי תנובה"
דרוש

הנדסאי
למחלקת אחזקה

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים, לת.ד. 101 רחובות 76101

TEVA

Required
SENIOR SECRETARY

- At least 5 years experience in the secretarial field, including ability to work under pressure; and case in communicating/dealing with people
- Full command of the English language, with excellent writing capacity
- Excellent typing skills in English and Hebrew
- Experience with word-processor desirable

A challenging, full-time position for the right person. Jerusalem location. Five-day work week. Pleasant surroundings.

Please send curriculum vitae to:
TEVA PHARMACEUTICAL INDUSTRIES LTD
P.O. Box 1142 Jerusalem 91010

זינס קוסמטיקס בע"מ

Jeunesse
יצרני פלצנטה פנטאויטין

קריירה למצליחנית

את צריכה להיות: אשה עצמאית, עם סגנון הופעה מטופחת ובטחון (רכב – יתרון), בת 25 ומעלה, כושר ביטוי ושכנוע מעולים, חוש נכון לטיפות (נסיון רצוי) ולעסקים, ובעיקר – אוהבת את תחום היופי והקוסמטיקה ובעלה מוטיבציה אדירה להצליח!

ניתן לך: יופי של קריירה, כמדריכה ויועצת יופי עצמאית, בחברה צעירה, דינמית ומצליחה, המשווקת – בשיטה אמריקאית – סדרות יופי טיפוליות יחודיות, המדוברות ביותר היום בתחום הקוסמטיקה.

מבטיחים לך: הדרכה, הרבה כסף וקידום מהיר!

התקשרי כבר עכשיו לתיאום פגישה:

זינס, משרד ראשי: תל-אביב, רח' מאפו 15, טל. 248357, 233263 לדורית.

למפעל מהגדולים בישראל באזור המרכז
דרוש/ה

מנהל/ת שרותי שווק

תפקיד מטה, אחראי לתחזיות לטווח הקצר והארוך, ניתוח מכירות, מחקרי שוק וסיוע שיווקי למערכת.

הנתונים:
- תואר שני במינהל עסקים.
- התמחות בשווק
- נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה
- עד גיל 35
- רצון לעבוד קשה ולהצליח.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב, בציון קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061 בציון המשרה המבוקשת.

רק המועמדים העונים על הדרישות הנ"ל – ייענו.

– סודיות מובטחת –

משאבי אנוש

גיוס והערכת מנהלים בע"מ

עבור חברה עתירת ידע בירושלים
שמערכותיה מיועדות לייצוא

דרושים:

1. אחראי פיתוח תוכנה ואינטגרציה

כישורים:
- □ 5 שנים נסיון בניהול צוות תוכנה בינוני עד גדול
- □ ניסיון בפיתוח תוכנה תעשייתית משלב ההגדרה ועד למוצר המוגמר
- □ ידע במתודולוגיות תוכנה
- □ תואר אקדמאי במדעי המחשב

2. מהנדסי תוכנה בכירים

כישורים:
- □ 3 שנות נסיון
- □ תואר אקדמאי במדעי המחשב
- □ רצוי רקע תיאורטי ומעשי באחד התחומים הבאים: מערכות C.A.D, בסיסי נתונים הנדסיים, מערכות WINDOWING, מערכות מבוזרות ותקשורת.

המודעות מיועדות לגברים ונשים

נא לפנות בצירוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 4410 ירושלים

— סודיות מובטחת —

לעתודה נהולית בכירה במפעל תעשייתי תהליכי גדול ויחודי

מהנדס מכונות / כמיה / תעשיה ונהול

בעל השגים אקדמיים מצטיינים, עבודה בתעשיה, הכשרה ונסיון נהולי של למעלה מחמש שנים, כיון שתהליך הלמידה ממושך, רצוי מועמד צעיר, בגיל 32-37 שנים.

מתבקשים לפנות רק מועמדים מתאימים.

נא לשלוח קורות חיים, נסיון קודם לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061, עבור "מהנדס מכונות כמיה".

מועמדים שאינם עונים על הדרישות הנ"ל – לא ייענו.

– סודיות מובטחת –

סופר-פארם

לסופר-פארם
דרושים

1. רוקחים
(אפשרות למשרה חלקית)

2. עוזרי רוקחים
עם רשיון

קניון אילון: 03-786464
רב מכר כביש החוף: 052-545627

לחברה לעמילות מכס דרוש

1. מסוג ראשי
בעל ניסיון רב

2. מסוג
בעל ניסיון.

לפנות לת.ד. 14142 ת"א ולציין עבור "מסווג"

הלוח הכללי
השלטון לא מספיק לבלבל

TDC

טלדטה תקשורת בע"מ
הרצליה
דרושים

★ מחסנאי טכני:
בעל נסיון מוכח בניהול מחסן וידע באלקטרוניקה

★ מחווטות
להרכבה, הלחמה וחיווט
לפנות טלפונית לדני פריטה 052-556941

מנהלת חשבונות

לחברת שיווק ברמת-גן
דרושה

מנהח"ש מנוסה ועצמאית בעלת ידע ונסיון בעבודת מחשב I.B.M (תכנת „חשבשבת")

לקביעת ראיון להתקשר ל-חנן
טל: 03-297278

מזכירות בכירות

עבור לקוחתנו
– מפעל גדול בתל־אביב –
דרושה

מזכירת
אגף כח־אדם

בעלת נסיון במינהל כח־אדם • יוזמה ויכולת לעבוד באופן עצמאי • יחסי אנוש מעולים.
נא לפנות טלפונית אל הגב' חוה רודניק, טל: 03-857530 בימים א'-ה' בין השעות 10.00-16.00, רח' גאולה 42, ת"א.

לאתר תיירות גדול

דרוש ה

מנהל/ת מכירות
תיירות פנים

1. בעל רכב
2. קשרים עם וועדים ומוסדות
רצוי רקע באמרגנות

נא לפנות טלפונית 03-836106 לשבתאי.

לקלאס רהיט בע"מ
דרושים בחולון
- נגרים
- צבעי רהיטים ועוזרים למיניהם
03-852755, 03-843644, 03-857835

דרוש
בעל מקצוע
בתחום המתכת
לתפקיד מעניין באוריהודה
לפנות טלפונית
03-343481 03-355976

לחברה קבלנית דרוש
מנהל עבודה לעבודות פיתוח
העבודה במרכז הארץ
התחלת העבודה מיידית.
בית 03-5030786
משרד 848286

למטבח גדול באזור המרכז
דרושים

★ טבחים
★ עובדי נקיון

לפנות מיום א' בבוקר
לשף מישל טל. 5574440

לאחזקת מטוסים

דרושים
לעבודה במרכז הארץ

★ מכונאי מטוסים
יוצאי חיל האויר

★ מכונאי ציוד קרקע
בעלי נסיון של 5 שנות עבודה על ציוד קרקע וציוד עזר למטוסים. ידע במכונאות וחשמל חובה.

★ מסגר כללי
בעל נסיון של 3 שנים.
ידע בריתוך חשמל ואוטוגן.

★ עובדים בלתי מקצועיים
בעלי רשיון מזינה, ולאחר שרות צבאי.

לקביעת ראיונות נא להתקשר ביום א' 22.2.87
לטלפון: 03-425556

למפעל מזון במרכז הארץ דרוש

נהג מקצועי

לעבודה במשמרות. בעל רשיון נהיגה ברכב כבד. סעל 15 טון, בעל נסיון מוכח.
נא לפנות למח' כח־אדם טל. 03-9712441

למקורות חברת מים בע"מ

דרושים

1. מכשירן
[illegible]

2. מכונאי כימיה
או מכונאי מחשבים
[illegible]

לחברה תעשייתית גדולה באזור התעשיה בנתניה

דרושות

1. ליחידת המחשב
פקידה/כתבנית
בעלת נסיון בארגון ונהול משרד.
הדפסה במעבד תמלילים והכרת תוכנות במחשב אישי.
שליטה בעברית ואנגלית.

2. למחלקת הייצוא
מזכירה
בעלת שליטה מלאה באנגלית
עדיפות לבעלות נסיון בעבודה, כולל הכנת דוקומנטים לייצוא.

3. **מזכירה**
בעלת שליטה מלאה באנגלית
וידע בהדפסה.

[illegible]

לעסק העוסק ביצוא

דרושה פקידה

- ★ דרושה ידיעת השפה האנגלית
- ★ נסיון בהדפסה בעברית ואנגלית
- ★ העבודה במשרה מלאה
- ★ מקום העבודה באזור גדרה

לפנות טלפונית: 055-91004, 055-92954 לאברהם.

היפרכל חולון
רח' פרופסור שור 36
דרושים:

★ סדרן/ית סחורה
★ עובד/ת מחלקת בשר

המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל במקום.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אם יש לך עבר טוב יש לך עתיד בדיגיטל

כ־100 אלף עובדים, כ־8 מיליארד דולר בשנה מכירות. זוהי דיגיטל – חברת מחשבים מהמובילות בתחומה בעולם. בדיגיטל מפתחים, מייצרים, משווקים ומתחזקים מחשבים. בישראל, דיגיטל היא חברת מחשבים הידועה וטובה לעובדים ובטפוחם – אתה יכול להיות גאה להצטרף אליה.

לאגף המכירות דרושים

אנשי מכירות
כללי:
- נסיון של 5 שנים לפחות במכירת מערכות מיחשוב.
- רצוי נסיון מוכח בנהול אנשים.
- ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

איש מכירות בתחום התעשיה (משרה מס' 100)
- נסיון במכירת מערכות מיחשוב בתחומי:
  1. פיקוח הייצור.
  2. נהול רצפת הייצור.

איש מכירות בתחום בנקאות ופיננסים (משרה מס' 101)
- נסיון במכירת מערכות מיחשוב במימד הבנקאי והשרותים הפיננסיים.

איש מכירות במגזר המסחרי לחברות גדולות (משרה מס' 102)
- נסיון רב בתחום.
- הכרת מערכות (MIS) MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS

לאגף התכנה דרושים

מנהל מערכות מידע (משרה מס' 103)
דרישות התפקיד
- אחריות על כל תחומי ענ"א של הארגון כולל:
  – תמיכה ופיתוח של אפליקציות.
  – תפעול מרכז המחשבים.
  – מערכות תקשורת נתונים ודבור.
  – תכנון פקוח ויישום מערכות ממוחשבות.
- הכנה ובקרת תקציבים המשקפים את צרכי האגפים השונים בחברה.
- התוית צורכי המידע בארגון ויישום תוכנית פתוח שנתית.

כישורים
- נסיון של למעלה מ־3 שנים בתפקיד דומה.
- ניהול והפעלת עובדים.
- נסיון בניהול פרויקטים ופיתוח מערכות מידע ממוחשבות.
- השכלה פורמלית במחשבים.
- ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

איש ADVISORY (משרה מס' 104)
- איש תוכנה – הכרת מערכת VAX/VMS – יתרון.
- הבנה עמוקה במערכות מסחריות.
- ידע מפורט במערכות פיננסיות.
- בעל יכולת הגדרת מפרטים ותכנות פונקציונל של מערכות פיננסיות מול רואי חשבון, חשבים ומנהלי חשבונות.

לאגף השרות דרושים

טכנאי מעבדה (משרה מס' 105)
למרכז תקון ציוד הקפי
- טכנאי/הנדסאי מחשבים.
- נסיון של שנתיים לפחות בתקון ושפוץ כוננים ומדפסים בתנאי מעבדה.
- בעל כושר ארגון ויכולת עבודה עצמאית.
- ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

טכנאי מעבדה (משרה מס' 106)
למעבדת התיקונים
- טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה.
- ידע במיקרופרוססורים, לוגיקה ספרתית וספקים ממותגים.
- ידיעה טובה של השפה האנגלית.

לאגף המכירות והשרות דרוש

אחראים למערכות מידע (משרה מס' 107)
- הגדרה, נתוח וריכוז הצרכים של המשתמשים באגף.
- ריכוז נושאי אר"ש, תמיכה והדרכה, הרמות בעבודה שוטפת.
- תכנון קפדני, פקוח ויישום אפליקציות חדשות באגף.
- קשר הדוק עם מחלקת מערכות מידע – ממשק לכל סוגי הבעיות.
- סיוע בתהליך ההכנות התקציביות הקשורות לנושא ענ"א.

נא לפנות בכתב לדיגיטל ת.ד. 2120 הרצליה 46120 עבור כח אדם בצרוף קורות חיים ומס' המשרה המבוקשת.

במחשבה שניה...דיגיטל מחשבים!

digital

Eldan

אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ

אנו גדלים ומת. הנים דרושים לנו עובדים נוספים:

אנשי מכירות לציוד רפואי

כישורים נדרשים:
- ▲ נסיון קודם בעבודה עם ציוד רפואי בבתי חולים.
- ▲ נסיון קודם במכירות לשוק הציוד הרפואי.
- ▲ התפקיד כרוך בנסיעות ברחבי הארץ, מגורים באזור ירושלים או המרכז.
- ▲ רכב צמוד, השתלמויות בחו"ל, 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לכתוב לת.ד. 1270 ירושלים 91012 בצרוף קורות חיים + המלצות.
סודיות מובטחת

למשרד עורכי־דין
דרושות

מזכירות

ליום עבודה מלא

כישורים נדרשים:
★ נסיון בהדפסה על מעבד תמלילים בעברית
למדפיסות באנגלית – יתרון.

להצעת מועמדות נא לפנות: לת.ד. 29308 תל־אביב מיקוד 61292 בצירוף קורות חיים.
למועמדות מתאימות מובטחים תנאים טובים.
– סודיות מובטחת –

דרושים
כרסמים מעולים
תנאים מצויינים
למתאימים
08-221053
03-7513448

שומרים לבנק
עד גיל 55
שכר טוב + כלכלה
טל: 03-651051 לדני.

---

hp

טכנאי שירות מחשבים
למתן שירותי אחזקה באתר הלקוח למערכות מחשבי HP המסחריים.
- ★ טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה עם ניסיון של שנתיים לפחות.
- ★ נסיון קודם באחזקת ציוד HP - יתרון.

הכשרת המועמד כוללת השתלמויות במפעלי החברה בחו"ל.
לתפקיד דרושים יחסי אנוש מעולים, נכונות לעבודה מאומצת בעלת אתגרים, שליטה בשפה האנגלית. התפקיד הוא במשרה מלאה - 5 ימי עבודה בשבוע. התפקיד הוא עבור נשים וגברים כאחד.

המעוניינים יפנו בכתב יד עם פרוט רקע ונסיון מקצועי לחברת מחשוב ומדידה בע"מ, מחלקת כח אדם.

HP מחשבים. הברירה האינטליגנטית.

HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (CMS) בע"מ
רח' מסור 11, תל־אביב 67060
ת.ד. 25089 תל־אביב 61250

למחלקה הטכנית של
מרכז תנובה
דרוש/ה:

הנדסאי/ת מכונות

★ לעבודת שרטוט ותיכנון
★ עם נסיון של 3 שנים לפחות

בהצעות נא לפנות לטלפון 03-430555 ולבקש את מנהל המחלקה.
– סודיות מובטחת –

לחנות אופנה יוקרתית לגבר
דרושים:
1. מוכרת מנוסה
2. חייט מעולה
עם נסיון בחליפות.
טל' 03-266391/266749

ברינקס (ישראל) בע"מ
סניף ירושלים
דרושים לעבודה בטחונית

נהגים

בעלי רשיון נהיגה ג'
הכישורים:
- ★ בוגרי 10 שנות לימוד
- ★ יוצאי יחידה קרבית
- ★ עבר ללא דופי

ראיונות יתקיימו כל יום בין השעות 08.00 עד 10.00 ב"ברינקס", רחוב האומן 36 ירושלים, אזור התעשייה תלפיות (בנין מוטורולה), טלפון 02-723173. נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור ו־3 תמונות.

לפרסום אודן
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
ביצועיסט/ית
ורה/ה למשרה מלאה
03-331251
לאורלי עמר, מיום א'

למפעל טקסטיל דרוש/ה
פקיד/ה לטיפול בחומרי־גלם
★ שפת אם אנגלית (קריאה, כתיבה)
משרה מלאה
02-716914 למנהל כוח אדם.

דרושים: ★ נסח־רעיונאי ★
תקציבאים ★ גרפיקאים
לחברת פרסום ידועה בתל־אביב
לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "פרסום"

IMEXCO General Ltd.

לחברתנו העוסקת בשיווק מיכשור רפואי קרדיולוגי מתוחכם דרושים:
אנשי מכירות מנוסים
- ● בעלי רכב ● עצמאים בלבד
- ● נסיון מוכח במכירות בתחום הרפואי
- ● תמורה גבוהה על בסיס עמלות בלבד

לפנות לטל: 052-556677 חדר 197
ת.ד. 3300 הרצליה פיתוח 46769

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אותו המין לעבודה הנדונה. המעוניינים מצווים לנהוג על פי החוק.

לחברה ארצית ליבוא ושיווק מיכון
משרדי דרוש/ה
פקיד/ה למחלקת היבוא
תיאור התפקיד:
ריכוז אחריות והסמכות ומישלוחים, מספקים בחו"ל, קשר עם עמילי מכס לצורך שיחרורים, הכנת תעודות ודוקומנטים.
הדרישות:
ניסיון בהליכי יבוא אנגלית - כתיבה, סדר ודייקנות
שעות העבודה: א'-ה' 8.00-16.00, ו' 8.00-13.00
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 03-256461

למנעולי ירדני דרוש
מסגר־טכנאי מעולה
לכיוון ואחזקת מכונות אוטומטיות לייצור סדרות גדולות בתעשיית המתכת
תנאים טובים
בני־ברק, רח' שלמה המלך 11 טל: 6051

ArtDirecTOR מעולה!
בסיון במשרד פרסום הכרחי
לקביעת ראיון צלצל: 03-201396
קול המפרסם

לחברה לשיווק כלי עבודה
דרוש
איש מכירות
הכישורים:
- ● נסיון במו"מ עם לקוחות
- ● ידיעת השפה האנגלית – רצויה
- ● מגיל 25
- ● מגורים באזור תל־אביב

נא לפנות טלפונית 03-331739
בשעות 8.00 - 13.00.

סופרגז

חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
למשרד הראשי בהרצליה
דרושה
מזכירת מנכ"ל
הדרישות:
- נסיון בניהול לשכת מנכ"ל, בעריכת פרוטוקולים והתכתבות עברית ואנגלית על בוריין.
- הדפסה עברית אנגלית.
- נסיון בטיפול בציבור צרכנים.

מועמדות מתבקשות לפנות טלפונית למר יצחק שריד טל: 052-559595.

סופר סופרגז

לאולמי בוטון ברמת־גן – דרוש
אחראי מטבח
בעל נסיון קודם.
טלפון: 730141, 03-730092.

ארגל

בקרה בע"מ
למפעלנו ביבנה דרושים/ות
מזכירת מפעל
- ★ נסיון 5 שנים בתפקיד מזכירה בכירה.
- ★ ידיעת אנגלית טובה; שפות נוספות — יתרון.
- ★ יכולת לקורספונדנציה עצמאית והדפסה עברית — אנגלית.

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
- ★ נסיון של 5 שנים בעבודה.
5 ימי עבודה בשבוע
בשכר פרטים, נא לפנות טל. 08-437811 שלוחה 525 המועמדים במשרת מנהח"ש יפנו לקרן שלוחה 212.

מלונות דן
למלון דן אבר
דרושים/ות
סגן/ית מנה/ת קבלה
– בוגר/ת ניהול מלון
מזכירה/כתבנית אנגלית/עברית
– לישכה ר"ל
מועמדים/ות מתאימים/ות עם נסיון יפנו למר ב"א טל' 052-55667

שופר־סל
דרושים מחסנאים
לסניפי תל־אביב ורמת־אביב
- ✱ אין צורך בנסיון קודם
- ✱ תנאי שכר טובים

המעוניינים מתבקשים לפנות למחלקת כ"א, בית שופרסל, רח' ויצמן, ביום ראשון 22.2.87, בין השעות 09.00—12.00.

לחברת תיירות בתל־אביב
דרוש/ה
מפעיל/ת תיירות בכיר/ה
SENIOR TOUR OPERATOR
הכישורים הדרושים:
- ★ ידיעת השפות צרפתית ואיטלקית על בוריין
- ★ ידיעת השפות אנגלית ועברית – יתרון
- ★ נסיון של 3 שנים לפחות

רק העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב לת.ד. 2136 תל־אביב 61020 עבור "101"

אסטרונאוטיקס

דרושים:
מהנדס תעשייה וניהול
(משרה 110)
התפקיד כולל:
תכנון ופיקוח הייצור, העברת פרוייקטים מפיתוח לייצור
- נדרש נסיון קודם של שנתיים לפחות בתפקיד דומה, במפעל העוסק בייצור ציוד אלקטרוני. לפי תנאים צבאיים.

הנדסאי תעשייה וניהול
(משרה 111)
הכנת תיקי מוצר, טיפול בשינויים הנדסיים, תכנון ומעקב חומרים.
- נדרש נסיון קודם של שנתיים בייצור ציוד אלקטרוני
5 ימי עבודה בשבוע. תנאים נאותים למועמדים המתאימים
סודיות מובטחת
לפנות ל: אסטרונאוטיקס, אגף הארגון, רח' הירקון 23, בני־ברק, ת.ד. 882 מיקוד 51261, או טלפונית: (03)784212

דרוש
טכנאי מיזוג אויר
לאחזקה והתקנת מערכות מרכזיות
באזור תל־אביב
לפנות לי.ב. אחזקת מערכות
טלפונים 03-822868 057-37501 057-37740

למוסד ממלכתי
בירושלים
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
מזכירה בכירה בעלת נסיון, ידיעת השפות עברית ואנגלית, יכולת הדפסה, ידע בקצרנות רצוי.
נא לפנות טל. 02-664273

מלון נפטון ילת
דרושים
- ✱ אחראית חדר — בעלת כושר אר.
- ✱ צ'קריות
- ✱ מרכזנית
- ✱ טבחים קצועיים

NEOPHARM LTD.
דרושים
תועמלנים רפואיים
באזור הצפון והמרכז
- ✱ עם או בלי נסיון
- ✱ השכלה פארא־רפואית.
- ✱ הבנה בקריאת חומר מדעי באנגלית
- ✱ רשיון נהיגה בר תוקף
- ✱ כושר ביטוי ושכנוע
- ✱ היפעה נאה.

רק מועמדים המתאימים לכשורים הנ"ל יפנו לשרה בטל. 03-255154 לקביעת ראיון
סידיות מובטחת

לחברה מובילה בתחום המזון
למבצע שיווקי בחודשים מרץ־אפריל
דרושים: באזור המרכז
1. דיילים/דיילות
2. מפקחים/ות

אאמפא
לסניף ת"א והמרכז דרושים:
טכנאי שירות
- ● בוגרי בתי ספר מקצועיים
- ● עדיפות לחיילים משוחררים יוצאי יחידות טכניות.
- ● בעלי רשיון נהיגה מעל שנה

לתיכון העירוני הרצליה דרושים
מורים
לשנת הלימודים תשמ"ח
במקצועות:
• מתמטיקה • לשה • כימיה • מחשבים • אנגלית
למשרות מלאות וחלקיות
מועמדים בעלי תואר אקדמאי מתבקשים להתקשר 052-543359 052-936 מ־8:00 עד 15:00 ובערב 052-5426

לחברה בקרה דינמית
דרושות
1. מזכירה־מינהלנית
לעבודה עצמאית
- ★ אנגלית עברית, כולל הדפסה על מעבד תמלילים — הכרחית.

2. אחראית יבוא
לטפול במסמכי יבוא ומעקב אחר הזמנות
- ★ שליטה באנגלית כולל הדפסה — הכרחית.

3. בחורה
לטיפול ואחריות על נושא רכש, מכירות, חשבונות וגביה
העבודה דורשת יוזמה ועצמאות

4. פקידה־כתבנית
- ★ הדפסה עברית — אנגלית.
- ★ רצוי נסיון על מעבד תמלילים

מתאימות יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 485 תל־אביב מ 61048 ויציינו מספר המשרה

לאגף־יטוח חיים
דרושים:
1. פקיד/ה
נסה בשינויים ופדיונות
לפנות אישית למר מוטי כץ

2. רוכב טוסטוס
בעל רשיון (לא מבוגר) למשרת שליחויות

נא לפנות למר כהן שדרות רוטשילד 73 תל־אביב

מנורה חברה לבטוח בע"מ

שופר־סל
דרושים
★ נהגים
בעלי רשיון מעל 15 טון
תושבי גוש דן.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לחברת "סטיף" בשוק הסיטונאי רחוב החשמונאים תל־אביב, ביום ראשון 22.2.87 בין השעות 10.00 — 12.00

אאמפא
לסניף ת"א והמרכז דרוש:
מחסנאי טכני
עדיפות ליוצא צבא
מועמדים יפנו למר י. יוסיפון
טל. (03)379350

SONY
לישפאר – מחלקת מוצרי אלקטרוניקה ביתית
דרוש:
סוכן מכירות עצמאי
לאזור ירושלים והדרום.
נסיון קודם במכירת מוצרי אלקטרוניקה הכרחי
טל: 03-652431 (אשרת)
העולם מתקדם מסוני לסוני

דרוש/ה
גרפיקאי/ת מבצע/ת
לעבודה זמנית

U-MAN

עבור חברת פונוקול בע"מ, המתמחה ביבוא ושיווק תקליטים ו-C.D., דרוש

אחראי מחלקת
מוסיקה קלאסית

בעל ידע נרחב במוסיקה קלאסית, לתפקיד מעניין ואחראי הכולל ביצוע הזמנות מחו"ל, מעקב אחר המלאי ומכירה ללקוחות. העבודה באיזור צפון ת"א.
שכר ותנאים הולמים למתאים.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 297.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל גדול בבאר-שבע, דרוש
מהנדס מכונות

בעל נסיון וידע בהידראוליקה, פניאומטיקה, מכניקה עדינה, משק חום ואוטומציה, לתפקיד ניהולי – אחראי ורב עניין ואתגר. דרושים יכולת לעבודה עצמאית וכושר ארגון וניהול. עדיפות למועמד מאיזור הנגב.
שכר ותנאים טובים למתאים. מישרה 645.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, או בכתב לת.ד. 6610 תל-אביב 61066.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל מהמובחרים בענף ההלבשה, דרוש
איש מכירות

בעל רקע טכני (רצוי הנדסאי/מהנדס מכונות) והצלחה מוכחת במכירות, למכירת מוצרי המפעל בשוק המקומי. העבודה עצמאית ומעניינת מאוד. רכב ומגורים במרכז הארץ הכרחיים. אפשרות להכנסה גבוהה למתאים. הוצאות רכב ישולמו במלואן.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 542.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו, מאפייה גדולה מאוד בתל-אביב, דרושים
מחלק סחורה

לעבודה עצמאית ואחראית במשמרת לילה – רצוי בעל רשיון ג'. שכר גבוה למתאים. יירדשו ערבויות. מישרה 580/1.
קבלן חלוקה

לחלוקת מוצרי המאפייה.
אפשרות לרווחים נאים מאוד. מישרה 580/2.
מחסנאי

לעבודה עצמאית בנהול מחסן החלוקה. סדר הדייקנות הכרחיים. העבודה במשמרת לילה, בשעות 8.00–24.00. מישרה 580/3.
תנאים טובים למתאימים
להתקשר ליהודה – טל. 03/295694.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל בבתים, דרוש
מנהח"ש ראשי

מנהח"ש מדופלם / סוג ג', בעל נסיון רב וידע בעבודה עם מערכת ממוחשבת, לתפקיד עצמאי ואחראי.
שכר ותנאים הולמים למתאים.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 768.

U-MAN

עבור חברה ליבוא ושיווק בת"א, דרושה
מזכירה
אנגלית – גרמנית

בעלת נסיון, לעבודה מעניינת ואחראית. ידיעת השפות אנגלית וגרמנית ברמה טובה, כולל הדפסה, וכן ידע בהתכתבות משרדית ובהפעלת טלקס – הכרחיים.
לפנות ליהודה – טל. 03/295694, מישרה 739.

לחברה מסחרית בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
מדופלם

כישורים נדרשים: ★ ניסיון של 5 שנים לפחות בחברה מסחרית
★ ניסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת
★ ניסיון בניהול צוות עובדים.
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת"ד 11003, ירושלים

גרפיקאי/ת
תפוס יוזמה!

משרד פרסום דינמי ומבטיח...
מחפש גרפיקאי/מעצב
עם ראש גדול
...ומבטיח גם תמורה הולמת.
נסיון של שנתיים במשרד פרסום הכרחי.
לפרטים: פרסום "יוזמה" מיום א'
03-319597 לרמי.

למשרד רואה חשבון בירושלים
דרושה
מזכירה בכירה
למתאימה מובטחים תנאי שכר טובים במיוחד
02-690263 בשעות 16.00-8.30

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו... אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. הצעת עבודה זו מופנית לשני המינים על פי החוק.

לחברה להנדסת חשמל בת"א
דרושים:
1. **שרטט/ת**
עם נסיון של 3 שנים בשרטוט חשמל
2. **פקידת הנהלת חשבונות**
למשרה חלקית
לפנות טלפונית 03-451680
בימי א'-ה' בין השעות 08.00-14.00

לחברה העוסקת בשילוח בינלאומי דרושה
פקידה
למשרה מלאה
ידיעת האנגלית הכרחית
לפנות לטל. 03-291410 או 03-299037

בת"א דרוש
דפס מולטיליט
או
דפס מתחיל
03-295725

אביק בתנופה
-בוא תצטרף!

בתוך מפעל וותיק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל אירופה וארה"ב.
אנו זקוקים ל:

תעמלן רפואי

בעל השכלה אקדמית במקצועות פארא-רפואיים לעבודה באזור הצפון (חיפה והקריות). על המועמד המתאים לגור באזור הצפון, להיות בעל שליטה טובה בשפה האנגלית ובעל רישיון נהיגה.

עובד מעבדה אנליטית

בוגר תואר ראשון בכימיה או בביוכימיה לעבודה בשתי משמרות במפעלנו בנתניה.
ניסיון בכימיה אינסטרומנטלית - רצוי.
מקום מגורים באזור השרון - עדיף.

אם אתה מתאים לנו ונראה לך שאנחנו מתאימים לך העלה עוד היום את קורות חייך על הכתב ושלח לאביק בע"מ, ת.ד. 2077 ר"ג 52120 עבור רחל נועם.

אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

לחברה לבניה בנתניה
דרוש
עגורנאי
טלפון 053-22742

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל
עם 5 שנות ניסיון
להתקשר לטל'
03-257514 03-268878

אגיש בע"מ
פקידי רשוי
ברמות שונות
ריב"ל 18 ת"א
03-371282

דרושים
מרכיבים
לענף אלומיניום
לבנין תריסים וחלונות
5519715

למפעל
במפרץ חיפה
דרושה
מזכירה/פקידה
בשפות אנגלית, גרמנית ועברית.
הדפסה חובה
07:00-16:00 א-ש
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב לת.ד. 1606 חיפה

דרוש
לחברת תקשורת
מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה
המעונין בתפקיד
מנהל שווק/מכירות

– דרושים השכלה ונסיון בשטחי תקשורת (קוית ואלחוטית), מחשבים, וידיאו/אודיו וכו'.
– ידיעת אנגלית – השכלה במינהל עסקים ובשווק – יתרון.
נא לצרף קורות חיים ולפרט ההשכלה ונסיון צבאי ואזרחי בשטחים הנ"ל.
פניות בכתב לת.ד. 632 תל-אביב
סודיות מלאה מובטחת לפונים

דרושה
פקידת קבלה
למרפאה פרטית
נסיון עם קהל ידיעת שפות
בעלת רקע רפואי יתרון

נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד לעין של יהודי ז'בוטינסקי 82 ת"א מיקוד: 62487

חברה תעשייתית בדרום הארץ
מחפשת
מנהל מעבדה אנליטית
(משרה 1420)

לניהול מעבדת ביקורת טיב אנליטית המתפקדת בשלוש משמרות. המעבדה חדישה ומצוידת היטב.
העבודה 5 ימים בשבוע.
הכישורים הדרושים:
— כימאי אנליטי — BSc, MSc או Phd.
— נסיון קודם בתעשיה כימית — רצוי.
— שליטה באנגלית
— כושר ליצור תקשורת טובה עם בעלי תפקידים במפעל
— יכולת לנהל צוות של 25 עובדים

מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון, אל ת.ד. 1071 גבעתיים 53110, ויציינו מס' משרה
המודעה לשני המינים
סודיות מובטחת
צומת לתפקידים בכירים

לחברה פרטית לאלקטרוניקה
דרושות למשרה מלאה
1. **מזכירה / קורספונדנטית אנגלית**
- שפת אם אנגלית, הדפסה ושליטה מלאה עברית - יתרון.
2. **מזכירה בכירה**
- ידע והדפסה מעולה בעברית ובאנגלית
תנאים טובים ותפקיד מעניין למועמדות המתאימות.
נא לשלוח פרט של קורות חיים השכלה ונסיון קודם בעבודה אל: ת.ד. 45 גבעתיים 53100
סודיות מובטחת

למפעל טכסטיל בר"ג
דרוש
מנהל טכני
(מאיסטר)
למשרה קבועה
– בעל נסיון בתחום האריגה (ג'אקרדים) ואחזקת מכונות.
– אחראי על צוות עובדים.
– רצוי ידע באנגלית וגרמנית.
– תנאים טובים למועמד המתאים –
ריוון שרותי כח אדם
טל. 03-728561,727284

דרושים/ות מועמדים/ות
לעבודה מעניינת בגוש-דן ולאזור באר-שבע
הכנסה גבוהה למתאימים/ות
שעות עבודה גמישות
9 03-838118 לבקש את חן.
39512 73118 לבקש את ורד.

דרושה למעבדות חי בע"מ
קרית ויצמן רחובות
לבורנטית רפואית
העבודה משעה 8:00 17:00
5 ימים בשבוע
08-476995 08-483360

אורמת טורבינות בע"מ
דרושים
★ **כרסמים**
לתכנות הפעלה של כרסומות ממוחשבות. נדרש נסיון של 5 שנים לפחות
★ **כרסמים –**
להפעלה של כרסומות רגילות
בוגרי בית ספר מקצועי נדרש נסיון של 3 שנים לפחות.
★ **רתכי צנרת לחץ**
בעלי נסיון של 6 שנים בריתוך צנרת לחץ גבוה ומיכלים. נסיון בריתוך אוטומטי וחצי אוטומטי – יתרון.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 68 יבנה או בטלפון 08-439911 (כרסמים – לפנות לצבי שלוחה פנימית 312, רתכים – לפנות לדודו לוי שלוחה פנימית 307)

עבודה עם אתגר
דרוש/ה
עו"ס למעון פנימתי
עם נוער מתבגר
תנאים טובים למתאימים
לקבלת ראיון נא להתקשר
לט"ל 051-884441
בכל שעות היום

דרוש
איש תיווך
בעל נסיון בדירות ועסקים
03-299802

עוזב קיבוץ
אקדמאי
רביבהן מיל', 29
מחפש עבודה
מתאימה ומעניינת
ת.ד. 16310/10 ת"א

הלוח הכללי
השלפון לא מפסיק לצלצל

למפעל בתחום הפלסטיק
באזור תל-אביב
דרוש
מהנדס אחזקה (משרה 1430)
מהנדס מכונות, בעל 3 שנות נסיון לפחות
נסיון כמהנדס אחזקה בתעשיה – הכרחי
– העבודה דורשת נכונות לעבודה מעשית ובשעות בלתי מקובלות
– ידיעת אנגלית
– ידיעת גרמנית – יתרון
מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים בכתב יד בלבד, אל ת.ד. 11024 ת"א 61110, ויציינו מס' משרה.
המודעה לשני המינים. סודיות מובטחת
תילתל
תחנת ייעוץ לנושאי כח-אדם בע"מ

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושה
אם בית
למעונות הדסה

בוגרת תיכון, ידיעת עברית ואנגלית הכרחית. שפה נוספת יתרון.
רצוי נסיון קודם בתחום הנ"ל.
חובה מגורים בקרית הדסה בעין-הכרם.
(ליחיד או לזוג ללא ילדים)
מועמדים מתאימים יפנו תוך שבוע ימים בכתב בצרוף קורות חיים, לאגף כח-אדם ת.ד. 12000 קרית הדסה ירושלים,
בצרוף מספר טלפון להתקשרות.
או טלפונית 02-446228/447136 בימים א-ה.

חברה גדולה לחומרי ניקוי ומוצרי ניקיון
לרגל ארגון מחדש של מערך השיווק
דרושים
1. **סוכני מכירות איזוריים בכל חלקי הארץ**
דרישות התפקיד:
נסיון קודם ומוצלח במכירות
גיל 35-25
עדיפות לבעלי נסיון מכירות לחנויות ולרשתות
למועמדים המתאימים תנאים טובים, עבודה מעניינת ורכב החברה
2. **מנהל מכירות ארצי**
נסיון בהפעלת אנשים
נסיון ניהולי בתחום המכירות
לפנות בכתב לת.ד. 1804 ת"א 61018
ולציין על המעטפה עבור ח/ג
סודיות מובטחת

אוריין משלחי מטען 1985 בע"מ
נציגי
PAN AM Cargo
דרושים
1. **אנשי שיווק** (משרה מס' 16)
לשילוח מטענים, יבוא-יצוא.
– נסיון קודם חובה
2. **מנהח"ש סוג 3** (משרה מס' 15)
– המועמד חייב להיות עם נסיון
– עדיפות לבעל ידע במערכת ממוחשבת בענף שרותי מכס שילוח מטענים
3. **בוגר/בוגרת תיכון** (משרה מס' 17)
– לאחר שרות צבאי
– עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית וידע בעבודה על מחשב
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 3464 תל-אביב 61033 בציון מספר המשרה המבוקשת

דור-כימיקלים בע"מ
קבוצת זוקר
דרוש/ה
הנדסאי/טכנאי כימיה
לעבודה אחראית במעבדת המפעל
★ עדיפות לבעלי ניסיון בתעשיה הכימית וידיעה בעבודה בגז – כרומטוגרפיה
★ ידיעת השפה העברית והאנגלית
על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת המצורפת מטה.
– סודיות מובטחת –
ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

ORS
דרושים
★ **מהנדס כימיה/ מכונות מתהיל:**
– שנתיים נסיון בתעשיה כימית בלבד.
– או הנדסאי כימיה/מכונות 5 שנות נסיון בתעשיה כימית.
– יחסי אנוש טובים, יכולת ניהול מו"מ, סודר.
★ **מהנדס אלקטרוניקה:**
(עבודה ל 1/2 שנה אפשרות לקליטת קבע)
– נסיון מוכח כתב טכני של 6 שנים.
– ידע בתוכנה וחומרה.
– בעל סיווג ביטחוני.
– נסיון מוכח כתב טכני במערכת הבטחונית (או הקשורה אליה)
★ **אקטואר:**
– נסיון של שנתיים בעבודה אקטוארית
– נסיון עם מיקרו כיחשב - יתרון
★ **אקדמאי מדעי החברה!**
– בן 40-35.
– התבטאות עצמאית באנגלית ברמת שפת אם, (אירגונים ומוסדות אקדמאיים)
– יכולת אדמיניסטרטיבית, כושר אירגון וניהול.
– יחסי ציבור מעולים נסיון בניהול מו"מ עם מוסדות.
נא להביא קורות חיים (2 העתקים)
תנאים טובים למועמדים.
או. אר. אס, רח' החריש 12 ת"א
טל' 03-202460

דרוש/ה
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מפקח/ת רכישה בכיר/ה
תאור התפקיד:
• גיוס, הכשרה והפעלת סוכנים בענפי ביטוח חיים וביטוח כללי.
• התפקיד כרוך בעבודה בשעות לא שיגרתיות.
הכישורים הדרושים:
• גיל 25 – 40
• השכלה תיכונית מושלמת רצויה אקדמאית.
• יכולת ביטוי בעל-פה ובכתב.
• כושר מנהיגות וניהול צוות.
• כושר ניהול משא ומתן.
• נסיון קודם – יתרון.
• רשיון נהיגה הכרחי.
למועמד/ת אנו מציעים:
להשתלב במערך המכירות של קבוצת הביטוח הגדולה בישראל, משכורת קבועה ורכב צמוד.
מועמדים/ות יפנו בכתב ל"הסנה" – מינהלת צפון, מחלקת הרכישה ת.ד. 353 חיפה מיקוד 31002.
– סודיות מובטחת –

RAMADA RENAISSANCE HOTEL JERUSALEM
למלון רמדה רנסנס
דרושים
★ מפקחות קומה.
★ חדרניות.
★ מלצרים/ות.
★ טבחים מקצועיים.
★ עובדי נקיון.
★ איש סיטי-ליידג'ר
מועמדים מתבקשים לפנות לטל' 02-528111 מר כהן-אדם.

למכון לבדיקות תקופתיות
בבית החולים "אסותא"
דרושות:
1. **טכנאיות רפואיות**
2. **מזכירה**
הדפסה אנגלית עברית
שעות העבודה 14:00-20:00
לפרטים נוספים: בטלפון 249185
לבקש את ריטה

דרושים/ת **לבית ספר** 03-240185 לבקש משרד אחות ראשית

לחברת נסיעות בת"א
דרושים
נהגי אוטובוסים
מאיזור גוש-דן,
נא לפנות לטל'
03-884404

דרוש
תשלובת מפעלי מתכת וייצור מוצרי גומי מוביל בתחומי פעילותה
דרוש/ה
נציג מכירות
התפקיד:
החדרת מוצרים טכנולוגיים ללקוחות קיימים וחדשים. ניהול מו"מ עם מפעלים ובתי מלאכה.
כשורים:
השכלה או נסיון עבודה בתחום התעשיה, יכולת עבודה עצמאית, מעל גיל 24, בעל רכב.
מקום עבודה: מרכז הארץ.
תנאים כספיים הולמים להצלחה, הדרכה מקצועית, אפשרויות לקידום.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 10157 מפרץ חיפה.
כל פניות מתאימות תענינה
– סודיות מובטחת –

לעבודה
עם אתגר וסיפוק
דרוש **רכז חינוך (הדרכה)**
מורה – מדריך מוסמך
מינימום 3 שנות ותק.
מגורים במקום הובה
06-520153 06-531635
לאבי

דיל מחשבים בע"מ (1978)
מחפשת
מנהל שווק
למערך מוצרי תוכנה מעולים
התפקיד תובע יכולת:
• לעצב מערך שווק פעיל
• להנחות תוכנית עבודה של החברה.
• למכור, בפועל, מוצרי תוכנה...
ורקע מוכח בעבוד נתונים.
מה יקבל האיש:
• שכר (לצרכי בטחון), עמלה (לצרכי הישג)
• תפקיד מרתק ובעל השפעה
לפנות בכתב:
דיל בע"מ, רח' המלך ג'ורג' 34 תל-אביב 63267

למושב חצבה בערבה
דרוש/ה
מדריך/ה חברתי/ת
בעל/ת נסיון בהדרכה בתנועת נוער.
מגורים במקום
נא לטלפן: 81511, 81513, 057-81475

למשרד עורכי דין בתל-אביב
דרושה
מזכירה קבועה
052-34025, 03-323857

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

הכזا من الأصل

هكذا من الأصل

קופת חולים מכבי

לקופת חולים "מכבי"

דרושים

1. אחות מוסמכת

- לעבודה בחדר ניתוח
- במשרה מלאה (פיצול)
- מקום העבודה - רמת־גן
- לפנות טלפונית - 719444

2. טכנאי רנטגן

- לעבודה במכון רנטגן בסניף רמת־גן
- שעות עבודה מ־12:00-18:30
- לפנות טלפונית - 719444 אל מר שוהם

3. מזכירה רפואית

- לעבודה במכון עיניים ביפו
- לעבודה בבוקר ואחרי הצהרים, לסירוגין
- לפנות טלפונית - 835186 אל ד"ר אוצ'ניק

4. כתבנית/מעבדת תמלילים

- נסיון של 6 שנים לפחות בהדפסה בעברית
- ידיעה טובה בהדפסה בשפה לועזית
- רצוי נסיון בעיבוד תמלילים (תוצרת "לניר")
- מקום העבודה, תל־אביב
- לפנות טלפונית 292911 אל גב' גרוס

5. מהנדס תעשיה וניהול

- בעל נסיון של 3-5 שנים
- לעבודה במחלקת ארגון ושיטות אשר יעסוק בנושאים הבאים:
  - תכנון פונקציונלי
  - ניתוח מערכות ארגוניות
  - ניתוח מערכות מחשב
- לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים, ולפרט נסיון מקצועי ודרישות שכר אל ת.ד. 4927 ת"א 61040.

חברה מסחרית ארצית
מחפשת
לסניף ת"א

מנהל מדור אספקה טכנית

תאור התפקיד:
אחראי על מדור העוסק באספקת ציוד טכני ואביזרים לחקלאות ותעשיה, ניהול צוות עובדים, ניהול מו"מ עם ספקים ולקוחות.
הכישורים הנדרשים:
הנדסאי טכנאי בעל רקע טכני רחב, נסיון בניהול צוות עובדים, בעל נסיון וידע בניהול מו"מ מסחרי, נסיון במכירות ושיווק, פעיל ורצון לחש זיע מאמצים רבים, בעל כושר הבעה בכתב ובע"פ, ידיעת אנגלית טובה קריאה וכתיבה, יחסי אנוש טובים, מגורים במרכז הארץ, גיל עד 45

לקופת חולים כללית
דרוש
טכנאי תעשיה וניהול ("יצור")

דרישות התפקיד:
טכנאי מוסמך בעל ותק של שנה עד שנתיים במקצוע
המעוניינים לפנות לטלפון 03-433529 למחלקה להנדסת ייצור

דרושים
מרצים להוראה
בנושא:
1. מזכירות
2. עיצוב אופנה
3. עיצוב טקסטיל

צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
דרושה
קופאי/ת
בעל/ת נסיון ליום עבודה מלא.
נא לפנות לאהובה טל: 785111.

לרמטקס בע"מ
ביח"ר לאריגה בבני־ברק
דרושה
יועזרת למנהל חשבונות לחצי משרה
להתקשר 03-705151 2 3

ח כ מ י ב ע"מ
המחלקה המדעית
דרוש לנו
מועמד לתפקיד ראש צוות תעמלנים רפואיים

הכישורים הנדרשים:
1. נסיון של לפחות 3 שנים כתעמלן רפואי.
2. היכרות טובה של שוק התרופות הישראלי.
3. יכולת להנהיג ולהדריך צוות תעמלנים ברמה גבוהה.
4. רשיון נהיגה.

המעוניינים יפנו טלפונית ל־03-264756 לקביעת ראיון.
תנאים טובים לאנשים המתאימים.
— סודיות מובטחת —

לקשת - צהלון
מוסד גריאטרי ביפו
דרושים/ות
- אחות ראשית - למשרה מלאה
- עובד סוציאלי
- מרפאים בעיסוק
- פיזיותרפיסט
- רכז תרבות - לחצי משרה
- אחים/ות מעשיים/ות, מוסמכים/ות למשרה מלאה או חצי משרה

ת.ד. 16475 ת"א 61161

למושב אביגדור
דרושים
עובדים בעלי ידע ונסיון בענף הרפת והחליבות, בעבודות החלפה במשקי החברים
נא לפנות למרכז המשק טלפון 055-81920 055-81223

לחברה מסחרית
- **מנהל חשבונות** למחלקת מלאי
- **עובד למחלקת מלאי** רצוי נסיון קודם
- **קופאית, טלפוניסטית,** אחרי צבא.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 603 ת"א מיקוד 61006

לחברת שיווק המובילה בתחומה
דרוש
מנהל מכירות לאזור חיפה והצפון
דרישות התפקיד:
1. בעל רכב פרטי
2. גיל 28-25
3. יועדפו מועמדים בעלי נסיון במכירות
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר ביום א' לטל. 04-525636, 04-660575

דרושה
עובדת סוציאלית
לעבודה טיפוליות בתחום השיקום
לפנות טלפונית
03-844594
03-884110

מהנדס מכונות
לתפקיד ראשי בעל נסיון של 10 שנים לפחות בתעשייה פרטית הכוללת: מערכת שינוע, משאבות הידראוליקה, מנוע וכו'
דרוש למפעל תעשייתי פרטי בחולון.
מועמד מתאים מתבקש לכתוב בכתב־יד קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 ת"א 61028
— סודיות מובטחת —

לחברת אלירבב בע"מ
דרושים/ות
לעבודה במפעל תעשייתי באזור ראשון־לציון ורחובות
עובדים/ות נקיון
לעבודה במשרה מלאה או חלקית
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לטל: 03-5464186, 08-486570

לחברת "מוצרי תכן"
דרוש
טכנאי בנין
לעבודות פיקוח ולקידום מכירות באיזור חיפה והצפון

להב שיווק למוצרי ספורט, תיקים ומתנות
דרוש
סוכן מנוסה
- נסיון בענף מכשירי כתיבה וספורט הכרחי.
- בעל רכב הכרחי.
- אפשרות להגיע לשכר גבוה.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 3316 מיקוד 63571 ת"א עבור סוכן
— סודיות מובטחת —

ביו־ידע
קרית־וייצמן רחובות
דרושים
עובדים אקדמאים
בעלי תואר B.Sc או M.Sc במדעי החיים

לאנדרקון אריאל בע"מ
דרושים
1. פיסיקאים
2. טכנאים
לפיתוח מעגלים אנלוגים.
3. כרסם
בעל יכולת עבודה עצמאית על כרסומת
לפרטים נא לפנות לאהובה
טלפון: 03-9366131

למוסד ממלכתי בירושלים
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
מזכירה בכירה בעלת נסיון, ידיעת השפות עברית ואנגלית, יכולת הדפסה, ידע בקצרנות רצוי
נא לפנות טל: 02-664273

דרושים
סוכנים עצמאיים להפצת בגדים והלבשה ספורטיבית
דרישות:
1. רכב מסחרי סגור.
2. גיל מעל 25.
3. ערבויות מתאימות.
הכנסה נאה למתאימים. פרטים 03-336571

המרכז למחקר גרעיני נחל־שורק
הועדה לאנרגיה אטומית
דרוש
כימאי אורגני
לסינטזות חומרים למטרות רפואיות
— סודיות מובטחת —

לחברה ...
מהנדס תעשיה וניהול

לחנות סטימצקי בנתב"ג
דרושים
עובדים במשרה מלאה
לפנות למנהל החנות בנתב"ג החל מיום א' בשעה 10.00

לחברת תמרוקים
דרושות דיילות
באזורי ת"א, ירושלים, חיפה, קריות, נתניה, אזור השרון, אשקלון ובאר־שבע.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל. 03-9233273 החל מיום א'.

חן יד לשמירת בטחון המוסד ולאיכות החיים
שירות בתי הסוהר
מינהל ארגון
דרושים מועמדים לעבודה כסוהרים

מסלולי הכשרה לחוגרים וקצינים

מסלול קצינים
1. קורס קצינים יעודי (לתפקיד אבטחה)
2. קורס קצינים בסיסי (לתפקידי מינהלה)
3. קורס מפקדי אגפים
4. קורס קציני מטה
5. קורס קצינים בכירים (פו"ם)

מסלול חוגרים
1. קורס הכנה לסוהר
2. קורס סוהרים
3. קורס משקים

אם הנך עונה על התנאים הבאים:
1. השכלתך - תיכונית
2. גילך עד 35 שנה
3. סיימת שרות סדיר בצה"ל

אנא פנה אל:
לשכת הגיוס, הקריה ת"א, טל. 03-266922, 03-251128
זכור! היום זה אתגר להיות סוהר

למוסד ממלכתי
דרושים
גברים
ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות

לחברה המשווקת ...
דיילות/ מקדמות מכירה
אפשרי משרה חלקית.

איגוד יבואני הרכב בישראל
דרושה
מזכירה מנוסה
לחצי משרה 09.00-13.00
לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם לת.ד. 991 ת"א

טיולי השלושה בע"מ
דרושים
נהגי אוטובוסים
עם נסיון
טל. 052-81060, 052-82991

לחברת ולקוסמטיקה
דרושות
נציגות מכירה
לחנות החברה בקניון אילון
טלפון 03-708172, 03-702244

אגן
דרוש
ביולוג/כימאי

למפעל תעשייתי באזור השרון
דרוש
מנהל חשבונות בכיר
מקורות חיים ונסיון לת.ד. 231 חדרה 38101

לחברת ביטוח גדולה
בתל־אביב
דרוש:
שמאי רכב
בעל רשיון ונסיון

דרושים
סוכני מכירות
03-334470 - 03-335414

בוחן - מרכז
דרוש
למשרד רואה חשבון

חברת מוסדות חינוך
אור יהודה
מנהל בי"ס מקיף לתשמ"ח באור יהודה
03-348403

בתי אבות ומוסדות ילדים
דרושים
1. לבתי אבות בירושלים וחיפה
אחים/אחיות
2. לבית ילדים
עובדת סוציאלית
מטפלות לגיל הרך
055-74152, 055-74922

מהנדס כימיה

למפעל מזון גדול באזור חיפה
דרוש
מכונאי מכונות סגירה

מנהל עבודה/ מרכז
לקבוצת צנעת

למשרד רואה־חשבון בצפון הארץ
דרושים
- מנהלי חשבונות מנוסים
- עובדי ביקורת

דרושים
1. **מסגרים**
2. **שרטט/ת מכונות**

לחב' א. אפשטיין ובניו (ישראל) בע"מ
דרושים
- מהנדס/ת מים וביוב
- מהנדס/ת פיתוח שטח
- הנדסאי/ת פיתוח שטח
- הנדסאי/ת אדריכלות
61500 ת"א 50214

לחברת מזון בגוש דן
דרוש
1. מנהל אחזקה
* הנדסאי מכונות
* נסיון של 10-5 שנים
* ידע רחב בשטח ההידראוליקה, פנאומטיקה וקירור עמוק.
* תושב גוש דן
2. מפעיל מכונות בייצור
* בוגר בי"ס מקצועי
* לאחר שירות צבאי

תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 1334 תל-אביב מיקוד 61013 עבור מס' 1/888

כיוון שרותי כח אדם
טל. 03-728561,727284
עבור אחד מלקוחותינו, מפעל לייצור תיקים במרכז הארץ
דרוש
עובד אחראי על מחלקת הגזירה והייצור
למשרה קבועה
כישורים נדרשים:
א. בעל רקע ונסיון בענף הטכסטיל והקונפקציה.
ב. נסיון בגזור והבנה כח אדם.
ג. בעל יוזמה וסדר.
יתרון - לבעל רכב

למועצה אזורית ערבה דרוש
מאמן כדורסל

דרושות
נשות מכירה
לשיווק תוכניות חסכון לאוניברסיטה
שכר 1800 + אחזקת רכב לכל חלקי הארץ

מועצה איזורית אשכול
מחפשת
עובד נוער וקהילה
למושב מבטחים
* בוגר קורס כשיר או דומה לו
* נסיון בעבודה יתרון
* מגורים במקום

בפרטים נא לפנות:
למח' החינוך מועצה איזורית אשכול למורי
057-82711

למושב חצבה בערבה
דרוש/ה
1. מנהל/ת חשבונות
סוג 2 או 3
2. קלדנית למחשב
נא לטלפן
057-81513, 81511

לחברת אלקטרוניקה
דרושים
מנהל השווק
- בעל נסיון בשווק מוצרי צריכה.
- תואר בשווק/מנהל עסקים ושליטה באנגלית.

תפקיד רב אתגר וענין למנהל דינמי ובעל מעוף
מזכירה בכירה
- שליטה מלאה והדפסה בעברית.
- אנגלית יתרון

משרה מלאה
יש לצרף תולדות חיים ולפרט את ההשכלה והנסיון העבודה.
ת.ד. 16480 תל-אביב 61163
סודיות מובטחת

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
דרושים
מנהלי חשבונות עצמאיים
לעבודה במערב אפריקה
הכישורים:
* השכלה בראית חשבון או מקבילה
* נסיון של 5 שנים, רצוי במע' ממוחשבות
* שליטה בעברית ובצרפתית

המעונינים מתבקשים לפנות טלפונית
04-644502

עירית תל-אביב-יפו
למחלקת גנים ונוף של עירית ת"א-יפו
דרושים
אגרונומים, טכנאי נוף, בוגרי בי"ס לגננות ושתלנות או בעלי תעודות מקצוע של משרד העבודה.
הדרוג יקבע בהתאם לכישורי ונסיון המועמדים
בדבר פרטים נוספים, נא לפנות למשרדי המחלקת לגנים ונוף שד' בן-גוריון 68 ת"א, חדר 257 (למר גולדברגר).
לקביעת ראיון נא להתקשר 437302, 437305.

לתנובר חיפה
דרושים
* הנדסאי יצור (נסיון 5 שנים)
* מזכירה מעולה
אנגלית שפת אם, עברית, הפעלת מחשב

למפעל תעשייתי מתפתח בראש"צ
דרושים לעבודה במשמרות
1. מנהלי משמרות
* בוגרי בי"ס מקצועי
* בעלי רקע בתעשיה ובאחזקת מכונות של שנתיים לפחות.
2. מבקרי איכות
* בוגרי בי"ס מקצועי
* נסיון בעבודה דומה - יתרון.

המתאימים יפנו בכתב יד ובפרוט קורות חיים, תעסוקות ונסיון מקצועי לת.ד. 1272 ראשל"צ 75111.

LASER
תעשיות לייזר
למח' הייצור דרוש:
מהנדס תעשיה וניהול
תאור התפקיד: • הקמה וניהול מערכת ממוחשבת לניהול רצפת ייצור. • יישום שיפור שיטות ומערך מפעל.
כישורים: • נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה מתקדמת • נסיון במערכות מידע ממוחשבות.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית למשאבי אנוש, תעשיות לייזר, טל. 03-495552/3 או בכתב יד לת.ד. 13135 ת"א מיקוד 61131, תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי.
-סודיות מובטחת-
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למפעל כימי בדרום
דרוש
מנהל מעבדה (משרה 1425)
הכישורים הדרושים:
כימאי אנליטי - MSc
נסיון קודם במעבדות יצור
נסיון באנליזות קלאסיות ומכשירניות
כושר ניהול
שרות לייצור ופיתוח שיטות חדשות במפעל מתרחב.

צומת לתפקידים בכירים

דרושים
לחברה מסחרית גדולה בת"א דרושים
* מחסנאים
* דרוש סוכן
לאזור הצפון (חובה מגורים בצפון)
03-612172 03-622108

לאלקו התקנות ושירותים (1973 בע"מ)
דרושים
1. מנהל עבודה
עם נסיון בהתקנות במבני ציבור ובתעשיה
2. חשמלאים
עוזרים ומוסמכים בעלי נסיון
נא לפנות לטלפון, 052-558825

למפעל תעשייתי בראשל"צ
דרושים
לעבודה במשמרות
1. עובדי ייצור
* לאחר שרות צבאי
* 10 שנות לימוד לפחות
2. מלגזנים
* לאחר שרות צבאי
* בעלי נסיון של שנה לפחות

המתאימים יפנו החל מיום א' לטלפון 03-9612919

X-MIX
בית אופנה
דרושים/ות:
תופרים/ות
(אוברלוק, זיגזג, אפרט)
למתאימים/ות תנאים טובים וקביעות בעבודה
טלפון: 03-820895

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

יותר טוב מנפאואר
למחלקה המבנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 03-298877, 284128
דרושים
* כרסמים/חרטים
בוגרי בתי-ספר מקצועיים, יוצאי צבא, בעל פרופיל צבאי גבוה מ-72, בעלי 3 שנות נסיון, לעבודה באיזור ת"א.
* מפעילי C.N.C
נסיון על FANUS, לעבודה במשמרות באיזור ת"א.
* הנדסאי אלקטרוניקה
בעל נסיון על "מערכות בדיקת כרטיסים" אוטומטיות (FLUKE 3050).

* * * *

למתאימים ינתנו תנאי שכר גבוהים ומלוא התנאים הסוציאליים - כחוק.

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל-אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
דרושים:
א. בוחן/מכונאי רכב
ב. טכנאי קשר אלחוטי

שוין אלקטרוניקה בע"מ
מערכות תספק אלקטרוניות
למפעלנו באזור התעשיה בני ברק (ליד הקניון)
דרושים
1. פקידה-כתבנית עברית אנגלית
נסיון במעבד תמלילים וטריקסים.
2. למח' רכש - יוצא צבא
רשיון ב' • אופנוע רצוי רקע באלקטרוניקה.
3. פקידת מחסן אלקטרוניקה
רצוי נסיון.
5. עובדות חיווט מכשירים אלקטרוניים
תועדפנה בעלות נסיון

5 ימי עבודה בשבוע, תנאים טובים לעובד המתאים
לפנות מיום א' לטלפון 03-703885 או בכתב
לרח' הירקון 8 בני ברק 51 261.

מכון אדם
יועצים לכח-אדם
עבור אחת מלקוחותינו חברה מבוססת וגדולה באזור עכו
דרושה:
מזכירת אגף כלכלה וכספים
התפקיד:
* מתן שירותי מזכירות, כולל הדפסה לסמנכ"ל ולמחלקות האגף.
* כפיפות ישירה לסמנכ"ל כלכלה וכספים.

הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה.
* יכולת ניהול עצמאית של משרד.
* הדפסה עברית ואנגלית, נסיון במעבד תמלילים וורדמיל - יתרון.
* 12 שנות לימוד לפחות.

א.כ.א.
דרוש לנו עבור אחד מלקוחותינו בגוש דן, בנגוש דן,
סדרן עבודה

חקרן לירושלים
דרוש/ה
גנן מקצועי

למושב קדש ברנע
דרושות
1. מטפלות לגיל הרך
2. גננת מוסמכת

CNC
ADVANCED TECHNOLOGY MARKETING LTD.
למחלקת שרות ומלאי
דרוש/ה
פקיד/ה טכני (מפ"ט)
* ידיעת אנגלית חובה
* נסיון בעבודה על מחשב
יום עבודה מלא

קריסטל
מסגלות ומוצרי חשמל בע"מ
דרושות
פקידות שרות
- השכלה תיכונית
- גיל 30 ומעלה
- בעלות תודעת שרות לקוח
- שפות זרות יתרון
- העבודה כרוכה בשיחות טלפון ותפעול מסופי מחשב
- העבודה בשעות הבוקר 8.00 - 13.00 או אחה"צ 13.00 - 18.00

ראיון לפנות לחב' "קריסטל" רח' התילון 12 ל רמת-גן (מאחורי הבורסה) למנהל כח-אדם
החל מיום א' בשעה 14.00

סנו
החברה הדרומית לשיווק בע"מ
"סנו" מפעלי ברונוס בע"מ
בחוף השרון
דרושים
נהגים שכירים
ו/או
נהגים עם משאיות
לחלוקת סחורות באיזורים שונים בארץ.
יועדפו מועמדים המתגוררים באיזור חוף השרון והסביבה.
לפנות טלפונית 052-36111 למר פלד.

חוגלה
למפעלנו באזור התעשייה חדרה
דרושים
* אנשי אחזקה מעולים
* הנדסאי מכונות

לתפקידי אחזקה. רצוי נסיון מעשי.
העבודה כרוכה במשמרות, מעניינת, מלאה אתגרים וכוללת מערכות מתוחכמות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות-חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 3953, פתח-תקוה 49517, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי
באיזור חיפה
דרוש
עורך דין
למחלקה המשפטית לעבודה מעניינת ובעלת אתגר בנושאי חוזים וחברות.
הכישורים:
נסיון והתמחות בנושאי העבודה.

נשר מפעלי מלט ישראליים בע"מ
למפעלנו ברמלה דרושים
* טכנאי/הנדסאי חשמל
* חשמלאי תעשייה

שופר-סל
לסניפי רמת-אביב
דרושים/ות
קופאים/ות
- העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ
- הכשרה תינתן במקום

מלונות תל-אביב מוריה
למלון מוריה פלזה ת"א
דרושים
* טכנאי קירור
* חשמלאי מוסמך
עם נסיון בתעשיה לעבודה במשמרות.

נא לפנות למח' כח אדם טל' 03-299555

טלמניה Telemenia
למפעלנו בחולון דרושים:
1) מזכירה
2) חשמלאי עזר
3) מסגר רתך
4) חשמלאי חיוט לוחות
נא לפנות לטל. 03-804010

Hertz
למוסך בת"א
דרושים
* מכונאים
* מחסנאי-שליח

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
* חובש + נהג אמבולנס
* חובש עובד מוקד

דחף
למפרסם מודעה?
ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الأصل

„תפירה עילית" ולא „קונפקציה" ביחידה הארצית לחקירות הונאה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה, תת־ניצב יהודה נתן, טוען כי היחידה מתקשה לגייס לשורותיה רואי חשבון ובמקום שלושה־ארבעה שהיחידה זקוקה להם, משרת רק אחד. רואה חשבון נוסף נמצא בהליכי גיוס ליחידה.

לפני כשנה עזב את היחידה רואה חשבון שהחל לעבוד במשרד של רואי חשבון. לאחר נסיונות גיוס לא מעטים התגייס ליחידה רואה החשבון פקד יהודה בר־לב שטען כי הגיע ליחידה „ממניעים ציוניים".

ב־1986 עזבו את היחידה 23 חוקרים: 15 איש התפטרו ועברו לעבוד בסקטור הציבורי. שניים פרשו לגימלאות והיתר עברו ליחידות אחרות במשטרה.

מפקד היחידה אמר בפגישה עם כתבים לענייני משטרה כי השקפתו, בניגוד לקודמו – תת־ניצב בנימין זיגל, היא שיש לעסוק ב„תפירה עילית" ולא ב„קונפקציה" כפי שהיה מקובל בעבר. כדי לייעל את העבודה הוחלט באחרונה לצרף, עוד בתחילת החקירה, משפטנים מהפרקליטות ולהעמיד לחקירה צוות שיעבוד על התיק הפלילי במשך שנה בלבד. לאחר שנת עבודה, אם אין תוצאות, מועבר התיק לצוות אחר ביחידה.

הפעלת קזינו

משטרת מחוז תל־אביב בודקת בימים אלה את הצד המשפטי שבהפעלת קזינו וזאת בעקבות מידע הנוגע להפעלת ארבעה בתי קזינו בעיר. בחודשים האחרונים פועלים בתל־אביב ארבעה בתי קזינו שבהם מהמרים מקומיים ואחרים.

המשטרה פועלת כדי מעט להיסול מועדוני מהמרים לאחר שמגיעות תלונות ממהמרים שנים שרומו או לאחר שמגיע מידע למשטרה. בעת האחרונה יש עליה במספר המהמרים בעיר והמשטרה בודקת את הצד המשפטי שבהפעלת בתי קזינו בעיר.

עסקי הקרקעות ביו"ש

היחידה הארצית לחקירת פשעים במטה הארצי בירושלים מתכוננת להעביר בעוד שבועיים 35 תיקי חקירה בנושא הקרקעות ביו"ש לפרקליטויות השונות. ראש היחידה תנ"צ שמעון סביר, אמר שלשום כי עד כה נפתחו ביחידה 300 תיקים בנושא גזל הקרקעות מאז 1985. עד כה נדונו 60 תיקים בנושא. לפרקליטות הצבאית הועברו 100 תיקים ובפרקליטות המחוז יש 10 תיקים. היחידה חוקרת עוד 237 תיקים. נגד סוחר הקרקעות אהוד עודה נפתחו 60 תיקים.

סחר סמים בקיבוץ

מפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס, אמר שלשום כי המשטרה חוקרת חשדות לסחר בסמים באחד הקיבוצים.

בעת האחרונה מגבירה המשטרה את חקירתה בתחום עבירות הסמים. בין השאר עבירות סמים שנעברו על ידי בניהם של חמש משפחות באחד המושבים. בפרשה זו היו מעצרים ועל פי החשד של חוקרים התבצע סחר הסמים בשיטה של חנות מכולת.

ב־24 בפברואר 1987 ייערך במשכן הנשיא בירושלים דיון על התמודדות בתופעת הסמים בישראל וישתתפו בו אנשי משטרה וחוקרים מן האוניברסיטאות.

שגשוג בענף הזנות בתל־אביב בגלל הצי השישי ויוניפי"ל

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

בתל־אביב יש עתה פרוספריטי בזנות־רחוב בעקבות גלי המלחים של „הצי השישי" והביקורים התכופים של אנשי יוניפי"ל ומגיעים לחופשה.

מוקדי הזנות העיקריים בעיר הם בבתי המלון לאורך חוף הים, ברחוב הירקון ובתל־ברוך. הפרוצות, בגלל העומס, מבלות „במפעל", בלשונו של זלמן שושי, גם בשעות הבוקר והצהרים. חלק גדול מהזונות הן „קוקסינלים". גם נערים ונערות בנות 14 עוסקים בכך, בעיקר בדרום העיר.

באיזור הדרום התפתח בשנים האחרונות מנגנון חדש של זנות: „זנות – לפועלים" המגיעים מהשטחים המוחזקים. בבתים נטושים ובצריפי עץ ניתן למצוא לעתים זונות המקיימות יחסי־מין עם עשרות פועלים מהשטחים שנשארים לישון בעיר. חלק מהנערות מגיעות גם למקומות העבודה של הפועלים ועושות זאת בשיטת „הפרס הנע".

אתמול נעצרו בבית משפט השלום בתל־אביב שני חשודים בהחזקת מכון עיסוי ששימש כבית־בושת. בעקבות תצפיות שערכו בלשי מחלק מוסר ביחידה המרכזית של משטרת מחוז תל־אביב נעצרו שלוש חשודות שפעלו ברחוב בר־כוכבא 40 בלב תל־אביב.

שלושת החשודות הן: הדס מונק (22) מרחובות, אילנה שבתאי (26) ומירב אליאשווילי (23) מבת ים. שופטת השלום דבורה ברלינר, הורתה לעצור את שבתאי ואליאשווילי לחמישה ימים. מונק שוחררה בערבות.

זונות לאור היום בתל ברוך. (צילום: יוסי אלוני־יפפא)

צפוי שרב

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

תוך ממטרים קלים בחלקים שונים של הארץ הודיע אמש החזאי, כי צפוי סוף שבוע שרבי. ממטרים פזורים החלו יורדים כבר אתמול בצהריים ונמשכו עד שעה מאוחרת.

היום, אומר החזאי, יתחילו מידות החום לעלות והשרב יגיע לשיאו מחרתיים. אולם החזאי מבטיח כי ביום ב' יישבר השרב ויתכן שבהמשך יהיה גשום.

בייסקי הורה לחדש הדיון בעתירת יבואני הרכב

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

שופט בית־המשפט העליון, משה בייסקי, נענה אתמול לבקשתם של יבואני הרכב והורה לחדש את הדיון בעתירתם במגמה להורות לממשלה על־פי אילו עקרונות יועלו מחירי המכוניות. יתכן שתהיה זו פעם ראשונה בתולדות הפיקוח על המחירים בארץ, שבג"צ יתערב בקביעת מחירו של מוצר. עתירת היבואנים תידון בהרכב של שלושה שופטים בראשותו של השופט בייסקי. השניים האחרים הם השופטים גולדברג ווינוגרד. נראה, כי העתירה תידון כבר בשבוע הבא.

פניית היבואנים לבג"צ באה אחרי שמשרד התחבורה דרש מהם, מסמכים ותחשיבים, שהכנתם תאריך חודשים. „נטען", כי חלק ניכר מהמסמכים אינם רלוונטיים כלל לענין קביעת מחירי המכוניות. הדבר נעשה בניסיון להתחמק מקיום החלטת בג"צ מיום כ' שעבר, שעל הממשלה לסיים טיפולה בנושא זה תוך 41 יום, העומדים להסתיים ביום ב' הקרוב.

צעדת־התרעה על זיהום הנעמן תיערך מחר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

במסגרת שבוע שמירת הטבע ובמטרה להגביר את מודעות תושבי הצפון לבעיית זיהום נחל הנעמן, שהוא אחד המזוהמים ביותר בישראל, תיערך מחר בבוקר צעדה עממית לאורך הנחל ויובליו.

הצעדה תחל ב־9 בבוקר בשמורת הטבע עין אפק שבקריית ביאליק. נחל הנעמן מזוהם עקב הזרמת שפכים מחוויריות עיבלין ממפעלי „מילואות" ומשפכי כפר מסריק ועין המפרץ, ומפעל הקומפוסט.

„יש תוכנית להחיות מחדש את הנעמן ואני מקווה שבעזרת לחץ של דעת קהל אפשר יהיה להפכו לאתר מבקרים", אומר מנהל הרשות לאיכות הסביבה בגליל המערבי, יעקב זולנסקי. במהלך הצעדה יזכו המבקרים להסברים מאנשי שמורות הטבע שיוצבו באתרים מתוך 30 יובלי הנחל. הם יסבירו על הסכנות הטמונות בזיהומו. הכניסה לשמורת עין אפק היא חינם ובנקודת סיום הצעדה יוכה לבאים אוטובוס שיסיעם חזרה, גם כן חינם.

ידיעות בקצרה

מאת סופרי „דבר"

• התעשיה האווירית הפסידה 17 מליון דולר בשנת 1984 עוד לפני תשלום מס, נודע לסופר „דבר". למעשה גדול ההפסד יותר, שכן במונחים שקליים מראים הספרים רווח מדומה, החייב במס־הכנסה. עתה ייקבע שיעור המס. ההפסד נובע מהקפאת המחירים, שהונהגה על־פי עסקת־החבילה הראשונה בשלהי 1984.

• עובדים סוציאליים בחיפה מתכוננים לפנות אל חברי כנסת בהצעה לתקן תקנה אשר לפיה מוסדות סעד ובתי אבות יחוייבו בהקמת ועדות של דייריהם הקשישים ובני משפחותיהם שישותפו בפיקוח על ניהול המוסדות. תקנות דומות פועלות זה זמן מה במוסדות לקשישים בכמה מדינות באירופה והן הוכיחו את יעילותן.

• תביעה נזיקית ראשונה מסוגה הוגשה אתמול לבית משפט השלום בחיפה, שבה תובע איגוד מפיצי הסרטים בישראל 40 אלף שקל מועדון בית רב־קומתי ברחוב קדיש לוז 12 בקרית מוצקין על התחברות לתחנת טלוויזיה פיראטית.

• שר התעשיה אריאל שרון מתכוון להציע לממשלה להעמיד קרקע חינם בערי הפיתוח לרשותו של כל יזם אשר ירצה להקים מפעל תעשייתי במקום. השר יציע לממשלה לקבוע פרק זמן של חמש שנים, שבו יינתנו ההטבות המיוחדות.

• עו"ד מחיפה ועוזר האישי של שר החקלאות לשעבר אהרון אוזן מואשמים בבית־המשפט המחוזי בחיפה בניסיון להשתלט במרמה על מכבסה בנהריה. בכתב־האישום שהוגש שלשום מואשמים עו"ד רפאל נבט (57) מחיפה ונתן חובב (47) משתולה, בקשירת קשר לביצוע פשע וקבלת דבר במרמה. נבט מואשם גם באי־קיום חובה והפרת אמונים.

• משטרת זבולון חוקרת חשד כי מנהל עבודה ומפעיל במפעל „דשנים וחומרים כימיים" נהגו ברשלנות בעת שמילאו מיכלית בגאז אמוניאק ואיפשרו לה לצאת מתחומי המפעל. באמצע הדרך נשבר ברז המיכל והגאז דלף החוצה.

• בחיפה נעשות הכנות קדחתניות לקראת הפסטיבל להצגות ילדים ראשון מסוגו בארץ אשר יערך בחול המועד פסח וימשוך רבבות אורחים מכל חלקי הארץ. במרכז הפסטיבל יעמדו 15 הצגות בכורה לילדים שהופקו במיוחד עבור הפסטיבל, במסגרתו יערכו 400 ארועי תיאטרון לילדים בהשתתפותם של כ־300 שחקנים.

חברי מרכז „עבודה" הערביים מתכנסים מחר למתן גיבוי לשמעון פרס

מאת מוחמד חלילה, סופר „דבר"

חברי מרכז מפלגת העבודה הערביים יתכנסו מחר בבוקר ביוזמתו של ח"כ עבד אל־והאב דראושה כדי לתת תמיכה בעמדת המפלגה בנושא הוועידה הבינלאומית. המתכנסים אמורים לקבל החלטה על מתן גיבוי ליו"ר המפלגה שמעון פרס בכל מה שנוגע לתהליך השלום והועידה הבינלאומית.

בכינוס אמורים המשתתפים גם לגבש עמדה בנושא הייצוג הערבי במוסדות המפלגה וההסתדרות לרבות הגדלתו ברשימת המערך לכנסת.

מערכת אלחוטית משוכללת מורכבת על רובוטים לפירוק מטעני נפץ

מערכת האלחוט המשוכללת (מאחור) המותקנת ברובוט לפירוק מטעני חומר נפץ מסוג „הובו" תוצרת אירלנד, הנמצא בשימוש בישראל.

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

מערכת אלחוטית משוכללת ביותר, המורכבת ממנגנון המופעל בשיטת המיקרו־מחשבים, מורכבת בימים אלה על רובוטים לפירוק פצצות המשווקים בחו"ל. המערכת, פרי תכנון וייצור של מפעל „מיקרו־דבר" ברמת־גן, משפרת את רמת האבטחה שהיתה נהוגה עד כה במכשירים לפירוק פצצות.

המערכת, שמנעה עד כה פציעות ופגיעות של חבלנים, מותאמת לרובוטים לסילוק פצצות מסוג „וילברו" ו„הובו", שיוצרו בבריטניה ובאירלנד, שווקו בעולם, ונחשבים למובילים שבין הרובוטים המשטרתיים. יתרונותיה של המערכת הישראלית הן במערכת הפיקוד המשוכללת, טווחי ההפעלה הגדולים (בין 200 מטר ל־500) והגמישות הגדולה בהפעלה. המערכת כבר מעוררת התעניינות רבה של גורמים בחו"ל שבדקו אותה ומצאו כי היא המשוכללת ביותר מסוגה בעולם כיוון שאינה מושפעת מהפרעות אלחוטיות.

המערכת בנויה על טכנולוגיות של שנות ה־80 תוך שימוש בטכנולוגיות של מיקרו־מחשבים בעלי רמת בטיחות גבוהה ביותר. בעת האחרונה הותאמה המערכת לרובוט־משטרתי מסוג „בריה" ו„דבור" המיוצרים בישראל ושווקו לכוחות גרעיניים בארה"ב ולמפעלים בטחוניים שונים במערב. מערכות רבות מסוג זה שווקו בעולם.

רבין ישתתף בדיונים על המשבר בתעשיה הבטחונית

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

שר־הבטחון יצחק רבין ישתתף בישיבתה הקרובה של הוועדה המרכזת של ההסתדרות שתדון במצבן של התעשיות הבטחוניות, גילה אתמול מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר בשיחה מיוחדת עם סופר „דבר". קיסר אמר, כי הזמין את רבין נוכח השפעתם הכלכלית וההברתית של קשיי התעשיות הבטחוניות בשנה האחרונה.

מקור תעשייתי בכיר אמר אתמול לסופר „דבר", כי צימצום הזמנות מערכת הבטחון גורמת פיטוריהם של אלפי עובדים. התעשיה האווירית נתונה עתה בצימצום של פיטורי 1,000 עובדים, לאחר שפיטרה אשתקד מספר דומה של עובדים. גם התעשיה הצבאית עומדת לפטר 1,500 עובדים ורפא"ל 300. מאות רבות של עובדים פוטרו עד כה גם באותם החלקים של התעשיה האזרחית התלויים בהזמנות מערכת הבטחון. התעשיה גם מתקשה לפצות עצמה על צימצום הזמנות מערכת הבטחון בייצוא.

פסיכולוגית שוללת טענת אמוק של הנאשם ברצח אמי לוין

(ע). – נעמי שורץ, פסיכולוגית קלינית מבית החולים „שער מנשה", שללה אתמול בבית המשפט המחוזי בנצרת את טענותיו של יעקב חסאן ממגדל העמק, הטוען כי נתקף אמוק ואינו זוכר דבר מהאירועים בהם הואשם והכוללים את רצח העובדת הסוציאלית אמי לוין ואת פציעתה האנושה של אשתו שהפכה לצמח.

הפסיכולוגית, שהעידה בפני השופטים יוסף בהלול, מיכה לינדנשטראוס ואביגדור משאלי, סיפרה לבית המשפט, כי הגיעה למסקנה זו לאחר שבדקה את הנאשם מיד אחרי המקרה. לדבריה התברר לה כי מדובר באדם הנמצא במצב של מתיחות ולחץ, עקב האשמה המיוחסת לו. עוד הדגישה, כי הנאשם אינו סובל ממחלת נפש ומבין את משמעות מעשיו ומסוגל לעמוד למשפט.

היא העידה כי כל המיבדקים הפסיכולוגיים שנעשו לו הראו על התנהגות מגמתית שנועדה לשכנע את הבודקים אותו, כי הוא באמת אינו זוכר מה אירע.

לדברי הפסיכולוגית שיכחה כזו לא תיתכן מבחינה קלינית, שהיא חייבת להיות בלווית הפרעה, שיבוש או אובדן הכרה, דבר שלא היה במקרה זה.

לגבי טענתו כי נתקף בהתקפת אמוק שהיא בחינת „אוטומטיזם פסיכומוטורי", אמרה הפסיכולוגית כי היא אמנם אינה רופאה, אך מתוך נסיונה ומתוך הספרות המקצועית במקרים כאלה, נוהג התוקף לפגוע בכל מי שנקרה בדרכו, ללא סיבה הגיונית, בלי הבחנה אם קטנה. דבר זה לא ניתן לאמר על התנהגותו של הנאשם, אשר פגע דווקא בעובדת הסוציאלית ובאשתו.

לפני תחילת הדיון המשפטי, נקרא הנאשם ללשכת השופטים ובה הזהירו אותו שיתנהג כיאות ולא יתפרע כפי שעשה בישיבה הקודמת. השופטים הזהירו אותו עוד שאם יתפרע, יורחק מאולם בית המשפט. הנאשם שמר על השקט בישיבה והתנהג כיאות.

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר .130384

הפרס המצטבר בסך 200,000 ש"ח עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 480,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: .714880

בסך 6,000 זכו המספרים: .382493 ;347520

בסך – 300 ש"ח זכו המספרים:

:065236	:109664	:113733
:143074	:150826	:162344
:173623	:223691	:228661
:235360	:257819	:263443
:285125	:324642	:327588
:342687	:354585	:413203
:511438	:539604	:540259
:544739	:582824	:669663
:748364	:762717	:784886
:813739	:840823	:851993
:883559	.899237	

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 4772; 4810.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 004; 678.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 257; 407; 532.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זכו בסך של – 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 020; 035; 071; 102; 106; 121; 174; 177; 186; 239; 364; 375; 532; 533; 593; 680; 618; 735; 752; 758; 799; 832; 864; 867; 883; 991.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 11; 15; 19; 21; 23; 26; 31; 36; 45; 49; 53; 56; 57; 59; 61; 73; 75; 79; 82; 90; 91; 92; 95; 96; 99.

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע: פרשת יתרו

כניסה	יציאה
ירושלים – 4.51	ירושלים – 6.05
תל־אביב – 5.09	תל־אביב – 6.03
חיפה – 5.00	חיפה – 6.06

במלאת שלושים לפטירתה

של אשתי המלאך שלי, אמנו וסבתנו היקרה והאהובה

ד"ר לשם כבוד

רנה מלכה צימנד ז"ל

לבית דויטש

יתקיים טכס אזכרה ביום שישי כ"ח בשבט תשמ"ז 27.2.87 בשעה 11.00 לפנה"צ בהר הזיתים בירושלים, בית העלמין קברות הקדושים במעלה דרך יריחו.

אוטובוסים ייצאו בשעה 09.30 מתחנת הרכבת צפון רח' ארלוזורוב ת"א ובשעה 09.45 מנמל תעופה בן גוריון ליד משרדי רמתם.

על טכס גילוי המצבה שיערך במועד מאוחר יותר תתפרסם הודעה נוספת.

דוד צימנד

הנרי ואנדה צימנד והילדים

פני ואלכסנדר ישורון והילדים

סיורים לפולין

44 שנה למרד גיטו וארשה

החל מ־ 15.4.87

„אופקים" נסיעות

ת"א כיכר נמיר 222

טל. 03-287723 ,201485

מרים ויעקב מזרחי / שרה ויצחק לוי

שמחים להודיע על נישואי בניהם

אילה עב"ל נוישאל

י"ט בשבט תשמ"ז, 18.2.87

מכון לבון לחקר תנועת העבודה / ארכיון העבודה והחלוץ

אוניברסיטת תל־אביב / ארכיון ההגנה־מכבי צעיר ע"ש פנחס לבון בחולדה

מודיעים על:

ערב עיון לזכרו של פנחס לבון

ביום השנה ה־11 לפטירתו שיוקדש לנושא:

אתגרי הנוער בחברה הישראלית.

דברי פתיחה: ירוחם משל – יו"ר מכון לבון.

משתתפים: אהרון ידלין – מזכיר התקע"מ.

חגי מרום – מזכיר הנוער העובד.

איל מארן – קבוץ יפתח.

דברי סיכום – פרופ' נתן רוטנשטרייך.

הערב יתקיים ביום שני כ"ד בשבט 23.2.87 בשעה 18.00 במכון לבון רח' בורוכוב 5 תל־אביב טל. 238122.

הציבור מוזמן

קונים ציוד משומש למטבחים מסעדות וקונדיטוריות

במחירים גבוהים בכל חלקי הארץ

טלפון: 03-834938

בערב־ 03-9613087

ספרה של דליה רביקוביץ

„אהבה אמיתית"

נמצא שוב למכירה בחנויות הספרים

הוצאת הקיבוץ המאוחד

ביום שני 23.2.87 בשעה 16.30

תתקיים בבית כ"ל אזכרה

ליעקב לוינסון ז"ל

במלאת שלוש שנים למותו.

העליה לקבר, בקיבוץ צרעה, תתקיים באותו יום בשעה 14.30.

בנק הפועלים / משפחת לוינסון

עירית חדרה

„כל המציל נפש אחת בישראל כאילו קיים עולם ומלואו"

יעקב חלפון – תושב חדרה בן 29 אב ל־5 ילדים, זקוק באופן דחוף להשתלת לב בחו"ל.

צוות הפעולה שהוקם לסיוע בנושא, קורא לציבור לתרום ולהפנות תרומות לחשבונות בנק אלו:

בנק לאומי גבעת אולגה מס' חשבון 86967/17

בנק הפועלים גבעת אולגה מס' חשבון 251345

הבנק הבינלאומי הראשון חדרה מס' חשבון 105־228605

אינג' יחיאל כהנא

ראש העיר

במלאת 30 לפטירתו של יקירנו

שלמה בודניצקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ב' כ"ד בשבט תשמ"ז 23.2.87 בשעה 16.00 בבית העלמין בכפר אהרון

נפגשים ליד השער.

המשפחה

פרס „החקלאית" ע"ש ח. צימרמן ז"ל

הפרס הנ"ל הקשור עם זכרו של חיים צימרמן ז"ל

עבור מחקר או שרות בשטח בריאות המקנה או השבחתו

יימסר באסיפה הכללית הקרובה של חברי האגודה.

המעוניינים בקבלת הפרס מתבקשים להגיש הצעותיהם למשרד „החקלאית" חיפה ת.ד. 9610 חיפה 31096 עד יום 15.4.87.

להברתנו ליליאן לרנר

איתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף נהריה

ההנהלה והעובדים

למשפחת גוטבטר

הננו להביע לכם את השתתפותנו העמוקה בהילקח מכם הבעל והאב

גוטבטר שמואל

מראשוני עובדי „נשר"

ואת תנחומינו לכל בני המשפחה

הנהלת „נשר"

הועדים

ועד גמלאי „נשר"

שורק מרים ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

הנהלת „נשר"

הועדים

ועד גימלאי „נשר"

אנו מודיעים בצער על פטירתה של

חיהילה זכרין

בת משה ליב קימבורג ז"ל

ההלויה תערך בקבוץ נחשון ביום ראשון כ"ג בשבט תשמ"ז 22.2.87 בשעה 15.30

המשפחה

וקבוץ נחשון

מסע שמיר / אמנון דנקנר, וושינגטון

דובון לא-לא

בינתיים הברית עומדת איתנה, בין השאר משום שישראל קשרה את עצמה באורח הדוק עם גורלו של ממשל רייגן

יצחק שמיר הזכיר לי השבוע בוושינגטון גיבור של ספר שקראתי בילדותי. קראו לו דובון לא-לא, משום שתמיד היה אומר "לא" לאמא־דובה ופשוט לא ידע איך אומרים כן. אף אחד לא לימד אותו. אני זוכר במעורפל שהיה לספר איזה סוף טוב שהתרחש כשלמד סוף סוף דובי לא-לא לומר "כן". שמיר המזכיר את מר לא-לא בשל התנהגותו, וגם, הבה נודה, בשל נטייתו לסמן באיקסים שחורים של שלילה כל מה שמדיף ריח של חידוש. פריצת דרך אפשרית, ושינוי לשקם את מעמד וושינגטון במדינות ערב: לא, לא, לא.

בשביל להגיד "לא" זו היתה ההזדמנות הטובה ביותר, לפחות מבחינת הממשל האמריקאי. ממשל רייגן החליט כי אחרי המתיחויות שהיו ביחסי שתי המדינות בחודשים האחרונים, שצבעו את תמונת היחסים בשחור מוגזם, ביקור שמיר הוא הזדמנות לצביעה בוורוד ולדיבור על היחסים החמים וההדוקים. באווירה כזאת, גם הנסיון האמריקאי החלוש להעלות בדל רעיון שנגע מההלכה השמירית המוצקה נתקל ביד הברזל של שמיר והאמריקאים לא התקוממו מול התנהגות של ראש הממשלה, אלא התכופפו בחיוך ומשכו כתף: לא נורא. קצת הבדלי השקפות בין שותפים ותיקים. מה יש?

מאפיה ברחוב שלו. האמת היא שבמצב העניינים כפי שהוא, הרעיון של ועידה בין־לאומית אינו נראה מעשי אפילו בתור התחלה של בדיקה. למען האמת, הוי רעיון עיוועים ממדרגה ראשונה כל זמן שמדברים בלי אחד המתווכים המרכזיים – הרוסים. ולא רק שלא מדברים איתם, אלא תשמעו איך מדברים עליהם. ראש הממשלה, בשיחתו עם ג'ורג' שולץ, השווה את הכנסת הרוסים לתהליך המדיני במזרח התיכון להכנסת "מאפיה" לאיזור מגורים שלו. בשיחות השבוע דיברו הישראלים והאמריקאים על "האיום הסובייטי" במזרח התיכון ודיברו על שיתוף הפעולה האסטרטגי הבא "להדוף את האיום הזה". הנשיא רייגן הבטיח לשמיר כי לעולם לא יכניס את הרוסים לתהליך המדיני במזרח התיכון. שמיר ייסר בשבט לשונו את גורבאצ'וב וכינה אותו "אמן של יחסי ציבור" הטיל ספקות חמורים באמיתות ובכנות של ה"גלסנוסט" הקרמליני. עם ארסנל כזה של חרפות וחרמים קשה לראות את הרוסים מוזמנים באדיבות להשתתף בוועידה בין־לאומית, אם על מה [illegible] הנושא הסובייטי הוא אולי [illegible] להבליט בין ראש הממשלה לבין [illegible]

בתפקיד. רק לפני כמה ימים ניקר כאן פרס ביקור רשמי, נפגש עם שר החוץ הרוסי שווארדנדזה והביע אופטימיות לגבי המשך המגעים. הוא דיבר בתקווה וגם בתבונה, בלי קללות ובלי לנסות להתחפש לאח הקיצוני של ג'סי האלמס. פרס מגשש לעבר מוסקווה, בידעו כי הדרך לשלום במזרח התיכון לא יכולה לעבור רק בוושינגטון ובידעו גם כי עליה אפשרית מברה"מ היא אוצר לנשימה לישראל מבחינה חברתית וכלכלית. שמיר, לעומתו, חושד תמיד. הוא נראה כאילו הוא מצפה שמישהו פתאום יסגיר אותו לבולשת [illegible]. הוא רואה שחורות, אינו צופה שינויים משום שהוא גוזר את הכל על־פי מידת עצמו השמרנית. הוא רואה עין בעין עם רייגן את ברה"מ כ"אימפריית הרשע" ואינו חושש לומר זאת בפה מלא.

מוחלטת לאו דווקא בכל הנוגע לנעשה במזרח התיכון – כאן אנו מובילים את וושינגטון באף פעמים רבות – אלא במה שנוגע ליחסי המעצמות: הפכנו להיות הגורם האנטי־סובייטי המוביל בעולם – אנחנו קופצים ראשונים להצטרף ל"מלחמת הכוכבים" של רייגן. אנחנו מעמידים את הנגב לרשות משדרי קול אמריקה. אנחנו מרימים קול צעקה נגד ברה"מ בכל הזדמנות, ובצרימה הקיצונית ביותר, יחד עם החוגים הימניים ביותר בארה"ב. וכך, בשעה שאפילו אישים אמריקאים מן הצד השמרני של המפה הפוליטית, כמו ג'ין קירקפאטריק והנרי קיסינג'ר מביעים דעה, אחרי ביקור במוסקווה, כי משהו זז בברה"מ, ראש הממשלה שלנו עומד בראש הצווחים כי הכל כראשתקד.

אין ספק שגם לברה"מ ולמדיניותה באיזור יש חלק בניכורה של ישראל כלפי מוסקווה,

הלך שמיר אצל רייגן: תצלום איי.פי.

והוא בשלו. מדוע, אם כן, נזעק לדבר עם בני שיחו האמריקאים על נושא הנשירה? מדוע חשוב לו כל כך שארה"ב תחליט כי אינה מעניקה עוד מעמד של פליטים ליהודים היוצאים מברה"מ? זהו, בכל הנראה, סימן לכך שגם אל תוך הגולגולת הנוקשה והארכי־שמרנית של שמיר אולי בכל זאת חודרת ראשית ההכרה כי יתכנו שינויים במדיניות ברה"מ בנושא זה, כמו גם בנושאים אחרים. אלא שמכאן ועד לנכונות להתבטא בפומבי [illegible] שמישהו אחר יישב ושמיר בשלו – לא, לא. [illegible] אולם תלותו בידידה הגדולה. בעשנה [illegible]

אולם לברה"מ יש מה למכור לנו, ונדמה כי העובדה הזאת נשכחת מאיתנו, בוודאי מראש הממשלה. כדאי שנביט במעט קנאה ביכולת התימרון של כמה מדינות מערב אירופיות, אשר למרות חברותן הנאמנה בנאט"ו הן יודעות לשחק על המגרש הבין־מעצמתי בלי לשכוח את האינטרסים הפרטיקולריים שלהן, בלי להוגיה את מוסקווה.

אך אם לחזור לאווזנו, אין צורך להתרשם עמוקות מן המחלוקת בנושא הוועידה הבין־לאומית. הרושם הוא כי אם כך ואם אחרת, [illegible] הנושא המשא־ומתן לשלום על מוקד הקיפאון. יתכן שארה"ב תעשה עוד מאמץ, אולי בכיוון של הבאת ישראל, מצרים, יחד [illegible]

פלשתינאים למען קמפ־דייויד מורחב, אבל קשה להניח שתהיה התקדמות ממשית במאמץ זה, ובהתחשב בעובדה שתוך שנה נכנסת ארה"ב למערכת בחירות וישראל לא תפגר הרבה אחריה, אפשר להניח במידה רבה של בטחון כי רק בשנת 1988 או אפילו 1989 ינועו שוב גלגלי המשא־ומתן באיזור.

שני נאשמים. את גילוי העצמאות המפתיע של ארה"ב בנושא הוועידה הבין־לאומית אפשר לפרש לא על רקע רצון אמיתי לפעול בכיוון כזה, אלא בהקשר של המאמץ האמריקאי לשפר עמדות בעולם הערבי, עמדות שניזוקו עקב הפרשה האיראנית. בהקשר זה יש לראות גם את רצונו של הממשל לספק נשק מתוחכם לירדן ולערב הסעודית. אולם הממשל יודע כי ישראל מתנגדת, לפי ראש ממשלתה, לא רק לוועידה הבין־לאומית, אלא גם למכירות הנשק, שאותן יכולים ידידי ישראל בקונגרס לסכל.

רבים תמהו כאן כיצד מתנהלות שיחות בין ראשי שתי המדינות שאינן נוגעות כלל בשאלות הלא נעימות של פרשת איראן, ופרשת פולארד. האמת היא שיצחק שמיר הובא לוושינגטון במועד זה, משום שהוא ראש המדינה היחיד אולי שהיה מסוגל לעמוד בפתח הבית הלבן ולדבר בגבוהה־גבוהה על מנהיגותו המקרינה של רונאלד רייגן. שני הנאשמים הראשיים בפרשת איראן עמדו ושימשו עדי אופי זה לזה, ופידכסו איש את רעהו בפני המצלמות. ממשל רייגן עושה מאמץ נואש להוציא לפחות רגל אחת מן הבוץ הטובעני של הפרשה האיראנית שהוא מסתבך והולך בה זה ארבעה חודשים. בשנת 1973 שימשה ישראל לריצ'ארד ניקסון אשליה של התחמקות מפרשת ווטרגייט, ועדיין זכור הביקור שביקר בארץ בשנת 1974, שעה שכיסאו כבר היה מתנדנד והולך, כדי לשאוב מעט נחת. רייגן מנסה תרגיל דומה. אולם בניגוד לווטרגייט – באיראנגייט ישראל היא שותף, ומכאן לא תבוא אפילו ישועה ומנית בדעת הקהל האמריקאית.

בארה"ב זכתה לכיסוי תקשורתי נרחב, באחרונה, תמונה של שני חולי איידס בסאן פראנציסקו. זה די הזכיר את החיבוקים בין שמיר ורייגן, הנגועים שניהם בחידק האיראני שעוד לא עשה את כל השמות שהוא מועד לעשות. נכון שהפרשה כמעט לא הוזכרה, כפי שאין מזכירים מחלות מסויימות בנוכחותם של חולים, אולם זה נכון רק לגבי המגעים הרשמיים. בתקשורת עלתה הפרשה ועוד איך, ועימה כיכבה צ'אנסלור סיכם את הביקור באמרו כי אילו ארה"ב וישראל היו בעל ואשה, יועץ לענייני נישואין היה אומר כי יש להם פוטנציאל להרבה בעיות בעתיד.

ואכן, מי שרוצה לדאוג יכול להתרשם מהאירוזיה המתמדת בדעת הקהל לגבי יחסי שתי המדינות. בינתיים הברית עומדת איתנה, בין השאר משום שישראל קשרה את גורלה באורח הדוק עם גורלו של ממשל רייגן. לטווח ארוך יש הרבה בעיות, אבל מי יכול לדאוג לטווח ארוך? בטווח הקצר הכל בסדר – רייגן מציל לשמיר, שמיר מציל לרייגן, מה שמראה שדובון לא־לא יודע לפעמים, תלוי למי ועל מה, בכל זאת לומר "כן".

השטחים. שטח אש / שלי זליגר

שורשים

צה"ל מוסיף לטפל בבעיה שאין ביכולתו לפתור

כשנדמה היה, לקראת סוף השבוע כי מהומות הרחוב ברצועת עזה שוככות קמעא, בא פיגוע [illegible] האיים לחדש בעזה את הנחשול. „נו, נו, עכשיו זה יתחיל מחדש", נאנח מפקד בכיר של האיזור. „הכיוון הוא כרגיל לבנון – גדה – רצועה". אף כי עוד לא נמצאה נוסחת הפלא לעצירת התהליכים, יודעים כבר אצלנו לפחות לחזות אותם. נוסחת פלא כנראה אין ומאורעות ומוראות השבועות האחרונים בגדה וברצועה הוכיחו שוב את מה שכבר מזמן אינו טעון הוכחה והוא כי הגראפים העולים ויורדים של פעילות הפרת הסדר אינם קשורים הרבה במה שצה"ל יעשה או לא יעשה בשטחים וכי ממפקדי האזורים המוכים הללו מצפים רק שיפעילו את התבונה ואת כושר האיפוק כדי לא לדרדר עוד יותר את המדרדר בלאו הכי.

קוי יסוד. תחושת חוסר האונים המסויים מאפיינת את טיפולו של צה"ל הן בהפרות הסדר והאירועים החבלניים המובהקים בגדה והן באלה שברצועה. המינון, כפי שאפשר לראות מתעתועי הגראפים, משתנה מפעם לפעם והוא תלוי ביותר מגורם אחד. מידת השליטה של צה"ל באירועים ובמרוצתם אל הקיר המרסק מותנית גם בסיבות המיידיות למוקדי אי־השקט, גם במיקום הגיאוגרפי של אותם מוקדים, גם באישיותם של הנפשות הפועלות והמפעילות את גיבוש המדיניות ואת מימושה.

קוי היסוד של מדיניות צה"ל בשטחים, גדה ורצועה, נשמרים בדרך כלל ואינם משתנים מאזור לאזור. אותם עקרונות, שעיקרם שמירת מרחק ממוקדי התסיסה כל עוד לא יצאו אל מחוץ לתחומיהם, שימוש סלקטיבי בלבד באש חיה ופעילות מודיעינית להתרעה וסיכול ולגילוי, מנחים באופן תיאורטי את מפקדי צה"ל בגדה המערבית וברצועת עזה. האנשים והמציאות מכתיבים שינויים, בחלקם רק קלים ובחלקם בוטים יותר, בהוצאה לפועל של המדיניות.

בדל בבדל. ברצועת עזה התעוררה האש האחרונה עם גירושו של דחלאן, ראש השביבה בעזה, לאחר שנחשף חלקו של התא הרת־לאמני הזה – שפעל במסווה של פעילות ארגונים מקצועיים – בפיגועים האחרונים באזור; בגדה נודתה הלבה הרותחת בהתפרצות האחרונה עם היוודע דבר המצור על מחנות הפליטים הפלשתינאים בלבנון ומצוקת יושביהם. ברצועה ובגדה היה הגל האחרון כמו סיגריה בוערת שהוצתה בבדל הסיגריה שקדמה לה, והיא מהומות סוף נובמבר בבירזית, הרג הסטודנטים והנעדרים, כהם תושבי הרצועה הלומדים בגדה.

הגדה היא מרכז אינטלקטואלי פעיל ביותר עם מוסדות חינוך גבוה המהווים, מטבע הדברים, חממה לפעילות [illegible] ועל כך [illegible]

לאומנית. הרצועה, שאוכלוסייתה מחוסרת אמצעים יותר, מרוכזת במחנות פליטים בעיקר ומוצאת פרנסתה בישראל, מתאפיינת באוריינטציה דתית יותר, איסלמית פנאטית: ההתארגנות בגדה ממוסדת יותר ומתואמת, מתוקף המסורת והעדיפות הגיאוגרפית שלה, על־פני ההתארגנות ברצועה: תושבי הגדה, שהיו תקופת זמן לא קטנה, חלק ממשי ממדינה ערבית מסודרת, הצמיחו פקידות גבוהה, ואילו תושבי הרצועה, מחוסרי בית וכתובת, הצמיחו את מנהיגי ארגוני החבלה והתנגדות: הקירבה הגיאוגרפית למרכז לוגיסטי ופוליטי מסורתי בירדן עשתה את הגדה לתחנת מעבר וגם לתחנת קבע של פעילות מחבלים רוחשת, ואת הרצועה במידה רבה לקולטת הבשורה ולא מפיצתה; החיכוך הבלתי־פוסק עם אוכלוסיה יהודית מתגוללת בגדה והקירבה למוקד הסכסוך – ירושלים – הגבירו עוד את חום הבעירה בגדה. מצד שני, עובדת היות הגדה מוקד שכל העיניים נשואות אליו הקשתה על הכבדת היד שם והקלה על הכבדתה ברצועה, כשריכוזיות האוכלוסיה ברצועה מאפשרת שימוש־יתר באמצעים כוחניים. זהו רק חלק מהסיבות ומן ההבדלים הם היוצרים את ההבדל הדק בטיפול הצבאי בבעיות, השונות והמתריפות לסירוגין, בשני המוקדים הללו.

בגרות קשה. אילו היה מדד לנפיצותן ועוצמתן של פצצות זמן, היתה אולי רצועת עזה מקבלת יותר נקודות מהגדה המערבית עקב המצוקות הכלכליות ושיבוש ערכי המסורת והמשפחה, והגדה היתה מקבלת יותר נקודות בגלל מודעות פוליטית גבוהה וארגון מתואם יותר. פוליטיקה וכלכלה, שני הפרופלורים הדוחפים את המאבק הפלשתינאי ומנוזים אותו על גבי גראף העוצמה.

צה"ל מקצה משאבים, לא רק כאלה הנמדדים בכמויות תחמושת וכוחות אדם – סדיר בעיקר וגם מילואים – אלא גם כאלה הנמדדים באיכות. אחרי שהבינו שיש להקפיד על איכות המפקדים בגדה, דווקא בגלל הבעייתיות המרוכזות שם, מתחילים להקפיד עכשיו גם עם הרצועה. מעשי ההתעללות והתפרצויות האלימות של חיילים ברצועה סביב מעצרי „אנצאר – 2" והחקירה המפותלת שלהם שהוציאה את האמת לאור רק כעבור זמן וגירסאות לא־נכונות, הם הד מן העבר של אירועים בגדה. במסלול המוביל את ההתפתחויות ברוב המקרים מהגדה אל הרצועה, אפשר היה – על־אף כל ההבדלים – ללמוד מן הנסיון ולדלג על שגיאות.

מהתבוננות בתהליך ההתבגרות של צה"ל, הסוגר עוד מעט 20 שנות פעילות בשטחים, אפשר להבחין שנלמדה כבר אמנות התחזית של אירועים והתפתחותם ונלמדה כבר השפה. מפקדים, בגדה וברצועה, יודעים לומר את הדברים הנכונים, לדגול באיפוק ובאנושיות ולו רק לטובת העניין עצמו, אם לא מטעמי מוסר. ההוצאה אל הפועל, כבר אמרנו, מותנית ביותר מגורם אחד, ולא רק זה האנושי. גם בגדה וגם ברצועה, מנסים מפקדי צה"ל, במידה כזאת או אחרת של איפוק או כוחניות, לשרוד מול תהליך שהם עצמם כבר למדו כי שורשו וצמיחתו במגרש הפוליטי ולא אצלם בחצר.

לקח לו נקודת משען / חגי אשד

כל השלטון להתנחלויות

שמיר חושש מהתנגשות עם ראשי המתנחלים השולטים היום ב„חירות"

ההתנחלות העיקרית היא לא שם, מעבר לקו הירוק, אלא כאן בתוככי הקו הירוק. לא זו שהיתה במשך כמה חודשים מול בתיהם של ראש הממשלה ושר החוץ, אלא זו שבתוך ביתו של ראש הממשלה הנוכחי, יצחק שמיר. ואולי גם בתוך מוחו ובתוך ליבו. הם שולטים בו עכשיו, לרצונו או שלא לרצונו. הם המכוונים את התנהגותו המוזרה בעניין „הוועידה הבין־לאומית", למשל. כך הם עשו גם לכל אנשי "חירות" – גם בממשלה וגם בוועדת הכספים של הכנסת, וכך הם יעשו גם בוועידת „חירות" העומדת להתכנס למושב השני שלה. כולם חיים בצל ההתנחלויות. המתנחלים התנחלו בתוך כולם. על פיהם ישק כל דבר ב„חירות". כבר עכשיו. לא בעתיד.

חסידיה של דניאלה. עד עכשיו ריחף על ועידת „חירות" רק צל אחד – הצל של הופכי השולחנות חוטפי המיקרופונים. עכשיו מרחף עליה עוד צל – צילם של ראשי המתנחלים, שכבר כבשו בסערה את סיעת הליכוד בכנסת. זה מוזר, אבל זו עובדה. מפלגה שלמה נגררה לתוך סחרחורת של התחרות על חסידיה של דניאלה וייס. חסידיה הפוליטיים, כמובן, שלה ושל הרב לווינגר. ככה זה היה בעניין התקציב, שראשי המתנחלים גרמו לעיכוב אישורו. בניגוד לרצונו של שר האוצר משה נסים ולמרות הצורך והרצון של ראש הממשלה יצחק שמיר, שאפילו היה חפץ להגיע לוושינגטון כשבידיו תקציב ממשלתי מאושר, לפחות בקריאה ראשונה – תקציב של המשך מדיניות ההבראה. הרצון הזה של ראש הממשלה, שהוא גם צורך ממלכתי־לאומי – סוכל על ידי האובסטרוקציה של המתנחלים ותומכיהם. הוא, שהפך את עצמו לעושה דברם של המתנחלים הוצג על ידיהם בוושינגטון כבלי ריק.

ככה זה היה – וזה עדיין לא נגמר – לגבי תוכנית ההבראה המשקית של קיבוצי התק"ם, שנועדה להיות דגם להבראת מפעלים יצרניים במשק כולו. משרד האוצר התפאר בהצלחתו לכפות על קיבוצי התק"ם תוכנית הבראה דרקונית. האוצר הכתיב את כל פרטיה והוא רוצה לראות באישורה ובהצלחתה מנוף להבראת המשק כולו – ביחוד במיגזר היצרני שלו. משה נסים הסביר זאת לחברי הליכוד בוועדת הכספים של הכנסת. יצחק שמיר איים, אך ללא הועיל. המתנחלים ועושי דברם ב„חירות" הצליחו לגבור עליהם. תהיה לנו עיסקת חבילה תקציבית כוללת, למרות כל ההכחשות. כולם יקבלו. בלי שום קריטריונים של הבראה והתייעלות ופריסת חובות ותרומה להגברת הייצור הייצוא. בלי שום דמיון בין אלה להללו. הקיצוצים בתקציב – שהיו הכרחיים למניעת האינפלציה – יקוצצו. בין כל המסתערים עליו – ניצבים ראשי המתנחלים כקבוצת החלוץ, כגדוד פורצי התקציב לכל דכפין.

וזאת התשובה לכל מי ששואל את עצמו בחשש מה יהיה בעתיד – אם וכאשר ייפתח משא ומתן על עתיד שטחי יהודה, שומרון וחבל עזה, ואם וכאשר תידון תוכנית שלום המבוססת על פשרה טריטוריאלית, למשל. כל מי ששואל מה יקרה בעתיד, צריך להקדים את השאלה וגם את התשובה. העתיד הזה כבר התחיל. לאו דווקא בשטחים עצמם. הוא התחיל, כאמור, בהתנהגותו המוזרה של יצחק שמיר בעניין הוועידה הבין־לאומית.

שמיר השבוי. וזוהי התנהגות מוזרה ומזיקה גם מבחינתו הוא. גם אם הוא חושש מפני סכנות של פתרון כפוי על ידי המעצמות, במקום משא ומתן ישיר בינינו לירדן – האמת היא שיש מקום לחשש כזה ולעמידה על המשמר ולנקיטת צעדי זהירות כנגדו – לא היה שום טעם להעדיף את הסכנה הזאת על ידי פתיחה באש בטרם עת. בהתפרצותו המעט־פראית נגד הוועידה הבין־לאומית בכל תנאי, גם כזאת שתתחייב מראש להוביל למשא ומתן ישיר, יצחק שמיר מטיל בספק את עצם נכונותו לנהל כל משא ומתן שהוא. הוא מחשיד ומחליש כל עמידה ישראלית על התנאים ועל „כללי ההתנהגות" של הוועידה, למען משא ומתן ישיר. מה ששמעון פרס הצליח להציג כהעמדת תנאים למען הצלחת הוועידה, בא עכשיו יצחק שמיר ומציג כרצון ישראלי מכוון להכשלת הוועידה, או למניעתה מראש. בשביל מה הוא היה צריך את זה? מדוע לא היתה בו התבונה להכשיל ועידה בין־לאומית – אם זה מה שהוא רוצה – על ידי מיקוח נוקשה על תנאיה, ולא על ידי הכרזה פרובוקטיבית של שלילתה ודחייתה בכל תנאי?

בכך השמיט שמיר את הקרקע מתחת למרחב התימרון הישראלי, להבטחת משא ומתן ישיר בין ישראל לירדן בתנאים הטובים ביותר לישראל. בכך נתן שמיר חיזוק לטענה ערבית נגדית, שכל דרישותיה של ישראל אינן מיועדות לאפשר משא ומתן ישיר בינה לבין ירדן, כפי שטוען שמעון פרס, אלא הן מיועדות למניעת משא ומתן ישיר, ולו גם לפי התנאים ששמעון פרס הצליח להשיג עד עכשיו וינסה לשפר בעתיד. מעתה – יוקשה על ישראל להפריך את הטענה ששמיר לא רוצה בשום משא ומתן, משום שהוא מתנגד לכל שינוי במצב הקיים ביהודה, שומרון וחבל עזה. ובכל מקרה – הוא חושש מהתנגשות עם ראשי המתנחלים, שהם השולטים היום ב„חירות". משום שהוא בטוח שהם יגייסו נגדו את הרוב ב„חירות" ויסכלו כל משא ומתן מראשיתו, גם אילו הוא היה נוטה להסכים לו.

המתנחלים כבר הוכיחו שכוחם איתם לסכל כל הולכה ב„חירות" שאינה לרצונם – לפחות עד אחרי שיתברר מה יהיו תוצאות המושב הבא של ועידת „חירות". יצחק שמיר איננו שורר בביתו. הוא שבוי בידי המתנחלים. על משקל הסיסמה של המהפכה הסובייטית: „כל השלטון למועצות" אפשר לומר היום ב„חירות": „כל השלטון להתנחלויות". אלא אם כן נופתע כולנו ונלמד לדעת שדוד לוי החליט לאגף את יצחק שמיר משמאל דווקא, כפי שקרה כמה פעמים בעבר, כאשר דוד לוי רכש לפתע יוקרה בציבור הרחב, שהיתה לה השלכה חוזרת גם על מעמדו בקרב חברי „חירות". הוא תמיד הפסיד מעמד ויוקרה כשנקט עמדות קיצוניות ותמיד הרוויח כשהפתיע וגילה מתינות ושיקול דעת.

רבים מתומכיו של דוד לוי אינם מאושרים מן התרמית של חוטפי מיקרופונים והופכי שולחנות צעקניים, התומכים תמיד בכל העמדות הקיצוניות ביותר. אולי נופתע ותשמע שדוד לוי קורא למפלגתו לא להכות את הראש בקיר מול האמריקאים, ולא להיכנע לכל התביעות של ההתנחלויות, שאינן חיוניות הן באות על חשבון צרכים אחרים בוערים יותר. הוא יוכל להוסיף שהוא עשה למען ההתנחלויות יותר מכל חבריו ב„חירות" ויש למדינה כרגע גם בעיות אחרות ויצחק שמיר מנסה להתחרות בו בקיצוניות מזיקה ומיותרת.

האם הקיצוניות משתלמת. ואולי יישמעו גם קולות מתונים בקרב "גוש אמונים" וכמה מראשי ההתנחלויות. הללו הביעו הסתייגות מהאובסטרוקציה נגד אישור תוכנית ההבראה של התק"ם והסתייגו מהופעותיהם של דניאלה וייס והרב לווינגר. לא רק בעניין זה. גם בעניין שביתת השבת למען מתן חנינה לאסירי ארגון הטרור היהודי („המחתרת"), שנפסקה השבוע לאחר חודשים ארוכים. גם בעניין זה היתה נטושה מחלוקת בין מתונים לקיצוניים בתוך המחנה הקיצוני הזה. הקיצוניים קראו תיגר על סמכותו של נשיא המדינה להעניק חנינה לפי שיקול דעתו. הם גרמו סבל מיותר וממושך למשפחות האסירים, כיוון שהם דחו את עיונו של נשיא המדינה בבקשות החנינה שלהן. נשיא המדינה חיים הרצוג שמר על כבוד תפקידו הרם, שהוא אחד מאשיות הדו־קיום והאחדות הלאומית. השבוע למדו אנשי "גוש אמונים" את הלקח שלא תמיד הקיצוניות משתלמת. אולי יילמד הלקח הזה שלימד אותם נשיא המדינה גם בנושאים אחרים. אולי יקומו בתוך „חירות" כוחות שיבינו שיצחק שמיר מוביל אותם ואת כולנו לתהום של חידוש הפילוג בעם והבידוד בעולם. בטרם עת ושלא לצורך. בקושי יצאנו מזה.

טלפון אחד של מדינה / מוריה אבנימלך

המגרש של ברונו

האם בנק ישראל מסתיר תחזיות אינפלציה המצדיקות שיעורי ריבית כה גבוהים?

פעמיים בשנה מתייצב פול וולקר, יו"ר ה„פדרל רזרב בנק", בפני הקונגרס האמריקאי, מציג את יעדי המדיניות המוניטרית, מעריך את מידת הצלחתה בתקופה שחלפה ומתווה את עיקרי מדיניותו לחודשים הקרובים. נגידי הבנק המרכזי באנגליה ובגרמניה עומדים בפני ביקורת ציבורית דומה. לא כן נגיד בנק ישראל. שלא כשר האוצר המביא הצעת תקציב לאישור הכנסת ומעמידה לביקורת ציבורית, נגיד בנק ישראל עצמאי בהחלטותיו, ובהיותו חופשי מביקורת התכנית לשנה הקרובה, מסתפק בנק ישראל בתיאור הסתמי המופיע ב„תקציב הלאומי": „בנק ישראל ישקול מעת לעת את מדיניותו המוניטרית".

טלפון אחד של מנהל המחלקה המוניטרית, ויקטור מדינה, להנהלות הבנקים המסחריים די כדי לקבוע את הריבית, הקרדיטורית והדביטורית. העלאת הריבית, עליה החליט בנק ישראל בימים האחרונים, מעמידה את הריבית ללווים על כ־5% לחודש. בהנחה של אינפלציה ממוצעת של כ־2.5% לחודש בחודשים הקרובים, תגיע הריבית הריאלית ל־2.5% לחודש שהם כ־30% לשנה.

מעבר למכה שהעלאת הריבית נותנת ליציבות, להשקעות לגורמים המשקיעים בחובות בריבית „רצחנית" ולגופים הנזקקים לאשראי לשם פעילות תקינה, חשף צעד זה את טעויות החשיבה הבסיסיות של בנק ישראל.

ראשונה. הטעות הראשונה באה לידי ביטוי בדבריו של נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, שהצדיק את „הריבית הרצחנית" שהוא „נאלץ", לדבריו, להטיל על המשק בכך שלבנק ישראל יש שליטה על מיגזר צר בלבד של 10–15 אחוז מסך האשראי במשק. פעולתו המאסיבית של בנק ישראל על הפלח הבנקאי הצר גורמת לכך שפלח זה, המשמש בסיס בלעדי למדיניות מוניטרית, ימשיך ויצטמצם ואילו רוב הפעילות הפיננסית התבצע בשוק החוץ־בנקאי שהוראות והגבלות של בנק ישראל אינן חלות עליו.

כשם שהממשלה מלאימה זה שנים את שוק ההון ומשתמשת בו לכיסוי הוצאותיה השוטפות, כך מלאים בנק ישראל את שוק הכספים, כופה חלק גדול מהפקדונות במערכת הבנקאות ומותיר לה רק חלק מהפקדונות השקליים הלא־צמודים (פק"מ, תפ"ס ועו"ש) לפעילותה הבנקאית. בניגוד לארצות אחרות, שם קובעים הבנקים המסחריים את גובה הריבית והעמלות ומתאימים אותם לתנאי השוק, נאסר על הבנקים המסחריים בישראל לבצע שינויים כאלו ללא הודאה מבנק ישראל.

חוסר האפשרות של מערכת הבנקאות לקבוע תנאים לפקדונות ואשראים ולפתח מכשירים בנקאיים מבריח חלק גדול מפעילות התיווך הפיננסית אל מחוץ למגזר הבנקאי ומצמצם את הבסיס לפעילות המונטרית. בנק ישראל אינו נאלץ, אלא בוחר לפעול על מיגזר צר.

שניה. הטעות השניה של בנק ישראל היא הנחתו שקיימים בארץ שני שווקים שאין ביניהם קשר – שוק הכספים של הטווח הקצר ושוק ההון של הטווח הארוך. תיחום זה לא היה קיים מעולם ובוודאי איננו קיים היום, כאשר כספים שגייסו לאחרונה קונצרנים כ„כלל", „דיסקונט השקעות", „החברה לישראל" וגופים אחרים בשוק ההון, עוברים – בהעדר הזדמנויות השקעה – לשוק הכספים. העלאת הריבית מגדילה את הכדאיות להשאיר אמצעים נזילים בשוק הכספים ולדחות כניסה להשקעות ולפרוייקטים.

שלישית. הטעות השלישית של בנק ישראל היא העדר תפיסה כוללת ועקבית של עידוד צמיחה והשקעות. מדי שנה מתריע בנק ישראל על המשך הקפאון בתוצר, אך בקטע הנתון לשליטתו בקביעת מחיר הכסף הוא עושה כל שיש לאל ידו כדי לקטוע באיבו כל סיכוי להרחבת ההשקעות ולשיפור כושר התחרות של הייצור המקומי. בעוד זרוע אחת של הממשלה מנסה לעודד השקעות־הון באמצעות מענקים והלוואות, פוגעת הזרוע השניה, בנק ישראל, בהשקעות על־ידי קביעת שערי ריבית שאין להם אח ורע בעולם כולו.

רביעית. הטעות הרביעית היא הנחתו של בנק ישראל כי הציבור יתנהג על־פי התחזיות הרשמיות שהוא מפרסם על שיעור האינפלציה ולא על פי התחזיות שעל פיהן בונה בנק ישראל את מדיניותו המוניטרית. אם אמנם צפויה בחודשים הבאים אינפלציה של 2.5 אחוזים לחודש, הרי שריבית נומינלית של 5 אחוזים היא ריבית ריאלית חודשית של 2.5 אחוזים, שהם כ־30 אחוז בחישוב שנתי. לבנק ישראל – יניח בצדק הציבור הרגיל לא להאמין לממשלה – יש כנראה תחזיות פנימיות „אמיתיות" גבוהות בהרבה, המצדיקות ריבית נומינלית גבוהה כל כך. ציפיות, למדנו בעבר, מגשימות את עצמן, והאינפלציה תתקדם בוודאי במסלול הגבוה שהתוותה לה בנק ישראל.

חמישית. הטעות החמישית היא התעלמות מהשפעת הצעד על חלוקת ההכנסות. המפסידים מהעלאת הריבית הם הסקטורים היצרניים – החקלאות, התעשיה המייצרת לשוק המקומי, הבניה והמסחר. המפסידים הם הגופים השקועים כבר בחובות שתפחו בגלל הריבית הגבוהה – הקיבוצים, המושבים, סולל־בונה, הקבלנים וקופת־חולים. המפסידים הם השכירים, בעיקר ברמות הנמוכות, הנמצאים באוברדרפט מתמיד. השכירים, המושבים והקיבוצים מקבלים עבור חסכונותיהם בקופות פנסיה ותגמולים רבית ריאלית של 4 – 4.5 אחוזים, אך נאלצים לשלם עבור האשראי שלהם ריבית ריאלית של 30 אחוזים. היבואנים הנהנים מאשראי ספקים מחו"ל אינם בין המפסידים. המרוויחים הגדולים מהעלאת הריבית הם בעלי ההון ורזרבות כספיות, פרטיים וחברות במאונים העליונים.

שישית. הטעות השישית של בנק ישראל היא הזעזוע שגורם הצעד למשק. ה„תנודות" והשינויים המתמידים במדיניות הממשלה נחשבים על־ידי משקיעים רציניים לגורם הפוגע יותר מכל בנכונותם להיות מעורבים בפעילות כלכלית בישראל. אחד התפקידים העיקריים של ממשלה במשק הוא הקטנת אי־ודאות ואילו בישראל הממשלה היא הגורם היוצר אי־ודאות.

שביעית. הטעות השביעית והחמורה של בנק ישראל היא תפיסת המדיניות המונטארית כבעצוע פרטי של הנגיד, שהוא רשאי לשחק בו לבדו. חוק בנק ישראל מחייב את הנגיד להיוועץ בוועדה המייעצת של בנק ישראל. מאז ראשית 1985 לא מונתה ועדה מייעצת והממשלה מילאה את מקומה. כיום גם הממשלה אינה ממלאה תפקיד זה. תפיסת הנגיד כי סמכותה של הוועדה המייעצת עברה אליו – כפי שגם התבטא בפומבי בתגובה למחאת הרוח שהביעו שר האוצר, סגן שר האוצר וכמה שרים מהצעד של העלאת הריבית – מוטעית לחלוטין וסותרת את רוח חוק בנק ישראל ואת עקרונות המשטר בישראל. תפיסה מוטעית זו בדבר סמכות הנגיד הביאה להחלטה הסותרת את התחייבות הממשלה בהסכם עיסקת החבילה, שעליו חתמה עם המעסיקים וההסתדרות אך לפני חודש. החלטה זו מנוגדת למדיניות המוצהרת של הממשלה ומנותקת לחלוטין מהמצוקה שהביאה „הריבית הרצחנית" על מגזרים ומפעלים הנזקקים לאשראי [illegible].

כולנו זוכרים עדיין כי המכשלה העיקרית בתכנית הכלכלית של יולי 1985 היתה המדיניות המונטארית. שיעורי הריבית הגבוהים על האשראי השקלי בחודשים שאחרי התכנית גרמו לקשיים שאליהם נקלע הסקטור היצרני ולהסתבכות גופים בריאים ביסודם בחובות אדירים. בדיעבד, הודו הן פרופ' מיכאל ברונו, מאבות התכנית, והן בנק ישראל כי קביעת ריבית גבוהה כל־כך היתה טעות ופרופ' ברונו מיהר להתנער מאבהותו על החלק המוניטרי בתכנית. עכשיו, כנגיד בנק ישראל, חוזר ברונו על התמרים שבוודאי ישוב ויגדירו כמשגה כשיתברר מלוא השלכותיו על המשק.

هكذا من الأصل

هكذا منذ الأصل

חיים נטו / חיים גורי

זה היה לפני שנים. עשיתי בפאריס בעניין כלשהו. בתי הבכורה, שסיימה את השירות הצבאי, הגיעה לשם לביקור בדרכה ללונדון. בשעות הפנאי שלי בילינו יחדיו, כמה ימים, בעיר האורות שהתגלתה לה בראשונה. ירושלמית בכל רמ"ח ושס"ה, סובבה שם שעות על שעות. היתה מספרת לי את רשמיה בין פינת רחוב שכוחה ושדרה מלכותית. קלטה במלוא חושיה את הנכר ההוא, אובדת בין רבבות עולי-הרגל הבאים אל בירת צרפת.

יום ראשון אחד, כאשר התפניתי מעיסוקי, נסענו יחדיו ברכבת לעיירה סמוכה, נוז'ד-סיר-מארן. הגענו לשם בשעות הצהריים. גשם ראשית קיץ ליווה אותנו מתחנת הרכבת. הלכנו לאורך הנהר. היו שם מסעדות גדושות בסועדים, במשפחות שלמות הנוהגות בסוף השבוע לבחור במסעדים שמחוץ לבית. המשכנו לעבר קתדרלה עתיקה מהמאה ה-13, לא הרחק מבית-הקברות שבו קבור ואטו. העיירה הזאת היתה אהובה על האימפרסיוניסטים. יש בה אור מיוחד. אור רך ורווי ואפרפר כלשהו, השומר על צלילות מצועפת שאינה כואבת בעיניים. סעדנו את לבנו במסעדה קטנה. שתינו יין צרפתי. המשכנו לנוע לאורך הנהר. עצרנו ליד חובבי הדיג שעמדו שם בסבלנות מהורהרת. חלפנו לאורך העיירה האופיינית מאד לעיירות איל-דה-פרנס. היער הסמוך הדיף ריח גשם ועלווה כבדה ודווייה. מן הגבעה הסמוכה השקפנו על הגגות המדורגים, על הנהר האפור הזורם אט אט.

אמרה בתי: אבא, זה כל כך יפה.
אמרתי לה: זה יפה, את צודקת.
אמרה בתי: אלה החיים נטו, החיים כשהם לעצמם.
לאחר דקת דומיה שאלתי: ואחר כך, מה?
שאלה בתי: מה זאת אומרת "ואחר כך מה", לאיזה "אחר כך" אתה מתכוון?
אמרתי: לאחר הסטייקים והיין והדיג על שפת הנהר. היכן הדגל? היכן החלום? היכן האידיאל? הגעגועים? המשיח?
אמרה בתי: כנראה, צורת הקיום היחידה שאתה מכיר ומכבד היא מאבק אין קץ וסבל וקטסטרופה הנותנים טעם ומשמעות לחיים. מה רע, אבא, במה שאנחנו רואים כאן? מה רע בחיים נטו? בחיי יום-יום ובכל מה שיש בהם. אתה אינך יכול להסתפק בזה. אתה מוכרח משהו אחר. אך ישנם דברים המספיקים לעצמם.

אולי את צודקת, אמרתי לה, לי קשה, אני כמו המסוממים הזקוקים למשהו. אולי אני תוצר תרבות שלא הכירה בחיים נטו, שהיתה זקוקה לדגל, למשיח שיבוא, לטלטלת ההיסטוריה, למהפכה, לאידיאל טהור. ופתאום ראיתי לנגדי את בני מהרש"ק המניף זרועותיו כמו בפנטומימה של נאום ואת קולו כמו שמעתי בצריחת העברית בנופים הנכריים האלה: "לא קול קורא במדבר אלא קול קורא אל המדבר!" קול קורא לעבר משהו. הזמן האסכטולוגי, לא הזמן העגול של "החיים נכון". הייתי נבוך והתנצלתי בפניה.

נהר המארן, או המארנה, ככינויו בעברית, "הנס על המארנה" בשנת 1914. מלחמת העולם הראשונה. צרפת שסבלה יסורי תופת בימים ההם, צרפת שהושפלה עד שאול ב-1940. יערות הצלבים של ורדן והסום. חיים נטו הם האלטרנטיבה לזוועה ולפחד. מה אני רוצה? הרי גם הישראלים כמהים לחיים נטו. די להם בכסות ובכמורים. בעולם לא התנסינו בכך לאורך זמן. תמיד ידענו "חיים על קו הקץ".

מחנות הפליטים. איזור ששכח את טעם החיים

תמיד נקראנו ל... תמיד פתרנו מ... השר יודע כיצד נראה בחיים נטו, בלי אולטימטום באוויר, בלי הריגוש החוזר תשנה של שעה הרת עולם, של תביעה מתמדת, ללא רגשי אשם, ללא מתרסים, ללא חשש כי הזמן העובר פועל לטובת האויב, ללא קנאות נצורה ומאוגרפת. חיים נטו.

אולי גם לצרפתים האלה אין חיים נטו והם נקלעים אל ההיסטוריה הפוליטיקה, אל מלחמת המעמדות, אל השביתות ואל ההפגנות ואל ה"פסיכודרמה" הפוקדת את ארצם אחת לעשר שנים בממוצע. והאם ישנם חיים נטו במבודד, מעבר לצעקה העולה מעבר לגבולות, כאשר רע יותר לאחרים בעולם הזה האלים והאבסורדי, המאיים עליך. אך כל זה לא היה שייך לשעה ההיא, לגשם הדק היורד על היער ועל הנהר ועל גגות העיירה, על הקתדרלה העתיקה ועל זוגות האוהבים ועל המשפחות ההן. לא קראנו בעיניהם את המבט המאפיין כל כך את "המצב הישראלי". את צודקת, אמרתי לה, סלחי לי אם הרגזתי אותך. לא הרגזת אותי, השיבה בתי. וידעתי, שכן.

★

חיים נטו הם כל שיש בהם בלי האיום עליהם ובלי דגל המבקש לפרוץ את גבולם. הם הצער הקמעוני שאין מנוס ממנו כמו האושר הניתן למדידה. הם ההבטחה הניתנת למימוש, העשויה כמידת האדם והם הבקשה שאינה נתפסת כגדולה מיכולתם של המבקשים להיענות לה. בעצם, עדיין לא התנסינו, ככלל, בחיים נטו, אף שישנם ימים בחיי בית זה או אחר המעידים על כך. אולי כאשר נגיע לכך, אם נגיע, נדע במה מדובר. כן, חיים נטו הם גם הזכות למות מזמן עובר, מאהבה, מחלי, מגעגועים, מתרשה ואפילו משעמום. לא מכדורים ופצצות, ללא צפירה יורדת ועולה של אזעקת-אמת. כן, חיים נטו הם גם חשיבותם של הפרטים וההבדל הדק שבין הטעמים הצורות, הם הווריאציה על הנושא.

נוז'ד-סיר-מארן, פינה שכוחה בגן-העדן התחתון. אולי היו שם אותה שעה החיים נטו. חריג על-פני כדור הארץ. והרי הפעמונים מצלצלים לכל באי העולם, לאחר שנים הפכו אחיו של ג'ורג' עבדאללה את פריס לגיהנום של חנויות מתפוצצות ובתי-קפה ממוקשים. לבנון הגיעה לשם. דורון אפוקליפטי שלוח, האבסט ההרוגים בשערי בצרה, נהמת האבות השכולות בשחור הצ'דור, המברכות על הזנה בשם אללה והאייטולה והבוכות פנימה באין רואה את הקינה העתיקה על הבן ועל הבעל ועל האח. ואפריקה האחותה אש ואסיה הנאנקת והטרור ולבנון כזאת, שכנתנו, ששכחה זה כבר את האושר הפשוט של חיים נטו ושפצעה מרעיל עולם ומלואו.

עכשיו, עם זכר העיירה הצרפתית ההיא הקסומה משני עברי הנהר, אני שב אל רשידיה ואל בורג'-אל-ברג'נה ואל סברה ושאתילה. אל שכונות הפלשתינאים הנצורות, הרעבות, מוכות האש. יש לנו חשבון אתם מימי חג'-אמין עד יאסר ערפאת, מה עשו לנו מאז תר"פ ועד היום ומה עשינו להם. אך החשבון הקשה הזה נערך בינינו לבין שנאתם האלימה, בינינו לבין הרצח והטרור, בינינו לבין מבקשי נפשנו כל הימים. סבלם הקורע לב של המוני העם הדפוק הזה מטייס אותנו. חזיונות האימה וההרס של המחנות המופגזים. כן, השיעים נוקמים בהם את נקמתם האיומה על מה שעשו ורצחי אש"ף לבני עמם כאשר היו הם אדוני לבנון. אך את המחיר משלמים, עד תומם, האורחים האומללים הנבשים והסף ואנחנו עדים לפלצות הזאת ולשתיקת העולם סביב, כי מותר לערבים להשמיד ערבים, כי זה "עניין פנימי" בינם לבין עצמם. וכבר הם מודים בפה מלא שאנחנו, ה"יאהוד" או "איסראיל", לא עשינו להם חלק אלף ממה שעושים להם אחיהם.

שום שמחה לאיד, רק רחמים. פתאום עולות בי שורות מ"שירי מכות מצרים" של אלתרמן משנת 1943: "קטני דרוריה, בן/נפלו פצועי חזה/גדולי צריה, בן/בכו בליל הזה". זה רגע הבכי למראה המתרחש מצפון לנו, ליד צור ובתוככי בירות הגיהנומית. וצדק ח"כ יוסי שריד, שהעלה, בעקבות דברים של אמיר אורן וחנוך ברטוב, את הצעתו לשגר עזרה לאומללים האלה, להצניח מזון ותרופות.

חיים נטו. אנחנו באזור ששכח טעמם של חיים נטו, אך ודאי נוכה גם בכך בעתיד הקרוב או הרחוק.

כלבי הדם

ה"דוברמנים" הצרים והגבוהים.
אין גרם שומן נוסף על שריריהם. החזקים
הדקים,
הבנויים לתלפיות.
כלבי-הדם המהירים מבריותך.
אינך יודע מה הם רוצים ממך, מה יש להם
נגדך,
מדוע הם זוכרים מראש דווקא אותך.

כל השנואים וכל הנרדפים נוטים לשאול –
מדוע?
למה הם? למה אותם?
שאלה טובה. את התשובה רק אלהים
יודע.

ואין מלים בפי כלבי-הדם.
אין להם דובר ליחסי-ציבור. הם
המקצוענים הממלאים את חובתם.

הם גם אוהבים את זה.
הם מחכים, תמיד, כמו ספירה נמשכת
לאחור,
לשער שייפתח, לאצבע המורה ולשריקה
ובבוא הם שבו בקצה המרחקים.

שם צעקתך המעורבבת בקולותיהם,
לאחר כמה דקות נשארת רק נביחתם.
הם רגילים לזה. כלבים אין-קיפות. למתכת
ברזל.

משם ישובו למלונותיהם, ישובו בריצה
קלה,
ילוטפו ביד אוהבת, יזכו בעוד צל"ש.

ה"לביא" לכאן או לכאן / מנדי מרון, דן הלפרין

ללכת אל העם

אין ספק שהפנטגון ובעקבותיו הממשל כולו "התבייתו" על הלביא במגמה לרשת אותו. עם זאת ועל אף התלות במימון האמריקאי נותרה ההכרעה בידי ממשלת ישראל

עשר טיסות הניסוי שערך עד כה אב-הטיפוס של מטוס ה"לביא" ממלאות את דפי העיתונות ויוצרות, לא נבחר, גאווה לאומית על פרוייקט שמראיתו תוססת ומצליחה. מאחורי התרמית המצליחנית קיימת מציאות של חוסר-באמצעים שמשמעותה יכולה להיות ביטול הפרוייקט תוך כדי ואמצות מחיר הכל זאת מבלי שנתקבלה על כך החלטה מפורשת.

נכון, אפשר לטעון שאין צורך בהחלטה על שרי ה"לביא" שהרי הקבינט, אחרי שלושה דיונים מפורשים סמך ידיו על הפרוייקט והכין איזון למעשה. מסקנות שהגיעו אליהן חמישה שרי בטחון שונים. אולם בכל זאת נדמה שאין מנוס מלקיים דיון מחודש בתקווה שההחלטה תהיה סופית לכאן או לכאן. לא רק שארה"ב הציגה לנו חלופות שעלינו להתייחס אליהן אלא, ובעיקר, שרמת המימון שקבע שר הבטחון, כלומר 550 מיליון דולר לשנה, אינה מספיקה כדי לגמור פיתוח המטוס ולהיערך לייצורו בקצב הבאות. נוסף לכך יש מי שמתריע הירהור שני על הנחת היסוד המרכזית והיא גודלו הרצוי של חיל האוויר ומכאן מתחייב דיון בחלקה של הזרוע האווירית בכלל בעוגת הביטחון.

ההחלטה על ה"לביא" נפלה תוך התבססות על הצבעה שחיל האוויר יקלוט, עד למחצית העשור הראשון של המאה העשרים ואחת, לא פחות מ-300 מטוסים מסוג "לביא". באמריקה נשמעים במכה הכללי ספיקות, האם אכן יהיה אפשר לקיים חיל אוויר שהמדינה מסוגלת לשאת והאיזון הפנימי בין סוגי המטוסים בו הוא אופטימלי, אם בכוחו של דבר יכונס חיל האוויר שלוש מאות מטוסים מתוצרת "כחול לבן". ברור גם שהוקטנת ההזמנה של חיל האוויר תעלה את המחיר ליחידה ותעשה אותו לא כדאית. אי לכך הדיון בעתיד הלביא חייב להתחיל בהכרעה ממשלתית על גודלו של חיל האוויר בחמש-עשרה השנים הבאות והוא יימשך רק אם תימצא הכף לצידו של חיל אוויר גדול, שתקציבו יבטא עדיפות על פני שאר מרכיבי הכוח של צה"ל.

תנאי מוקדם נוסף הוא שהצרכן – חיל האוויר – ימשיך להחזיק בעמדתו, שמטוס שנתפר לפי מידותיו ושהותאם לצרכיו בשנות השמונים הוא אכן המענה הטוב ביותר לזירה הצפויה בעשרים ואפילו בשלושים השנים הבאות. חיל האוויר יצטרך גם לקחת בחשבון, שאספקת מספר גדול של מטוסי "לביא" תגביל אותו ברכש ובתוכניות פיתוח אחרות.

אחרי שיוסכם על חשיבותו והכמותית של ה"לביא" תצטרך הממשלה לתת דעתה לשאלה, האם נכון להגדירו כפרוייקט לאומי. שאלה זאת מתעוררת לאור תרומתו לתעשיית התעשייה, לרבות כושר המחקר הפיתוח וכן לפי משקלו בתעסוקה ובאופן עקיף בעידוד עליה ובמניעת ירידה. קשה להגיע להערכה כמותית בכל הנושאים האלה, אך אפשר לצפות ממשרד התעשיה שיערוך, אולי לאור דוגמת "הנפר"ד", את תרומתו הצפויה של ה"לביא" להרחבת היצוא של מוצרים מתוחכמים, שהפרוייקט אמור לגרום לפיתוחם ולהאפשר למנהיגים ולכושר המכירה שלהם. אין-זה מגולף לנסות ולצפות את סיכויי היצוא של המטוס עצמו, שכן אלה מותנים במידה מרובה בגורמים פוליטיים, שהשפעתם עליהם קטנה ואלה מטבעם אינם ניתנים לחיזוי.

עם תום הדיון המפורט הזה תצטרך הממשלה להגדיר לעצמה את הצורך הבטחוני והתרומה הלאומי הגלומים ב"לביא". בהנחה שמשקלם של אלה ניכר תצטרך הממשלה להתמודד עם הקושי האמיתי והוא השגת מקורות כספים נוספים. מלכתחילה היה שהוילו ספק אם די ב-550 מיליון דולר שהוקצו ל"לביא" בדולרים (נומינלית), כדי להביא את הפרוייקט לידי גמר, בזמן סביר ובמחיר תחרותי. בינתיים ירשמה התוכנית הכלכלית של ממשלת האחדות הלאומית ובתוצאה ממנה חל ייסוף ניכר בערך השקל. כוח הקניה של 200–250 מיליון דולר, שמומרים לשקלים ירד עד כדי כך שערכם ירד בעשרות רבות של מיליוני דולרים. לרוע המזל אין לסמוך על כך שהסיוע האמריקאי, אפילו בדולרים שוטפים, יגדל בתקופה הקרובה. מתוך הסיוע הבטחוני המסתכם במיליארד ושמונה מאות מיליון דולר יקשה מאד על מערכת הביטחון להקצות סכומים גדולים יותר מאלה שהוקצו עד כה ל"לביא". הצורך בכמאה חמישים מיליון דולר לשנה לא יוכל איפוא לבוא אלא ממקורותינו הפנימיים. הקשיים בחלוקת תקציב המדינה מלמדים, שאין סיכוי שמתקציב הביטחון המקומי או מתקציביהם של משרדי ממשלה אחרים, אפילו ייצאו נשכרים מן הפרוייקט, יגויסו סכומים גדולים למימון המטוס. הציבור היהודי בחו"ל מגוע בדרך-כלל מתרומות לפרוייקט בטחוני וספק בכלל אם אפשר להביאו לתרומות חדשות בסכומים ניכרים. נותר איפוא מקור אחד – הציבור בארץ שיצטרך לשאת בנטל. אולם לפני שפונים למיסוי נוסף או להגדלת הגרעון בתקציב, שמשמעותו מיסוי באמצעות אינפלציה, ראוי לבדוק חלופה אחרת. בשנים הקרובות, בעיקר משנת התקציב 88' ואילך, נקבל רווחי בחשבון הבנק הפרטי שלנו הזורים, הנובעים מפירעון מלוות החובה והרצון מימי מלחמת יום הכיפורים: סכומים אלה יגיעו בין רבע לחצי מיליארד דולר לשנה. יתכן הציבור לכסף זה שנה מיועד לתוכניות וסכון רגילות המגיעות לפרקן. את האוורדות נוטה הציבור על-פי רוב להשקיע מחדש, אך כסף שנגבה כמעט כמס, כאשר הוא חוזר טיפין טיפין לכיסינו, מוצא את דרכו, בדרך-כלל לצריכה שוטפת. אם ישתכנע הציבור להלוות מחדש חלק מכספים אלה, יהא זה בעיקרו חסכון נוסף. שר הבטחון, שכמונו עמד בראש הוועדה הציבורית, שגייסה את המלווה מרצון במלחמת יום כפור ולאחריה, יוכל לדעתנו לפנות למקבלי התשלומים ולבקשם להאריך ההלוואה. בקשה כזו תיפול על אוזניים קשובות, בעיקר אם תיווצר סביבה האווירה הציבורית הנאותה. זו מותנית בתחושה, שהמטרה חיונית וכל אחד תורם לה את חלקו. מסיבה זו רכישי להחדיר העלות הנוספת של הלביא, ידרשו עובדי התעשיה האווירית להיות חלוצים לפני המחנה. אלפים רבים מעובדי התעשיה האווירית יודעים, כי תעסוקתם וקידומם המקצועי תלויים בהמשך פרוייקט ה"לביא". אפשר איפוא לצפות מעשרים אלף עובדי התעשיה האווירית, שיתרמו באמצעות הורדת שכרם, כדי להבטיח את מקור פרנסתם.

הנתונים שהציג ד"ר זקהיים בקשר לעלות העבודה היו אמנם שגויים, כשהציג אותם בביקורו בארץ, אך הם היום מציאותיים מכיוון שהעלאת השכר הכללית בשקל מצד אחד והפיחות המואט המיוחן מצד שני, ייקרו מאד את עלות העבודה, כאשר היא מחושבת בדולרים. אין זו אשמתם של עובדי התעשיה האווירית, אך זו בוודאי בעייתם. כל תשלומי השכר וההוצאות הנילוות בתעשיה האווירית, מסתכמים ביותר מחצי מיליארד דולר לשנה. המרצים באוניברסיטאות הסכימו להוריד את שכרם בשמונה אחוזים. לו נהגו כך גם העובדים בתעשיה האווירית, היו חוסכים בארבעים מיליון דולר שאמור היה לוקף לזכות תקציב ה"לביא".

אין ספק שהפנטגון ובעקבותיו הממשל האמריקאי כולו "התביית" על ה"לביא" במגמה לרשת אותו. עם זאת ועל אף התלות במימון האמריקאי ההכרעה נותרה בידי ממשלת ישראל. אם זו תחליט להמשיך את הפרוייקט ותוכיח על-ידי הקצבה ממקורותינו העצמאיים שהיא אמנם מחוייבת וחייבת עליונה ל"לביא", יצטרכו גם האמריקאים להתחשב בכך. מימון ישראלי ל"לביא" יהפוך אותו מפרוייקט ישראלי בכסף שכולו אמריקאי לפרוייקט ישראלי-אמריקאי. הממשל – ובעיקר הקונגרס – יכבדו החלטה שכזו, גם בלבבם שבורים.

השטחים. החרפה/ שלמה גזית

הפתיל מתקצר, מתקרב לנקודת הפיצוץ

שוב היינו עדים להפגנות, לצמיגים בוערים, ליידוי אבנים ולסיבוכים הסדר הציבורי ביהודה ושומרון. ברצועת עזה ואף ברמת הגולן. מעבר לנזקים הישירים ולתוצאות המיידיות בשטח, גורמות תקריות אלה גם נזק הסברתי בשטחים, בישראל ובזירה הבינלאומית.

כדי פעם, עם כל גל חדש של תקריות, חוזר ומתעורר הוויכוח הציבורי בשאלות אוכלוסיית השטחים, מדיניות הכיבוש, השיטות לדיכוי הפגנות וכיו"ב. הדברים נאמרים, או נכתבים, על-פי-רוב בלהט רב, ורוב הדוברים משתמשים באירועים לחיזוק הפיסתם הפוליטית אם בימין הקשת הפוליטית ואם בשמאלה. יכולנו בעצם ליטול את הדברים שאמרו וכתבו אותם אישים, או חבריהם לדעה, לפני שנה, לפני חמש שנים ואף לפני י"ט שנים, לאחר התקריות הראשונות שהוכרחנו להתמודד אתן למחרת השתלטות צה"ל על אוכלוסיית הגדה המערבית. הדברים חוזרים מלה במלה; אותם טיעונים ואותן דעות.

ובכל זאת לא הכל יציב. לא הכל ללא שינוי. דברים רבים אכן לא נשתנו, אך הרבה דברים נתחדשו ונשתנו במשך הזמן.

מה לא נשתנה. עובדות-היסוד לא נשתנו. והשוב שנסקור את העיקריות אחת לאחת.

א. יהודה ושומרון הם שטח כבוש, ישיבתנו בשטח זה היא מכוח נצחוננו במלחמת ששת הימים, היא מכוח עצמת צה"ל, השולט בשטח. ספק אם היו אנשים שהאמינו, ב-1967, כי מצב זה יתמשך 20 שנה (ואני מדגיש מצב זה, שהרי היו שהגיעו, כמעט למן היום הראשון, לשנות את מעמד האזור ולהחיל עליו, כדת וכדין, את החוק והמשפט הישראלי). אולם זוהי עובדה, אנו יושבים כבר 20 שנה ואנו עושים זאת מכוח השלטון הצבאי. ודומה כי נצטרך להמשיך ולחיות עם עובדה זו עוד זמן רב.

ב. ישראל לא תיסוג משטח זה ולא תפנה את צבאה ואת מערך הבטחון שלה כל עוד לא נמצא פתרון אשר יניח את דעתה (ולעניין זה אנו מדברים על דעתה של ממשלת ישראל ועל רוב מכריע של חברי הכנסת אשר יידרשו לתמוך ולאשר החלטה כזו). אנסה להציג את תנאי המינימום שיוכלו להתקבל על דעתה של ישראל בעניין זה.

1. מציאת פתרון שתימצא בו תשובה אמיתית ואמינה לסכנת איום צבאי על ישראל מבחוץ;
2. מציאת פתרון שתימצא בו תשובה אמיתית ואמינה לאיום הטרוריסטי מתוך שטח זה על ישראל ועל אזרחיה;
3. מציאת פתרון שיאפשר לאזרחי ישראל להמשיך ולקיים את הזיקה והקשר אל השטח, ובעיקר אל האתרים שהם יקרים ומקודשים מבחינה דתית והיסטורית לכל יהודי.

לא כללתי בתנאי מינימום אלה את "הזכות המוקנית לכל יהודי להתיישב בכל מקום בתחומי שטח ארץ-ישראל", ולא מתוך שכחה. דומני כי אם יימצא פתרון משביע רצון לשלושת התנאים דלעיל, הרי הרוב המכריע של אזרחי ישראל לא יתמוך בתנאי רביעי זה אם פירוש הדבר יהיה הכשלת הסדר אפשרי.

ג. ערביי השטחים ומנהיגיהם אינם צד למשא-ומתן על עתיד השטח, וזאת משני טעמים – ראשית, אין מנהיגי השטחים בני-סמכא לנהל משא-ומתן ולהתחייב על הסדר כלשהו; ושנית, אפילו היו מוסמכים לכך, אין אישים אלה מוכנים ורוצים ליטול את הסיכון האישי המתחייב מנטילת סמכות זו. ואגב, אין חדש באיום הטרוריסטי המופעל נגד אישים ערביים בשטחים המעיזים להציע מדיניות שונה מן הקו הערבי המוצהר בעמאן או במסדרי אש"ף. אנו זוכרים איומים כאלה כמעט למן היום הראשון לישיבתנו בשטחים. ומצד שני, ישראל האמינה למן היום הראשון, כי אי אפשר להכתיב פתרון באופן מלאכותי. הגישה היתה כי גם אם ייבצאו מנהיגים מקומיים אשר יסכימו לקבל את הפתרונות הרצויים לישראל, תמורת "המלכתם" לשלטון על האזור בגיבוי כידוני צה"ל – אנו לא נלך בדרך זו. ישראל נמנעה מחיפוש "קוויזלינגים" מקומיים.

צה"ל וגורמי הבטחון לקחו ברצינות תהומית את משימת ההתכתשות בציבור המפגינים ברחובות והשקיעו במערכות פיתוח וברכש של אמצעי-לחימה – בגזי דמע, במערכות מיגון, בכדורי גומי ובאין-סוף אמצעים אחרים אשר יתנו לנו יתרון "בשדה הקרב" ברחובות ביר-זית

ד. קיום הפגנות, מהומות ומרי אזרחי אינם תופעה חדשה. תופעה זו מלווה אותנו, בעוצמה גוברת או קטנה יותר, כמעט למן יומנו הראשון כמושלים בשטח ובאוכלוסיה. מי שמחפש הסברים מיוחדים לתופעה זו עושה מלאכה מיותרת; לגבי 900 אלף הערבים הפלשתינאים, תושבי הגדה המערבית, אנחנו שלטון כיבוש עוין, שאין הם מוכנים להשלים עם קיומו. והפגנה נגד שלטוננו היא תגובה טבעית.

בנתונים אלה אין חשיבות רבה למניע הקונקרטי לתקריות האחרונות, שהרי כל גפרור יש בו כדי להצית תבערה – ויהיו אלה ימי ה"זכרון" הרבים בלוח השנה הפלשתינאי: או תקריות והתנגשויות דמים שבהם מעורבים פלשתינאים בירדן, בסוריה או בלבנון: או שאת הגפרור מספקים אנו, גורמים ישראליים או יהודיים המלבים תקרית שיש בה כדי להצית אש.

ה. ואחרון, מבחינה ערבית – אין בידי הערבים לכפות על ישראל את היציאה מן השטח. שלוש הדרכים אשר באמצעותן הם מנסים, זה 20 שנה, לממש מטרה זו הוליכו כך כה למבוי סתום. העוצמה הערבית הצבאית אינה מספקת כדי להוציא את ישראל וצה"ל בכוח הנשק (הנסיון הערבי הגדול והעיקרי בכיוון זה, במלחמת יום הכיפורים, גרם ליזומי מהלך זה מפח-נפש); אין בכוחה של העצמה הפוליטית הערבית לרתום את המערכת הבינלאומית לאכוף על ישראל החלטה שאינה מקובלת עליה; ולבסוף, על אף מערכת התשה מתמשכת נגד ישראל (בעיקר בנשק הטרור), השכילה ישראל למצוא פתרונות שמנעו מן הפעילות הטרוריסטית ליהפך לאיום ומטרד בלתי נסבלים.

מה כן נשתנה. קהל המפגינים, מיידי האבנים או מבעירי הצמיגים, אינם משלים עצמם כי בצעדיהם אלה יעלה בידם לסלק את כוחות צה"ל מאזור יהודה ושומרון. זהו ביטוי לזעם עממי – מאורגן או אמיתי (וקשה להבחין אבחנה אמיתית בין השניים), יחד עם רצון עז להרגיש כי הם "עושים" משהו. אולם הפגנות מרי אלה באות לא רק על רקע נתוני-היסוד שמנינו למעלה, אלא הן צוברות תנופה גם בשל שורה של התפתחויות שהן בבחינת חידוש.

א. המשתנה הראשון זו תחושת תסכול וחוסר סבלנות של כמעט כל הגורמים הנוגעים בדבר. הנה חלפו כמעט 20 שנה מאז מלחמת יוני 1967, ו-20 שנה הן תקופה ארוכה ביותר. כ-60% מן התושבים בשטחים נולדו לאחר המלחמה, והמציאות היחידה המוכרת להם היא מציאות של שלטון צבאי ישראלי. עוד כ-20% נולדו אמנם לפני מלחמת ששת הימים, אבל אלה היו עדיין ילדים באותה עת. בשבילם המצב המתמשך, המצב שלא נראה לו פתרון או מוצא בעתיד הנראה לעין, הוא יותר ויותר בלתי נסבל. צעירי המרי, כאמור, באים לבטא את הצורך "לעשות" משהו, אך במידה לא קטנה זהו גם נסיון למשוך את עין המצלמה והמיקרופון של התקשורת הבינלאומית למצוקתם.

אצל חלק מכריע בציבור היהודי בישראל מתבטא התסכול וחוסר הסבלנות בכיוון שונה. איך זה, 20 שנה לאחר נצחוננו וכיבוש השטחים, עדיין מוכנים השלטונות, וביחוד צה"ל וגורמי הבטחון, לסבול תופעות כאלה של הפרות סדר והתנכלויות ליהודים בשטח שבשליטתנו, בשטח שהוא "ריבוני" שלנו למעשה, אם לא להלכה. גם לגבי האוכלוסיה היהודית, שני שלישים מתוכה טרם נולדו קודם למלחמת ששת הימים, או עלו לישראל לאחר המלחמה. גם לגבי אלה זוהי המציאות היחידה המוכרת להם.

ב. המשתנה השני, זהו היקף ההתנחלות היהודית בתוך האיזור. ממצב של אפס יהודים לפני כ-20 שנה, אנו עומדים כיום עם כמעט 60,000 יהודים ביהודה ושומרון (וזאת, כמובן, נוסף על האכלוס היהודי המאסיבי בתחומי ירושלים המאוחדת). להישג התנחלותי זה שני היבטים ומימדים שונים:

1. המימד הכמותי. לא רק שמאפס נוכחות הגענו כבר לכדי 6%–7% מכלל האוכלוסיה, אלא שלמימד כמותי זה יש גם ביטויים נוספים. אין זו רק נוכחות של אוכלוסיה, אלא זהו היקף השטח שנתפס ומוחזק כיום בידי יהודים; זהו היקף תנועת כלי הרכב היהודיים בכבישים; זוהי נוכחות מורגשת ובולטת ואי אפשר עוד להתעלם ממנה.

2. המימד האיכותי של נוכחות זו. אם בעבר הצטמצמה הנוכחות הישראלית רק לאורך עורקי התנועה הראשיים, הרי אופיה של ההתיישבות החדשה מתבטא בפריסה על כל פני השטח. כמעט ואין פינה, ולו גם הנידחת ביותר, שאין תנועת מתיישבים יהודים עוברת דרכה. יתר על כן, בשונה מנוכחות חיילים (שאינה אהודה אך היא ניתנת להסברה) באה הנוכחות של המתנחלים ומופיעה כנוכחות מאיימת, דינמית, אגרסיבית, נוכחות המצביעה על כוונה להעמיק ולהרחיב, להתרחב ולהתפרס, ולדחוק החוצה את האוכלוסיה הערבית המקורית. מתוך כ-60,000 המתיישבים היהודים נמנה רק חלק קטן עם התנועה המיליטנטית שחרתה מגמות אלה על דגלה, אולם גורמים מיליטנטיים אלה הם הבולטים בשטח.

המשתנה העיקרי בעקבות התפתחות זו, הוא התפלגות מאוד היסודות הבולטים במדיניות הישראלית בשטחים מלפני י"ט שנה – והוא עקרון השליטה הנוכחות "הבלתי נראית". דווקא משום שהבינו את אי רצונה ואי יכולתה של האוכלוסיה הערבית לסבול נוכחות יהודית-ישראלית, נקבעה בשעתה מדיניות שכמעט לא תהא נוכחות ישראלית בתוך השטח המאוכלס אלא אם נוצר צורך חיוני בכך, ויש להימנע מנוכחות מופגנת לשמה. מדיניות זו שוב איננה אפשרית. הן ההתיישבות האזרחית והן כוחות הבטחון הדרושים לאבטחתה – מונעים זאת.

המשתנה השלישי זו דרך הטיפול בגילויי המרי. שני עקרונות הנחו את המדיניות הישראלית בעניין זה בעבר – ראשון היה עקרון "המשיכה בכתף": אין זה מעניינם של ישראל ושל המימשל הצבאי אם בית-ספר מסויים באיזור אינו רוצה ללמוד, אם באוניברסיטת בירזית מעדיפים הפגנה על לימוד אקדמי. המימשל "משך בכתף" – יעשו הם את שלהם, ישראל לא תינזק מכך. העקרון השני היה להימנע, ככל האפשר, מהתנגשויות

אנו משחקים לידיהם של מנהיגי ההפגנות. אין שירות טוב מזה למלחמת התעמולה וההסברה הערבית נגד הכיבוש

"מסוגנויות" בין חיילי צה"ל לבין נערים ונערות המתפרעים ברחובות. ממילא אין לנו כוחות מספיקים כדי לטפל ביעילות בקטטות-רחוב כאלה, ומה שחמור פי כמה בעצם ההיגררות לקרבות הפנים-אל-פנים אנו משחקים לידיהם של מנהיגי ההפגנות. אין שירות טוב מזה למלחמת התעמולה וההסברה הערבית כנגד הכיבוש. אם יש התפרעות ברחוב או ברובע עירוני מסויים (ובהנחה שאיננו יכולים לנהוג כלפיה על-פי עקרון ה"משיכה בכתף", האומר כי ההתפרעות עתידה לשוך מאליה) – הרי התשובה לכך היא הטלת עוצר מיידית.

עוברות שריוניות עם רמקולים ומכריזים על הטלת העוצר ועל כניסתו לתוקף תוך 30 דקות. ואז, בתום מועד ההתראה – משליטים את העוצר במלוא העוצמה הצבאית והכלים היעילים המתאימים ביותר למטרה זו. מצד אחד מפעילים טנקים ושריוניות שיפקחו על העוצר ברחובות, ומצד שני פותחים באש על מי שמפר את העוצר. שהרי זוהי בעיה במתכונת מסוג אחר, בעיה הראויה לתגובה מסוג אחר.

שיטה זו הוכחה בעבר כאפקטיבית ביותר, ולמרבה הפלא, כמעט לא נזקקנו לפתוח באש, וכמעט לא היו עצים שנפגעו באש כוחותינו.

שני עקרונות אלה כאילו נעלמו האינם. לא רק שאיננו אדישים עוד לנעשה בשטח, אלא שאנו עושים כמעט הכל כדי להבהיר כי אכן איננו מוכנים להשלים עם שביתות, הפגנות והתפרעויות, אפילו אלה קורים בטריטוריה רחוקה מחוצה כלשהו. מצד שני, צה"ל וגורמי הבטחון לקחו ברצינות תהומית את משימת ההתכתשות בציבור המפגינים ברחובות. מערכות הפיתוח והרכש של אמצעי-לחימה עוסקות בגזי דמע, במערכות מיגון, בכדורי גומי ובאין-סוף אמצעים אחרים אשר יתנו לנו יתרון ב"שדה הקרב" ברחובות בירזית.

3. המשתנה הרביעי הוא בהיעלמה הזאלמה של המנהיגות הפוליטית בישראל, שאיננה מתייצבת בשער, כדי לעצור את הסחלה, ואיננה מתנפת מן הרחוב, הערבי והיהודי גם יחד, לשרוף ולהשתולל. אין חוש בעצם קיומן של הפגנות ותקריות, אלא שבמקום לעשות הכל שתקרית כזו תישאר מאורעות, שלא תחרוג מעבר לפרימטר של המקום והזמן, מתירים לגורמים מסויימים ללבות את היצרים, להרחיב את המעגל עד כדי סכנת אבדן שליטה מוחלטת.

קודם כל לא להזיק. חשוב לראות את הדברים כמות שהם. מי שמכיר ומבין כי לא הכל לא נשתנה, מבין גם כי השינויים הללו הם חלק מתהליך ואולי זהו זה תהליך בלתי נמנע. מדיניותנו ומעשינו במשך 20 השנה שחלפו, אם השפיעו, הרי רק בכיוון של האטה או של החשת התהליך. זאת ועוד – תהליך זה לא נעצר. להיפך, רושם כי הוא ילך ויתעצם בשל כל אותם גורמים שמנינו למעלה. לפני כ-20 שנה, עם השתלטות צה"ל על אזור יהודה ושומרון, קיבלה ישראל החלטה כפולה – קודם כל שלא להזיק, שלא לנקוט עמדה קטועה ומחייבת לגבי עתיד השטח; ושנית, במידת האפשר להקפיא את המצב שהיה קיים ולהרגיע באזור ובתושביו קלף לדיון ולמיקוח פוליטי עתידי.

התהליך המתרחש בשטחים מעמיד את הוויכוח בין הכוונה המקורית להקפיא את המצב עד לכינוס שבו תידרש ההחלטה. אם לא נמצא דרכים לעצבו, לעכב ואף לחזור מן התהליך הקיים, הרי הפתיל הבוער בנישואי היחסים של ישראל היהודית עם ערביי יהודה ושומרון – פתיל זה הולך ובולע את מעט הרצון הטוב שעוד נותר להחישה ודרקים אפשריים. פתיל זה הולך ומתקצר, הולך ומתקרב אל נקודת הפיצוץ.

להוריד ווליום ולשמור על אש קטנה

האחד באפריל הוא תאריך היעד. ירושלים חוששת מפני הדו"ח שיוגש לקונגרס בוושינגטון בעניין אספקת נשק וסיוע צבאי לדרום־אפריקה. עפ"י החוק יוכל הקונגרס להטיל סנקציות על מדינות שיוגדרו כמפרות אמברגו, מפרות את החוק. וזה לא בדיוק מה שישראל צריכה אחרי פולארד, איראן והקונטראס. הפתרון: לצמצם קשרים, להוריד פרופיל, לא להמצא בבדידות בולטת

בשלהי 1980 שידר "קול ישראל" ידיעה על ביקור סודי שערך שר הבטחון עזר וייצמן בדרום אפריקה. בגלל נושאה הבטחוני הוגשה הידיעה לצנזורה הצבאית ואושרה על ידה. לכאורה לא היתה שום סיבה לפסול אותה, כיוון שדובר בקשרים בין מדינות המקיימות ביניהן קשרים דיפלומטיים. אבל הפרסום בחדשות השעה 11.00 הקפיץ את עזר וייצמן מכסאו בלשכתו במשרד הבטחון. הוא ביקש את מזכירתו להתקשר לצנזור הראשי והורה לו לפסול את הידיעה. לא חלפה רבע שעה מפרסום הידיעה ובמהדורת החדשות ברדיו בירושלים התקבל צלצול טלפון מהצנזורה שאסרה לשוב ולשדר את דבר הביקור. הסיפור הזה, המופיע בסיפרו של העתונאי הבריטי ג'יימס אדאמס, שחקר את קשרי ישראל־דרום אפריקה, ממחיש היטב את הרגישות הגדולה בירושלים לקשר המיוחד שנרקם זה שנים ארוכות עם פרטוריה. הכתבים הזרים בישראל מודעים היטב לרגישות הזו, והם עוקבים מקרוב אחר כל שביב מידע העוסק בקשרים בין שתי המדינות. אז, לפני שבע שנים, חשדו הכתבים הזרים כי יש קשר בין ביקורו המסתורי של עזר וייצמן לדיווחה של רשת סי.בי.אס. חודש ימים קודם לכן, כי ישראל ודרום אפריקה שיתפו פעולה במחקר נשק גרעיני. הטענות על שיתוף פעולה גרעיני בין ישראל ודרום־אפריקה מזינות שנים את התקשורת הבינלאומית, את קהילות המודיעין של המערב, ושופכות אור במרכזי המחקר על הברית האסטרטגית בין שתי המדינות.

ביקורו של וייצמן, על אף השידור הדרמאטי, לא היה יוצא דופן. זה יותר מעשור ששרי בטחון של ממשלת ישראל מבקרים בחשאי בפרטוריה ומבססים את הקשר בין שתי המדינות. קשר זה זכה לכינויים שונים – "ברית המצורעים" או "הברית הבלתי טבעית", ומקורם בקושי להבין ולתפוס את היחסים המיוחדים בין "מדינה יהודית" המשמשת מקלט לפליטי השואה ולנרדפי האנטישמיות לבין משטר הגזענות של האפרטהייד בדרום אפריקה.

רק האחרון בסידרה זו של ביקורים של שר הבטחון יצחק רבין לפני כחודש היה על פי ה"ניוזוויק" יוצא דופן ושונה מקודמיו. בניגוד לעבר הביקור לא נועד לעסוק בקידום היחסים הצבאיים־אסטרטגיים אלא דווקא בצמצומם.

בפעם הראשונה מאז 1974, אז נוצקו יסודות הברית, ניצבים הקשרים בין ירושלים לפרטוריה בצומת דרכים מסוכן. באחד באפריל אמור נשיא ארה"ב להגיש לקונגרס דין וחשבון בקשר לאספקת נשק וסיוע צבאי אחר לדרום אפריקה. החוק המקיף נגד האפרטהייד שהתקבל בקונגרס באוקטובר 1986 מחייב את הנשיא רונלד רייגן לעשות זאת בניגוד לרצונו. על פי הדו"ח יחליט הקונגרס כיצד לטפל במדינות שיוגדרו כמפרות

עתוני חוץ טענו כי פלדה שיובאה מדרום־אפריקה שימשה לפיתוח וייצור טנק "המרכבה" וכי בתמורה העבירה ישראל לדרום־אפריקה ידע לשיפור טנקים ורכב משוריין

את האמברגו. על מכירת נשק לדרום־אפריקה, שהוטל על ידי האו"ם עוד בשנת 1977. סעיף 508 בחוק האמריקאי מאפשר לקונגרס להטיל סנקציות עד כדי הפסקת הסיוע הצבאי למדינות שיימצאו מפרות את החוק. שגרירויות ארה"ב ברחבי תבל, במיוחד בתל־אביב ובפרטוריה, בסיוע גופי המודיעין של המימשל ובראשם הסי.איי.אי, שוקדים זה מכבר על הכנת המסמך שיוגש לבית הלבן ומשם לקונגרס. ה"לוס אנג'לס טיימס" אף דיווח כי חוקר מיוחד מטעם המימשל ביקר לאחרונה בישראל וניסה ללקט חומר בנושא.

ככל שמתקרב מועד הגשת הדו"ח, בעוד שש שבועות, גוברת העצבנות בפרוזדורי השלטון בירושלים. המגעים בעניין זה בין שגרירות ארה"ב בתל־אביב למימשל הישראלי מקבלים תאוצה. אם ניתן להמשיל את היחסים בין וושינגטון לירושלים בשנים האחרונות בגילוי של שדה מוקשים – ריגול מדעי־טכני של ישראל ובמיוחד העסקתו של ג'ונתן פולארד בארה"ב, המעורבות העמוקה במשלוחי הנשק לאיראן והכספים לקונטראס – הרי הנושא הדרום אפריקאי הוא המוקש הבא העלול להעיב על היחסים הטובים בין שתי המדינות. המאמץ לנטרל את המוקש הפוטנציאלי הזה הוא אחת המטרות החשובות בביקורו של ראש הממשלה יצחק שמיר בארה"ב בימים אלה. "ישראל לחוצה בנושא זה בין הפטיש לסדן", אמר לנו פקיד ישראלי בכיר המטפל בנושא. אם תנקוט ישראל ביחומות אנטי אפרטהייד גדולות מדי, ייגרם לה נזק כלכלי־צבאי־אסטרטגי ליחסי הברית עם פרטוריה, והדבר עלול להרגיז את הנשיא רייגן. אבל אם לא תנקוט ישראל בצעדים הדרושים, היא תעורר עליה את זעמם של קהילת השחורים בארה"ב והקונגרס הנתון לשליטה דמוקרטית, דבר העלול להעלות אותה על מסלול עימות, עד כדי אובדן הסיוע הצבאי שלה המגיע ל־1.8 מיליארד דולאר בשנה. יש בישראל מי שמקווים כי אחרי "פולארדגייט" ו"איראנגייט", לא תקלע ישראל לסערה חדשה – "דרום־אפריקהגייט".

החשש והדילמה האלה יצרו בשבועות האחרונים עימות חריף בצמרת המימשל הישראלי בשאלה כיצד לנהוג ביחסים עם דרום אפריקה ואיזה קו לאמץ. מעצבי המדיניות בירושלים נחלקו לשתי קבוצות. האחת, בראשותו של המנכ"ל המדיני של משרד החוץ ד"ר יוסי ביילין, אימצה גישה שתבעה שישראל תצטרף אל השורה הראשונה של מדינות המערב ותנקוט כמותן סנקציות מדיניות, כלכליות וצבאיות. ד"ר ביילין, הנמנה עם האגף היוני המתון של מפלגת העבודה סבור כי אסור לישראל לפגר בנושא זה אחר המערב. בנייר עמדה שהכין הציע כי כמו רוב מדינות המערב, תצמצם ישראל במסגרת תהליך של "דה־השקעה", את קשריה הכלכליים עם דרום אפריקה. בין השאר תאסור ליבא ממנה מטבעות זהב קרוגראנד, תפסיק את טיסות "אל על", תוטיל מגבלות משלחות פוליטיות או כלכליות ומשלחות ספורט ותרבות, תנסה – בעזרת האיגודים המקצועיים – לחזק את קשריה עם קהיליית השחורים ותצטרף לגינוי משטר האפרטהייד. מול ביילין ומצדדי האסכולה המוראליסטית התייצבה חזית רחבה של חסידי הגישה הריאל־פוליטית. בראשה עומדים שר הבטחון יצחק רבין, השר עזר וייצמן, שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, השר משה ארנס, ראש הממשלה יצחק שמיר ובהסתייגות קלה גם שר החוץ שמעון פרס. העובדה שכולם שרי בטחון בעבר ובהווה, שהיו קשורים בדרך זו או אחרת לעיצוב הקשרים הצבאיים עם דרום אפריקה, אינה מקרית. אומנם הם כאחרים מגנים את משטר האפרטהייד, אבל הטריומווירט שמיר־פרס־רבין, אכף את דעתו גם בעניין זה, ונישל את האסכולה המוראליסטית. למעשה, מלכתחילה לא היה לאסכולה המוראליסטית כל סיכוי מול הסוללה הכבדה הניצבת מולה. המחלוקת בין האסכולות לבשה בשלב מסויים אופי בוטה, כאשר בפגישה עם עתונאים תקף יצחק רבין את יוסי ביילין ואמר כי "פקידון לא יכתיב לממשלה את מדיניותה". כמו במקרים אחרים בעבר, ההחלטות בעניין זה התקבלו באוירה של חשאיות והשתקה. בלי שמקבליהן, בניגוד למקובל בארה"ב, יחושו מחויבות לתת על כך דין וחשבון לציבור. עתונאים מתבקשים על־ידי פוליטיקאים ואינטרסנטים אחרים לא לכתוב על "הנושא הרגיש" פן יפגעו ב"אינטרס הלאומי". על נושאים צבאיים בהקשר זה כלל לא מוכנים לדבר, אף לא ברמז, והמידע בעניין מסתמך בעיקר על פרסומים בכתבי עת זרים בנושאי צבא ונשק, ועל דו"חות של המכון הבין־לאומי ללימודים אסטרטגיים בלונדון. אף־על־פי־כן ברור כי מדובר ביחסים מורכבים, בסדר גודל כספי המגיע במרוצת השנים למאות מיליוני דולארים. האובססיה הישראלית לשמור את היחסים עם דרום אפריקה מאחורי דלתות נעולות היא כה גדולה, עד שאפילו על נתונים כלכליים בלתי מסווגים ופשוטים לכאורה, המתפרסמים על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הנוגעים ליחסי מסחר בין שתי המדינות, מוטל איפול מסתורי.

המדיניות החדשה המתעצבת בישראל הוגדרה על ידי שמחה דיניץ, העומד בראש ועדת משנה העוסקת בנושא דרום־אפריקה מטעם ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בשם "הורדת פרופיל", Deprofilization. במלים אחרות, היחסים האסטרטגיים המיוחדים בין ישראל לדרום־אפריקה יימשכו, אבל בפרופיל נמוך תוך נסיון לצמצם את המעורבות הצבאית, כדי לא להכביד על קשרי ישראל עם ארה"ב, ובמיוחד כדי לא להרגיז את הקונגרס.

לעומת זאת בתחום האזרחי, לפי שעה הוחלט להמשיך בכל הקשרים בין שתי המדינות. בשלב מסויים נבדקה האפשרות להעתיק את קו התעופה מדרום אפריקה לסוואזילנד השכנה. אך בסופו של דבר הוחלט להמשיך בטיסות "אל על" ליוהנסבורג פעמיים בשבוע. זהו הקו הרווחי ביותר של חברת התעופה הלאומית של ישראל. גם קשרי הכלכלה ימשיכו לפעול כסדרן. בשנת 1985 הסתכם המאזן המסחרי בין שתי המדינות ב־225 מיליון דולר. ישראל קנתה מדרום אפריקה סחורות ושירותים בכ־165 מיליון דולר ומכרה בכ־65 מיליון. נתונים כמעט סופיים מראים כי המאזן המסחרי לשנת 1986 יגדל ויגיע ל־300 מ' דולר בקירוב.

פחם דרום אפריקאי זול מזין את תחנת הכוח בחדרה, וקרוב למחצית מסכום היבוא של ישראל בשנת 1986, כ־110 מיליון דולר, אינם מוגדרים במסמכי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אך ממקורות מוסמכים נמסר כי המדובר בפלדה וברזל. ברישום גם אין מזכירים את העובדה שרוב יהלומי הגלם – בסכום של מיליארד דולאר בשנה – לשימוש תעשיית היהלומים (היא השלישית בגודלה בישראל, לאחר התעשיה הבטחונית ופרי הדר), נרכשת מקונצרן דה בירס הדרום אפריקאי באמצעות חברת השיווק שלו בלונדון. ה"אייטמס" החשובים ביותר שישראל מצידה מוכרת לדרום אפריקה הם כימיקלים, מגנזיום ומוצרי מזון.

לחברות אלקטרוניקה ישראליות מובילות כמו "תדיראן" וכן לקונצרנים הגדולים "כור", "כלל", יש נציגויות בדרום אפריקה. בשנים האחרונות אף הוקמו כמה שותפויות. אחת הגדולות היא של חברת "איסכור" המייבאת פלדה מדרום אפריקה ומעבדת אותה במפעל בקרית גת. הנקודה המביכה ביותר בתחום הקשרים הכלכליים היא שרוב הקשרים הכלכליים מרוכזים בידי חברות השייכות להסתדרות החברה באינטרנציונל האיגודים המקצועיים החופשיים, שהחליט עוד לפני כמה שנים להטיל סנקציות כלכליות על דרום אפריקה.

אחדים מהקשרים והשותפויות מסייעים לדרום אפריקה לעקוף את החרם הכלכלי המוטל עליה. עד לאחרונה היה אפשר להתייחס לכך יותר כאל שמועה מאשר אל מידע בדוק. ואולם לפני כשבוע פרסמה ועדה מטעם נשיא ארה"ב דין וחשבון שקבע זאת במפורש. ועדיין אין זה הדו"ח שיוגש לקונגרס מעורר אימים בישראל כחרב המתהפכת, אלא דין וחשבון אחר, שיצא מטעמו של הנשיא רייגן, הידוע בהתנגדותו העזה להטלת סנקציות על דרום אפריקה. כך לדוגמה, מפעל מתכת של קיבוץ חניתה רוכש מקדחים וכלי עבודה מדרום אפריקה ומייצא אותם ליפאן, לקוריאה, לשוק האירופי המשותף ולארה"ב בלי שירשם "מייד אין ישראל" או "מייד אין דרום אפריקה". אלה הם קשרים שישראל מעדיפה להצניע, אבל עיקר החשש בישראל הוא מפני חשיפת הקשרים הצבאיים־טכנולוגיים בין שתי המדינות.

יחסים אלה קיבלו תפנית דרמטית בשנת 1974 מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים. עד לאותה שנה נשמרו הקשרים בין שתי המדינות על אש קטנה. האינטראקציות הפוליטיות־כלכליות היו מעטות והציר המרכזי שלהם נע סביב הקהילה היהודית הגדולה של דרום־

ב־1974 ביקרו בפרטוריה שר הבטחון משה דיין והאלוף חיים הרצוג. ב־1976 ביקר שם שר הבטחון שמעון פרס. ג'ון פורסטר גמל לו, באותה שנה, בביקור לא־רשמי בישראל. ב־1980 נסע שר הבטחון עזר וייצמן לפרטוריה. לא מכבר היה שם השר רבין. להוציא את הביקור האחרון, שנועד להרפות את הקשר, בבסיסו היה סיוע ישראלי להקמת התעשיה הצבאית שם

אפריקה. רבים מבני קהילה זו מגדירים עצמם ציונים, התגייסו כמתנדבים לצה"ל במלחמת השחרור ב־1948, עלו לישראל וממשיכים לתרום למגבית היהודית. עד לשנת 1961 היתה לישראל צירות בפרטוריה ושגרירות בריטניה ייצגה את ענייניה של דרום אפריקה בישראל. שר החוץ של ישראל משה שרת, ביקר ב־1951 בדרום אפריקה וראש ממשלת פרטוריה ד.אף. מאלאן היה ראש המדינה הראשון שבא לישראל לביקור ב־1953, אם כי היה זה ביקור פרטי ובלתי רשמי. משנת 1961 ועד למלחמת ששת הימים הצטננו היחסים בין שתי המדינות. זו היתה תקופת הפריחה בקשרים של ישראל עם מדינות אפריקה המתעוררת. ישראל גם הצטרפה אז ליוזמה הדיפלומטית באו"ם נגד האפרטהייד, והמומחים החקלאיים והצבאיים שלה פעלו ביבשת השחורה. בשנת 1963 אף הורידה ישראל את נציגותה הדיפלומטית בפרטוריה לדרג קונסולארי. את התקופה השלישית ביחסים בין השתיים – 1967–1973 – ניתן לראות כתקופת מעבר. אחרי מלחמת ששת הימים השתנתה תדמיתה של ישראל בעיני הממסד האפריקנרי של פרטוריה. הנצחון הצבאי עודד את הערצתם והם החלו להצניע את מגמותיהם האנטישמיות ולחזר אחר ישראל.

אבל המפנה האמיתי בא רק לאחר מלחמת 1973. כל מדינות אפריקה, פרט לארבע, ניתקו את קשריהן הדיפלומטיים עם ישראל. הלחצים המדיניים של המערב על ישראל, חרם הנפט והחיזור אחרי מדינות ערב בודדו את ישראל בזירה הבין־לאומית. ישראל חיפשה נקודות רכות לפרוץ את הסגר המדיני־צבאי ומצאה בת־ברית עם בעיות דומות בדרום אפריקה.

"אתם מעטים. אנו מעטים. סביבכם מיליונים של אויבים. גם סביבנו מיליונים של אויבים. הערבים רוצים לזרוק אתכם לים. השחורים רוצים לגרש אותנו מאפריקה. בעבר ניצחתם וגם בעתיד תנצחו מפני שאין לכם ברירה. גם אנו ננצח, מפני שגם לנו אין ברירה" – כך הגדיר גבר גבה הקומה, ממושקף ובעל שיער מכסיף את היסודות המשותפים שצריכים לשמש כאבני היסוד לברית האסטרטגית בין שתי המדינות. הדובר שהירצה את "האני מאמין" שלו ושל ממשלתו באוזני העתונאי ישעיהו בן פורת, היה גנרל הן דה ברג, ראש המשרד לבטחון המדינה, שרות המודיעין של דרום אפריקה המשלב בתוכו פונקציות של המוסד והשב"כ גם יחד. היה זה בספטמבר 1975 כאשר גנרל הן דה ברג היה ממעצבי שיתוף הפעולה המתהווה בציר פרטוריה־ירושלים.

בתחילת 1974 העלתה ממשלת ישראל בראשות יצחק רבין את דרג הנציגות שלה בדרום־אפריקה מקונסוליה לשגרירות. באותה שנה ביקרו בפרטוריה בחשאי שר הבטחון משה דיין והאלוף חיים הרצוג. גם יחסי המסחר בין שתי המדינות התרחבו. לאחר החלטת האו"ם המגדירה את הציונות כתנועה גזענית, מינתה דרום אפריקה בנובמבר 1975 את שגרירה הראשון בתל־אביב. בראשית 1976 ביקר בפרטוריה, שוב פעם בחשאי, שר הבטחון שמעון פרס והזמין את ראש ממשלת דרום־אפריקה ג'ון פורסטר לבקר ביקור רשמי בישראל. הביקור התקיים באפריל 1976. פרטים על ביקורו של פורסטר וההסכמים שחתמו שתי המדינות מופיעים בסיפרו של העתונאי הבריטי ג'יימס אדאמס "הברית הבלתי טבעית" שיצא לאור ב־1984 בלונדון. פורסטר נפגש אז עם ראש הממשלה יצחק רבין ועם הצמרת המדינית־בטחונית של ישראל. בסיום ביקורו חתם על שורה של הסכמים מסחריים, צבאיים ומזכר לשיתוף פעולה מדעי־טכנולוגי. במסגרת הסכם זה נערך שיתוף הפעולה הגרעיני, בעיקר בתחום החלפת מידע והשתלמויות של פיסיקאים. בתמורה מוכרת דרום אפריקה לישראל אורניום החיוני לפיתוח יכולתה הגרעינית.

בעשר השנים האחרונות מאז ביקורו של פורסטר בישראל, התחזקו הקשרים הצבאיים בין שתי המדינות והפכו אותן למיוחדים במינם. אבל בניגוד למיתוס הרווח בתקשורת הבינלאומית, ישראל אינה נחשבת לספקית נשק גדולה של דרום אפריקה. מבחינה זו יש דימיון רב בין הרצונות של ישראל והשאיפות של דרום אפריקה. כשם שישראל, שספקיות הנשק שלה ובמיוחד צרפת הטילו עליה אמברגו, לאחר מלחמת ששת הימים, פתחה בתנופת הקמת תעשיה צבאית משלה, ולא בחלה בנסיונות לגניבת ידע טכנולוגי־צבאי (מטוס מיראז' צרפתי ממפעל בשווייץ וספינות טילים ממספנות שרבורג בצרפת), כך גם דרום־אפריקה, לאחר שהוטל עליה האמברגו הצבאי בשנות השבעים היתה מעוניינת לרכוש או לגנוב ידע וטכנולוגיה, ולא את כלי הנשק עצמם. ישראל הסכימה לסייע בעניין זה. התרומה הישראלית היתה חשובה ביותר בפיתוח תעשיית הנשק הדרום־אפריקנית – "ארמסקור". בין שתי המדינות נחתמו שורה של הסכמים בתחומי המחקר והפיתוח שהיו לתועלת הדדית. ישראל הזקוקה, תמיד, לכספים כדי לממן את המו"פ שלה, זכתה במימון הרצוי. ואילו דרום־אפריקה קיבלה בתמורה לכספה את הידע הנחוץ לה.

הסכמים אלה בנויים על כך שדרום אפריקה מממנת חלק מתוכניות פיתוח המערכות. בתמורה היא מקבלת רשיונות לייצור מערכות הנשק שיוזמה ופיתחה. במסגרת זו מיוצרים בדרום־אפריקה תת־מקלע "עוזי" ו"גליל" מתוצרת התעשיה הצבאית של ישראל.

למרבה ההפתעה מפקדי חיל האויר של דרום־אפריקה דחו את ההצעה להשתתף במימון המחקר ובפיתוח ה"לביא"

הסכם אחר שנחתם בביקור של ג'ון פורסטר היה בתחום הימי. דרום־אפריקה רכשה במספנות חיפה שלוש ספינות טילים מדגם "רשף" וקיבלה רשיון לייצר עוד תשע ספינות זהות במספנות סאנדוק אוסטראל בנמל דארבן. ספינות אלה נקראות בדרום אפריקה בשם "מיניסטר" ומצויידות בטילי ים מדגם "סקורפיון." זוהי הגירסה הדרום־אפריקאית המיוצרת ברשיון, לטילי "גבריאל" של התעשיה האווירית בישראל.

סיוע אחר שהעניקה ישראל היה בהעברת תותחי 155 מ"מ מתוצרת ארה"ב לדרום אפריקה. חברת נשק אמריקאית בשם "ספייס ריסרץ' קורפוריישן" מכרה את המערכת לישראל, וישראל בעזרת סוחר הנשק שאול אייזנברג (לטענת העתונאי ג'יימס אדאמס), מכרה את הידע לייצור התותח לדרום אפריקה. לטענת אדאמס מדובר, לאמיתו של דבר, בשיתוף פעולה מיוחד במינו בין סוחרי נשק מישראל, הסי.אי.איי, פקידי הפנטגון והסטייט־דיפרטמנט על־מנת להבריח את הטכנולוגיה למפעלי ארמסקור. התותח הזה מסוגל, שוב על פי ספרו של העתונאי הבריטי, לירות גם פגזים טעוני ראש חץ גרעיני. בשנת 1980 ביקר כאמור שר הבטחון עזר וייצמן בפרטוריה כדי לנסות ולעניין את דרום אפריקה להשתתף בפרויקט ה"לביא", מטוס הקרב העתידי של ישראל. אבל למרבה ההפתעה דחו מפקדי חיל האוויר של דרום־אפריקה את ההצעה להשתתף במימון המחקר ובפיתוח המטוס. הם טענו כי הוא משוכלל מדי ואינו מתאים לצרכיהם. במקום זאת סוכם על שיתוף פעולה לגבי מימון חלק מן האוויוניקה של מטוס ה"כפיר" מתוצרת התעשיה האווירית של ישראל. המטוס הדרום־אפריקאי שהגלילה שלו היתה לפני חודשים אחדים, הנקרא בשם "צ'יטה", מזכיר למומחים צבאיים את עיצובו של מטוס ה"כפיר". לאחרונה הקדיש שבועון התעופה הבריטי "פלייט אינטרנשיונל" סקירה נרחבת להשוואה בין שני המטוסים. המאמר המפורט מבחין בפרטים בעלי זהות גבוהה ביותר. שני המטוסים מתבססים על המיראז' הצרפתי. ישראל גם מכרה כמה מערכות של מטוס זעיר ללא טייס לחיל האוויר של דרום־אפריקה, עובדה שנתגלתה רק כאשר אחד מהם הופל בשנת 1983 בעת טיסת סיור מעל מחנות "הקונגרס הלאומי האפריקאי" הנלחם במשטר באנגולה השכנה. דיווחים אחרים בעתונות הבינלאומית טענו כי הפלדות שמייבאת ישראל מדרום־אפריקה שימשו אותה בפיתוח טנק המרכבה, וכי בתמורה העבירה ישראל ידע לשם שיפור טנקים ורכב משוריין של צבא דרום אפריקה.

שיתוף פעולה אחר היה באימון והכשרה של צוותים צבאיים של חיל הים, חיל האוויר ושרותי הבטחון של דרום אפריקה. ישראל, בעלת נסיון רב בתחום המודיעין והלוחמה נגד טרור, שלחה מומחים לאמן את הדרום אפריקאים במלחמתם נגד לוחמי מחתרת ה"סוואפו" בנמיביה ו"הקונגרס הלאומי האפריקאי". השבועון הבריטי "אקונומיסט" טען כי כעשרים מומחים כאלה שהו בראשית שנות השמונים בדרום אפריקה, בשיאו של שיתוף הפעולה.

תאריך היעד האמריקאי, האחד באפריל, הביא את שר הבטחון יצחק רבין לנסוע לביקורו בפרטוריה כדי להסביר למנהיגי דרום־אפריקה את הבעיות שישראל ניצבת בפניהם. רבין הסביר כי יחסי ישראל עם דרום־אפריקה הם נושא חשוב ורגיש הראוי לטיפול זהיר ושקט. הניסיון לעסוק בנושא באמצעות הפרופיל הגבוה בנוסח העמדה המוראליסטית של יוסי ביילין עלול לדעת יצחק רבין לגרום נזק לאינטרסים הכלכליים והבטחוניים של ישראל. הוסבר לממשלת דרום־אפריקה כי מעתה תינקט מדיניות חדשה של Deprofilization.

למקבלי ההחלטות בירושלים ברור כי ייאלצו לשנות את מערך היחסים עם דרום אפריקה. הסיכון להגיע לעימות עם הקונגרס פחות בעיניהם מן הטבות מהן נהנית ישראל ולסיכויים הטמונים ביחסים עם פרטוריה. אבל ברור להם כי כדי להביא לסיום הקשר הזה ידרוש זמן רב. "הקשרים בינינו משולים לפלונטר שצריך זמן רב להתירו", התבטא פקיד בכיר בירושלים. ובינתיים עד שינסו להתיר את הפקעת, הקשרים לא יופסקו אלא יעברו לאפיקים אחרים.

בינתיים הוחלט בירושלים לצמצם את נוכחות של יועצים וטכנאים עד למינימום הכרחי, במגמה להחזיר בעתיד את כל היועצים הישראליים הביתה. לא ייחתמו חוזים חדשים בתחומי הבטחון והצבא. ראש הממשלה יצחק שמיר מנצל את ביקורו בוושינגטון כדי להסביר לנשיא רייגן ובמיוחד לקונגרס, כי ישראל אינה מפרה את אמברגו הנשק על דרום־אפריקה, משום שאין היא מוכרת לה נשק אלא קשורה עמה בהסכמי מחקר טכנולוגי והעברת ידע. יצחק שמיר מדגיש כי ישראל אינה מתכוונת לחדש חוזים אלה לכשיפוגו. ועד אז אין היא יכולה להתכחש בהפרתם של הסכמים קיימים בגלל האפשרות של תביעות משפטיות העלולות להסתכם במאות מיליוני דולרים.

ישראל טוענת גם כי יחסיה עם דרום אפריקה הם "מקרה מיוחד", בגלל נוכחותה של הקהילה היהודית הגדולה, כמאה ועשרים אלף נפש. לרבים מבני הקהילה, התומכים במפלגה הפרוגרסיבית שהיא באופוזיציה למפלגה הלאומית, יש "רקורד" של התנגדות לחוקי האפרטהייד. בגלל היחסים הטובים שנוצרו במרוצת השנים עם ירושלים, מאפשרים שלטונות פרטוריה ליהודים להוציא עד מאה אלף ראנד (כשלושים אלף דולר) לכל אחד, ולכולם יחד להשקיע עד ארבעים מיליון דולר בתעשיה ובבנייה בישראל. מנהיגי ישראל הביעו כבר את החשש כי שינוי לרעה בקשרים עם ממשלת פרטוריה עלול להביא לביטול הסכמים מיוחדים אלה.

מבחינה זו, יש בישראל חשש כי מצבם של יהודי דרום־אפריקה עלול להדרדר בעתיד ולדמות למצבם של יהודים בארצות מצוקה כמו סוריה ואירן. הם עלולים להיות לשעיר לעזאזל של המשטר, המפגין, פה ושם, גם אלמנטים אנטישמיים. היהודים עלולים לחוש על בשרם את השינוי באקלים הפוליטי, ואף שרובם מעדיפים להגר למדינות במערב ולא לישראל, הם עלולים להיהפך לקולטי הזעם של ממשלתם בגין הרעת היחסים עם ישראל.

אבל הטענה החזקה ביותר של ישראל היא זו המתריעה על צביעות. "צביעות שאין כמותה", אמר שגריר ישראל באו"ם בנימין נתניהו. הוא סיפר על מדינות באירופה, כולל הולנד, שוודיה, צרפת, בריטניה, שבחשאי, במישרין או בעקיפין, מוסיפות לספק נשק לפרטוריה למרות האמברגו. תזכיר שהכינה משלחת ישראל באו"ם קובע גם כי מדינות ערב כמו ערב הסעודית, בחריין, עומאן, קטר ואפילו איראן של חומייני, התוקפות את ישראל על קשריה עם דרום־אפריקה, מספקות מזה שנים נפט לנמלי דרום־

למקבלי ההחלטות בירושלים ברור כי יאלצו לשנות את מערך היחסים. הסיכון בעימות עם הקונגרס, סנקציות כלכליות והחרפת היחסים עם ושינגטון "אינו שווה" לטיפוח והעמקת הקשרים עם פרטוריה

אפריקה. על פי הרשימה לא פחות מ־911 מכליות נפט שיצאו ממדינות ערב פקדו בשנים 1986־1980 את נמלי דרום־אפריקה.

ישראל ניצבת איפוא בפני הכרעה לא קלה. וזו, כמו תמיד, לא תהיה חותכת וחד־משמעית בנוסח של בחירה בין צבע שחור או לבן, אלא בפשרה אפורה. הקשרים עם דרום־אפריקה ימותנו ויצומצמו. אבל, בדרך זו או אחרת, כל עוד לא יסכן הדבר סיכון של ממש את יחסיה עם ארה"ב ושאר מדינות המערב, לא תנקוט ישראל אמצעים דראסטיים. שר החוץ שמעון פרס ביטא עמדה זו בהדגישו ש"ישראל תצטרף למדיניות שתינקט על ידי המערב. אבל משום שאין אנו מעצמה מובילה לא נהיה בין היוזמים". אפשר שמדיניות זו אכן תתקבל בוושינגטון הממשיכה לייבא – כותב השבוע ה"ניו־יורק טיימס" בכתבה בשם "מוראל אנד מינראלס" – מדרום־אפריקה אורניום וקובלט וחומרים נוספים החיוניים לתעשיה האמריקאית.

סנטור אמריקאי העוסק ביחסים עם פרטוריה אמר לאחרונה לידיד ישראלי כי "ישראל צריכה לשאוף לא להמצא בבדידות בולטת בקשריה עם דרום אפריקה". במלים אחרות, כל עוד היא תימצא בחברת מדינות במערב כמו צרפת או בריטניה, יתקשו גם המדקדקים בקונגרס להטיל בה דופי של סיוע למשטר גזעני. במקרה כזה, אכן, יתברר פעם נוספת שכל רואי השחורות במימשל המקומי ובתקשורת יתבדו שוב. חוקי הריאל־פוליטיק חזקים מכל צעקה. אבל במקביל עלולה להתפתח סכנה כתוצאה מהקלת ראש האופיינית למקבלי ההחלטות בישראל. נסיון העבר הוכיח כי הם אינם שוקלים בכובד ראש סכנות פוטנציאליות, ולא אחת כתוצאה מ"עודפי תחכמולוגיה", ינסו גם הפעם לנקוט מדיניות של "הבה ונתחכמה". צריך להזהיר אותם לבל ילקו הפעם, במקרה דרום־אפריקה, בתסמונת זו. הסיכונים הכרוכים בה גדולים מדי, מכדי שישחקו בהם בפוקר פוליטי־צבאי.

דן רביב הוא כתב רשת הסי.בי.אס, בעבר היה בישראל, היום בלונדון.

ראש ממשלה פורסטר ונשיא לשעבר קציר. ירושלים 1976. יחסים מתהדקים

هكذا من الأصل

مطابقة للأصل

אירגוני הקניות / איזה נפילה קשה

וכל חברי המושב אינם ערבים זה לזה

„איחוד הקניות", ארגון הקניות של ישובי האיחוד החקלאי, היה הראשון שנפל. בחודש אוקטובר 1985 הגיע חובו של הארגון לבנקים, לספקים, לקרן החקלאות השיתופית של התנועה ולמושבים הוותיקים לכדי 40 מיליון דולר, ללא יכולת לעמוד בהתחייבויותיו. נפילתו של ארגון הקניות משכה אחריה גם את קרן החקלאות השיתופית של התנועה, ששימשה אחד ממקורות האשראי של הארגון. ארגון הקניות וקרן החקלאות השיתופית נמצאים כיום

שמעון רביד. המשבר נובע מבעיה מבנית. ההתמוטטות הפיננסית היא רק סימפטום שלה

בתהליכי פירוק. חובותיהם המשותפים מוערכים, נכון לעכשיו, בכ־60 מיליון דולר.

הבא בתור אחרי „איחוד הקניות" היה ארגון קניות „מושבי הגליל", שהגיע בתחילת 1986 אל סף פשיטת רגל ונמסר לניהולו של ועד ממונה מטעם רשם האגודות השיתופיות. אחריו, בזה אחר זה, נפלו כזבובים שאר ארגוני הקניות. כיום מתפקדים כראוי רק שנים מתוך אחד עשר ארגוני קניות השייכים למשק החקלאי המשפחתי – ארגון הקניות „מושבי התיכון" וארגון הקניות „מושבי השרון ועמק חפר" (ראה מסגרת.) שאר ארגוני הקניות והמושבים הקשורים בהם שקועים בחובות כבדים שאין באפשרותם לפרוע, והם מתקשים להשיג אשראי כדי להמשיך ולתפקד. על רבים מהם מוטלים עיקולים וחלקם הפסיק לגמרי לתפקד. סך החוב של האגודות החקלאיות, כולל חובותיהם של ארגוני הקניות וחובות ישירים של האגודות החקלאיות, מגיע כיום לכ־840 מיליון דולר. הנושים העיקריים (כשני שלישים מסך כל החובות) הם הבנקים, והשאר חובות לספקים, למוסדות גמ"ח, ל"שוק האפור" וחובות פנימיים למושבים.

למערכת הפוליטית נדרשה כמעט שנה – מאז שהתגלו סימני המשבר הראשונים – להבין שהפעם אין מדובר במשבר אזורי שניתן לפתור אותו בשיטת „כיבוי השריפות" על־ידי הזרמת כספים בסדר גודל זה או אחר, אלא במשבר רציני העלול להסל כמעט את כל ההתיישבות העובדת ולגרור אחריה בנפילתה גם את המערכת הבנקאית. ביולי 1986 מינה ראש הממשלה שמעון פרס ועדה לגיבוש תכנית לחיזוק המשק החקלאי המשפחתי שבראשה עמד איתמר גבתון, סגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר. דו"ח ועדת גבתון הוגש לשמעון פרס בחודש ספטמבר 1986. דו"ח נוסף, שהתבסס בחלקו על המלצות ועדת גבתון, הוכן על ידי ד"ר שמעון רביד, מנכ"ל מחלקת הכספים בסוכנות היהודית. ד"ר רביד מונה על ידי ראש הממשלה, שר האוצר ושר החקלאות לעמוד בראש ועדת ההיגוי העליונה לטיפול במשק השיתופי.

„משבר המושבים נובע מבעיה מבנית שההתמוטטות הפיננסית היא רק הסימפטום שלה", אומר ד"ר רביד. „העובדה שמשבר זה פרץ דווקא בסוף 1985 היא רק תולדה של נסיבות חיצוניות. הוא יכול היה לפרוץ לפני כן וגם אחרי כן. מה שגרם לו להתפרץ דווקא בסוף 1985 היה המדיניות הכלכלית החדשה והפתרון שנקט בנק ישראל לעצירת האינפלציה על־ידי ייקור הריבית ושחיקת השכר. בשני מקרים אלה יצאה החקלאות נפגעת: זהו ענף עתיר אשראי יותר מכל ענף אחר, שהוצאותיו על ריבית הן הגבוהות ביותר, ומצד שני אין לה לחקלאות, בניגוד לתעשיה ולמגזרים יצרניים אחרים, שכירים שעל גבם היא יכולה לחסוך. שני אלמנטים אלה בלבד תרמו למעלה מ־40 אחוז מהבעיה. אם היום התנועה המושבית חייבת כ־800 מיליון דולר – 40 אחוז מסכום זה הם תוספת עלות מימון מעל ל־15 אחוז ריבית צמודה על החוב שהיה למערכת ב־30 ביוני 1984, אולם הבעיה איננה רק כמותית אלא גם איכותית", אומר ד"ר רביד. „בשלב מסוים כשהחוב עובר מעבר לפרופורציות מסוימות של הייצור, הוא הופך לבלתי פתיר. במלים אחרות: אותם מושבים שהגיעו למצב כזה – ככל שינסו, הם לא יצליחו להיפטר מהחוב בכוחות עצמם".

מספר גורמים חברו למשבר במשק המשפחתי. חלקם גורמים אובייקטיביים הקשורים לתהליכים כלל־עולמיים שהתרחשו בענף ולפתרונות הבלתי מספקים שניתנו להם בארץ; וחלקם סובייקטיביים, הקשורים למערכת הקואופרטיבית שהתפתחה בארץ ולפיקציה הגדולה שהתפתחה בעשור האחרון כאמצעי להזרמת כספים בלתי מוגבלת, אשר נקראה „ערבות הדדית".

החקלאות בעולם עברה בשנים האחרונות תהליך שבו דרושים פחות ופחות חקלאים ויותר אמצעי ייצור לכל חקלאי. כל חקלאי חייב לייצר יותר אם ברצונו לשמור על רמת החיים שלו. בארץ ניסו לפתור את הבעיה על־ידי יצירת משקים אינטנסיביים. במקום הגדלת אמצעי הייצור הטבעיים – מים וקרקע, יצירת אמצעי ייצור מלאכותיים באמצעות הון, כמו חממות לגידול פרחים וגידולים מיוחדים אחרים וכדומה. את עודף הייצור חשבו להפנות ליצוא. כך נעשה מיגזר זה תלוי במידה רבה בתמורות שחלו בשווקים בחו"ל. מהר מאוד התברר ששוק היצוא גם הוא מוגבל ואינו יכול לתת פתרון מלא לבעיה. מצבם של החקלאים החריף גם בגלל המדיניות הכלכלית הלא עקבית של השנים האחרונות, שגרמה לשינויים רבים ובלתי צפויים בתנאי השוק החקלאי. שינויים חריפים ותכופים בשעורי הסובסידיות, במדיניות המכסות ובמדיניות ההשקעות והאשראי גרמו לעיתים להפסדים כבדים לחקלאים, גם לאלה ששיקוליהם היו זהירים ומבוססים.

בשנות החמישים הוקמו בארץ עשרות מושבים בעיקר על־ידי עולים חדשים („מאניה לגבעה"). רבים ממתיישבים אלה לא עסקו מעודם בחקלאות, וכדי לסייע להם הקימו המוסדות המיישבים – הסוכנות היהודית והתנועות המיישבות – מערכות אזוריות שתפקידן היה לסייע לחקלאים בכל מה שקשור לרכישת תשומות לייצור. הכוונה היתה לנצל על־ידי ארגוני הקניות את יתרונות הגודל ולרכוש בזול תשומות לייצור – גרעינים, תערובת ושאר חומרי גלם החקלאיים. במשך השנים הרחיבו ארגוני הקניות את פעולותיהם ועסקו גם בשיווק התוצרת, בנטילת הלוואות ובמתן הלוואות, במתן ערבויות, בהקמת מפעלים כלכליים וניהולם, בביטוח, ברכישת ציוד חקלאי ואף במימון השקעות בהתיישבות הצעירה. ארגון הקניות נעשה האחראי על האשראי שניתן למתיישב הבודד ולאגודה כולה כדי להבטיח את החזר החוב. מצד המושבים, נהוג היה לשעבד את כל התוצרת של המושב לארגון הקניות, וכך הפכו ארגוני הקניות לגורם החזק במערכת על חשבון האגודות והמתיישבים עצמם. ארגוני הקניות הפכו למוקדי כוח ועל השליטה בהם התנהלה לא אחת מלחמת חורמה.

דו"ח גבתון מותח ביקורת חריפה על דרכי ניהולם של ארגוני הקניות. „הנהלת ארגוני הקניות", קובע גבתון, „נבחרה בהליך 'דמוקרטי', לאו דווקא על פי כישוריה הניהוליים ולעיתים מתוך שיקולים של בעלי עניין. הואיל ותפקידי הניהול נתנו בידי המנהלים כוח רב, נאבקו מושבים וקבוצות שונות על איוש תפקידים אלה. המנהלים מצידם, ברצותם להבטיח את המשך כהונתם, עירבו לעיתים גם שיקולים זרים בהחלטותיהם העסקיות. כך קרה שניתנו הלוואות וערבויות ללא בטחונות נאותים; מערכות כספיות נוהלו באופן רשלני וללא בקרה מספקת; הארגון נתן 'הכשר' לחריגה ממכסות הייצור; מטעמי יוקרה נעשו השקעות במפעלים כלכליים שכדאיותם מפוקפקת ועוד".

ארגוני הקניות נמנעו במקרים רבים גם מהגשת דו"חות כספיים במועדם ואותם דו"חות שהוגשו באיחור היו חסרי טעם בעידן האינפלציה הדוהרת של 200 ו־300 אחוז. גם הנהלת החשבונות של הארגון נוהלה באופן כושל ורשלני וכך נמנעה מחברי הארגון תמונה אמיתית של מצב הארגון ושל הסיכונים הגדולים שהוא קיבל על עצמו על חשבונם. דו"ח גבתון מותח ביקורת על רשם האגודות השיתופיות שהיה אמור, על־פי החוק, לפקח על הנעשה בארגוני הקניות ובאגודות השיתופיות, אולם „לא השכיל לנצל את הסמכויות הנרחבות הנתונות בידיו, כדי לאסוף את המידע בעניין זה".

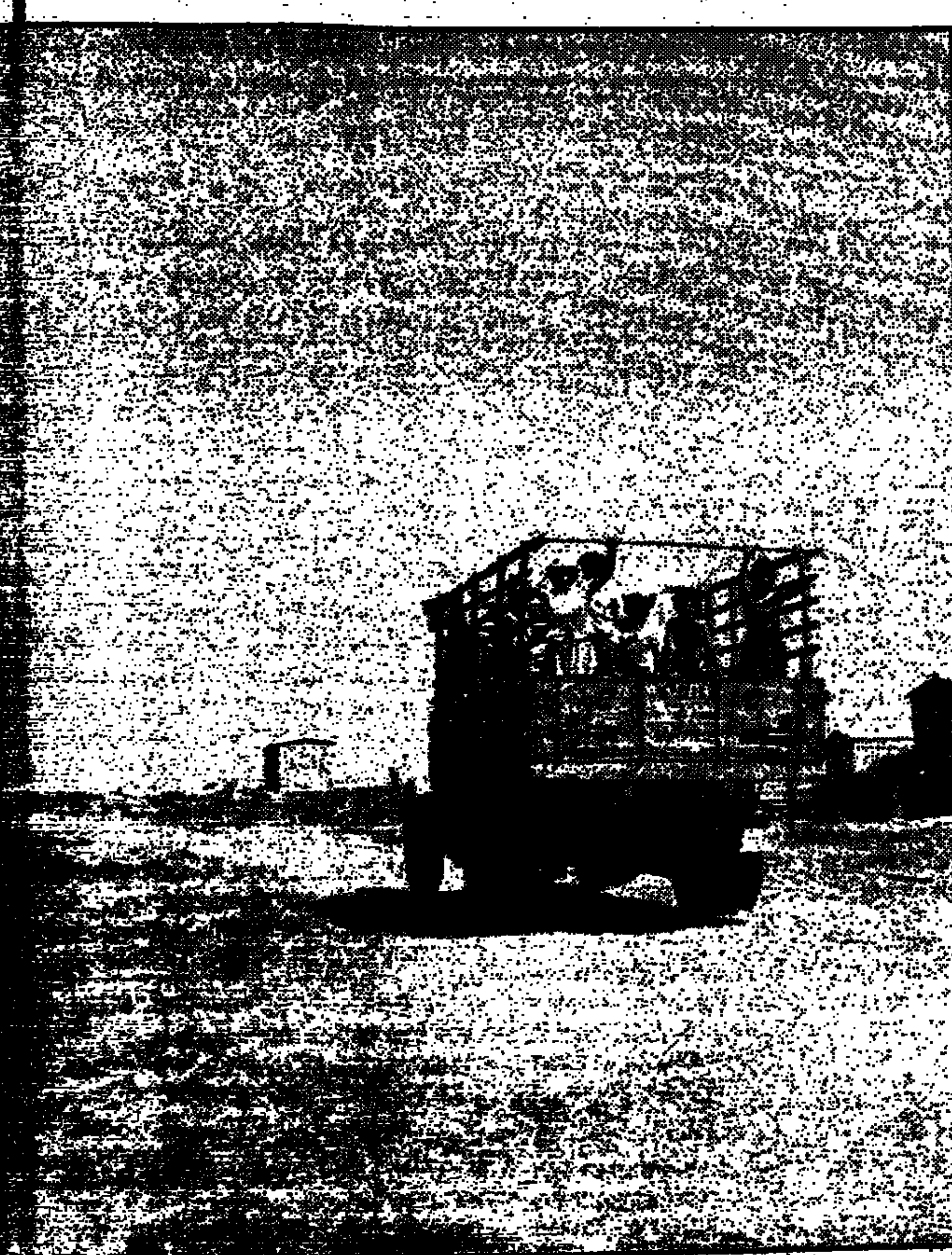

„פיתוח בכל מחיר" – סיסמא זו היתה המוטו שעל פיו פעלו המושבים וארגוני הקניות בשני העשורים האחרונים. בסוף שנות השישים ובשנות השבעים, כאשר ההון היה זול, נעשו השקעות בהיקפים לא מוצדקים. השקעות אלה התגלגלו בחלקם לסוף שנות השבעים ותחילת שנות השמונים. המערכת הציבורית, שהתחייבה למימון השקעות מתקציבי פיתוח, לא עמדה תמיד בהתחייבותיה ושילמה באיחור בערכים נומינליים. בשנים של אינפלציה דוהרת מצב זה כשלעצמו משמש מירשם בדוק להסתבכות בלתי נמנעת.

החגיגה הגדולה שהתרחשה במדינה בשנים האחרונות לא פסחה גם על התנועה המושבית. האשראי פרח, הבנקים הלוו כספים בסדרי גודל חסרי תקדים וארגוני הקניות רצו אחר המתיישבים ושכנעו אותם ללוות כספים כדי לבנות עוד בית ולקנות עוד טרקטור ולהרחיב את הרפת ולהחליף את האוטו ומה לא. כמה חתימות חסרות משמעות על פיסת נייר הפכו בן לילה רבים מהמתיישבים למיליונרים בפוטנציה. היות שהבנק צריך להוכיח שהוא נותן כספי תמורת בטוחות בלבד ושמי שלווה מהבנק מסוגל גם להחזיר, המציאו הבנקים וארגוני הקניות מערכת של ערבויות בלתי מוגבלות, מחייבות בצורה כוללנית בתוך כל ישוב ובין ישובים ובין ארגוני קניות. מערכת פיקטיבית זו כונתה בשם „ערבות הדדית".

כאשר אבות המושב דיברו על ערבות הדדית, כוונתם היתה ליצור מערכת מוגבלת בהיקפה של ערבויות לעזרה הדדית ולמשימות משותפות בתוך המושב בין המתיישבים השונים, או בין מספר מושבים קרובים. הפירוש המודרני שניתן לערבות ההדדית הומצא כדי להצדיק מתן כספים למי שלא היה מסוגל להוכיח שיש ביכולתו להחזיר את הכסף. התחושה היתה שכדאי לקחת כל עוד יש מי שנותן. בסופו של דבר יהיה מי שישלם. על כל הלוואה קטנה התחימו את כל הישובים על ערבות בלתי מוגבלת, שמעולם לא הועמדה במבחן ולא היה לה גם שום סיכוי להתממש. „אי אפשר לדרוש ולצפות שמתיישב במושב אחד יהיה ערב לחובו של מושב'ניק אחר המתגורר באיזשהו מושב הנמצא כ־300 ק"מ ממנו. הבנקים קיבלו ניירות והם היו חייבים לדעת שהם חסרי משמעות", אומר רביד.

בימים אלה שוקדות הוועדות האזוריות וועדת ההיגוי העליונה לנושא המשק המושבי על איסוף נתונים וגיבוש הסדרים לפריסת ומחיקת חובות לארגוני הקניות ולמושבים שניתן להחזירם, בהשקעה סבירה, למסלול ייצור תקין. הצלחת תבנית ההבראה תלויה בשיתוף פעולה ובוויתורים הדדיים מצד הנושים והמתיישבים כאחד. גם הקופה הציבורית תיאלץ לשלם את מחיר השגיאות שנעשו בעבר. החוב הדורש הסדר הוא כארבע מאות מיליון דולר. כמחצית מהחוב ניתנת לפריסה לא מסובסדת למשך 15 שנה ולתשלום ישיר על ידי החקלאים. את מאתיים המיליון הנותרים תיאלץ המערכת הציבורית למחוק, והמחיקה ברובה מיועדת לישובי הבקעה, הגולן וקו העימות. שלא כמו בפרשת הסיוע לתק"ם, סביר להניח שגם המערך וגם הליכוד לא „ישימו רגליים" לסיוע למושבים. המערך, כמייצגה של התפיסה הקואופרטיבית ומתוך רצון לשמור על שלמות המסגרת הפוליטית של תנועת המושבים, לה שייכים כשלושה רבעים מכלל המושבים השיתופיים", והליכוד יבקש אף הוא לשמר את התמיכה הפוליטית שיש לו בקרב מרבית מושבי ההתיישבות החדשה.

יקיר צור

מי חייב ובכמה

ארגון הקניות	חוב משוער המחייב הסדר *	שלבי טיפול
מושבי הדרום	40 מיליון דולר	הוועדה האזורית סיימה את עבודתה. הצעת הסדר לפריסת ומחיקת חובות נדונה בוועדת ההיגוי העליונה.
מושבי הצפון	100 מיליון דולר מזה 40 מיליון דולר של מושבי הגולן	ההסדר המוצע בידון השבוע בוועדת ההיגוי העליונה.
מושבי השרון ועמק חפר		לא מטופל בידי ועדה מחוזית. שלושה הישובים החובים בו זקוקים לעזרת פריסת חובות בסכומים קטנים.
מושבי הפועל המזרחי	48 מיליון דולר	אושרה פריסת חובות של 40 מיליון דולר (30 מהאוצר ו־10 מהבנקים) ומחיקה של 8 מיליון דולר.**
מושבי הגליל	60 מיליון דולר	הוועדה האזורית סיימה את עבודתה. ההסדר המוצע יובא לדיון בשבועות הקרובים בוועדת ההיגוי העליונה.
הצפון	20 מיליון דולר	הוועדה האזורית סיימה את עבודתה. יובא לדיון בשבוע הבא.
איחוד הקניות	60 מיליון דולר	נמצא בתהליכי פירוק. חלק מהישובים הקשורים לארגון נבדקים על־ידי הוועדות האזוריות, הפועלות בתחומן.
מושבי הנגב	51 מיליון דולר	הושג הסדר של 35 מיליון דולר פריסה ו־16 מיליון דולר מחיקת חובות.
מושבי התיכון		לא מטופל בידי הוועדה.
מבואות ירושלים	50 מיליון דולר	הושג הסדר פריסת 40 מיליון דולר ומחיקת 10 מיליון דולר.
משקי חירות־בית"ר	5 מיליון דולר	הושג הסדר לפריסת חובות ללא מחיקה.
איזור הבקעה והגולן (קיבוצים ומושבים המשתייכים לארגוני קניות שונים)	כ־200 מיליון דולר	הוועדה האזורית עדיין בודקת את יכולת התשלום של הישובי האזור ומרשם להבראה. יעבור זמן עד שיהיה אפשר להגיע להצעות הסדר עבור אזורים אלה.

* מדובר בחובות שהישובים אינם מסוגלים להחזיר בכוחות עצמם, ללא הסדרי פריסה או מחיקה (כמחצית מהחוב הכולל של הישובים).

** הסדרי הפריסה הם ל־15 שנה, בריבית צמודה של 8%.

פרוסות פרוסות

מתוך 800 מיליון דולר חוב של כ־400 מושבים, שהתפיסה השכנית הכוללת שלהם היא כביליארד ורבע דולר, חייבים כ־130 מושבים את מחצית החוב, וגם זה בחלוקה לא אחידה. כשבעים עד שמונים אחוז מהחוב החריג נופל על כתפיהם של כמה עשרות מושבים בלבד. כדי לאפשר את המשך הקיום של שני שלישים מהמושבים, ושל אלה מתוך השליש הנותר שעדיין ניתן להצילם, יש למצוא פתרון לארבע מאות מיליוני הדולר האלה. „תיאורטית", אומר שמעון רביד „לו הערבות ההדדית היתה יותר מנייר, ניתן היה בתוך 3־4 שנים להחזיר את החוב. זה איננו מעשי, משום שאין שום אפשרות בעולם להפעיל את הערבות ההדדית במובנה המשפטי המלא. כל נסיון להטיל על המושבים את מלוא משמעות הערבות שלהם יגרום להתמוטטות כוללת של המערכת והתוצאה הסופית תהיה שהקופה הציבורית תשלם הרבה יותר".

ההסדר המתגבש מדבר על עזרה בפריסת חובות ובמקרים מסויימים על מחיקת חובות, בשילוב של נושים והקופה הציבורית, של אלו שאינם בני־שיקום וזאת בתנאי שהם יפרשו ממעגל הייצור החקלאי. אמצעי הייצור המתפנים יועברו לחברים אחרים באותו מושב תמורת השתתפותם בהחזר החוב של אלה שיצאו ממעגל הייצור, עד גבול יכולתם. מושב שבו שישה או שמונה מתיישבים חייבים חלק גדול מהסכום, שאר שישים המתיישבים יקבלו את אמצעי הייצור שלהם ובעזרת פריסה מתאימה גם מהבנקים וגם מהמדינה ישלמו את החובות. אולם אם כמחצית מחברי המושב אינם בני שיקום, לא יהיה מנוס ממחיקת חובם. אחרת כל נסיון להטיל את החובות על המחצית שנותרה יגרום לכך שגם הם יפסיקו לתפקד. להערכתו של רביד, מצב זה קיים בכמה עשרות מושבים. באותם מושבים יהיה צורך למצוא פתרון לאלה שאינם חקלאים על ידי ועד מוניציפלי שיתן שירותים לכלל המתיישבים במקום. חלק קטן מהמושבים, כחמישה עשר במספר, יפורקו בסוף התהליך וייהפכו לישובים קהילתיים.

ההסדר המסתמן. פריסת חובות, מחיקת חובות, החזר חובות, לכל מושב בנפרד. אירגוני הקניות יחזרו להיות ספקי תשומות בלבד

כל מושב יהיה קשור בעתיד לבנק אחד במערכת אשראי, ודרכה הבנק יבטיח למושב את תזרים המזומנים הנחוץ. ארגון הקניות יחזור להיות ספק תשומות בלבד. כל כספי השיווק ישועברו לבנק ולא לארגון הקניות והבנק הוא שיחזיר לארגון את התמורה עבור התשומות שהוא סיפק למושב. בצורה זו לא יוכל ארגון הקניות, ולא יצטרך, לעסוק בגלגול כספים. מערכת הערבות ההדדית הבין־מושבית תבוטל לחלוטין ומערכת הערבות ההדדית בתוך המושב תהיה מוגבלת וידועה. כל זה לא ימנע מכמה מושבים להתאחד לביצוע פרוייקט משותף, אך פעולה זו תיעשה אך ורק על בסיס עסקי ולמטרה ספציפית.

הטיפול בארגוני הקניות ובמושבים הקשורים אליהם נעשה בשלבים. הוועדות האזוריות אוספות נתונים על היקפי החובות של הארגון והמושבים השייכים לו ומגבשות הסדרי פריסה ומחיקת חובות עם הנושים, בעיקר הבנקים. לאחר שההסדר נידון ומקבל את אישורה של ועדת ההיגוי העליונה, ניגשים לטפל בכל ישוב וישוב. הכנסתו של כל מתיישב נבדקת בדיקה מפורטת שלאחריה הוא נשלח לבנק לחתום על ההסכם. העזרה הציבורית מותנית גם בהתערבות ראשונית של הוועדה האזורית במינוי מנהלים וקביעת דרכי פעולה. עד כה הושגו הסדרים כוללים עם ארבעה ארגוני קניות: „מושבי חירות־בית"ר", „מבואות ירושלים", „הפועל המזרחי" ו„מושבי הנגב". פריסת החובות היא לתקופה של 15 שנה, בריבית צמודה של 8 אחוז. בימים ובשבועות הקרובים יובאו לדיון בוועדת ההיגוי העליונה הצעות להסדר עם שאר ארגוני הקניות. רביד מעריך שבתוך חצי שנה יסתיים שלב הארגון מחדש והמערכת תוכל להיכנס לשלב ההבראה.

בעיה מרכזית הרחוקה עדיין מפתרון היא מצבם של ישובי הבקעה והגולן – קיבוצים וישובים החברים בארגוני קניות שונים. סך כל החובות של ישובים אלו, המשתייכים לארגוני קניות שונים, מגיע לכדי 200 מיליון דולר. בפני הוועדה האזורית הבודקת את מצבם של ישובים אלה יש עדיין עבודה רבה לא רק בבדיקת יכולת התשלום של הישובים, אלא גם בקביעת מרשם ההבראה של אזורים אלו. יעבור עוד זמן רב עד שניתן יהיה להגיע להצעות הסדר שיוכלו להציע גם מחיקת חובות מינימלית ומצד שני המשך השקעות ופיתוח לאותם ישובים שלא הגיעו לפיתוח מלא או ליכולת פרנסה.

„הצלחת תבנית ההבראה תלויה במידה רבה בקבלת ההחלטות הנכונות בזמן כדי שניתן יהיה ליצור מחדש מערכת חקלאית קואופרטיבית משפחתית ב־80־90 אחוז מהמושבים הקיימים היום עם יכולת תפקוד לעתיד", אומר ד"ר רביד. „במשק קפיטליסטי המערכת הקואופרטיבית היא הדרך היחידה לתא החקלאי המשפחתי להתמודד עם בעיות של אשראי ושיווק. מוכרחים להגיע למצב שבו הקואופרציה תיתפס ככלי שמאפשר ערבות לצורך גיוס כסף לפיתוח כלכלי ולא כדרך חיים שמאפשרת „ההכנסות לכיס וההוצאות לכרטיס". אם חס וחלילה כל אחד ינסה לצאת מהעיסקה קצת יותר טוב מכפי שהתנאים האובייקטיביים מאפשרים לו, התוצאה תהיה התמוטטות של כל המערכת, עלות הרבה יותר גדולה לקופה הציבורית, הפסד הרבה יותר גדול לנושים ובניית מערכת קואופרטיבית עתידית על הריסות במקום תוך תהליך של שינוי. קיימת אפשרות של בניה מחדש תוך כדי כאבים ועם קצת הפסדים לנושים ועלות לקופה הציבורית או הרס מוחלט. אין פתרון קסם שיאפשר „לחדש ימינו כקדם"."

תנועת המושבים / עד מפולת

אירגוני הקניות
תחקיר

הכל נשאר בנהלל

עמוס הדר, חבר מושב נהלל, עד יולי 85 מזכיר תנועת המושבים יחד עם אפרים שלום מבית עוזיא, ואחר־כך עם ג'וני (יוחנן) דניאל ממסילת ציון, שומר את נאומיו ומכתב ההתפטרות שלו במעטפה. „בתקופה האחרונה השכתי שבלי ועדת חקירה זה לא יגמר. מוטב שיהיו בידי הוכחות לדברים שאמרתי במהלך שלוש וחצי השנים ששמשתי מזכיר התנועה", הוא אומר.

יש לו הסבר מפוכח מעורב בחרדה וכעס. חרדה לגורל התנועה המתמוטטת וכעס על מי שאחראי למצב ולא עשה את הצעדים הנכונים, לדעתו, כדי לעצור את הגלגל. „איש לא רצה לשמוע", הוא אומר, „כשהבנתי שהדברים יפלו על ראשי ואני לא יכול לעזור, קמתי והלכתי". גדליה גל חבר כפר ויתקין וג'וני דניאל התמנו למזכירי התנועה לאחר פרישתו של הדר. (דניאל לא רואיין לכתבה זו מפאת מחלה) גדליה גל מסביר: „מה שקרה בשבע שנות הליכוד היה כל־כך חזק וסוחף שלומר היום „אילו" זה לא רציני. יכולתה של התנועה לקבוע בתחום אחריותו של ארגון הקניות האזורי, היתה קטנה יחסית. לצערי במשך שנים ארוכות שאבה התנועה את כוחה מארגוני הקניות ולא מהמושבים עצמם. משקל הארגון כמחזיק הקופה היה גדול, גדול מדי. הכסף היה זמין ואיש לא העלה על הדעת שיצטרכו גם להחזיר, לא רק לקחת".

היום, במבט לאחור, אומרים אלה הרואים עצמם אחראים למשבר: טעינו. תנועת המושבים הפכה פדרציה של אירגוני קניות ולא מוסר גג ערכי ומטווה דרך.

אלא שהטעות איננה משקית־כלכלית בלבד. הטעות היא בעיקרה אידיאולוגית. „תנועת המושבים איננה מועדון פתוח", טוען עמוס הדר בלשון פסקנית. הדר, איש שיושרו המצפוני אינו מניח לו, רואה את המצב הנוכחי במושבים של אסון, התפוררות אבני יסוד. „אם חבר במושב מבוסס נמצא בקשיים ובא אלי לקחת ערבות להלוואה, ואחר כך משווק את תוצרתו באופן פרטי, אני לא רוצה בו כחבר בתנועה".

על דבריו אלה של הדר מרחפת ותחושה הבטוחה של חברי המושבים הותיקים הרואים עצמם מותסכים מפני התפוררות רעיונית. אצלם היתה העליה על הקרקע רוויה בלהט חזון ואמונה בצידקת הדרך. אותם לא הביאו במשאיות אל אזור שומם ואמרו להם: „זהו ביתכם". הם בחרו בדרך הזו. הם החזון. בצלמם הוקמה תנועת המושבים. נסיונם התם להדריך ולהעביר את המסר התנועתי למושבי העולים בראשית שנות החמישים הוליד מאבקי כהונות. היום הם כבר נזהרים מלהסתבך בהאשמות והאשמות־נגד בדבר פטרונות ורגשי עליונות. „מי שאינו איתם הוא, למעשה, נגדם." – לטענתם נשברו הנורמות של עבודה עצמית, אחריות הדדית, שיווק מאורגן ובמקומם עלו נורמות החלוקה העדתית, הרגשת שני הכוחות הפועלים בתנועה ושליחות שליחים, פעילים, בהתאם למשקל הכוחות האלה.

גדליה גל, אחד משני מזכירי התנועה, הוא איש פשרות. הוא אינו מרגיש יריבויות, נזהר

אריק נחמקין. השארתי תנועה מאוזנת, ללא חובות

עמוס הדר. איש לא רצה לשמוע. אסון

שלא להחריף את היכות בין ההתיישבות הותיקה והחדשה. על בעיותיה האידיאולוגיות של התנועה הוא מדבר במתינות. ג'וני דניאל עלה עם הוריו מקוצ'ין ב־1954. במושב יצר לעצמו תפקידים וכוח בריתות שהבטיחו את פעילותו והובילו אותו בדרך הרצויה לו.

ב־1971 הגיע דניאל לארגון הקניות של מושבי ירושלים כנציג המושב שלו. התבל כולל את מושבי הפרוזדור ומושבים בבקעת הירדן.

בשנות ה־50 נחלקו מושבי העולים, בחלוקה פנימית עדתית. המשפחות, חמולות־חמולות, נשלטו בידי ראשיהן. שלטת בראשי החמולות – שלטת באלה המבנים את הועד, הממנה את נציגו בארגון הקניות האזורי.

ג'וני דניאל קרב את מקורביו והיטיב עם תומכיו. ב־1973 נבחר לעמוד בראש אירגון הקניות. הפעילות הלכה והתרחבה וארגון הקניות עבר למבנה חדש בירושלים כשהעובדים בו ובמפעליו מגיעים למאות.

ארגון הקניות אמור לדאוג עבור החקלאים את חומרי הייצור ולסייע בהשקעות ופיתוח במרוכז. כלומר, להשיג אמצעי פיתוח במחיר נמוך מזה הניתן לאדם פרטי. כשהחקלאי מוכר את תוצרתו פדיונו מקוזז מן האשראי שלו, שהוא למעשה אשראי מדרגה שלישית. השני הוא זה הניתן להנהלת המושב על ידי ארגון הקניות, הראשון הוא זה שהארגון מקבל מגורמים ציבוריים – הממשלה. הארגון בראשותו של דניאל שלט בחוזי הכלכלה של המושבים: שיווק לתנובה, מיסור, תשלום מים, ביטוח רפואי ועוד.

אחת עשרה שנים עמד ג'וני דניאל בראש ארגון הקניות של מושבי ירושלים. היום מסתכמים חובות הארגון ב־88 מיליון שקל. ההפסדים נצברו כתוצאה מלקיחת הלוואות בריבית גבוהה, שנועדו למימון פרוייקטים שונים. הפרוייקטים הוכיחו עצמם בחלקם, לא הוכיחו עצמם כרווחיים.

ב־1985 נבחר ג'וני דניאל לאחד ממזכירי תנועת המושבים. בתנועה יש האומרים כי האיש יודע לנאום, לדבר בשם הקיפוח, לקחת עניינים לידיים. חיה מסוכנת.

לשאלה כיצד נבחר לתפקיד, אף כשבתקופת כהונתו הסתבך ארגון הקניות שבראשו עמד בחובות כבדים, עונה גדליה גל: „לא הייתי ממהר לקבוע שמי שעמד בראש הארגון הוא האחראי. בעוצמת הנזק שלו, ארגון קניות ירושלים אינו מוביל. כדי לומר שמישהו אשם, צריך לבדוק כמה תרמו לכך הריבית וגורמים נוספים. אני שייך למתמידים וחושב שצריכה להיות תחלופה ורוטציה. בעצמי קיימתי את זה. מצד שני לא הייתי רוצה לראות שורה של „עמודי תליה". צריך לבדוק. בארגונים לא נערכה בדיקה שקבעה שפה אשמה הנהלה ואילו שם האשם הוא במנהל".

ובכל זאת היו מי שהסיקו את המסקנות והלכו הביתה, עוד לפני שיד הבודק הונחה על כתפם – אברהם בן מאיר מארגון מושבי הצפון ורחמים יקותי מארגון מושבי הגליל. „נכון", אומר גל, „היו כאלה שבחרו ללכת".

כדרי"ת איתמר גבתון, סגן הממונה על התקציבים באוצר, שוועדה בראשותו התמנתה ב־1985 על ידי ראש הממשלה דאז שמעון פרס, לבדוק את מצב המושבים נאמר: „מנהלים בארגוני קניות ערבו שיקולים זרים בהחלטותיהם העסקיות כדי להבטיח את המשך כהונתם. מעמסי יוקרה נעשו השקעות במפעלים כלכליים שכדאיותם מפוקפקת".

גדליה גל אומר: „ועדת גבתון היתה מגמתית. למשרד האוצר היה אינטרס להציג את הבעיות והמחדלים של המושבים".

נסים זוילי ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות וחבר מושב עולש בשרון אומר: „ערב בחירות קרה שישוב לחץ על אירגון הקניות לקבל אשראי או תקציב מעבר למגיע לו. ההנהלה, שבקשה להבטיח את קולות הבוחרים במושב, הרימה כסף".

ובכל זאת היו שראו את הסופה מתקרבת, שחזו את תוצאותיה ההרסניות מבעוד מועד. עוד ב־1983 היו שטענו שמושבים שהתפרקו מעול התנועה העוקפים בשיווק את „תנובה", מעסיקים עבודה שכירה ונוטלים הלוואות שאולי לא יוכלו לעמוד בפרעון ולפיכך אינם יכולים להמשיך את חברותם בתנועה. במזכירות

נסים זוילי. האור האדום דלק ולא שמנו לב שהשמן במכונית אזל

תנועת המושבים הרוב חשב אחרת, והצעות שהועלו להשעות מושבים מן הארגון נפלו.

בין השנים 1970 ל־1982 ישב בכורסת מזכיר התנועה אריק נחמקין, ממושב נהלל, היום שר החקלאות.

יש מי שאומר שנחמקין כיהן בתפקיד זמן רב מדי, ומעלה את ההשערה שאולי מסיבה זו לא היה נחמקין ער מספיק כדי לפקח על הנעשה.

המוסד הכלכלי המרכזי של תנועת המושבים הוא „הביטוח ההדדי". תפקידו להעניק הלוואות וערבויות הדדיות למושבים, להגן על האשראי הפיננסי, הניתן להם לפקח על ניהול ובתוך כך המוסדות הכלכליים בתנועה. הממונים על „הביטוח ההדדי" הם מזכירי התנועה וסגן המזכיר הכלכלי. אריק נחמקין, ואפרים שלום וסגן המזכיר נחום גנץ, היו ממונים על „הביטוח" בשנים בהן החל להסתמן בו גרעון. „אני השארתי את התנועה במצב מאוזן ומסודר, ללא חובות", אומר נחמקין. „קבלתי תנועה שלא היה לה כסף לשלם משכורות לעובדיה. בקופה היה חוב של 300 אלף לירות ולרשותה ששה כלי רכב. כשעזבתי היו 70 כלי רכב, עודף תקציבי ומת"ם – רשת השווק – החזיקה 20 מיליון דולר במניות הבנקים. בפגישה שהיתה לי לפני פרישתי עם אנשי ברית פיקוח העורכים את המאזנים, ועם מנהל הביטוח טוביה קרנר ממושב רשפון, נמסר לי שיש בקופה כסף. שמונה חודשים לאחר שהתחלנו לכהן בממשלה התברר לי שהמאזנים מראים כי „הביטוח" לווה כספים בשוק האפור כדי לספק אשראי לארגוני קניות וכי הוא מסתבך בחוב של 11 מיליון דולר – ששה מיליון חובות אבודים, וחמשה מליון חובות מושבים שיש להם כתובת וצריך לגבות אותם. מצפוני שקט. עשיתי משך השנים מה שהייתי צריך לעשות, ונהלתי את הדברים לפי הבנתי. נכון, על דבר החוב לא ידעתי".

מנהלי הקרן הודחו. אפרים שלום נבחר לכנסת. נחום גנץ מונה נספח חקלאי באירופה. עמוס הדר, שהחליף את נחמקין, ניסה לעצור את ההתמוטטות על ידי מיזוג המערכת הפיננסית של „הביטוח ההדדי" עם מת"ם הריווחית. הדבר לא עלה בידו. המערכת קרסה. הדר התפטר.

הסוכנות היא גורם מרכזי בסיפור המשבר. בעבר סיפקה 80 אחוזים מכספי ההשקעה בישוב חדש. את 20 האחוזים הנותרים צריך היה המתיישב להשיג בעצמו. היום הסוכנות משקיעה 40 אחוז ביחידת משק חדשה ו־60 אחוזי השקעה נוספים. המושבניק הצעיר צריך להשיג בבנק. כשהבנק אינו מלווה פונים לשוק האפור. פרוש הדבר ריבית תופחת כשמרים. הסוכנות, טוענים ראשי תנועת המושבים, משהה את העברת חלקה בתקציבי המושב והיא חייבת למושבים מיליוני דולרים. „האם היינו מצמידים את חובות הסוכנות שלושים שנה לאחור, חובותיה היו מסתכמים בעשרות מליוני דולר". אומרים בתנועה. „עובדתית זו טענה צודקת", מסכים נסים זוילי, „אבל חלוקת ההשקעות לא תשתנה גם בעתיד, הבסיס ישאר דולר סוכנותי כנגד שלושה דולר ממלכתיים. וכך נוצר, מיד, פיגור של 70 אחוז בהשקעה, וכך יוצר פיגור בתקציבים גם להבא".

„בריבית המפלצתית של 100 אחוז בשוק האפור אני מאשים את עצמי כחבר ממשלה", אומר השר נחמקין. „המדיניות היתה הרסנית. אבל לא היתה ברירה. כשהוקמה הממשלה הנוכחית ולא היה במה לקנות דלק וגרעינים סדר העדיפויות הכתיב קודם כל לעצור את האינפלציה. ניסיתי להעלות שלוש הצעות כיצד לא לחייב את המגזר היצרני ב־100 אחוז ריבית, אבל לא קבלו את הצעות, והיה זה מתוך כורח המציאות".

קשה לייסב פן אחד של נסים זוילי – חבר מושב חבר בתנועת המושבים – עם פן אחר שלו, ראש המחלקה להתיישבות האמורה לתקצב את ישובי התנועה. „לפעמים", הוא מעיד על עצמו, התפיסה הפחות־רחבה, כחבר מושב, בשפיפה. אני משתדל שזה לא יקרה. למחלקה להתיישבות יש אנשי מקצוע ואני סומך על שיקול דעתם. וממילא במצב הנוכחי מאבקה של המחלקה להתיישבות ומאבק התנועה הוא מאבק משותף. „הרבה זמן נסענו במכונית כשהאור האדום דולק, ולא שמנו לב שהשמן אזל", אומר זוילי.

עקרון הערבות ההדדית הוא אחת השאלות המרכזיות שהתנועה מבקשת להעמיד בפני חבריה. חברי המושבים המבוססים ערבו להלוואות שניתנו למושבים צעירים. אלא שחתימת מזכירות המושב נתפסה על ידי המושבניק הטרוד בעמל יומו כדבר מופשט ורחוק. „איש לא חשב שהערבות הזו תחייב אותו אי פעם הלכה למעשה", אומר חבר מושב ותיק, „אני לא זוכר שהיה פעם דיון מעמיק ברמה האזורית שיגע במשמעות הדבר", טוען גדליה גל". למושבים שאינם עומדים בהחזר ההלוואות אני קורא מושבים חד סיטריים. חלק מכספם הלך למטרות לא יצרניות, וגם אם קנו טרקטורים ובנו לולים, היה זה ללא ביקורת עצמית. מה גם שהשקיעו במפעלים כושלים". אידיאולוגיה מטושטשת, אם בכלל, ותחושת שפע מדומה שאיפיינו את כהונת ארידור באוצר, התבשלו על אש קטנה בארגוני הקניות האזוריים ובהנהלת התנועה בתל־אביב. כדברי הדר, המערכת הלכה והתפוררה ואילו עד לזמן האחרון איש לא דאג לדלל את הפקידים ובעלי התפקידים במרכז התנועה. שמונה רכזי משק שתפקידם להדריך מושבים צעירים הסתיים מזמן, לפני שנים, המשיכו להסתובב עם מכוניות של התנועה. חלוקת המשרות היתה בלתי מרוסנת והמנויים לא עניינים. עמוס הדר נתקל לדבריו, בחומה בצורה של עסקנים שתבעו לשמור על אנשי שלומם ועל תפקידיהם כאשר ניסה „לדלל" את שורותיהם. גם השלמות הרעיונית מזמן לא העסיקה איש. מתוך 270 מושבים, עשרה בלבד נותרו צמודים לעקרונות עליהם נוסדו. מתוך שמונה ארגוני קניות אזוריים רק שניים, השרון התיכון ועמק חפר, „נקיים" מחרפה. המציאות הפוליטית שגרמה להשבתם של שמחה ארליך המנוח, אריק שרון ופסח גרופר במשרד החקלאות הגבירה את הציפיה של שר חקלאות „משלנו", ומי מתאים ומבטיח יותר מאריק נחמקין, חשבו בתנועה. אולם נחמקין, יש הטוענים עתה, לא הרבה לסייע. „אני מכיר את הטענות האלה", משיב נחמקין. „אינני יכול לפתור את בעיית הגבנון

גדליה גל. שלטון הליכוד וכסף זמין

הכספי שנותר, אבל מאז שבאתי למשרד החקלאות הצלחתי להציל את המשק מהתמוטטות מוחלטת. מי שיש לו רפת, פטימים, ירקות, יכול לחיות מזה. דאגתי להגן על השוק המקומי מפני יבוא. דאגתי שהייצור יותאם לביקוש".

לפני כחודשיים פוטר גדעון ווסניק דובר תנועת המושבים מתפקידו. במקומו שכרה התנועה את שירותי הפרסום של משרד „גיתם", לתקופה של שלושה חודשי נסיון. תמורת 1000 דולר לחודש מנהל המשרד במוסדות הממשלה ובכנסת שדולה לשיפור הפרופיל של תנועת המושבים. את שרותי הדוברות מחלק „גיתם" עם משרד יחסי הציבור של עמיקם ספירא. „צריך להפסיק את ההלקאה העצמית ולהתחיל לפתור את הבעיות", אומר גדליה גל. לדעתו אפשר וצריך לשמור על הקיים ולא לפרק מושבים. „יש מושבים המשלבים עבודת חוץ עם עבודת משק. הייתי מקפיד על גידול חקלאי מינימאלי כתנאי לחברות במושב ומתיר עבודה בעיר. גם לפני ארבעים שנה, כשלא היתה מספיק עבודה במושב, עבדו בחוץ". אנשי התנועה, חברים ופעילים אינם חוששים להשמיע דעה מנוגדת לעמדת גל. „מי שלא מתאים לו שילך", אומר נסים זוילי, „אני לא רוצה להכריח. שלושים שנה הכריחו אנשים שלא ידעו מה רוצים מהם. מספיק. מושב זו דרך חיים, אם לא רוצים לעבוד בחקלאות למה להכריח? בזמננו אמרו לנו פקידים באוצר: תנו להם להתמוטט. מתוך ההרס יצמח משהו בריא ונכון. אנחנו אמרנו לא. צריך להבריא את הקיים. אבל מי שזה לא מתאים לו שיפרוש. כל כוחו של המושב בהרכב האנושי שלו. אם יש גורמים בתוכם המתחזרים ומתנגדים לדרך הם הורסים את המושב כולו". לדעתו של זוילי כ־80% מהמושבים יחליטו להשאר חברים בתנועת המושבים ולקיים אגודה במושב. במחלקה להתיישבות החליטו כי עד 1990 כל המושבים שהוקמו עד שנת 1967 יצאו לעצמאות. כלומר, 150 ישובים נוספים. 40 מתוכם יעברו תהליך שיקום. המחלקה להתיישבות תתרכז בגליל ובנגב באזורים מוקדפים. בערבה ישארו באחריותה ישובים בודדים.

עמוס הדר אומר: אם משקיעים כסף בהבראת החקלאות צריך קודם כל לצמצם את מושבי החקלאות ואת מספר החקלאים. במושב שמשקם של חקלאים בודדים בו אינו רווחי, האגודה לא תהיה ערבה להם. המכסות ילקחו מהם והם יוכלו להשאר עם ביתם בלבד. אינני רוצה שיפילו על כתפי חברים שמשקם רווחי. „צריך לדעתי, שחבר כזה יעזוב את המושב, ואם לא, לפחות שחברי האגודה לא ישאו את חובו. אחרי המשבר הזה כמה יהודים אולי ילכו לכלא, ובעוד שנים יקום ארגון חדש על חורבות הישן. ואלה הנותרים יבדקו היטב את השותפים להם. ותעודת הזהות המושבית תהיה הרבה יותר מחייבת".

נעה גל

פעמי תש"ז / לא מקרה פרטי

כל חלקה טובה

היום לפני חמש שנים בדיוק, בפברואר 1982, קידמו מחסומים וצמיגים בוערים את הבאים למושב פעמי תש"ז שבנגב הצפוני. ימים רבים השביתו חברי המושב את העבודה במשקיהם ולא הניחו לאיש להכנס לישוב. פקידי מס הכנסה שבאו לגבות חובות ואנשי ההוצאה לפועל שהגיעו למקום כדי לעקל רכוש, נתקלו בהתנגדות נמרצת מצד חברי המושב המרומרים, שהניפו כרזות בנוסח „רוצים לחיות בכבוד", „הכנסות החקלאים לא מכסות את הריבית" וצעקו במקהלה מאורגנת „לחם עבודה".

משה גל. עזבתי עם חוב של 300 שקל. הודבק לי חוב של 200 אלף דולר

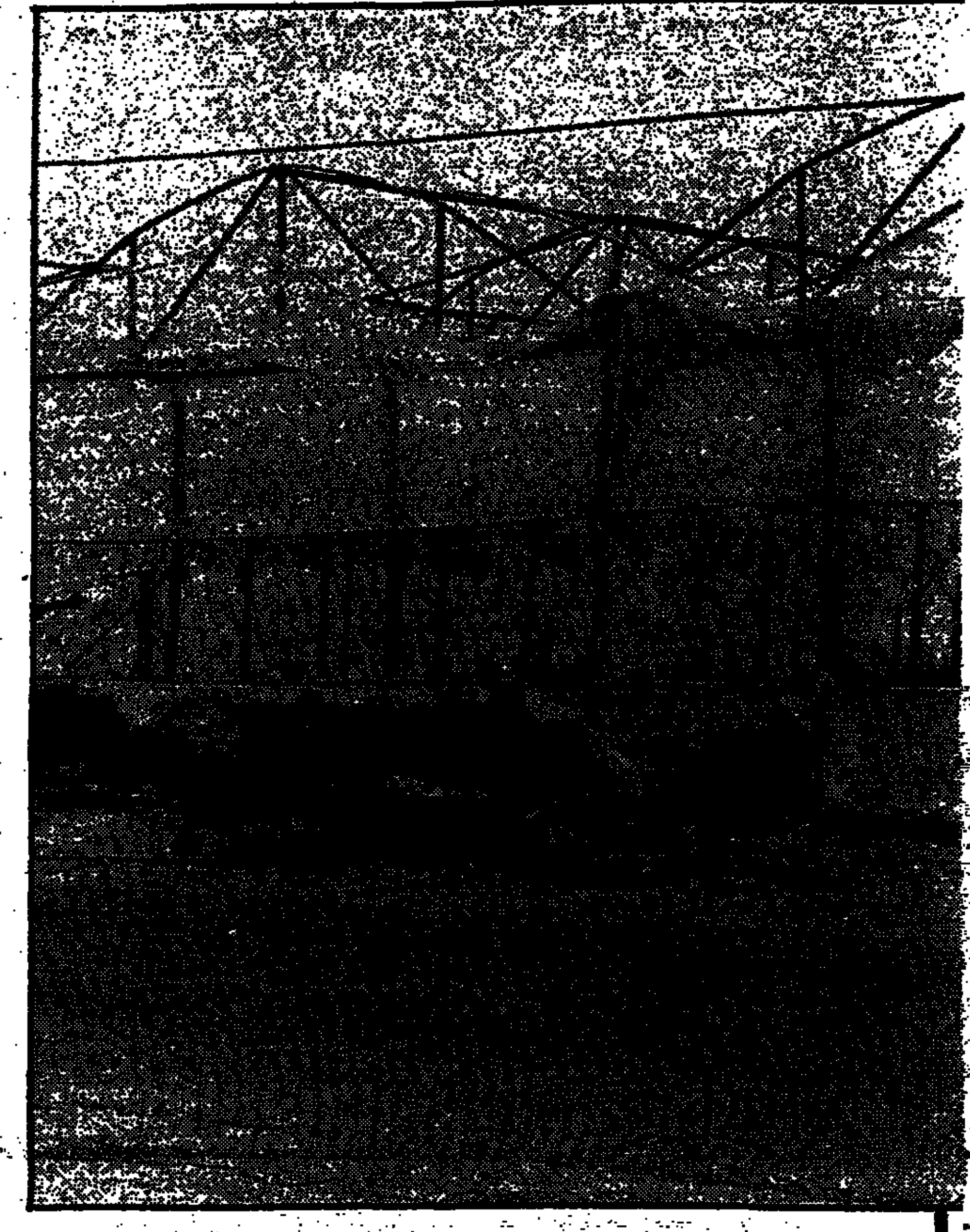

הרקע לצעדי המחאה היה הקלעותו של המושב לחובות כבדים שנאמדו ב־20 מיליון שקלים ישנים – סכום אדיר במושגים של אז. מושב פעמי תש"ז שהוקם ב־1953 על־ידי עולים מכורדיסטאן ומפרס, לא הצליח להחלץ מן המשבר ההוא, למרות צעדי ההבראה שננקטו מאז. לפני כחודשיים הוציא רשם האגודות השיתופיות יאיר יקיר צו לפירוק המושב, על פי בקשה של כשליש מהחברים, שמצבם הכלכלי המוגדר כ„שפיר". הבעיות הכלכליות השוטפות, סכסוכים משפחתיים־חמולתיים מתמשכים הביאו את מבקשי הבקשה לניתוק מן האגודה, מארגון מושבי הנגב ולמעשה – לשבירה טוטאלית של עקרון הערבות ההדדית.

עצוב, עצוב מאד היום במושב פעמי תש"ז. מחצית מ־60 חברי המושב שוב אינם מוצאים את פרנסתם בחקלאות ומועסקים כשכירים מחוץ למושב. חלקות רבות נכשו עם הזמן, משפחות עזבו את המקום ועקרו למרכז הארץ. שרידי מבנים, שהיו אמורים לשמש בשעתם רפתות חליבה לעשרות פרות, הם עדות אילמת לשבר הגדול. חובותיהם של החברים לאגודה, לארגון מושבי הנגב ולבנקים תפחו עם הזמן ומסתכמים היום בכ־4 מיליון דולר. החלק הארי מחוב זה, כ־2.5 מיליון דולר, רובץ על גבם של 15 חברים בלבד.

אחד מבעלי החוב הכבדים במושב הוא משה גל (60), נשוי ואב לחמישה. חובו מסתכם בכ־200 אלף דולר. אולם, כהגדרתו, „בעצם זה איננו חוב אמיתי". לדבריו מזה חמש שנים אין הוא עובד עם האגודה, לאחר שהחליט לעבוד ולשווק את תוצרתו באופן עצמאי. „כאשר עשיתי את הצעד הזה, הסתכם חובי בכ־300 ש"ח בלבד. מכאן ועד לחוב האסטרונומי שהודבק אלי קיים מרחק. למעשה, במשך 30 השנים שבמהלכן עבדתי באמצעות ארגון מושבי הנגב לא קיבלתי מהם דבר. החוב שהודבק לי נובע מהפסדים וריביות שמקורם באירגון ובמוסדות הקשורים אליו".

משה גל נראה צעיר בהרבה מגילו. צנום, רק גיזרה וגבוה. לפעמי תש"ז הגיע ב־1959 כעולה מכורדיסטאן. בעמל רב הקים בית מרווח ומשק חקלאי הכולל פרדס ומתבסס על ירקות ליצוא תפוחי אדמה, עגבניות בצל. המשבר המתמשך בחקלאות שידע המשק בשנים האחרונות,

ניסן סריודה. האירגון קידם השקעות ללא כיסוי תקציבי

הריבית הרצחנית שהיתה נהוגה בתקופה שקדמה לתכנית הכלכלית, גרמו לתפיחה בלתי ריאלית של חובותיו. בשנים 1979/80 החליטה הסוכנות היהודית להקים רפתות חליבה במשקי החברים במושב ובכלל זה גם במשק של גל. בחצרו האחורית של משה, עדיין ניתן להבחין בשרידיה של הרפת, שהוחלט להפסיק את הקמתה, זמן קצר לאחר שהחל בבנייתה, מכיוון שלא היה לכך תקציב. על המישגים של המוסדות נאלצו, כרגיל, חקלאים לשלם ומשה, כמו חקלאים אחרים במושב, חוייב בחשבונותיו האישיים בגין אותה רפת שמעולם לא הוקמה.

לבעיות הכלכליות השוטפות במושב, נוספו סכסוכים משפחתיים־חמולתיים, שהביאו לשיתוקה של האגודה ולפגיעה קשה בעקרון הערבות ההדדית. המושב התחלק והתפצל לשני „מעמדות": בעלי חובות כבדים וכאלה שמצבם מניח את הדעת, מציאות שיצרה תסיסה ואווירה מתוחה בין החברים. לבעלי החוב הגדול במושב, שמשקם אינו פעיל או אינו מתיר רווח, הוצע

שלום גבריאלי. אחרי 30 שנות אומנות, לפטר את האומנת

לוותר על המשק ולקבל מעמד של „תושב" תמורת מחיקת החוב. לחברים אחרים הוצע הסדר נוח להחזר החוב אם על ידי מחיקת מחציתו או על ידי פריסתו לתקופה של 10 שנים. חלק מהחברים, וגל בתוכם, התנגדו ל„סדר וביוזמת הוועד הוגשו נגדם תביעות משפטיות על־ידי הוועדה המשפטית של תנועת המושבים. התביעות יצרו מצבים אבסורדיים עד כדי כך שאב נתבע על ידי בנו אשר ביקש להגיע להסדר פריסת החובות. כתוצאה מהלחצים הכבדים שהופעלו על ידי המתיישבים, התפטרו שלושה מחברי הועד וביניהם היו"ר, ניסן סריודה. נכון להיום, פעמי תש"ז מתנהל ככפר חקלאי לכל דבר. כל חקלאי משווק את תוצרתו באופן עצמאי.

ניסן סריודה, העומד בראש הקבוצה שיזמה את פירוק המושב, מטיח בקורת נוקבת בארגון מושבי הנגב המתנגד לפירוק, ואף הגיש ערעור על ההחלטה. סריודה, מהחקלאים הבודדים בפעמי תש"ז שחשבונו עומד ביתרת זכות, טוען שלארגון יש חלק גדול באשמת הסתבכותו של המושב ושל מושבים אחרים באזור. „האירגון קידם השקעות ללא כיסוי תקציבי, העניק אשראי בלי שדאג לגבותו ולא לחץ להסדר חובות עם החברים. המערכות האזוריות מעורבות בעשה במושבים ובוחשות בהן כרצונן לשם חיזוק אנשי שלומם. חיזוק אנשיהם מתבטא במינויים פוליטיים בתאגידים השונים ובמפעלים האזוריים, ולמי שלא נמצא מקום או כסא, והוא עדיין עוסק בחקלאות, המערכת מסייעת בטובות הנאה שונות כמו הלוואות לרכישת משקים, אשראי מהמחסנים האזוריים בעשרות אלפי שקלים שאין גובים אותו, דחיית תשלומים בסכומי עתק בגין חוב מים ושד," אומר סריודה.

הוא שולל מכל וכל את הפתרון שהציעו המוסדות המיישבים – להשאיר את בעלי החוב בבתיהם, לקחת מהם את אמצעי היצור ובתמורה למחוק את חובותיהם. „זוהי פצצת זמן" אומר סריודה „מה שיקרה הוא שלאחר מחיקת החובות, ידרשו הצעירים לקבל בחזרה את אמצעי הייצור לידיהם, בטענה כי אין הם צריכים להענש על חטאי הוריהם, ואז יוחכרו להם אדמות מבעלי הנחלות ובעלי המשקים שישארו במושב. זה עיוות. לדעתי צריך לעקור את העשבים השוטים מהשורש. לטפל בכל חקלאי באופן נפרד עד כדי מימוש בתי המגורים כחלק מהסדר החובות".

שלום גבריאלי, בעל משק בפעמי תש"ז המשמש כגזבר שכיר במושב אשבול בנגב, תומך בדברי סריודה. „אחרי 30 שנות אומנות" אומר גבריאלי, „צריך לפטר את האומנת, – ארגון מושבי הנגב. מי שיכול לטפל בהפעלת המשק, שיעשה זאת בכוחות עצמו. מי שאינו מסוגל לכך שיסיק מסקנות. בשיטה שבה עובד הארגון – חקלאים קיבלו אשראי ולא החזירו וממילא רוב המושבים באזור כבר אינם עובדים באמצעות הארגון. הדוגמה הטובה ביותר להוכחת הדבר היא מושב ניר־משה בנגב, שהפך לסיפור הצלחה לאחר שלפני כ־10 שנים חדל מלממן אשראי לחברים וכל אחד עובד שם באופן עצמאי. מצב דומה שורר גם במושבים תאשור ובטחה".

לסריודה וגבריאלי יש בקורת קשה גם נגד תנועת המושבים. „התנועה האמורה להיות גוף אידיאולוגי, הפכה את שליחיה באזור לזרוע

יצחק נחמניה. לאחר חיסול החובות איש לא יחזיק אותם בכוח

הבוחשת במושבים לקידום צרכיה ואנשיה. כמעט בכל ההנהלות האזוריות ניתן למצוא אותם חברים ובכך הם יוצרים. תלות זה בזה, בשיטת שמור לי ואשמור לך. גבריאלי שהוא חבר המשמרת הצעירה במפלגת העבודה מטעם מחוז המושבים אומר דברים לא פחות חמורים: „הגיע הזמן שמזכירי תנועת המושבים יפסיקו לגמגם ויתנו לחקלאים תשובות אמיתיות לבעיותיהם. במקום הכרזות הצהרות ממבססיות הקמת ועדות שונות ומשונות לטיפול במושבים – שיתחילו לפעול בשטח לפתרון מצוקת החקלאים".

מנכ"ל ארגון מושבי הנגב, יצחק נחמיה אומר בתגובה כי הארגון מתנגד לפירוק פעמי תש"ז בגלל חובותיו של המושב. „הגשנו ערעור על החלטתו של רשם האגודות השיתופיות לפירוק המושב, שכן לא נאפשר פירוק מערכות, כדי להציל את החובות. הבעיה בפעמי תש"ז היא יותר חברתית ופחות כלכלית, מכיוון שכל המולה מושכת בכיוון שלה. מה שקרה שם זה שנאת חינם, כמעט סדום ועמורה. היריבות הפנימית הרסה במושב הזה כל חלקה טובה". נחמיה, חבר המושב המצליח נבטים בנגב, דוחה את טענתו של סריודה כי הארגון אינו גובה את חובותיו ובהתייחסו להעדפת פעילים על פני חברי מושבים מן המניין, הוא אומר: תנועת המושבים לא נתנה לאף אחד יותר מהמגיע לו".

אמיר רוזנבליט

התייעלות

ארגון מושבי הנגב עובר באחרונה תהליך של התייעלות במסגרתו פוטרו כ־40 מתוך 110 עובדים ועד סוף החודש הבא יקוצצו כ־40 משרות נוספות גם ברמות הבכירות ביותר. עם סיומו של תהליך ההתייעלות, בעוד כארבעה חדשים, יועסקו בארגון מושבי הנגב כ־35 עובדים בלבד.

מנכ"ל ארגון מושבי הנגב, יצחק נחמיה מציין כי צוות ייעול פנימי של הארגון הציע לצמצם בכמחצית כ־12 הרכבים הצמודים המוחזקים כיום על ידי העובדים הבכירים. לדבריו, צעדי ההתייעלות מתחייבים בין היתר לאור צמצום המתכונת העתידית בהיקף הארגון, כתוצאה מהסדר חוב המושבים. בהתאם להנחיות ועדת גבתון ישנה הארגון את מתכונתו הנהלית ויפעל כחברה בע"מ ולא כאגודה חקלאית. לפיכך תוגבל בעתיד פעילות ארגוני הקניות להספקת תשומות חקלאיות בלבד והארגון לא ידרש לעסוק בתיווך אשראי.

חובות 40 מושבי הנגב לארגון מגיעים עתה לכ־71 מיליון ש"ח, שכ־70 אחוז מהם נושאים עשרה מושבים בעייתיים ובהם פעמי תש"ז, ניר חן, עוצם, כוכב מיכאל, ברוש, תלמי אליהו, תלמים, ונווה.

נחמיה טוען כי הפתרון המסתמן לגבי המושבים הבעייתיים הוא כדלקמן: במסגרת ההחלטות שהתקבלו בועדת ההיגוי האזורית של הסוכנות היהודית, יוכרו על מושבים אלה כבעל ישובים קהילתיים תוך פרוק האגודות המקומיות והרמת אמצעי הייצור החקלאיים.

סיכום ביניים של ועדת מושבי הנגב בראשותו של ראש המחלקה להתיישבות שכונות, בסוכנות היהודית, גדעון ויתוקין קובע כי מאגר המושבים הבעייתיים באזור הם חלק ממערך הערבות ההדדית הבין־מושבית, פתרון בעיית ניתוקם של אלה משאר מושבי הנגב הוא תנאי להסדר חובם של המושבים אשר יש להם תוחלת משקית.

„לאחר שהועדה האזורית תסיים את עבודתה", מסכם נחמיה, „ארגננו מגיש כל המושבים בעלי יכולת. כושר ייצור, תוך בישול הערבויות ההדדיות הפנימיות שלנו. כל מושב יתארגן בנפרד והדבר יהווה בסיס להערכות מחודשת של המושבים" באשר להצעה להתנתק מן הארגון אומר נחמיה: „אם חברים במושב יבואו לידי הסדר כספי ויחסלו את חובותיהם, איש לא יחזיק אותם בארגון. אין זו מטרה העומדת בפני עצמה אלא אמצעי לסייע לחברי המושבים".

אמיר רוזנבליט

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ארגוני הקניות, תחקיר

מושבי הצפון/סיפור בגדול

העמק היה חלום

בראשית שנת 1982 נערכה במושב רם־און שבחבל תענך מסיבת פרידה לנחמן ("נתק") וינברג, איש בית שערים, שהקים את ארגון מושבי הצפון ועמד בראשו כמעט ארבעים שנה. החגיגיות והמעמד המכובד לא עשו, כך נדמה, רושם מיוחד על החקלאי הקשיש. כאשר קם להודות למברכיו על השבחים והתשורות שהעניקו לו, לא נצר את לשונו. "בשלושת החודשים האחרונים בהם אני מלווה את ממשיכי, שמעתי כבר כמה פעמים את המלה "בורסה"", אמר נתק בקולו הנמרץ. "אני מזהיר אתכם שלא להיכנס למקומות מפוקפקים שכאלה. אל תלכו להימורים. תעשו רק מה שנהוג לכורמים ולחקלאים".

בלי הדר. בישיבה שבה הוחלט על הקשר עם האחים הורביץ, ביקש דודים עמוס הדר, אז חבר הנהלה, להיעדר מהדיון וההחלטה. לכל היה ברור שזהו צעד מתבקש. הדר אינו מוכן לומר היום מלה וחצי מלה בפרשה

אריק נחמקין, אז מזכיר תנועת המושבים ואישיות מרכזית באיזור, מיהר להרגיע את וינברג. "איש לא ילך לבורסה", אמר. "אין לך מה לדאוג". בניבת דבריו ניכר שהוא כועס קצת על וינברג, על כי ראה לנכון להעלות ענייני הולך באירוע חגיגי שכזה.

אברהם בן מאיר מתל־עדשים, שסיים זמן מה קודם לכן את תפקידו כמנהל משרד החקלאות, ונבחר לנהל ארגון הקניות של מושבי הצפון, בירך במלים חמות את קודמו והבטיח בפני כל האספים ש"אם נתק היה ארבעים שנה בתפקיד, אני אהיה לפחות שלושים וחמש שנים". הכל קיבלו את הבטחתו של בן מאיר בחיוך. נתק וינברג דווקא התייחס לדברים ברצינות רבה. שלושת החודשים שבהם עבד עם בן מאיר לימדו אותו על האיש ועל תוכניותיו.

היום, בגיל 85, בביתו שבמושב בית שערים, ממשיך נתק וינברג שלא לנצור את לשונו. הוא כואב מאוד את ההתדרדרות והנפילה של הארגון שהקים, כמעט לבדו, בראשית שנות הארבעים. "החלטנו אז להקים ארגון קניות של המושבים בעמק ובגליל, דוגמת הארגון שהוקם בעמק חפר", הוא משחזר. "אחרי שראינו שכל אחד רץ בעצמו לעשות קניות וזה גזל זמן מהעבודות החקלאיות, הגענו למסקנה. לקיבוצים בעמק עקרונית לא רצו לקבל אותנו, אז החלטנו ללכת לבד".

בקיץ 1943, בגורן של כפר יהושע, הוקם ארגון הקניות המשותף הראשון של המושבים בצפון. הכל נעשה בצורה מסודרת. אסיפה כללית עם פרוטוקול והצבעה. אורחי האסיפה היו צבי הבגה, מנהל המשביר, וצבי יהודה, מזכיר תנועת המושבים. כבר באותו ערב חתמו נציגי 22 מושבים על חברותם בארגון והיו ביניהם גם נציגי מושבים ותיקים, כמו כפר־חיטים שליד טבריה, רגבה בגליל המערבי והמושבים בחוף הכינרת. השייכות הגיאוגרפית לא שיחקה כבר אז. מלכתחילה, טוען וינברג, היתה כוונה לרכז את מירב המושבים בצפון המעוניינים להצטרף ולהתחיל בפעולה.

להנהלת הארגון הראשונה נבחרו נחמן וינברג מבית שערים ו... מכפר יהושע. עיקר עבודתם היה בריכוז הקניות של המושבים. המשביר העניק לארגון החדש מתנה מכובדת – חדר קטן ברחוב אלנבי בחיפה – ובכך נוהלו העניינים. במרוצת השנים גדל החדר ונעשה נקודת מפגש לנציגי ארגוני קניות מכל רחבי הארץ. אף שרירבות הקניות והמכירות לא היתה נפוצה בארץ באותה תקופה, התארגנו אנשי המושבים במהירות וקנו ומכרו את סחורתם ואספקתם דרך ספקים וסוחרים שהופנו על־ידי נתק ועזרתו. היחסים האישיים שנרקמו בין הסוחרים לחקלאים מהמושבים, ובעיקר עם שני נציגיהם הבכירים, הביאו לפתיחת קווי אשראי מהמשביר ומספקים ולאמון אישי ועסקי רב. במקום שני תריסרי גזברי מושבים, ומאוחר יותר 35 גזברים שהתרוצצו בין הספקים והסוחרים, טיפלו בכל הנושאים שני פעילים שריכזו את כל הקניות והמכירות.

הקמת הארגון בראשית שנות הארבעים אכן הקלה על החקלאים שנאנקו תחת נטל כלכלי קשה. לבד מנהלל וכפר יהושע, שמצבם היה סביר, התקשו כל השאר לקבל אשראים והדבר השפיע על פיתוח אמצעי ייצור חקלאיים חדשים. ההתארגנות החדשה עזרה במידה רבה לשפר את המצב. פסקו ההתרוצצויות בין הסוחרים הספקים והבנקים, והמושבים אחדים היתה להתארגנות החדשה גם השפעה חיובית על המצב החברתי. ההצלחה וההשפעה החיובית הביאו להרחבת המסגרת, וחקלאים בודדים, שהתקשו לקבל אשראים, נעזרו בארגון, שפתח דלתות וקווי אשראי.

הנהלת הארגון היתה מתכנסת פעמיים בחודש לקבלת דיווח, ומדי שנה נערכה אסיפה שנתית. ועדת הביקורת היתה לגוף מרכזי ובעל משקל בארגון והפיקוח היה צמוד. אחת לשנתיים נערכו בחירות להנהלה. "איש מאתנו לא חשב על שוק שחור ועל עסקים מתחת לשולחן", אומר נחמן וינברג. "כל מאזן שעשינו בזמנים ההם היה מסתיים בהחזרת העודפים והרווחים למושבים. לא שיחקנו בזה. בדרך־כלל היה מגיע העודף לכשניים־שלושה אחוזים מהמחזור וזה היה סכום בהחלט יפה. כל השנים הקפדתי לגמור כך את אישור המאזן".

ב־1956 הקים ארגון מושבי הצפון חברה ליבוא מספוא בשותפות עם המשביר המרכזי. החברה הזו קיימת עד היום. נתק וינברג זוכר שגם הקמתה לוותה בלא מעט התלבטויות, והיו חברים שראו בהקמת החברה חריגה מקווי היסוד של הארגון כפי שהוחלט עליהם בקיץ ההוא בכפר יהושע.

לאחר שפרש מניהול ארגון הקניות, הוסיף עוד נתק לשמש חבר ההנהלה, ומעמדה זו ניסה להשפיע על המנהל החדש ולהזהירו מפני הליכה בגדול. הוא זוכר שלקח את בן מאיר לא אחת לשיחות בארבע עיניים וניסה להסביר לו שדרכו מסוכנת. "לא יעזור לכם על מה שאתם עושים", אמר לבן שיחו, ובן מאיר היה אומר תמיד: ההנהלה החליטה, חוץ מזה אתה לא מבין בנושא.

"לקלקל לא צריך הרבה", אומר וינברג על ממשיכו. "היתה לו תמיכה של מזכירות התנועה ושל נחמקין, שהיה מזכיר התנועה, ואחר־כך שר החקלאות. אני זוכר שכאשר הייתי מתריע על מה שקורה והייתי אומר שאנחנו הולכים לקטסטרופה, היה נחמקין קם ומשיב: נתק מסית אתכם. הכל יהיה בסדר, אל תדאגו."

פעם הציע וינברג להחזיר את רווחי המאזן השנתי למושבים. בן מאיר השיב שצריך להשקיע את הכסף שנותר להון עצמי ולכסות גרעונות לכשיצטברו. "היתה לו תמיכה גדולה", אומר וינברג. "הוא היה מלך בדורו וגם מי שהתנגד לו הצביע בסופו של דבר בעדו". במקרה אחר, כאשר כבר היה במעמד של בעל דעה מייעצת בהנהלת הארגון, הציע וינברג לשקול מחדש השקעות מסויימות במפעלי תעשיה ואמר שהארגון לא הוקם כדי להקים מפעלי תעשיה. בן מאיר מיהר להזכיר לנוכחים כי נתק הוא בעל דעה מייעצת בלבד וההתנגדות הוסרה. במצב שנוצר, לא ראה עוד וינברג כל טעם לבוא לישיבות ההנהלה.

במושב שלו הוסיף וינברג להתריע ולהתנגד למהלכיו של בן מאיר. כאשר זה בא לפני כשנה לשכנע את חברי המושב להשתתף במלווה הפנימי להצלת הארגון ודרש שכל משפחה ומשק ישלמו כחמשת אלפים דולר מלווה, קם וינברג וזעק: "מה פתאום? מה אתה בא עכשיו לדרוש מאתנו עזרה כשכל העסק מתמוטט?". בן מאיר לא נשאר חייב. "נתק מסית אתכם", חזר ואמר. לבסוף החליטו אנשי בית שערים שלא להיענות לבקשת בן מאיר ולכן לא יצאה יוזמת המלווה הפנימי של מושבי ארגון הקניות אל הפועל עד היום.

נחמן וינברג העביר את מושכות הניהול לידי אברהם בן מאיר, כאשר בארגון מושבי הגליל היו 38 מושבים, רובם הגדול מושבים ותיקים ומושרשים בעמק. בצד התעשייתי היה הארגון שותף ברבע מהבעלות על מפעל "זיתי הגליל" שבאזור התעשיה בגליל התחתון. בתוך פרק זמן קצר גדל הארגון לכדי חמישים מושבים.

בן מאיר טוען כי צירופם של חמשת המושבים בגולן ושבעת המושבים בגוש תענך בא בעקבות דרישה חד־משמעית של תנועת המושבים ופניה מרגשת של המושבים עצמם. גם היום הוא מודה, שכלכלית לא היה מקום לצרפם, אבל כאן כבר נכנסו שיקולים ציוניים־תנועתיים וקשה היה להתנגד. במקביל השייכת בחציה לארגון מושבי הצפון, ותבע ממנו, כך בן מאיר, לסייע בשיקום המשחטה בגליל. מספרים עוד על נסיון הרפתקני של בן מאיר לרכוש משחטה בבנימינה, שבסיומו נזרקו כשלושה מיליון דולר לריק.

במקביל לא נרתע בן מאיר מהקמת מפעל "פרי גיר" לשימורי עגבניות. התוכנית המקורית דיברה על שותפות עם חברה חיפאית מצליחה שתסייע במימון, אבל בן מאיר התעקש ללכת לבד. השמועות בעמק אמרו כי המשכורות ששילם למנהלי המפעל הגיעו לכדי 3000 דולר. מכל מקום לא מעטים השתוממו על הכניסה לפרוייקט שימורי העגבניות שעתידו אינו ברור. היום נתון המפעל בקשיים חמורים ומרבית הזמן אין עובדים בו כלל. בן מאיר טוען כי כאשר נכנס לתפקידו, היו כבר תוכניות המפעל מוכנות ומאושרות, ומלבד זאת לא

שאף בן מאיר להגדיל את הצד התעשייתי של הארגון. קשה למצוא סימוכין לטענתו כי בא אל המוכן וכי תהליך התיעוש של הארגון היה בעיצומו. בן מאיר הוא שנכנס להרפתקת משחטת "עוף מירון", משחטה כושלת במרום הגליל, ולאחר שארגון הקניות של מושבי

יאיר צפריר. ידעתי שזו לא תהיה שנה שמחה. מהר מאוד התברר שהיקף הבעיה הוא עצום

הגליל, שנקלע אף הוא לקשיים גדולים, הרים ידיים, בא בן מאיר וניסה להקימה מחדש תוך השקעה של מיליוני דולרים. התוצאה – חצי שנת עבודה וקריסה.

בן מאיר טוען כי קיבל הבטחות בכתב מבכירים במשרד החקלאות כי אם יקח על עצמו את שיקום המשחטה, יזכו מושבי תענך להגדלת מיכסות העופות שלהם. בפועל לא קויימו ההבטחות. הממונה על התקציבים באוצר באותה תקופה, יעקב גדיש, סירב להעניק לבן מאיר סיוע להגדלת משחטת "קודניש" במגדל העמק, עמדה הממשלה בהתחייבויותיה לממן הפיתוח בהיותו מפעל מאושר.

את מפעל "זיתי הגליל", שקיבל מקודמיו, הגדיל בהיקף של כעשרה מיליון דולר, וכאשר התנגדו שאר שלושת השותפים, הביא להתנצלותם מהשותפות. נחמן וינברג אומר כי כל עוד עבד המפעל בהיקף שלשמו הוקם – "זה היה בובה של מפעל", כלשונו, עם 85% יצוא. הגדלת המפעל לא הביאה בחשבון את הגדלת אספקת הזיתים ונוסף על כך התקלקלו מספר משלוחים לחו"ל ופגמו בשמו הטוב של המפעל. בן מאיר טוען כי הקמת המפעל, באופן שבו הוקם, הפכה אותו לנטל על הארגון והיה צורך לשנות.

לדברי בן מאיר, כאשר הגיע לנהל את הארגון היתה כבר החלטת אסיפה כללית להקים ועדה, שייעודה היה לנתב את הארגון להקמת מפעלים אזוריים במתכונת הדומה למפעלים האזוריים של הקיבוצים. בן מאיר שב ומציין כל העת כי כל אחד מהמהלכים שביצע בזמנו, הוחלט באסיפות כלליות תוך חתימה על מסמכים בשכל מושב מודיע וחותם על חלקו בכל אחד מהמפעלים. כאשר נשאל אם היו הצעות שהעלה ולא נתקבלו, או החלטות שהתנגד להן והתקבלו, השיב "לא זוכר".

"יכול להיות", אומר בן מאיר, "שהמשגה הגדול שלי היה שכאשר נתגלו ניצני המשבר והבנתי לאן הכל הולך, החלטתי לפעול שונה מאזורים מושבים אחרים ולדרוש מעצמנו יותר לפני שיצאנו לדרוש מאחרים. יכול להיות שזה הקים עלי התנגדות". ספק אם בן מאיר היה מודע להתנגדות שקמה במושבים לפעולותיו הגרנדיוזיות, וכאשר בא לפרוע את ההתחייבות, תרתי משמע, נתקל בהתנגדות חריפה, זו שהפכה אותו היום לאיש ממורמר וכועס. גם הוא מודה שהבחין בפער ההולך ומתהווה בין ההחלטות שנתקבלו באסיפות לבין הנכונות לבצען. "נוצר מצב שיותר ויותר חקלאים חברי מושבים היו תמימים על ערבות הדדית, אבל לא היה להם אינטרס למלא אותה. בנסיבות הקשות של '85 היא נחשפה במלוא מערומיה. בעצם כולם סובבו אליה את הגב – מהתעכבים בתחילה ועד כפר יהושע בסוף" אומר בן מאיר.

קשה לאמוד את היקפי החובות של ארגון מושבי הצפון והמושבים עצמם. יש המעריכים את בחצי מיליארד דולר. יאיר צפריר מכפר יהושע, מחליפו של בן מאיר המתפטר, רואה את המספר הזה כ"מוגזם". הערכה ריאלית יותר מגביהה אל קרוב לרבע מיליארד דולר. פרסומים שלא הוכחשו, העלו זאת, שהחוב לבקשת צפריר עם כניסתו לתפקידו באוקטובר '86, כי הארגון צבר חובות של 177 מיליון שקלים. לבד מזאת חייבים כיום מושבי תענך כ־25 מיליון דולר וכושר הייצור שלהם קטן בהרבה. חובות מושבי הגולן החברים בארגון מושבי הצפון הוא כפול וגם כאן כושר הייצור לא מכסה אפילו מחצית מהחובות. בשני המקרים ערב הארגון לחובות אלה. נהלל וכפר יהושע, ועמם עוד מושב או שניים מהוותיקים, נמצאים בזכות בחשבונותיהם בארגון, אבל הכל מעוקל ולפיכך הם "תקועים" עם כספי זכות, אך רק על הנייר. נכון להיום, ערבים 28 המושבים הוותיקים בארגון לשאר המושבים הקטנים והבעייתיים, ופירושה של ערבות זו הוא עיקולים כמעט יומיומיים שמגיעים אל שולחנו של יאיר צפריר במשרדי הארגון בעפולה.

צפריר, דור שני למושבניקים מכפר יהושע, קיבל על עצמו לפני כחצי שנה, ולמשך שנה בלבד, את ניהול הארגון המתמוטט. "ידעתי שזו לא תהיה שנה שמחה", הוא אומר בעצב. לצפריר ולאלה שביקשוהו למלא את תפקידו של בן מאיר המתפטר, היה ברור שמשימתו תהיה לנסות להציל את מה שעוד נותר, ולהיערך כך שהמפלה תהיה מבוקרת ככל האפשר. מעולם לא התעסק קודם לכן בענייני כספים, הלוואות, מניות ובורסה, ואולי משום כך נבחר למלא את מקומו של בן מאיר. לדברי צפריר, "משיכת שלמה קורסת הוא לא מתפקדים חלקים בסיסיים של עבודה ארגונית מסודרת. מה שקרה השפיע ליקויים בתוך המושבים עצמם שהארגון היטב עליהם. התברר שכאשר הארגון לא יכול לתת הלוואות ולעזור למושב – והמושב לא יכול לגבות כספים שחייבים לו החברים והתברר יותר מאוחר שהיקפי הבעיה הוא עצום".

צפריר, בעזרת יועצים ואנשי מקצוע, החליט כבר בשלב הראשון להפריד את המושבים מהארגון ולהתמודד עם חובות הארגון. עתה עובדים המושבים ישירות מול המוסדות המשווקים, הספקים והבנקים. פירושו המעשי של צעד זה הוא שלאגודות המושביות אין עוד חשבון עו"ש בארגון. עכשיו כל מושב וכל חקלאי מתמודד עם המצוקה ישירות וצפריר מנסה לנווט את גל צווי העיקולים הנוחתים מדי בוקר במשרדו. הכתובת לצו העיקול: ארגון מושבי הצפון, וכאשר כל נכסיו עוקלו, עבר לרכוש המושבים, רפתות, מוסדות ורכוש במושבים שעברו במרוצת החודשים האחרונים לנושים השונים של ארגון מושבי הצפון. בין תוצאות הלוואי של עיקולים אלה: מושבניקים רבים, בעיקר מהמושבים החדשים, החליטו לעקוף את האגודה ולשווק ישירות את תוצרתם.

הפרדת המושבים מהארגון והעמידה של כל אחד כמעט בודד בחזית העיקולים והחובות, מכעיסה את אברהם בן מאיר. הוא אינו נוקב בשמו של צפריר, אך ביקורתו מופנית אליו ואין פלא, שכן השניים, בנים לדור המייסדים, עבר "הגורל שנהר". "מה שהפתיע אותי שאלה שבאו אחרי עצמו ואמרו לא רוצים יותר ריכוזיות, התמוטטות הם היו שקבעה את גורלו של הארגון משום שהארגון יכול לרכז את הצריך ואת הגלגל להסתובב מבלי יכולת להחזיר", אומר אברהם בן מאיר ומוסיף "אם מישהו היה אומר לי ערב ההתמוטטות שיבוא שינוי כללי במדיניות – לא הייתי מתפטר".

אברהם בן מאיר. המשגה הגדול שלי היה לדרוש מעצמנו [...] שנדרוש מאחרים

יאיר צפריר לא נשאר חייב. "הארגון גייס המון כסף מכח תרומתנו ותמכנו מן העבר", הוא מסביר. "המצב שהתברר שהארגון במצב ביש – היה קשה לגייס כסף. מושבים לא היו צריכים לגייס כסף, אבל בגלל התעשיה שנפלה זה נכפה עלינו. גם אז לא התגלינו כבעלים נאמנים על התעשיה שלנו. הפנינו לה עורף כאשר היה קצת קשה. כשנכנסתי לתפקידי, בגמרה הקמת ציוד הכסף ותשלומי החובות היו בעיצומם. חלק מהשירותים שנוספו לארגון בתקופתו של אברהם היו טובים למושבים, אבל הגדול הפך בצורה הנסיבות לנטל. אני חשבתי וחושב שאנחנו צריכים להחזיר בעיקר ולשמור על המושב והמושבניק וכך אני מנסה לפעול". ההערכה הרווחת היא שהמושבים חייבים כיום לארגון כ־50 מיליון דולר ויאיר צפריר עושה מאמץ להחזיר את החוב העצום הזה.

דבר משותף אחד בכל זאת יש לבן מאיר, לצפריר, להדר ולחבריהם בלא הבדל דעה: הכל דואגים בעמק לגורלם של המושבים. מבחינה זו, גם הוותיקים וגם הצעירים נמצאים בסירה אחת זו שעומדת לטבוע.

שמעון דיים

"ידיב אספקה": כשר אבל מסריח

פרק בפני עצמו במפולת הכללית של ארגון מושבי הצפון היה התקשרותו של הארגון עם האחים יואב ויוני הורביץ, בניו של השר יגאל הורביץ ובעלי חברת "ידיב אספקה". לא רק מטעמים משפחתיים, ולא רק מקבם העובדה שהדר הורביץ נטוע בנהלל, התקשר אברהם בן מאיר עם האחים הורביץ כחלק מאנשי השוק האפור באותם ימים של אינפלציה דוהרת והיה צורך לשמור על ערך הכסף. האחים הורביץ, מדגיש בן מאיר, היו גורם אחד מני כמה שעמם עבדה הנהלת ארגון מושבי הצפון. במקביל עסקו האחים הורביץ והארגון בראשותו של בן מאיר בגיוסי הון משותפים ובהעברות כספים למיניהן.

הסיבות לשוק האפור והקשר עם האחים הורביץ אושרו על־ידי הגופים המוסמכים של הארגון. קולות המתנגדים נבלעו בסבסבותיות ההחלטה שהפגין בן מאיר. באותה ישיבה שבה הוחלט על הקשר עם האחים הורביץ, ביקש דודים, עמוס הדר, אז חבר הנהלה בן העמק, להיעדר מן הישיבה. לכל היה ברור שזהו צעד מתבקש. הדר אינו מוכן לומר היום מלה וחצי מלה בפרשה.

"כשראיתי עזבתי את התפקיד", מספר אברהם בן מאיר, "התאפשר פרעון מוקדם של חלק נכבד מהחוב שלהם אלינו באמצעות הסדר מסויים שחייב קניות שלנו אצלם בהיקף מסויים. ההסדר הובא לדיון ונתקבל פה אחד וכך נרשם בפרוטוקול וההסכם נחתם". ערעור של חבר הנהלה העלה את הנושא לדיון נוסף, ובסיומו הוחלט לתבוע בהסדר. בשלב זה פרש בן מאיר מתפקידו. לדבריו, קרו אז שני דברים: מחליפו, יאיר צפריר, קיבל כעבור מספר ימים טלפון ממנהל בנק שאמר כי הוא מעביר לחשבונו של הארגון שלושה מיליון דולר שהם חלק מההסדר. צפריר ביקש ממנהל הבנק לא להעביר את הכסף. למרות ההוראה הוחלט לא לבטל את ההסדר והארגון חתם על הסדר של פריסת חובות ארוכה יותר עם האחים הורביץ, כפיצוי על הפרת ההסדר. במסגרת הבטחות להלוואה הפרוסה, קיבל ארגון מושבי הצפון כבטחון אופציה לקבלת מחצית ממניות חברת "ידיב אספקה".

"באתי להנהלת הארגון ושאלתי אם יש כוונה לממש את האופציה הזו", מספר בן מאיר. "קיבלתי תשובה שההנהלה החליטה שלא לממש את האופציה. באתי ליאיר ועמוס (הדר) ושאלתי אם מקובל עליהם שאני אנסה לגייס משקיעים שהם יפרעו את החוב למושבי הצפון. יאיר אמר לי: יש לך אור ירוק. למחרת נסוגותי, כי עוד באותו הערב הגיעו אלי טלפונים שיעצו לי לא לעשות את הצעד הזה. חשבו שיהיה קשה להסביר אותו לציבור".

יאיר צפריר מגיב: "בסוף תקופתו של אברהם נתקבלה ההחלטה על ההסדר עם "ידיב אספקה", והוא אושר שנית אחרי הערעור של חבר ההנהלה. החלטתי לבטל את ההסכם למרות אישורו בהנהלה והבאתי את הביטול לאישור ההנהלה. חשבתי אז, ואני חושב גם עכשיו, שההחלטה לבטל את ההצעה היתה נכונה גם מבחינה כלכלית וגם מהבחינות האחרות". לא קשה לנחש למה הוא מתכוון.

לפני כשבועיים נכנס אברהם בן מאיר לתפקידו כמנהל חברת "ידיב אספקה". חצי השנה שעברה מאז, הספיקה לצינונו, כך הוא גורס. "בצפוני שקט, לא קיבלתי אגורה אחת מהעיסקה" הוא אומר. לפני כחודשיים פירסמה הנהלת ארגון מושבי הצפון הודעה שלפיה הפעילות העסקית שעשה בזמנו בן מאיר עם "ידיב אספקה" היתה על דעתה. רבים בעמק סבורים שגם ההודעה הזו לא מפזרת את הסרחון. נתק וינברג קורא לזה "שחיתות". אחרים מעדיפים להיות זהירים ומתארים את הקשר בין בן מאיר לאחים הורביץ "טעם לפגם". מכל מקום, הוכחות מוצקות לקבלת טובת הנאה לא נתגלו עד כה.

שמעון דיים

בלי שוק אפור

בתוך המערבולת שגררה לתוכה את מרבית ארגוני הקניות, נותרו שניים צפים על המים ללא חובות ובמצב פיננסי תקין. המדובר בארגון "מושבי התיכון" ובארגון "מושבי השרון ועמק חפר". שני ארגונים אלה הצליחו לשמור על שפיות הדעת בתקופה של טירוף מערבולות והיום הם קוטפים את פירות הזהירות וההשקעות הנבונות.

בארגון "מושבי התיכון" 24 מושבים, המשתרעים מכפר יונה בצפון עד אשקלון בדרום. מרבית המושבים החברים בארגון משתייכים לתנועת המושבים מלבד שלושה: ניר ישראל, בצרה וכפר חב"ד. את הארגון מרכזים ביחד עמנואל טל, חבר מושב עזוגות, וברוך חזן ממושב ינוב. את המסקנות, שהגיעו אליהן המוסמכים, הסיקו הם לפני זמן רב. לדבריהם, תפקידו של ארגון הקניות הוא, כשמו, לסייע לחקלאים בקניית תשומות חקלאיות כגון: חומרי הדברה, זבלים, כימיקלים, זרעים, תערובות ועוד. הארגון שהם מנהלים לא חרג, כדוגמת הארגונים האחרים, מהתפקיד שלשמו הוא הוקם ולא התפשט לתחומים שאינם נוגעים לתשומות החקלאיות. גם ההשקעות שנעשו נבחנו בזהירות, תוך בדיקה מדוקדקת של הכדאיות הכלכלית.

בבעלותו של ארגון "מושבי התיכון" מכון תערובת שהוקם בשנת 1960 ומייצר עד 3,000 טונות תערובת לבעלי חיים בחודש. מפעל שני, בו שותף הארגון יחד עם ארגון הקניות "הדרום" ("משקי הדרום"), הוא "תבליך", מפעל לייצור שמנים בראשון לציון. המפעל מעבד 3,000 טונות פולי סויה לחודש ומייצר כוספה ושמן. שני מפעלים אלו הם רווחיים. הארגון מחזיק גם ב־25 אחוז מהבעלות במשחטה לפטמים הודים.

המאפיין ארגון קניות קטן זה הוא הזהירות בהשקעות, הניהול היעיל, ואי הסתבכות בנטילת הלוואות ללא צורך. בניגוד לארגוני קניות אחרים, שתפסו הגיעו להיקף של עשרות עובדים שלרבים מהם ניתן רכב צמוד, מעסיק הארגון תשעה עובדים בלבד, כולל שני המרכזים, ורק לארבעה מהם יש רכב צמוד.

בארגון הקניות "השרון ועמק חפר" חברים 25 ישובים, ביניהם כפר ויתקין, כפר חיים, כפר ידידיה, כפר הרואה, רשפון, בני עטרות, עין עירון ועוד. הארגון הוקם לפני כארבעים שנה וזה שמונה שנים עומד בראשו נפתלי בן סירא, חבר כפר ויתקין.

את הצלחתו של הארגון לעבור את המשבר בשלום תולה בן סירא במספר גורמים. האחד, השקעות נבונות במפעלים אזוריים שנעשו לפני שנים בהלוואות פיתוח זולות. השני – היכולת של המושבים החברים בארגון ושל הנהלת הארגון לכלכל את מעשיהם בתבונה במסגרת האפשרויות הכספיות שעמדו לרשותם. "לא המושבים ולא הארגון ולא המפעלים האזוריים לא לקו בשוק האפור אפילו אגורה אחת, אלא פעלו תמיד במסגרת יכולתם הכספית", אומר בן סירא. "בתקופת המשבר המנפק כאשראי, האנשים "ירדו למקלט", צמצמו את הפעילות ולא צרכו יותר מכפי יכולתם. כששואלי המשבר ושכך נראה השמש גם יצאו קצת שמיים אבל בזהירות".

מבין 25 המושבים החברים בארגון, שלושה הסתבכו קצת בחובות בעיקר בגלל צריכת יתר והנהלת חשבונות לא תקינה, אשר מנעה מהם לראות את הגזרה המתוקנת בעוד מועד. מושבים אלה הצליחו השנה להגדיל את הייצור שלהם, אולם גמה ההתחייבויות שלהם לא קטן בגלל ההסתבכות הקודמת. שני הישובים הצליחו לקיים את השנה תוך גידול בייצור והקטנת גמה ההתחייבויות.

דוד מרשיוב

עכשיו
לספרות, אמנות ועיון

תאום אל תאום

מאת יצחק עקביהו

ש. שלום, „מאלגביש ומעלה" („מסכת שירים על השמיניות"), הוצאת עם עובד תשמ"ז, 169 עמ'.

ספר שיריו הקודם של ש. שלום מתקרא בשם „אלגביש" (1984). באחרונה הוסיף המשורר נדבך לבניין הרחב של שירתו והניח בידינו את הספר החדש „מאלגביש ומעלה" (1986), שהוא – ושמו מעיד עליו – המשך ישיר לספר הקודם. גם מן הבחינה הצורנית ניכרת הקירבה בין שני הספרים: בשניהם השירים הם קצרים, תמציתיים, בני שמונה שורות כל אחד. התואם העצום כבוש בכלי קיבול צרים, כי המשורר הזה, הדוק התפלה, אינו מרשה לעצמו תפייה במרחבים לא־מוגבלים. בהציגו את עצמו כ„אחר / שנבדל מקול ההללים / ומחזיק המושכות ביד / של סוסי האש המשתוללים" (115) הוא נותן סימנים בשירתו הקודמת שלה: בבירות, מבותן, התעלות סערה („סוסי האש המשתוללים") ורסון („המושכות ביד").

מרבית המוטיבים המוכרים לנו משירת ש. שלום מקובצים בספר האחרון הזה, לעתים בהעצמה כבירה. אחד הנושאים היהודיים והמאפיינים למשורר זה הוא האלהת האדם – אנטי־תיזה וריפוי להאנשת האל שבנצרות. LOCUS CLASSICUS לכך הוא בלי ספק השיר הנודע „יהאדם" בספר „פנים אל פנים", ועתה, בספר החדש, התגבש המוטיב הזה בשיר מרהיב בתנופתו, שיר בן עשרים מלים בסך הכול: „אני אלוה, / מתאום / אפליא לשמוע / קולך בכל מקום, / קורא אלי לכרוע / לרגליך הדום, / כי תרימני גבוה / אליך תאום אל תאום" (14). המתח בין מטה ובין מעלה המפרנס את כל שירתו של ש' שלום מאז, מוצא גם ביטוי של השיר הזה ומוצא את פתרונו בקירבה המשפחתית, הכביכול, בין אל ובין אדם ובדמיון המובהק שביניהם: האדם בבחינת אחיו תאומו של אלוה.

אולם מלבד והעזה שבקונצפציה זו יש להדגיש גם את צד הענוה המסתמנת כאן. בשיר „יהאדם", למשל, שנכתב לפני יותר מיובל שנים, אנו קוראים: „סולם מצאתי בנדודי – – – / עליתי – ויכבו השלבים המאירים, / אבדים השוקקים ואבדה הארץ – / ואני שמים הארץ" במעוף הצעדים, מבושם מכוחותיהם, המשורר עולה לספירות מרומים ואינו זקוק לעוזרתמך. והנה עתה, בשיר „אני אלוה", האדם כורע, הדום לרגלי אלוהיו, ואל ההתעלות המיסטית הוא מגיע לא בכוח עצמו אלא בחסדו של האל המרים אותו אליו („כי תרימני – – – אליך").

מרכז כובד אחר של שירת ש. שלום מראשיתה ועד הלום הוא המוטיב של התפלגות האני – האני האמפירי, הממשי, הקטן והמוגבל, מזה, והאני האידיאלי, המיוחל, הגדול, הקוסמי, מזה. כבר באחד משירי הנעורים, הפותח את כרך א' של כל כתביו, נותן מוטיב זה את אותותיו: „הולך אני מתוכי / אל נופי אל־שובי", בשיר „הזה בבית הבא", „אני תועה באין הגה, / והוא רומז באין ניר. / הוא פעמי מרקיע / גוזע בי עד–". אותו האני האחר, הקוסמי, הגדול, מכונה בכינויים שונים, שהרווח ביניהם הינוי „ההוא", וכך גם נקרא מחזור שירים חשוב בספר „פנים אל פנים" – „ההוא". עליו נאמר שם: „חפצתי לנגוע בו אך – בך לא תגיע אליו". אך גם „יודע אני כי קרוב הוא, כקרוב והולך לבלולי", גם בספר החדש „מאלגביש ומעלה" משיאור קצר בשם זה – „ההוא" – ועל ההוא הלוה מעיד המשורר: „הוא גדל מתוכי – – – הוא שומע מפי אל / למה זו נפח ומי זה אנוכי" (17). אם שיר זה אינו אלא וואריאציה חדשה על נושא מוכר, הרי במקום אחר בספר מתרחש מהפך הרה־משמעות, שאסור לקורא להתעלם ממנו. להלן נידרש למהפך המפתיע הזה.

הספר החדש מחולק לי"ג מדורים. המדור האחרון, שיש בו שני שירים בלבד, אינו אלא בבחינת אחרית דבר האקורד של סיום – בקשה רוחנית כי „עת שמורות עיני לעד תיעצמנה" יופיע „השיר התמים כי לפנים ולפני / שקולו מלוא עולם הוא, נאלם הנמה –" ועל „השיר הלא־מושר הזה, „השיר האילם", שהוא כעין אידיאה אפלטונית של כל שירתו הכתובה של ש' שלום, מטיל המשורר את „משאלתו האחת" לאמור: „יעלה ויבואני אל חיק אדמתי" (156).

אך שיאו של הספר הוא, לדעתי, המדור הקודם לזה האחרון, הינו מדור י"ב הקרוי „הוא קוראני אליו" (143 – 152). גם במדור זה אין תריבה מן המתכונת של שירים בני שמונה שורות, אך השורות כאן ארוכות יותר בדרכם. ואף שכל שיר ושיר עומד ברשות עצמו, הרי הם מתקשרים איש אל רעהו למסכת מלוכדת. בכל אחד מספרי ש' שלום מצויה יצירה רחבת היקף, כפתות או ביותר, שהיא מהווה כעין אוטוביוגרפיה אקסטאטית אשר בה מראות חוץ ומראות־פנים מתוכים אלה בתוך אלה. „חוץ ופנים ואין אפסיים" (151). אוטוביוגרפיה כזאת היא בספר „מאלגביש ומעלה" המדור י"ב, שבו אנו דנים כעת. כל שיר מתעכב על תחנה משמעותית במסלול החיים, החל בילדות המוקדמת: „הוא כבר זוחל / על ארבע – – – בגינת בית סבי" (143) וכלה בערוב הימים: „קפל כנפי הלוכך שגרמת, הנה הולם לשוב למעוני" (152).

המסכת הזאת עומדת שוב כלכולה בסימן האני הכפול: „יש עולם מבעד לעולם, יש אדם מבעד לאדם, יש אני / מבעד לאני..." (146). גם כאן אנו פוגשים את ה„הוא", מזה, ואת ה„אני" הדובר, מזה, אלא שלמרבה הפלא השתנו הפוזיציות, השתנתה זווית הראייה והתרחש המהפך הגדול שעליו רמזתי לעיל: אין זה עוד האני האמפירי הדובר בשיר בגוף ראשון, אלא דווקא האני האחר, האני הטראנסצנדנטי, שבשירתו הקודמת של המשורר היה מכונה „הוא", והאני הטראנסצנדנטי הזה מוסר לנו עתה עובדות על־אודות האני הריאלי, שעליו מדובר עכשיו בלשון נסתר. האני האמפירי, הביוגרפי, נתון תמיד בסיטואציות מוחשיות מסויימות. מצב נסיבתי כזה מכונה „בשות המוזיך" (146), למשל: „אגם בין אלונים בביצות הקישון"; אך לא באמרה „אני טובל בו", אלא „הוא טובל בו" (שם), כי המספר הוא עכשיו האני־האחר, הרואה ומבונן את מעשיו של האני הביוגרפי, שעליו מדובר בגוף שלישי: „עיני בלבד צופיה בו" (שם), כלומר, עינו של האני הטראנסצנדנטי מתבוננת באני של בשר־ודם, וכך לאורך כל המדור הזה.

בכתובה האחרונה („עיני בלבד צופיה בו") השמטתי מלה אחת, ועתה אוסיף אותה לשם המשך הדיון: „עיני בלבד צופיה בו מבטב". מכאן, שהגוף השלישי מתייחס לאני הריאלי, ואז יהיה שיעור הכתוב: עינו של האני הטראנסצנדנטי, של העל־אני, מביטה בי, אך למעשה המבט שלוח מתוך־עצמי, כלומר אני מביט בעצמי באספקלריה העל־אני. וזה „הקשר הגורדי ביני וביני שלא ניתן להתיר בכוח" (151). ובכיסוח אפילו ביתר מתואר סימן של אותו „קשר גורדי", מתוארת הזהירות של שני היבטי האני, המתגים זה את זה: „אני איני מתגלה אלא למי שמגלני, / קורא על ידו אני לו קורא" (146) או: „אתה בחרתני מפי כי נבחרת, היית רצוני שעשה רצוני" (152).

קיצורו של דבר, העל־אני המיסתורי הוא השלכה של האני האמפירי, והשלכה אידיאלית זו פועלת מצדה על המשליך אותה. אולם בחירת האני הטראנסצנדנטי אינה שרירותית, אלא הכרחית וגורלית. אין אדם יכול לבחור לעצמו על־אני כמו שבוחרים מעיל בחנות הלבשה. הבחירה באה מתוך מתכונתו של האדם („בחרתני מפני כי נבחרת"), לבחור ולהיבחר הם היינו־הך. האלטרנטיבה היחידה היא: או מימוש הבחירה בחיים, או החמצה. החמצה פירושה חיים שאולים, חיים לא־אותנטיים, מה שנקרא „uneigentliche Existenz" אצל מרטין היידגר.

ש. שלום

אם אנו עכשיו שואלים – ורק עתה נוכל לשאול את השאלה הזאת – על שום מה התחלפו לבסוף הפרסונות, כך שה„הוא" השמימי מדבר עכשיו בלשון „אני" ומשקיף על האני האמפירי כהשקיף הבורא על יציר כפיו, מעז אני לשער שכערוב ימיו ראה המשורר את עצמו רשאי לקבוע כי אכן הוא הגשים את יעודו, אשר למענו היה מוכן להקריב את הכל, או בלשון השיר: „ושר כי יביא קורבנו / ישים את נפשו בכפיו, / וכל שנות שמו וכמו / ישתרגו אפיון מעליו" (66). בזכות „ההליכה הערה סהרורי במסילה" ניתנה לו „ההגעה למחוז חפץ" (151), ובשלב זה אין עוד הפרד בין ה„הוא" ובין ה„אני": על כן מתבטלת המחיצה בין היוזל ובין החישוב. „קיר הגור החותך ביני ובינך מתאבך" (149). רשאי עתה המשורר להתבונן באני האמפירי שלו מתוך הפרספקטיבה של ה„הוא", של האני האידיאלי. מעל המיצפה הגבוה הזה משקיף המשורר הזקן ומסכם: „הצעצעתי להקים עולמי בידי / פתל גרוטאות מצאתי בגיבבם, / איתן בניתיו בזילי הרעדי / פרום הגבהתיו משפל הורקי" (10). עיניו ראות עתה את „היה הנדרים / בן נעשיתי אני" (140), ובמרומי השיא – „בבית האדם את עצמו – הוא ניצב מול אלהיו והיו כ„תאום אל תאום".

כמובן, דיון זה, המשורר היטב כדי להצביע על דרכו של אדם, משורר הוגה, אינו יוצא ידי חובתו כלפי ספר עשיר זה. הדרך האמורה מתמשכת בתוך נופי חיים מגוונים, וכבדי הדרך גדלים גם פרחי ניר תינוקים. יש כי שירים קצרים אלה מקפלים בתוכם בלדה שלמה, כמו הפעמה החזייה של אותה נערה שמתה בצעירותה בשיר „גלגול" (58) או כמו גורלה של אותה זונה פאריזאית שחזרה בתשובה ונעשתה „מנקה רחובות" בירושלים (40) או שירטוט אותו העלם התורני שנהפך לכופר בשיר „הלס" (20), ועוד כהנה וכהנה [illegible] ש. שלום בכלל.

דוד בן־גוריון – מהתנועה הציונית לעם היהודי

מאת יוסף גורני

מן המפורסמות הוא כי בין הציונות, מאז ראשיתה ועד עצם היום הזה, לבין העם היהודי כתופעה היסטורית־חברתית וכמהות רוחנית, – מתקיים יחס של אחדות וסתירה. שהרי לא היתה עוד בתולדות ישראל בגלותו תנועה אשר ביטאה את בעיותיהם, שאיפותיהם וכמיהותיהם של שכבות וקבוצות יהודים מגוונות כל כך ושונות זו מזו, לעתים אפילו באורח קיצוני. ולעומת זאת, לא היתה עוד תנועה שמטרותיה הכלל־לאומיות ומעשיה בדרך להשגתן עמדו בסתירה כה בולטת להוויה היהודית הכוללת. לשון אחר, ניתן לומר כי מצד הציונות נתקיים כלפי העם היהודי יחס דיאלקטי בתהליך היסטורי שבו הסתירה היתה תנאי לקידמה. לפיכך באה גם ההשלמה ברוב חוגי הציונים, – במיוחד אלה שהשפעו במידה זו או אחרת מ„חיבת ציון", – עם אורכו הבלתי משוער של התהליך אשר במהלכו יחול מיפנה במעמדו ההיסטורי של העם, תשתנה הווייתו החברתית, ותתחדש תרבותו המקורית. תנועת הפועלים הארצישראלית, מאז ימי העליה השניה, אף שביסודו קיבלה תהליך זה, העניקה לו פירוש משלה: היא ניסתה להאיץ אותו על ידי המעשה החלוצי המגשים, והתביעה למדיניות ציונית־חברתית אקטיבית. לדוד בן־גוריון, כאחד ממייסדיה ואבותיה של תנועה זו, היתה מההתחלה עמדה מיוחדת בסוגיית היחס כלפי המוני העם היהודי הלא־ציוניים, ואפילו האנטי־ציוניים.

אמרנו לעיל, כי תנועת־הפועלים ביקשה להאיץ את התהליך הציוני על ידי האקטיביזם החלוצי, ובכך, כידוע, הגבירה את המתח הדיאלקטי בינה לבין המוני העם הקיימה חיץ בינה לבינם במובן החברתי־תרבותי והרעיוני־פסיכולוגי. באורח פרדוקסלי, אם כי הגיוני, ככל שגברו תביעותיה מעצמה ומאחרים, כן התאריך תהליך שינוי הערכין של העם היהודי על פי משנתה. כלומר ככל שגבר האקטיביזם של החברה האמונית, במיוחד בתנועה הקיבוצית ותנועות־הנוער הקשורות אליה, כן גדל המרחק בינה לבין המוני העם. כאן טמון כוחה של תנועה זו להשפיע על מהלך ההיסטוריה ובמידה לא מעטה לקבוע אותו, וכאן נעוצה גם חולשתה הפוליטית ואף כשלונה הפוליטי. בן־גוריון, אף שהיה שותף לתביעות אלה, ביקש לקצר תהליך זה בעזרת אמצעים פוליטיים. בהרצאתנו קיימת כוונה לעקוב אחרי מגמה זו במחשבתו ובפעולתו של בן־גוריון מאז ימי העליה השניה ועד סוף שנות החמישים, התקופה שאחרי מבצע סיני. במהלך הדברים אפשר להבחין בשלושה נוסחים של אותה מגמה, שכל אחד מהם קשור לתקופה היסטורית מסויימת: הראשון שייך לתקופת הישוב, ואותו אפשר להגדיר כ„קיצור הדרך". השני מתייחס לשנותיה הראשונות של המדינה, למלחמת העצמאות וימי העליה ההמונית, שאותם כינה בן־גוריון כ„קפיצת הדרך" בהיסטוריה היהודית. השלישי, בתום ימי הסער והפרץ, מאז פרישתו הראשונה מראשות הממשלה – אנו מבקשים לקרוא כ„עיצוב הדרך". אמרנו דרך ולא מטרה, משום שבן־גוריון עצמו לא האמין בהשגת מטרות סופיות ומושלמות, אלא בדרך אליהן.

בשנת 1909, כשנה אחרי מהפכת „התורכים הצעירים", הציע בן־גוריון לפתוח בפעולה למען הקמת ארגון פוליטי של כל יהודי א"י. כתנאי לכך ביקש, קודם כל, לשנות את יחסו של „הישוב החדש" הציוני כלפי ה„ישוב הישן" האנטי־ציוני. יחס הבוז וההתנשאות שחשו הציונים כלפי יהודי ירושלים, אם כי הם מובנים, לדעתו, הרי שאינם מוצדקים מן הבחינה המהותית וההתעלתית כאחת, כלומר: „השקפה זו על היישוב הישן ועוון לא רק היא מוטעית מעיקרה, אלא מביאה הפסד גדול לכל עבודתנו בארץ־ישראל". „עבודתנו" – משמע כיבוש הקהילות כפי שהתכוון אליו הרצל. „ואם יש באיזה מקום שהוא שייכות ישרה בין תחית העם העברי בארץ־ישראל גופא וכיבוש הקהילה – הרי זה בארץ־ישראל גופא וקודם כל המדובר הוא בירושלים, המהממת לבירת ארץ־ישראל במובנה ההיסטורי... ומקום קהילה יהודית גדולה יחסית, המהווה רוב בכלל תושבי העיר. על כן מוטבת של היישוב החדש כולו, כיחוד של הציונים, היא לסדר ולארגן את היישוב הישן בארץ־ישראל, לעזור לשחררו מלוחציו הפנימיים ולהעמידו על יסודות בריאים ורעננים, ואז יהיה בלי ספק לאחד הגורמים היותר־כבירים בעבודת התיישבותנו בארץ־ישראל".

ברוב התלהבותו מעצם הרעיון הפוליטי החל בן־גוריון לצייר תמונה של קהילת יהודי ירושלים שהיא מאוחדת, בעלת מוסדות דמוקרטיים ומקיימת מערכת חינוך מסורתית־מודרנית. חזון אוטופי זה הביא אותו מחד גיסא, להטלת האשמה על הציונים אשר הזניחו כל עבודה מדינית־חינוכית בקרב „הישוב הישן", ומאידך גיסא, לשינוי הערכה של מוסד ה„חלוקה", שהיה בעיני הציונים לסמלה השלילי של הגלותיות. לדעתו, ה„חלוקה" היא מקור כוחו, חיותו וגם קלקלותיו ונוונו של „הישוב הישן". אבל „לא עצם החלוקה מזיק ומסכן – אדרבה, הרבה עלינו להודות לחלוקה. היא שנתנה את ירושלים היהודית, בעזרתה הולכות ונבנות בירושלים שכונות ועיירות חדשות, בלי כל אותו הרעש, קולי־קולות והפירסום הצעקני הבלתי נפסק של „אחוזת־בית", ואם תוצאות החלוקה הן שליליות בעיקרן – הרי זה רק מפני סדריה הפרועים". בסוף המאמר ישנו גם חזון של אחדות כלל־ישראל שמגמתה הפוליטית־לאומית הנה מפורשת – אחרי שיתאחדו האשכנזים והספרדים בקהילה אחת בירושלים – „ואז כשהישוב הישן יהא מתוקן, מאוחד ומסודר, וכשכל קהילה בפני עצמה, וביחוד הקהילה הירושלמית תהא מאוחדת ומסודרת מבפנים – תיכתם ממילא התהום הרובצת בין שני חלקי היישוב, ואז נוכל לברוא הסתדרות עברית כללית של יהודי ארץ־ישראל, כלומר לקשר את כל הקהילות העבריות בברית ארצית כללית".

הרעיון כשלעצמו לא היה מקורי לחלוטין. הוא היה, בעצם, מעין הרחבה של יוזמת מנחם אוסישקין משנת 1903 לייסד „הסתדרות כללית של כל יהודי א"י", שלא עלה יפה. אלא שבן־גוריון, בניגוד לקודמו, הציע להכליל בה גם את מקבלי „החלוקה". דווקא משום כך היה בה „חידוש" נועז לגבי תפיסת העולם של מפלגתו, ומה עוד שהיא תבעה „מחיר" מן התנועה הציונית, אשר נדרשה לצמצם, בעיקרון, את פעולתה המדינית בא"י. במאמר אחר, שנתפרסם חודשיים אחרי קודמו, קבל בן־גוריון על כך שהתנועה הציונית, מאז מותו של הרצל, התרחקה מן הפעולה המדינית, במיוחד אחרי מהפכת התורכים הצעירים.

אמנם הרעיון בדבר הפעולה המדינית עדיין קיים באורח עיוני במוחות ה„ציונים", „אבל לנו לא נכבד כל כך, מה שחושבים הציונים בחוץ־לארץ, ערך יותר גדול יש לזה מה חושבים כאן, בארץ־ישראל. וזוהי העובדה שאפילו פה בארץ מוכים לא רק לפעולתם הכלכלית של הציונים בשביל ארץ־ישראל, אלא גם לפעולתם המדינית. עדיין לא הבינו כולם, כי השגת זכויות מדיניות והגנת האינטרסים המדיניים וזהי תעודתם של אזרחי המדינה עצמה, בנידון דנן – של יהודי ארץ־ישראל ותודכיה. וזו צריכה להיות „נקודת־המהפך" בהשקפתנו המדינית. אנו צריכים לעשות קץ עם ההשקפה הציונית שהיתה לנו עד עתה". המצב המדיני והמשפטי של יהודי א"י צריך להיות בתחום עניינם של הציונים. „אבל לפעול ולהשפיע בנידון זה, להשיג איזה דבר במקצוע המדיני, בין בנוגע לביטול ההגבלות הקיימות ובין בנוגע להשגת זכויות חדשות – יכולים אך ורק יהודי ארץ־ישראל ותוגרמה". מה שנותר להסתדרות הציונית לעשות בא"י הוא, אך ורק בתחום הרחבת הישוב והפרחת התרבות העברית.

נוכח הכישלון של ארגון קהילה אשכנזית מאוחדת בירושלים אחרי מהפכת התורכים הצעירים, תובע בן־גוריון קודם כל לעשות מאמץ לשבור את המחיצות המלאכותיות בין הישוב הישן והחדש, שהמנהיגים והעסקנים משני הצדדים הקימו אותו. במאמץ זה של שבירת המחיצות וקירוב שני הישובים זה לזה נועד תפקיד חשוב למפלגת פועלים. „אילו היתה בירושלים מפלגה חזקה של פועלים, היתה יכולה לשנות את כל סדרי הקהילה הפרועים, היתה מושכת אחריה את כל המוני־העם, היותר קרובים אל הפועלים בתנאי־חיים, המרגישים היטב ברע־המצב הצורני, הסובלים משלטון התקיפים המשעבדים ולוחצים אותם".

מהלך זה של הרחבת מעגל ההשפעה של פוע"צ בא"י על בעלי־המלאכה והעדים העניים בישוב הישן, כנראה מתסיס וכוח מוביל באירגון המדיני־הלאומי של יהודי א"י, קשור היה אצלו ואצל חבריו בהקמת ברית של מפלגות סוציאליסטיות באימפריה העותמנית.

★

לכאורה, אפשר היה בנקודה זו להפסיק את מהלך התיאור והניתוח ההיסטורי השיטתי ו„לקפוץ" על פני תקופה של ארבעים שנה לראשית שנות החמישים, כאשר פרץ הויכוח בין בן־גוריון לבין התנועה הציונית, ולבדוק עד כמה רעיונות אלה, שנתגבשו בתחילת דרכו הפוליטית, הגיעו לכשלות ולישומם המעשי בפיסגתה. כוונתי לגיבוש של העם היהודי על כל שלוחותיו למען המאמץ הלאומי לציכוצם בעמדה המדיני של התנועה הציונית בא"י: למתן תפקיד מדיני־אקטיבי ומנהיג לפועלים בקרב העם; ולפרגמטיזם הפוליטי הבלתי שיגרתי שלו במסגרת המאמץ להשגתן של מטרות לאומיות־ערכיות. אולם לא די בזה, ולשם חיזוקו של הטיעון, המשתמע מן הנרמז לעיל, נביא עוד שתי דוגמאות: אחת משנות העשרים והשניה משנות השלושים, על מגמת „קיצור הדרך" של בן־גוריון.

מגמה לחרוג מתחומה של ההסתדרות הציונית ולפרוש את כנפי הפעולה הציונית בקרב המוני העם היהודי נמשכה אצלו גם בראשית שנות ה־20. אלא שהפעם, ברוח המהפכנות־משיחית של הזמן, המדובר היה בהמוני הפועלים. בשנת 1920, בדיוני משלחת „פועלי־ציון" הידועה, היו בן־גוריון, אפרים בלומנפלד ויצחק טבנקין הדוברים העיקריים למען הקמת הסתדרות לאומית עממית חדשה למען העבודה הקונסטרוקטיבית בא"י ביוזמתה של תנועת הפועלים. הסתדרות זו אמורה היתה לשמש בסיס מוסדי לאירגון המדינה היהודית שבדרך. תקוותם היתה, כי באירגון מדיני זה יגיע הפרולטריון עד מהרה לשלטון. והמעשה הראשון שלו יהיה הטלת מס לאומי חובה למען בניינה של א"י. כאשר נחום ניר פיקפק, אם הבורגנות תהיה מוכנה לתרום למען מפעל של הפועלים, השיב לו בן־גוריון: „הננו לא רק כפלגת פועלים. תוכניתי היא דיקטטורה של הפועל העברי בכל העניינים הלאומיים של העם העברי, וכשישלוט, יטיל מסים על הבורז'ואזיה לטובת ענייני הלאום, אין כאן שאלה למישהו".

פיסקא זו, שיש בה כדי להאיר את הלך רוחו המהפכני, בעל הגוון הבולשביקי, של בן־גוריון באותה עת, מעניינת אותנו כמובן אחר. היא אחד הביטויים המובהקים לנסיונו של בן־גוריון ל„קיצור הדרך" בציונות באמצעות גיוסם הפוליטי של המוני העם היהודי. כלומר הכוונה המקומית לארגן את יהודי א"י הפכה עתה למגמה להקים הסתדרות לאומית על בסיס עולמי.

ראוי להדגיש, כי הרעיון בדבר הקמת הסתדרות

כלל־יהודית למען א"י לא היה ייחודי לאנשי אחה"ע ובעיקר בן־גוריון. באותה העת הציע א.ד. גורדון דבר דומה, וגם חיים וייצמן השתעשע ברעיון דומה. אלא ההבדל היה בכך, שבן־גוריון וחבריו ראו לנגד עיניהם את השילוב בין אירגון עממי רחב ואירגון פועלים חלוצי־אקטיביסטי המנהיג את האירגון העממי.

על אף שנחל אכזבה בכל תוכניותיו בנוגע לכך, בשנות ה־20, חזר בן גוריון אל הרעיון עצמו בשנות ה־30 בקשר לתוכנית חלוקתה של א"י, אשר אותה הציעה ועדת־פיל. בשנת 1937 נפגש בן־גוריון לשיחה עם מנהיג הפועלים היהודיים בארה"ב ברוך צ'רני־ולאדק, שהיה בעל עבר „בונדאי". לפי רישומי היומן של בן־גוריון, התנהלה השיחה בדרך זו: „על שאלתי מה תהיה עכשיו עמדת הפועלים – ענה שהדבר תלוי בנו, אם המדינה תקום תתחיל הציונות והויכוח יחדל. וזו טעות, העירותי. בהקמת המדינה העניין לא ייגמר. כשרון הקליטה של המדינה לא יהיה תלוי רק בשטחה וגבולותיה – אלא ביכולת העם היהודי, וגם הגבולין לא יהיו נצחיים". ולאדק דגל בהפרדה בין הפעולה הציונית שתתמקד רק בא"י, ובין התפוצות, אשר בחייהן לא תתערב הציונות. בן־גוריון לא הסכים עמו לגבי המעורבות הציונית בתפוצות, אולם ביקש להגיע עמו להסכם בדבר המעורבות בכיוון ההפוך, וכל זה על בסיס האינטרס המעמדי ומתוך הדאגה להמשך שלטונה של תנועת־הפועלים בהסתדרות הציונית. „הסברתי לו החשיבות הפוליטית הפנימית של הקונגרס הבא והצורך לגייס פועלי־אמריקה להשתתף בבחירות ולחזק את עמדתו הפוליטית של הפועל הארצישראלי בציונות. הוא הסכים. וכך הפועלים המאוחד יהיה מוכן להשתתף בבחירות לקונגרס הציוני ולדעתו, יוכל להביא מאתיים אלף – רבע מיליון קולות. הכל תלוי באיחוד". כלומר מצאנו כאן את המשכה של מגמת „קיצור הדרך" על ידי פניה אל הגורמים החוץ־ציוניים לשם גיוס תמיכתם, למעשה, במטרות הציוניות.

מגמה זו בדרכו הציבורית של בן־גוריון הגיעה לשיאה בשנותיה הראשונות של המדינה היהודית, בשנים 1948־1953, עת שנסתיימה תקופת כהונתו הראשונה כראש ממשלת ישראל, אלא שבפעם הזאת במקום „קיצור הדרך" – באה „קפיצת הדרך". מעתה נתגבשה בו ההכרה, כי עם הקמת המדינה ניתן לעם היהודי מכשיר רב־אונים להגשמת שאיפתו ההיסטורית במדינת ישראל. ביסודה של השקפתו מונחים היו סיבות אובייקטיביות ומניעים סובייקטיביים. על פי ההתפתחות האובייקטיבית, המדינה היהודית תפסה את מקומה של ההסתדרות הציונית בתחום קליטת המוני העולים, בניין המשק, עיצוב החברה והייצוג המדיני. יתרה מזו, המדינה בעת הקמתה ובשנות המאמץ בקליטת העולים ההמונית נתמכה על ידי בני העם היהודי מכל החוגים, רובם לא ציונים. כלומר במובנים אלה באורח אובייקטיבי נדחתה התנועה הציונית בתפוצות ובא"י לשוליים.

המניעים הסובייקטיביים נוגעים לבן־גוריון כמנהיג מפלגה – מפא"י, אשר חששה מהשתלטותו של אבא הלל סילבר על התנועה הציונית בארה"ב, ועל המגבית המאוחדת, דבר שהיה מעניק לו מעמד של מעין „ריש גלותא" בתפוצות. במפא"י הובע גם החשש כי א.ה. סילבר וחבריו מתכוונים להשפיע על המערכת הפוליטית בארץ באמצעות מתן תמיכה כספית במפלגת הציונים הכלליים שאליה היו קשורים בהשקפת עולמם. במישור זה בשדה המאבק הפוליטי אפשר לראות את „ההסכמה ההדדית" בין בן־גוריון לבין נשיא הוועד היהודי האמריקאי יעקב בלאושטיין, בראשית שנות ה־50, כמעין נוסח חדש ל„הסכם" בינו לבין מנהיג הפועלים היהודים ולדק, ארבע עשרה שנים קודם לכן. עם הראשון השני הסכים להפריד במובן הפוליטי בין חיי היהודים בתפוצות לבין יהודי המדינה היהודית. בלשון אחרת, בן־גוריון העניק לגיטימציה להיעדר רגש „נאמנות כפולה" במובנה הפוליטי. בשניהם ראה בני ברית בנסיונו למנוע השתלטות הציונות הכללית על המדינה: הראשון – במישרין, על ידי הצטרפות המוני הפועלים לתנועה הציונית, והשני – בעקיפין, על ידי המהפך בראשות המגבית המאוחדת, ובשלול מעמדה ההגמוני של התנועה הציונית בקרב יהודי התפוצות.

על ההכרה האובייקטיבית, והמניעים הסובייקטיביים, נוספה גם התפיסה ההיסטוריוסופית־אידיאולוגית. עיקרה של זו בפנייה ההדדית בין התנועה הציונית אל העם היהודי. תמציתה של השקפה זו הובאה במאמרו, שנכתב בשנת 1954, אחרי פרשו מראשות הממשלה ולאחר שהודיע, כי אין לו חלק בתנועה הציונית כפי שהיא כיום. הדברים נוסחו במאמר „מדינת מופת – מטרה ואמצעי": „מדינת ישראל היא עכשיו התנועה הציונית, והיא נושאת חזון הגאולה ליושבים בה ולעם אשר בגולה. בה, בכוחות החלוציים הגנוזים בתוכה, בהקרנתה הבוסרית, תלויות אפשרויות העליה ומידות העליה מהארצות שאין בהם גורם דוחה, לוחץ ודוחף לצאת". ולכן ציונות, כרעיון וכארגון, אשר איננה מנסה להתמודד עם המציאות החדשה, מתוך דבקות בסיסמאות ואורח פעולה שעבר עליהם זמנם, היא בזיוזת, מפריעה ואף פסולה במובן הכוזרי. שהרי הדוגמא האישית שנותנים מנהיגיה ביסיבתם בארצות הגולה, לדור הצעירים, הנה מגונה ומרפה ידיים.

מדוע בא הקרע בין בן־גוריון לבין הציונות המוסדרת דווקא בסוף 1953, עם פרישתו מראשות הממשלה והליכתו לשדה־בוקר? אפשר לומר, כי קיים קשר סיבתי בין השתיים והוא התעוררות הבטיחה להחידוש עידן ההלוציות. עם כל האכזבה שבהנהגה זו, הרי המעבר בן „הציונות אל העם", על ביסקל „ממעמד לעם", היה מורכב, בעל סתירות פנימיות הדדיות.

בשנת 1949 הכריז בן־גוריון, כי כל עוד לא נתגשמו ייעודיה הכבדיים של מדינת ישראל – הכרחי שיתוף פעולה בין המדינה והתנועה הציונית. כעבור שנה, בנאומו בוועה"פ הציוני, גילה יחס שלילי כלפי אלה בין הציונים היושבים בגולה ואינם מתכוונים להגשים את השקפה, עולים בעליה, אלא מתפקים בפעולתם למען מדינת ישראל: „איני פוסל חלילה ציונותם ואיני רואה אותם כנודעים או כפחות־מעלה במלכות הציונית. זהו גדולתה המוסרית של התנועה הציונית, שבה כולם שווים. ...כל אחד לפי יכולתו ולפי דרכו, וכל ציונות הנה".

בשנת 1951 בביקורו הראשון בארה"ב כראש ממשלת ישראל, קבע, שאף על פי שהוא רואה ברעיון קיבוץ הגלויות חזון אפשרי, הוא בכל ספק אם זהו אכן הפתרון היסטורי.

יותר מזה, הוא הסכים עם מנהיגי יהדות ארה"ב, מכל הזרמים, כי יש להבחין בין גולה לתפוצה, ושמבחינה היסטורית, קרבה והתפוצה לגולה. אף־על־פי שמיטיר להדגיש, כי כל תפוצה עלולה ליהפך לגולה עקב שינוי היחס כלפי היהודים, הרי גם קבע, כי חלף זמנה של הציונות ה„אגואיסטית", והחל העידן של הציונות ה„אלטרואיסטית". כלומר, הציונות אינה יותר האינטרס של המוני העם היהודי המופלים לרעה במזרח־אירופה ובאסיה ואפריקה. לעומתה הציונות של יהודי ארה"ב החשים עצמם בבית, היא הקשקה מתוך רצון חופשי ואידיאליזם. כלומר, בכל זה הסכים בן־גוריון, להלכה ולמעשה, עם ההנהגה הציונית בתפוצות.

בבקביל להשלמה זו עם המציאות החדשה במובנה הציוני והכלל־יהודי, התפתח המיפנה בהשקפתו. כבר בשנת 1950, כאשר הכריז בפעל ציונית תורה, קבע כי „המדינה כולה היא מפעל ציוני ורכוש התנועה הציונית והעם היהודי", כלומר מעתה, ובשונה מן העבר, מתקיים בעיו ביטוליש לאמבי החרש, המדינה היהודית, התנועה הציונית והעם היהודי. השקפה זו, המעניקה מעמד שווה לעם ולתנועה, שעליה נרמז בשנת 1950, הפכה כעבור שנה־שנתיים לסלע מחלוקת בינו לבין רוב המפלגות בתנועה הציונית. בביקורו בארה"ב בשנת 1951 הצהיר בפני מנהיגי הציונות שם: „איני יודע מארע אחד שאיחד כל כך לִיבות העם היהודי – כמו שאיחדה מדינת ישראל. וזהו המעבדת הכוחה של המדינה וסילוף הרעיון הציוני באחד, אם מישהו ינסה להפוך את המדינה לנחלת התנועה הציונית בלבד. העם היהודי הוא יותר מן התנועה הציונית. המדינה היא הנכס הגדול ביותר שיש עכשיו לעם היהודי בכללו, מלבד היותה תקוה אישית של באות אלפי יהודים השואפים להיבנות במדינה ולבנותה".

(המשך בעמוד הבא)

מסעות אהבה הלוך וחזור

מאת מנחם בן

„קופסה שחורה" של עמוס עוז היא מעשה באמני במלאכת הספרות (ודוק: במלאכת הספרות). אך טבעי הוא, על כל פנים, ביחס למעשים מסוג זה, שמייד תתייצב כנגדו משמרת־מבקרים תמוהה.

סעצות צפויות, שפירסמו מבקרים בגנות הספר, ובעיקר דן לאור („הארץ" 23.1.87), עשויות לשמש נקודת מוצא לדיון ב„קופסה שחורה", שכן היכולת להטות בספר ולקרוא אותו בתום, מתגלה בדיוק בנקודה שבה מתבטלת אותה התגובת ראשונית המיצצת בירורי הביקורת.

אופיינית, על כל פנים, ההגדרה המגוחת של דן לאור הקובע, כי ספרו של עוז „אין בו כדי להלום את השלב הנוכחי בקריירה הציבורית של המוצר ואת מעמדו הציבורי בהווה".

אך שימו לב להתגנזות הבעל־בתית: „קריירה", „מעמד". מדוע צריך דן לאור לשמור לעוז על אלה יותר משמוטר עליהם עמוס עוז עצמו לדידו של המבקר, טוב היה שעוז לא יכתוב את הרפתקאות רוחו הנפשית (וזה מה שעושה עוז להפליא ב„קופסה שחורה"), אלא את מה שהולם את „מעמדו הציבורי בהווה". אלא שזו בדיוק גוססת־דמות לכל כתיבה חיה: „מעמדו הציבורי" של עוז (או של כל אמן יקרותי אחר) איננו, כפי שאפשר לסבור בטעות, מין ביצורי הגנה, שטוב לו שלא ייצא מהם, אלא להיפך: המלכודת עצמה, שמי שנלכד בה (ונלכדו בה רבים וטובים), גוזר על עצמו מבוכודות הלולה, שאין לה לא הד ולא הדי־הד בנפשות הקוראים.

„קופסה שחורה" הוא קודם כל, ויותר מהכל, סיפור אהבה. העניין הוא, קודם כל, הסיפור, עצם הסיפור רב־התהוויות ההולך וגורה, הלוך והתרחש (ולא רק הלוך והתפענח) באמצעות המכתבים.

אכן, הישגו הראשוני של הספר (ומי שציין שהספר „קריא מאוד" – התכוון בדיוק לכך, הגם שנכון אולי יותר להגדיר בספר מותח וקשה) הוא בעצם היכולת לספר סיפור מפתיע, אמיתי, קשה, באמצעות מערך מכתבים מורכב, שנוטלות בו חלק שתי נפשות מרכזיות (אילנה ובעלה־לשעבר ד"ר אלכסנדר א. גדעון) וכמה נפשות משנה. על כל פנים, „הרומן", סיפור האהבה, מתרחש בין אילנה לבין בעלה־לשעבר.

בתמצית מתרחש ב„קופסה שחורה" הסיפור הבא: אילנה, הנשואה כיום למיכאל (מישל) סומו, פונה במכתב (המכתב הראשון בספר) לבעלה־לשעבר אלק (ד"ר אלכסנדר א. גדעון), ומבקשת ממנו כסף לצורך טיפול בבנם המשותף בועז. האבא, שאינו מכיר לכאורה באבהותו, נענה לפנייה ושולח כסף, ואחר־כך בעקבות מכתב נוסף (הפעם של בעלה הנוכחי של אילנה), הוא אף שולח כסף רב, 100,000 דולר (סכום סביר בנסיבות העניין, משום שרכושו של הבעל־לשעבר נאמד, „על פי הערכות עורך הדין זקהיים" בכ־2 מיליון דולר). הכסף הזה – מה שהוא מאפשר ומה שהוא גורם – מניע את הסדר הקפוא של הדברים ומניע את העלילה קדימה. הסיפור – כלומר, הרגע שבו מתחילים הדברים לשפוט קדימה ולהתגלגל, ולו מבחינת הקורא, שהופתע לראשונה – מתחיל בנקודה זו.

משפך אחד סגנוני

העלילה רצה כל הזמן. ועד המכתב האחרון ממש – קטע מ„תהילים" שמעתיק מיכאל סומו במכתבו – איננו יודעים את סוף הסיפור. גם במקרה זה, משמעותו הראשונית של הקטע איננה בתכנו כשהוא לעצמו אלא בתפקיד שקטע זה ממלא בעלילה, ברצף הסיפורי. במקרה זה, על פי הקטע ב„תהילים", אנחנו יודעים קודם־כל שמיכאל סומו הוא במצב רגוע יחסית, וזה בדיוק מה שרצינו לדעת בשלב זה. כמובן, מעבר להקשר הסיפורי, קיים בוודאי הערך העצמי המוחלט של אותו פרק. כי „תהילים" זה „תהילים", מה יש לדבר, וכדאי תמיד לקרוא.

משתמע מכל זה, כי מי שטוען כנגד קטעים נמלצים מדי בעיניו במכתבים שונים (למשל, שגיאות הכתיב במכתביו של בועז) בצורה ספרותית מדי וכו', שוכח כי תוך כדי הקריאה הוא קרא בציפאון מעוצבן גם את הקטעים האלה, ובכל שהפריעו לו (וההפרעה היא חלק מכוון של הגורל, חלק ממלאכת הסיפור המשוכללת), הם קידמו את העלילה קדם היטב. ואז, אחרי העיצבנות, כמו לתוך תור שחור, להבדיל, אנחנו נופלים פתאום למין משפך אחד סגנוני, שצריך להפסיק לרגע את הקריאה, כדי להתרגל אליו.

אך מה לעשות וההוראות הפיוטיות המוזהרות של הספר צרמות לכמה מבקרים. הנה כך כותב לאור: „צרם לי במיוחד המשפט הבא: „לחתוך אותי מצל־לילה במסעות אהבה הלוך וחזור בין מזרחות עדנת המדומים, כמו עלה שנתפס ברוח, דרך שדות של חצי סבלני, דרך עורמה ועריבה, דרך אורגל יערות והרי מרחבים התרנפקות חיים הבערה עד כמיגועי".

מעלתה הרגשית העליונה של אילנה (שמשפט זה לקוח מתוך מכתבה לאלק), שהוא מצליחה (שעה מצליח) לבטל כל ציניות או חשש מצינית בדיבור המכתבי שלה (אף שבמיקרה הספציפי של אותו משפט „צורם", הוא מיועד במקרה לעורר כעס, קנאה באהבה), שהרי בדיוק כשניכב בנוקף הלוהם, הצבעוני, המוער, הסמוי מן העין בדרך כלל, של המציאות (כאן: כבב האהבה), יבוא מישהו ויגיד לנו: „אתם לא חושבים שאתם מתפייטים מדי?"

שימו לב לדימוי נפלא כמו „שדות של חצי סבלני", לדימוי רזה כזה („כמו עלה שנתפס ברוח") בתוך כל העונג המילולי, וכמה חי הדימוי הזה בשל כך, וכמה היות המילים המתודקות בשל רוחוהאודיר המילולי הזה, אבל לדן לאור זה „צורם". אדרבא, ישפוט הקורא.

סירות של נייר

אך אולי מה שצרם למבקר במשפט הזה (ובספר בכלל) הוא, בעצם, דבר אחר לגמרי מזה שניסיתי לתלות בו. האמנם יכול להיות שפשוט עצם עניין מסעות האהבה המסכשים הנצ־לילה הוא ש„צרם במיוחד"? אפילו מבקר אחד כאברהם בלבן (ב„ידיעות אחרונות") בחר לציין כי ב„קופסה שחורה" יש אלמנטים הלקוחים לדבריו מן „הרומן למשרתות", אבל לי נראה, לבטל, שאלה אלמנטים הלקוחים פשוט מן החיים במיטבם (או בביקורים אחרים: מן החיים בבירקם).

בכלל, יש הרבה מין באמשר בספר הזה. עוז מתאר את תאוותיה המיניות של אילנה במונחים אנוטיים (כלומר, „גברייט" לחלוטין, וזה חלק מן המסג' המיניטיבטי של הספר): „מגי בוקר, בשעות המשרה, היו ידיכי מתענגות למיאוה גופך הקפיצי בתוך הליפה המדים שאתה מתנת להוזן ולסמוך עד הזרמה. אם סכנו עיני בנקודה שהתאמצתי לא להביט בה, המקום שבו ליפשגשת ניצרת מכוך עם אבזם התגורה הצבאית, היו מיסמכוי מתקמוכותי".

האם גם זה „אלמנט" מתוך „רומן למשרתות"? והרי אין כאן „מציאות למשרתות". כלומר, מה שקובע הוא רמת התרועה והלשון ולא סוג המציאות המתוארת.

אל כוחו של עמוס עוז כמשורר התוודעתי פעם אחת, בשיר היחיד שלו שקראתי (ואחד משני היחידים שפירסם, אם אינני טועה), שיר נדיר ביופיו הנקרא „באמצע הלילה שיר על ילדה קטנה", שפורסם במוסף הספרותי של „דבר" לפני כשמונה שנים. מעניין שכמה מצירופי המילים שהופיעו באותו שיר, התגלגלו לספר „קופסה שחורה". למשל, בשולי אותו שיר כתב עמוס עוז: „השיר הזה הוא לנשמת ילדה קטנה, נוגה, שהייתי עושה לה סירות מנייר". והנה, בספר „קופסה שחורה" מוזכרות של אותן „סירות מנייר" ושוב בהקשר לילדה קטנה. הנה כותב אלק במכתב למישל, על בתם הקטנה של אילנה ומישל: „אגב, הילדה הקטנה נראית לי עדינה ונדיבה. הבוקר השכם, למשל, בעוד כל הקטנה כאן ישנה היא באה לשבת על קצה מיטתי, המציאה בשבילי מין תרופה (נפט ועלי תות כנראה), ונתנה לי במתנה הרגול כת בתוך שקית של פלסטיק. בתמורה ביקשה (וקיבלה) שלוש סירות של נייר. היתה לנו שיחה פילוסופית קטנה על טבעם של הסים" (עמ' 194).

ובכן, אותן „סירות מנייר" לילדה קטנה מופיעות גם בשיר מלפני שמונה שנים וגם כאן. כיוצ"ב, למשל, צירוף מילים ילדותי כמו „מבחוץ מבהירער" (עמ' 229) שכמהו מופיע באותו שיר. ויש בכך, כמובן, כדי ללמד על אופי משוק המציאות של עוז. הדימויות כולן לא הוז ולא נבראו, אבל הן מציאותיות לחלוטין.

צימאון גדול לאהבה

אין שחר לסענה כי „קופסה שחורה" הוא משל זכי אילנה היא דימוי למדינת ישראל. יטאל סיבה היק את האפשרות הזו לחלל האוויר, ומייד ראו עצמם כמה קוראים נאלצים לבלוע אותה וכנראה, כחוקש מי ייחשבו ל„לא מבינים במשלים"). וראה בתוקף היותו של הספר נתח מציאות (או הוויה) רוטטת, הוא היקף יבאיר במישורים מסויימים את פני המציאות הזאת. אך אין כאן שום אבק משל ושום אבק כוונה זרה. מיכאל סומו, „הימני", „הספרדי" וכו' איננו משל ל„עליית בוחרי הליכוד", כשם שדמיקתו הפיזית של ד"ר אלכסנדר א. גדעון איננה משל ל„גויעת האשכנזיות", ולו רק משום שדווקא בשקיעתו הוא מצליח במידה רבה להקל את היה. בקיצור, לא היו דברים מעולם, והעיקר משל לא היה.

ממילא אין כל מסתורין עתה ב„קופסה השחורה". הקופסה פתוחה לגמרי, מדש לסתנודין שעמצים עוז הולים עליו בדעת, להנאת הקורא. למשל, כסתגדי הוא עיסוקו המדויק של ד"ר (למה בדיוק) אלכסנדר א. גדעון. האם הוא פילוסוף? היסטוריון? סוציולוג? לינגוויסט? תיאולוג? פסיכולוג? אין לנו תשובה מפורשת על כך, אך זאת משום שעמוס עוז אינו רוצה לתת לנו תשובה מצומצמת, והוא מעדיף לתת תשובה מורחבת: אנחנו מבינים, שהוא עוסק, כללית, כבצב האנושי. בעיית בכללה, כמותו כעמוס עוז. לכן, כמדינת עוז, זו התשובה הכי פתוח בסתמורית (מכתנדרת), כהוא יכול לתת. ד"ר אלכסנדר א. גדעון איננו עמוס עוז התפאורה, גם הנפשית, אחרת לגמרי, הנכיבות החברתית אחרות, המראה שונה (אבל לא לגמרי), התאורים אחרים (עמוס עוז לא ד"ר כמדומה), ובכל זאת ד"ר אלכסנדר א. גדעון הוא עמוס עוז, אלא שבאופן מפתיע גם אילנה היא עמוס עוז, והיא הרי אשה, נרשה תשואה כהיא, שבאה לארץ כ„ילדת מהגרים נאבקת עם טירדי כבאאה המנוחק", דברים שפה להם ולעמוס עוז אלא בהם הם עמוס עוז: באיכות הלשונית העצמאית לגמרי שלהם. ייתכן אבגב שגם כל הדמויות האחרות מדברות במכתביהן בעברית עצמאית, על פי דרכן, אבל הדמויות האחרות הן יותר ריאגורות במבנן (עורך־הדין זקהיים קרוב לדגם ה„עורך־הדין" שלו בועז קרוב לדגם „הפרא האציל" של וכו'). לעומת זאת, והתם האבוריות, התנזיות, של אלק („הפרופסור", „מפקד חטיבת הטריק לשעבר", „המיליונר") ושל אילנה („הנימפומנית") נבונה לגמרי תוך כדי קריאת הדברים הישירים שהם כותבים במכתביהם בדבוק השיא הלא־באקיים של הספר. בדגים אלה נפגשים עוז והדמויות בהפיפה גבורה כל גוגע גדול וצימאון גדול לאהבה („אמר שביקשתי לקבל ולהשיב אהבה והנה תעינו. „אמר שלא יכשחנכ השעדיין אנחנו מהמהבים בירושלי", כותבת אילנה במכתבה למיכאל סומו).

ומה אומר לנו דן לאור? הוא אומר לנו (בשולי אחד הקטעים הספרותיים מדי לטעמו, שלא בביא מתוך אחד המכתבים): „האם ככה כותבים מכתב?" והוא משוכנע כנראה שלא. שלא ככה כותבים מכתב. וצריך לענות: כן, ככה כותבים מכתב במעלה רוחנית מסויימת. במעלה רוחנית אחרת כותבים מכתבים אחרים.

כמה סוגי צדק

כל העניין הוא בכך שההתכתבות בין אילנה ואלק היא שיח בין שני אנשים מפותחים מאוד. אכן מפותחים כמו עמוס עוז. נשער לעצמנו סיפור אהבה המתחולל בין נפש נשית מפותחת כעמוס עוז ובין נפש גברית משוכללת כעמוס עוז. זה צריך להיות סיפור מעניין, לא? לאור אכן מציין ביחס לאור הקבעית, כי „הידיים הם ידי אילנה והקול הוא קולו של עמוס עוז", וזה נכון, כמובן, אלא שלאור לא שם לב לכך, שלא רק אילנה ואלק, אלא גם בועז הכותב בשגיאות כתיב מגוחכות, לדעת לאור, אבל מה לעשות, זה הכתיב שלו) וגם מיכאל סומו „הספרדי", היבטי וגם עורך־הדין זקהיים המסולח והצאנן: גם אביר המפואר הזדהה של אלק, גם הם בעצם הוזית נפש של עוז וגם קולם הוא קולו, מעבר לאיפיוניים הסיגנוניים הנבדלים. מתוח המשפטי, העורך־דיני, „עיכוש, העאמן של זקהיים הוא מהו של עמוס עוז לא פחות מתודעתה הלא־חומרנית המאהבה של אילנה. הקריאה של בועז לבטכות הליבות היא הקריאה של עוז (אף שבועז הוא נער מכה ומתפרע), ופסוקי התנ"ך והחוכמה היהודית המתרוצצים בראשו ובמכתבים של סומו (זה הרוצה לגרש את כל הערבים מן הארץ, אם גם בדרכי נועם) הם פסוקי התנ"ך והחוכמה היהודית המתרוצצים בראשו של עוז.

בכלל, יש לשים לב לעובדה מרכזית: כל הנפשות הפועלות כאן הן יקרות לגברי על פי דרכן – כולן, והד בבועז הפרא ועד לד"ר אלכסנדר א. גדעון, שספריו נפוצים בכל עולם התרבות. יותר מזה: במידה רבה הבטה היותני העיקרי בספר הוא מתח בין כמה וכמה סוגי צדק. והבינה כאן: לא בצדק פוליטי (שגם הוא איננו נידון כאן) אלא על צדק במובנו האנושי, צדק בין אדם לאדם וצדק על התנהגות. מי צודק יותר: אילנה הפועלת בניגוד לדעת בעלה, הפולכת להיות עם בעלה־לשעבר, מתוך געגוע ומתוך מבוקשת? בעלה, התובע מבנה לשוב, או (במכתב קודם) לגרש אותה אם התייהודה עם בעלה־לשעבר? עורך־הדין זקהיים החס על כספו של לקוחו? או אלק, הלוקח כאילו הס על כספו? וכו' וכו'.

ובסופו של דבר, אין לומר שכולם צודקים. לא, בהחלט לא. היחס הוא (ולכן זה רומן במציאותי כליכך) כי קורה מה שצריך לקרות, ומה שקובע הוא המציאות המתרחשת. אם אילנה הולכת אל בעלה־לשעבר, שלא על דעת בעלה, היא צדקה. אם אלכסנדר גדעון שולח את 100,000 הדולר ובניגוד לדעת עורך הדין שלו), הוא צדק. אם בועז שמע לעצת אביו ולא לעצת בעלה של אמו, הוא צדק, כי מה שבדוק הוא הדין הבא בספר.

גם מידוגי בעלי־העולך כאן הוא רב־סולמות: בסולם האינטלקטואלי אלכסנדר גדעון הוא בראש הסולם; בסולם היציבי אילנה היא בראש הסולם; בסולם הכוח הבעיר בועז (193 ס"מ גובה ו־90 קילו משקל) הוא על פי התוצאה, הכובד ביותר. בסולם האהבה המסכלת: מיכאל סומו, המאכיל את הילדה, מביר אותה לישון, מחזיר את חוכה וכו'. גם בסולם הנאמנות, אגב, ממכב מיכאל סומו בדגעים מסוימים. הכורה היא שאי אפשר לתפוס אותו בשום סקוה אנושית ולכרות סעיותיו ההתנחלויות הבולטות. הנה כך מדבר סומו (על פי תיאורו כל עורך־הדין זקהיים) במכתב לאלכסנדר „אני משעשע לאשה את גירושותיה, הוא אומר, הרבקן כי בכבי מרחקה את עיניה המבהילות פי שלושה בגרשות משקפיה, „אני אשמר את הישתה ואני גם שומר צעדי בבני".

כליבי בגעגל – גבוה – בבליצבה שלו בהבטחניים העגבי שלו („הוא אכף את תרמתה") הדרי היא יפה כבינו כי כמה וגבוהה מכנו בראש). ובכל זאת כה שנבכן ונכח כל כלה אחת, אכן הוא אבי את הרפתה, אכן הוא סומר על פי דרכו, את צעדי בנם המשותף, שהוא בני ההודו. כבין קלייזיסקוס, מיטהגים האבות והבדק בסכנתב לבכתב ומחודת ראייה לזווית ראייה, וכל הפיצול הזה הוא, כאבה, פיצול כל אדם אחד. עמוס עוז.

هكذا من الأصل

עם לבדד ישכון

„שעבוד מלכויות" ותוצאותיו

תמונות מיוון החדשה

מאת יוחנן גליקר

„שעבוד מלכויות" הוא ביטוי עברי, המתאר יפה גם את מצבם של יהודי ארץ-ישראל בתקופת הבית השני ואחריה, וגם את מצבם של יהודי התפוצות במשך אלפי שנים. היווני, ברצותו לתאר את תקופת הכיבוש התורכי, משתמש בביטוי דומה: „ארבע מאות שנות עבדות". אך למעשה, היו היוונים משועבדים לכובש זה או אחר לתקופות ארוכות יותר, גם בעת העתיקה וגם בימי הביניים. מאז כיבושיהם של פיליפוס מלך מוקדון, אלכסנדר הגדול, ויורשיהם, חדלו רוב הערים-המדינות ביבשת היוונית, בפלופונס ובאיים להיות מדינות עצמאיות. להלכה, השאיר הכיבוש המקדוני את מוסדות הפוליס כפי שהיו, אך למעשה, נקבע גורלן של רוב המדינות הקטנות האלו על-ידי אותם מלכים ומצביאים מקדוניים שידם היתה על העליונה בכל שעה ושעה. עם הכיבוש הרומי על יוון ואסיה הקטנה במאה השניה לפני ספירת הנוצרים, הפך העולם היווני המזרחי לפרובינקיות של הרפובליקה – ולאחר מכן, של הקיסרות-הרומית, ששלטו בהם נציבים ופקידים שמונו על-ידי השלטונות ברומא.

הרומאים נתנו לעולם היווני מתנה שלא זכה לה כאשר היה מחולק למדינות עצמאיות: „השלום הרומאי" המפורסם. חיי הרוח והתרבות המשיכו להתנהל כמקדם, והלשון היוונית משלה בכיפה בעולם המזרחי. גם השליטים הרומיים עצמם נזקקו ליוונית, ולעזרתם של יועצים יוונים, כאשר הגיעו למזרח לנהל את ענייניו. היו גם יוונים לא מעטים ש„עלו לגדולה" כיועצים ואנשי מינהל בבתיהם של השליטים הרומיים. אך במשך למעלה מחמש מאות שנה – מן הכיבוש הרומי ועד ליסוד הקיסרות המזרחית („הביזנטית"), היה העולם היווני משועבד מבחינה פוליטית וכלכלית לשליטים הרומיים.

הקיסרות הביזנטית החזירה לעולם היווני את כבודו ועצמאותו. עד כמה שהיא נקראה „קיסרות רומית", ותושביה קראו לעצמם „רומאים" (וכבר עמדנו על תופעה זאת וכמה מסיבותיה) היתה זאת מעיקרה קיסרות יוונית, שמוסדותיה ורשת המינהל והחינוך שבה התנהלו כמעט לגמרי על טהרת הלשון והתרבות היוונית. אך גם אותה קיסרות מפוארת לא נמלטה מכיבושים של שבטים ועמים זרים. במשך מאות השנים של ימי הביניים המוקדמים, הציפו את יוון גלי הגירה של שבטים גותיים וסלאביים, ואפילו של אלבנים. היו תקופות, שבהן היה חלק ניכר של תושבי יוון, ואפילו תושבי הפלופונס, מורכב מאלמנטים זרים אלו. במשך הדורות הרבים, נשמעו אותם מהגרים וכובשים בקיסרות היוונית, קיבלו על עצמם את הנצרות האורתודוכסית, והפכו לדוברי יוונית.

עם מסע הצלב, התחילה תקופה חדשה של „שעבוד מלכויות". להלכה, נועדו מסעי הצלב לסייע לקיסרים הביזנטיים לשחרר את המקומות הקדושים לנצרות מעול המוסלמים. למעשה, לטשו רבים ממנהיגי הצלבנים את עיניהם לקונסטנטינופול העשירה והמהודרת ולחלקים אחרים של העולם היווני, ולאט לאט החלו להשתלט עליו. התהליך הגיע לשיאו בשנת 1204, במסע הצלב הרביעי, כאשר כבשו הצלבנים את קונסטנטינופול עצמה, הקימו בה את „הקיסרות הלאטינית", ויסדו מלכויות ונסיכויות „לאטיניות" בחלקים ניכרים של יבשת יוון והפלופונס, החלו להשליט בשטחים אלו את שיטת השלטון הפיאודלי ולעשות נפשות, בין היוונים עצמם, לכנסיה הקאתולית. הקיסרות הביזנטית התאוששה לאט-לאט, וכבר בשנת 1236 כבש הקיסר „היווני" את קונסטנטינופול מחדש. אך כמה וכמה מן הנסיכויות ה„לאטיניות" המשיכו להתקיים במשך עשרות, ואפילו מאות בשנים, כאשר הן עוברות מיד ליד לפי חוקי הירושה הפיאודליים השונים. עלייתן של הרפובליקות האיטלקיות – ובעיקר של ונציה וגנואה – בשלהי ימי הביניים, לא שינתה את המצב בשטח עקרוני: חלק גדול מאותן נסיכויות פיאודליות עברו לידי הרפובליקות האלו, אך נשארו בידי „הלאטינים" או „הפרנקים". רובו הגדול של הפלופונס – חוץ מן „הנסיכות" של מיסטרא, העיר המפוארת ליד ספרטה, שהיתה אחד ממעוזיהם של היוונים – היה נשאר בידי שליטים „פרנקים" שונים עד לכיבוש הקיסרות הביזנטית על-ידי התורכים. שבו החל תהליך מסויים של התבוללות, כאשר רבים מצאצאי אותם שליטים פרנקים – בעיקר אלו שנולדו מ„נשואי תערובת" עם „ילידים" – הפכו לדוברי יוונית וליוונים לכל דבר. אך גורלם הפוליטי והכלכלי של רוב שטחי הפלופונס הוכרע ברוב המקרים במערב – על-ידי הרפובליקות האיטלקיות, מלכי צרפת, או אדונים פיאודאליים אחרים. אחד המיסמכים המרתקים ביותר מאותה תקופה הוא שיר אפי ארוך בשם „הכרוניקה של מוריאה" (מוריאה היה השם „הפרנקי" לפלופונס). יצירה זאת, שבגרסותיה המקוריות נכתבה בלשונות המערב ה„פרנקי", זכתה בגרסת חיים לנוסח יווני, שנכתב, כנראה, על-ידי אחד מאותם צאצאים „מתיוונים" של השליטים הפרנקים. היא מתארת את אותו עולם פיאודלי ו„פרנקי" של הפלופונס, כאשר שטחיו עוברים מיד ליד, וכובשים הרפתקנים שונים מופיעים, בוחשים בקדרה, נעלמים – ואחרים באים במקומם.

ניתן איפוא לומר, שגם במשך תקופות ארוכות ביותר של אותה קיסרות ביזנטית, היו היבשת היוונית, הפלופונס, ורוב האיים היווניים נתונים לגל אחרי גל של כיבושים ולתקופות ארוכות של „שעבוד מלכויות". אחת התופעות המפליאות בסיפור זה הוא אותו תהליך התבוללות של הכובשים הזרים, תהליך החוזר על עצמו שוב ושוב. בסופו של דבר, לאחר כל אחד מאותם גלי הכיבוש, הפכו הכובשים וצאצאיהם ליוונים לכל דבר, דוברי יוונית, ונוצרים אורתודוכסים. אפילו הלשון היוונית שמרה על טיבה והתפתחה לפי חוקיה ודרכיה. מספר המילים „הפרנקיות" שנכנסו לשפה היוונית במשך כל אותן מאות שנים מסתכם, לכל היותר, בכמה עשרות. אפילו התורכים שהתיישבו ביוון לאחר הכיבוש, שלטו בה כארבע מאות שנים, ולא התבוללו ביוונים, לא השאירו רושם רב מדי על השפה היוונית. יש ביוונית כמה מאות מילים שמקורן תורכי. רבות מהן הן מילים הנחשבות ל„נחותות" ו„המוניות", שהיווני המשכיל נמנע מלהשתמש בהן. מספר היוונים שהיו מוכנים – תחת לחץ מתמיד ופיתויים מרשימים מצד השלטונות התורכיים – לעבור לדת האיסלאם ולהפוך לתורכים, במשך אותן „ארבע מאות שנות עבדות", בטל בששים.

אך עד כמה שדווקא אותו „שיעבוד מלכויות" מגלה לנו את חוסנה וכוח הישרדותה של השפה והתרבות היוונית, פטור בלא כלום אי אפשר. היו לו לאותו שעבוד תוצאות, שגרמו לכמה מבעיותיה הקשות והמתמידות של יוון המודרנית. נתחיל מן התוצאות הכלכליות. במשך תקופות ארוכות, לא נוהלה כלכלת יוון על-ידי היוונים עצמם. הכובשים השונים ניצלו את „הילידים" היווניים כדי להתעשר על חשבונם, וחלק גדול מעושר זה נשאר בידי הכובשים או הוצא מיוון. התורכים מסרו שטחים נרחבים, בעיקר בפלופונס, בידיהם של יוונים עשירים ובעלי השפעה, שניהלו את האחוזות וגבו מהן את המיסים לשלטונות התורכיים. ממעמד זה של בעלי אחוזות יווניים צמחו, בתקופת מלחמת העצמאות, כמה ממנהיגיה של המדינה החדשה. אך אחת מתוצאותיו של תהליך זה היה שרבות מאותן אחוזות גדולות, שהמשיכו לשאת, עד למאה הנוכחית, את השם התורכי „ציפלוך", נותרו בידי אותם אדונים ומשפחותיהם גם ביוון העצמאית. למעשה, בוטלו אחוזות אלו רק לאחר מלחמת העולם הראשונה ו„שואת אסיה הקטנה". תהליכים מעין זה – והאחוזות הגדולות הן רק דוגמה אחת – הם בעיקרו של דבר תוצאה של כלכלה הנכפית על עם מבחוץ. עמים שלא היו נתונים ל„שעבוד מלכויות" – למשל אנגליה, צרפת או ספרד – הצליחו, בתהליך ממושך של מאות בשנים, לפתח לעצמם, כל אחת בדרכה, כלכלה לאומית שבה זוכים בני השכבות השונות והמעמדות השונים, כל אחד בחלקו ב„עוגה הלאומית". ביוון החדשה, בעיית הפער בין עשירים מופלגים לעניים מרודים היתה (ובמידה רבה עודנה) אחת מן הקשות ביותר, שכל ממשלה היתה חייבת להתמודד אתה. עלייתו של „מעמד בינוני" – שבאירופה המערבית החלה כבר בשלהי ימי הביניים – נדחתה ביוון עד לשחרור מן הכיבוש התורכי ולייסוד המדינה החופשית בשנת 1821. התהליך עדיין לא הושלם, השכיר היווני עדיין נושא בעול כלכלי כבד יותר מעמיתו בארצות המערב המפותחות. – וכן דלותה של יוון באוצרות טבע – הוא אחת הסיבות העיקריות לגלי ההגירה הגדולים מיוון לארצות אירופה, אמריקה ואוסטרליה.

תוצאה אחרת של אותו „שעבוד מלכויות" הוא מעמדה המבוסס של הכנסיה האורתודוכסית. במשך אותן מאות שנים של כיבוש „פרנקי" (כלומר, קתולי) ותורכי (כלומר, מוסלמי), היתה הכנסיה היוונית האורתודוכסית אחד ממעוזי הלשון, התרבות, והלאומיות היוונית. תחת שלטון התורכים, הוענק לכנסיה האורתודוכסית מעמד רשמי (בשיטת ה„מילט" הידועה גם לנו) כמנהיגת הנוצרים האורתודוכסים. התורכים אף השתמשו בשירותיהם של רבים מן היוונים המשכילים של קונסטנטינופול (שנקראו „פנאריוטים", על שם הרובע היווני, „פנאר", שבו שכן הפטריארך ובו רוכזו מוסדות התרבות היוונית תחת השלטון העותמני) כמושלים ופקידי מינהל בכמה ממחוזות הבלקן הנוצריות שהיו חלק מן הקיסרות העותמנית, ובעיקר באותם שטחים השייכים היום לרומניה. אותם „פנאריוטים" ניצלו את מעמדם להקמת מוסדות חינוך ומוסדות קהילה יווניים, גם בקונסטנטינופול וגם באותם אזורים אחרים של הבלקן, והיו ביניהם כמה מגדולי הספרות היוונית באותן מאות שנים של שעבוד. החינוך היווני בבלקן – במידה שהשלטונות התורכיים הכירו בו בכלל (ובשנים הראשונות לאחר הכיבוש, היה כל חינוך יווני אסור על פי החוק, ונעשה במחתרת) – היה נתון כמעט כולו בידי הכנסיה. הכנסיה היתה, במשך הדורות, גם אחד מבעלי הקרקעות הגדולים ביותר ביוון הכבושה. (ובעיית עושרה המופלג של הכנסיה ביוון של היום, העומדת במשברים כלכליים חמורים, היא עדיין אחת מבעיות היסוד של הכלכלה היוונית). מנהיגי הכנסיה ביבשת יוון ובפלופונס היו משמרי הנאמנים של גחלת האמונה הלאומית. רבים ממנהיגיה של מלחמת העצמאות היו בישופים ואנשי כנסיה בדרגות השונות. מלחמת העצמאות עצמה החלה „באופן רשמי" ב־25 במארס 1820, כאשר הבישוף של פטרה בפלופונס, גרמנוס, הניף את הדגל הלאומי והכריז על עצמאותה של יוון. יום זה הוא עד היום יום העצמאות של יוון.

כתוצאה מתהליך ממושך זה, נוטה היווני הממוצע גם בימינו לזהות את הכנסיה האורתודוקסית כאחד מן האלמנטים העיקריים של לאומיותו. החוקה של יוון החדשה היא אחת החוקות המעטות בעולם המודרני הפותחות במילים „בשם השילוש הקדוש והבלתי-מתחלק". כל יווני שנבחר לתפקיד ציבורי או מדיני – מנשיא הרפובליקה ועד לראש הוועד של כפר קטן – נשבע שבועת אמונים למדינה ולחוקיה על ספר האוונגליונים, בטקס המנוהל על-ידי אחד מראשי הכנסיה. יש ביוון חופש דת – וגם הקהילה היהודית הקטנה נהנית ממנו. אך היווני הממוצע עדיין אינו רואה ביווני היהודי, או הקאתולי, או הפרוטסטנטי, יווני לכל דבר. ואם אין ביוון אנטישמיות במימדים רציניים (ולא היתה בה גם בשנים שלפני מלחמת העולם השניה, כאשר קהילת סלוניקי המפוארת מנתה עשרות אלפי יהודים), יש בחוגים ימניים ודתיים קיצוניים מידה לא מבוטלת של אנטישמיות – ולא תמיד סמויה – שהיא חלק אחד וצד אחד של הפחד מפני כל מי שאינו איש הכנסיה האורתודוקסית. לאחר אותה היסטוריה ארוכה של כיבושים קתוליים ומוסלמיים, עדיין קשה להעלות על הדעת ביוון הפרדה מלאה בין הכנסיה לבין העם. העוקים, השפעת תרבות המערב, עושים את שלהם לאט לאט. גם התפשטותה (המוגבלת) של המפלגה הקומוניסטית ביוון גורמת למידה ניכרת של „ניכור" בין אנשי השמאל לבין מוסדות הכנסיה. אך בשביל היווני הממוצע, עדיין אין ספק בכך שהנצרות האורתודוקסית היא חלק עקרוני ובלתי נפרד מהותו כיווני.

תוצאה אחרת של אותו „שעבוד מלכויות" היא אפיזודה ארוכה, שתחילתה במאה הקודמת, ויש לקוות שעתה כבר עברה מן העולם. בשנת 1830, פירסם מחבר גרמני בשם יעקב פיליפ פאלמראייר ספר בשם „תולדות חצי האי מוריאה". עיקרו של הספר היתה התיזה, שהיוונים של היום שוב אינם – לפחות ברובם הגדול – צאצאי ההלנים העתיקים, אלא צאצאיהם של הכובשים הסלאביים שהגיעו ליוון, בכמה וכמה גלי הגירה, בימי הביניים המוקדמים. הספר – שיצא לאור רק שלוש שנים לאחר הקמתה של המדינה החדשה – עורר סערת רוחות ביוון ובאירופה. שהרי אחת מהנחות היסוד של כל אותם „פילהלנים" מאירופה המערבית, שנחלצו לעזרת יוון המשתחררת היתה, שהם מסייעים לצאצאיהם של ההלנים העתיקים להקים את מדינתם. ואם לא די היה בספרו של פאלמראייר, בא, בשנים שלאחר מכן, דווקא אחד מאותם „פילהלנים" עצמם והוסיף שמן למדורה. הסופר והעתונאי הצעיר ג'ורג' פינלי, אנגלי ממוצא סקוטי, והצטרף לצבא השחרור של יוון תחת השפעתו של „פילהלן" מפורסם יותר (וגם הוא אנגלי ממשפחת אצולה סקוטית), לורד ביירון. לאחר הקמת המדינה החדשה, השתקע פינלי באתונה וחי בה כל ימיו – תחילה ככתב המקומי של ה„טיימס" הלונדוני, ואחר כך כבעל רכוש בזכות עצמו. פינלי הקדיש את רוב שנותיו לכתיבת ההיסטוריה של יוון תחת אותו „שעבוד מלכויות" ממושך – מן הכיבוש הרומי ועד למלחמת העצמאות של יוון החדשה. בספרים אלו הביע גם את הדעה, שהרוב הגדול של היוונים בימינו אינם אלא צאצאיהם של הסלאבים – אך בעיקר, של האלבנים, ושרבים ממנהגיהם ודרכי חייהם (כולל הלבוש היווני המסורתי, ה„פוסטנלה") אינם אלא חיקוי של דרכי חיים אלבניים.

בימינו, נראות תיאוריות אלו כמעט כדברים של מה בכך. ומה אם אכן היוונים המודרנים אינם בני „הגזע ההליני הטהור"? מה גם שעצם הרעיון של „טהרת הגזע" שוב אינו נקי מדופי, לאחר כל אותם אסונות שהביא על עמים ומדינות (ומי כמונו היהודים יודע על כך) במאה הקודמת ובמאה הנוכחית. אך באותן שנים של אמצע המאה הי"ט, כאשר תנועות השחרור הלאומיות היו בשנות עלייתן, היה דווקא לאותו רעיון של המשכיות הגזע כוח משיכה אדיר. היסטוריון יווני צעיר בשם פאפארגופולוס התמרמר על תיאוריות אלו עד כדי כך, שהקדיש את מיטב שנותיו לכתיבת היסטוריה של העם היווני, מתחילתו ועד ימינו, כדי להוכיח את המשכיות של אותה היסטוריה. המבוא לאותה יצירה גדולה ומלומדת, שהוא כרך בפני עצמו, אינו אלא סידרה של טיעונים לטהרת הגזע ההליני, כנגד אותן תיאוריות „נפסדות". גם היום, עצם השם פאלמראייר עדיין מעורר, פה ושם, תגובות של כעס בחוגים יוונים. לפינלי, שנלחם בגופו לחירותה של יוון ובחר מרצונו החופשי להשתקע בה ולכתוב את תולדותיה, סולחים בדרך כלל – ועוברים בשתיקה על דעותיו „האפיקורסיות".

כ„פילהלן", יורשה לי אולי להביע גם את דעתי. איני מומחה לתולדות ימי הביניים, אך רוב ההיסטוריונים ששוחחתי אתם מודים שיש בתיאוריות ה„אפיקורסיות" האלו – ובעיקר דווקא באותה תיאוריה „מוקצה מחמת מיאוס" של פאלמראייר – הרבה מן האמת. כמה מן ההיסטוריונים ואנשי הספרות הביזנטיים עצמם מעידים על כך שבימיהם – בתקופות שונות של ימי הביניים המוקדמים – גם יבשת יוון וגם הפלופונס מלאים נכרים, ובעיקר סלאבים, עד שקשה למצוא בהם יוונים של ממש. כמו כל עם שארצו נכבשה שוב ושוב בגלי הגירה והשתלטות מן החוץ, גם היוונים של ימינו הם, ככל הנראה, תערובת של „גזעים" שונים. מצב זה אינו מיוחד ליוון. רוב ארצות אירופה הן תערובת של „גזעים" שהתיישבו בהן והשתלטו עליהן. רק כמה מן השבטים הפרימיטיביים – או שבטים שהיו פרימיטיביים עד לדורות האחרונים – בחלקים של העולם ש„נדדי העמים" לא היו שכיחים בהם כמו באירופה ואסיה, יכולים לטעון למשהו מעין „טהרת הגזע". אך בעצם, ומאי נפקא מינה? היוונים של היום הם ממשיכיה של התרבות היוונית, גם העתיקה וגם הביזנטית. הם מדברים בלשון שהיא ההמשך הישיר של לשונם של סופוקלס, אפלטון ותוקידידס. הם מחזיקים בדת שקהילותיה הראשונות היו דוברות יוונית, שנוצרה ועוצבה בעולם יווני, ושעזרה לעם היווני לשמור על זהותו ותרבותו בכל אותן תקופות קשות של כיבושים ו„שעבוד מלכויות".

נראה לי שדווקא אם נהיה מוכנים להודות בכך שהיוונים של היום אינם צאצאי „הגזע ההליני הטהור", נעניק לעם היווני ולתרבותו מימד חשוב ומבריק. שכן, למרות כל אותם כיבושים, גלי הגירה, ו„שעבוד מלכויות", בסופו של דבר ניצחה הלשון היוונית, הנצרות היוונית האורתודוכסית, התרבות היוונית. כל אותם גותים, סלאבים, אלבנים ופרנקים למיניהם, „באו ללמד ונמצאו למדים". סופם שהם נטמעו בעם היווני ללא שיור, חוץ ממספר מבוטל של מילים זרות שנכנסו ליוונית, ומכמה שמות משפחה יווניים המעידים על מוצא סלאבי, אלבני או פרנקי בעבר הרחוק. דווקא אותה סוגיה של „שיעבוד מלכויות", על כל המשתמע ממנה לגבי „טהרת הגזע" היווני, מעידה כמאה עדים על חיוניותה ועוצמתה של הרוח היוונית, העומדת בכל אותן התהפוכות שבעולם התמור, וסופה שהיא מנצחת את כובשיה והופכת אותם ליוונים.

(מאמר רביעי בסידרה)

בן-גוריון

(המשך מהעמוד הקודם)

כעבור שנה, בוויכוח שהתנהל בכנסת בעניין הסטאטוס של התנועה הציונית סרב בן-גוריון בתוקף, בניגוד לדעת רוב הסיעות בבית, להעניק לתנועה הציונית מעמד של מייצגת העניינים של העם היהודי כלפי מדינת ישראל ובתוכה. בתשובה למבקריו מימין ומשמאל, אשר תקפו אותו על שהפריד בעקבו של העם היהודי, ובכך המעיט בחשיבות תרומתה של הציונות בהקמת המדינה, השיב: „אני מודה על חטא כבד יותר: הציונות שלי אינה אלא חלק וביטוי של היהדות שלי, ולא להיפך. אני ציוני אך ורק מפני שאני יהודי, ולא מפני שיש אנטישמיות בעולם". אכן, יש גם ציונות שמניעיה הם כמו אלו של הרצל – „אבל רבים מאתנו יוצאי יהדות רוסיה ואני אחד מרבים אלה – נולדנו ציונים כי נולדנו יהודים. ירשנו שאיפתנו הציונית וקשרינו למולדת הקדומים מעברנו היהודי". בסוף שנת 1953, כאמור, פרש בן-גוריון מן התנועה הציונית בהטיחו בפני מנהיגיה את שאלותיו הבוטות והקטגוריות, מהן עלתה הטענה, כי לציונות יש רק משמעות אחת: הגשמה אישית, כלומר עלייה. אני מבדיל שאלות אלו כקטגוריות משום שבן-גוריון ידע היטב, כי מאז ייסודה לא היה לציונות פירוש אחד בלבד.

האם קיים קשר בין הפרישה הפוליטית הזמנית מראשות הממשלה לבין הפרישה העקרונית הסופית מן ההסתדרות הציונית? דומני שכן, והיא קשורה לא רק ב„מצב רוחו" של בן-גוריון באותה עת. אחרי עשרים שנות עמידה בראש המאבקים הלאומיים של העם היהודי הוא עייף, אולם, לדעתי, הוא נתקף גם בדאגה ואף בחרדה נוכח חיזיון העליה ההמונית, שהוא עצמו היה בין העומדים בתוקף על קיומה, והשפעתו על דמותה העתידה של החברה היהודית במדינת ישראל. כלומר, ברצוני להגיע, כי בן-גוריון מעולם לא השתחרר מן היחס האמביוולנטי של תנועת הפועלים כלפי העליות ההמוניות, החל בבכירית ואילך. הווה אומר, מצד אחד הכמיהה להמוני עולים, ומצד האחר החשש כי המערכת הערכית-תרבותית של המונים אלו תערער את יסודותיה של החברה הציונית החדשה.

הפתרון לסתירה זו נמצא לו בדמותה של העילית החלוצית המשרתת את צורכי הכלל. עילית זו קיומה מבוסס יהיה בראש וראשונה על הכוונה האישית אשר הוא היסוד של חברת מופת ומדינת מופת. האוונגרד החלוצי הזה יבוא, לדעתו, מקרב בני-הנעורים, והוא מצוי כבר בהתיישבות, במדע ובצבא. נוער זה מצוי בארץ, והוא יבוא גם מן הגולה. אולם כדי שיתגייס למשימתו הלאומית-חברתית הוא זקוק קודם כל לדוגמא מנשיבה ממנהיגיו.

יתרה מזו, בן-גוריון לא רק פסל את תוקפם המוסרי של מנהיגי ההסתדרות הציונית בזמננו. לדעתו, אידיאולוגיה זו היתה קשורה בתנאים המיוחדים של יהודי מזרח-אירופה. מאז שיהדות זו הושמדה, והגולה באה"ב ובאירופה המערבית היא אחרת – אין לה יותר עוד במציאות. לעומת זאת, יחד עם פליטי השואה עלו לארץ המוני יהודים מאסיה ואפריקה, שלהם „הציונות ההיסטורית" אינה אומרת דבר, אבל הם אוהדים ודבקים בחזון המשיחי של גאולת ישראל, אשר קיים את העם היהודי בימי גלותו. כלומר מעתה במקום האידיאולוגיה הציונית שעבר זמנה יבוא חזון ציוני חדש ששורשיו הערכיים נטועים בתנ"ך, האקטיביזם ההיסטורי שלו יונק מן הרעיון המשיחי, ונושאו הם החלוצים בני הארץ ואלה שיעלו מן הגולה ויקימו את חברת המופת. בזה הגענו אל התחנה השלישית בדרכו של בן-גוריון – מהתנועה הציונית לעם היהודי. את הראשונה, כאמור, הגדרנו ב„קיצור הדרך", את השנייה כינה הוא כ„קפיצת הדרך", ולשלישית אפשר לקרוא „עיצוב הדרך". כלומר, השאיפה אל חברת המופת היא שקובעת את אמות המידה הערכיות הציבוריות והמוסריות האישיות בדרך הפעולה. הקו המקשר בין שלוש תחנות אלו, שהן גם תקופות היסטוריות שונות זו מזו במהותן, הוא במתודה ובאמצעי. המתודה היא בשימוש בכוח הפוליטי, והאמצעי הם היסודות הערכי-ציוניים בעם היהודי.

וכך, בתקופת הישוב, בשלב „קיצור הדרך", באה הפנייה אל חוגים מסויימים בעם היהודי, אפילו היו אנטי-ציוניים. בשלב „קפיצת הדרך" בא גיוסו של העם היהודי כולו לעזרת המדינה והמאבקת על קיומה. ולבסוף הפנה המבט אל חוגי הנוער האידיאליסטיים, שהם בארץ לתנועה הציונית, המסוגלים לעצב את דרכה של החברה היהודית החדשה באמצעות המדינה – ה„כלי היקר", כהגדרתו. כמובן זה של הפניה אל בני-הנעורים וההיתלות באקטיביזם החלוצי-האידיאליסטי שלהם – חזר בן-גוריון אל „העליה השניה", זו אשר באה אל המעשה החלוצי שלא באמצעות המנגנון הציוני, שמרדה במוסכמות, שעמדה במבחן הביצוע שהרוב לא שעה לקריאתו – ולמרות כל זה הניבה תקדימים חברתיים בעלי משמעות היסטורית מהפכנית. ועל כן, בן-גוריון אמנם פרש מן התנועה הציונית. אולם לא מן הציונות. וכל פרשת יחסו אליה במשך חמישים שנה נשאה אופי דיאלקטי של סתירה ובניין.

(בעקבות הרצאה בכנס של „הציונות ובן-גוריון" שנערך באוניברסיטה העברית בירושלים.)

ציפורי נפש

מאת טליה רפפורט

אילנה סלמה-אורתר, „בית האמנים", שמואל הנגיד 12, ירושלים.

רק לפני כשנתיים יצאה אילנה סלמה-אורתר לזירת האמנות בתערוכה בגלריה גולדמן בחיפה עם ציורים מופשטים עוטים בגווני צבע לוהטים בנוסח שהזכיר במידת-מה את ציור הפעולה האמריקאי. עתה היא מציגה תערוכה שניה ב„בית האמנים" בירושלים ובה תנופה והתפתחות עצומה.

ראשית, יש כאן הרחבה גדולה בקנה-המידה. גם קודם היו עבודותיה גדולות למדי, אך עתה הן ממש ענקיות ומגיעות למימדי קיר (4+2.5 מ'). שינוי בולט שני הוא המעבר מהמופשט כמעט מוחלט למצב ביניים שבו דימוי פיגוראטיבי-סמלי אחד – הציפור – ממריא, מרחפת ונוסקת בין שפע התרחשויות מופשטות. נקודה שלישית היא המעבר מביטוי הלכי נפש אישיים פנימיים (באמצעות גופי הרמל היום) למסרים יותר כלליים ולאומיים, שמשוגרים לחלל התודעה הציבורית על כנפי הציפורים הסימבוליות שאילנה סלמה-אורתר מתארת אותן כ„ציפורים אגרתיות, ציפורים רואות, נותנות, מתרסקות, מאיימות, טורפות, נטרפות, מפלצתיות...". אפשר כמעט להיזכר ב„ציפורים" של היצ'קוק, אך מקור ההשראה שלה הוא דווקא „באור התכלת העזה" של עמוס עוז ועל ההזמנה לתערוכה היא מצטטת קטע ששימש לה כנקודת זינוק לביוריה: „... סביב-סביב רוחשו מפלצות-החושך, חיות טרף, רוחות מתים. בתוך האימה הגדולה, צריחת עוף, לחש ותסיסה ...האימה נלכדה בתוך מלים והשדים נסגרו בין סורגים של צורה המפלצת אולפו ללכת בדרך שכפה עליהן המספר, התחלה, אמצע וסוף... וכך, אולי, היה המספר-המכשף מנחם את בני השבט ומסייע להם לעמוד במצוד הנצחי". בתוך ההסבר שלה לתערוכה יוצרת אילנה סלמה-אורתר השלכה ישירה מן הקטע הספרותי הנ"ל למציאות האקטואלית שלנו, שאותה היא מתארת כ„הוויה קשה, כואבת, מפחידה, גדושת סתירות ולעיתים אף אבסורדית". שני גורמים אלו יחד הם מנוף ריגשי, המפעיל בעת את ציורי הענק הרוחשים תסיסת חיים ומוות. גם אור התכלת העזה נוגע ברוב התמונות בין הכנפיים המפרפרות ובין קידוחי הצבע הדינאמיים.

בציור אחר מתגלגלת ציפור אקזוטית-דקוראטיבית שכנפיה מפוספסות בשלל צבעים ססגוני בין עורבים שחורים וציפורי אש צהובות. בציור אחר מתרחשת נדידה אלכסונית של להקת עופות, והנעה מגוש צורות צפופות משמאל למטה לעבר פינה אוורירית ונושמת יותר מימין למעלה. כל תמונה מהמגת הוויה אינטנסיבית שמקיפה ומציפה את הצופה מכל עבריו בטלטלה עזה.

„אמנות-אתר" על הנייר

„מיקומים", ארבעה אמני-אתר אמריקאים במוזיאון ת"א, שד' שאול המלך, ת"א.

תערוכת „מיקומים" מציגה רישומים ותוכניות לפרוייקטים של ארבעה אמנים שעוסקים בשנים האחרונות ב„עבודות אתר", כלומר יצירות המתוכננות בהתאם לנתוני מקום מסויים, בדרך כלל בנוף פתוח.

התערוכה נודדת בין ארבעה מוזיאונים (שלושה מהם בארה"ב) ובכל אחד מהם התארח אחד המשתתפים ועשה במקום פסל, שיישאר בו. אצלנו התארחה אליס אייקוק, שהתפרסמה ב־15 השנים האחרונות בזכות המבנים המיוחדים שהקימה, שמזכירים ארכיטקטורה בלתי פונקציונאלית, המזמנת למתנסים בה מיגוון של תחושות הזויות, חלקן מתסכלות ומלחיצות למדי.

באחרונה שינתה אייקוק כיוון ועברה לפסלים קטנים יותר, המיועדים לחלל פנימי של מוזיאון במקום עבודות-חוץ בקנה מידה אדריכלי, שדרשו מהצופה השתתפות פיסית ונפשית פעילה. הפסל שהקימה בעת שהותה בארץ מוצב ברחבת הכניסה של המוזיאון וממחיש את נטייתה לצורות יסוד ראשוניות, המאורגנות כך שהן מזכירות סימן או סמל תמציתי אוניברסאלי. הוא מורכב משלושת חצאי כדור לבנים, שעליהם נוצר משולש כחול. מסביבם מבוי עיגול לבן ועוד אחד כחול. צבעי הכחול-לבן לא נוצרו במיוחד עבורנו וכבר לפני שנה או שנתיים עשתה אייקוק בניו-יורק פסל דומה באותם צבעים. היא בוחרת בהם, לדבריה, כי הם מקושרים בתודעתה עם ים ושמיים ומשרים אווירה סמלית והזייתית. כוונתה היתה ליצור תקשורת על מישור בסיסי וכלל-אנושי, הנשען במידה מסויימת על צורות שקיימות בתרבויות קדומות ברחבי תבל, שבהן היא מתעניינת זה שנים.

אליס אייקוק, „אות משולשי"

הבעייה היא, שהתוצאה קצת סטרילית ואלגאנטית מדי וחלושה יחסית לכוח ההבעה המרשים של יצירות האתר שלה מלפני שנים אחדות. בתערוכת הרישומים אפשר לחוש קצת יותר את התחושה האמנותית המקורית של אליס אייקוק. יש כאן רישומים בעלי שמות כמו „מגדל בבל", „ראיית העולם התודרתי", „מכונת הניסים" ו„אוספת סיפורים על רוחות רפאים מבית מוזנח לעניים". (והאחרון מזכיר, אגב, את יצירותיו של דניס אופנהיים, שהציג אצלנו לפני כשנתיים והיה בעלה של אייקוק במשך כשלוש שנים). הכותרות הנ"ל מלמדות על מסעותיה המנטאליים במרחבי התרבויות העתיקות ועל משיכתה אל המאגי והמסתורי. הן גם מעידות על התעניינותה באדריכלות (אביה אדריכל) – מה שמסביר את העובדה שפסליה הם ממש מבנים ארכיטקטוניים, אך כאלה הנושאים משמעויות ומסרים שונים – תרבותיים ואנושיים.

העבודה המרתקת ביותר כאן היא „עיר אבן הרוזטה" מ־1985, רישום ענק בעפרון על שקף, שהופך את אותיות שלוש השפות החקוקות על אבן הרוזטה למבנים תלת-ממדיים בעלי חללים פנימיים. זוהי המחשה חזותית מעניינת לרעיון הקשר בין שפה לאדריכלות, שבא לידי ביטוי גם בסיפור מגדל בבל ואף הוא זכה לטיפול יוצא דופן באחד המבנים שהקימה אליס אייקוק.

רישומים אחרים שלה, כמו „מכונת הניסים" מ־1980, הם תוכניות לפסלים המורכבים ממנגנונים מסובכים, רבי צינורות, כדורים, סלילים וגלילים, אלא שתמיד מלווים את המיכאניקה המודרנית הזו רעיונות פנטאסטיים, הכרוכים ברוחות-רפאים וכוחות על-טבעיים הם שמקנים קסם מיוחד למיתקנים החדשניים הללו. גם בכך ניכרת קירבה רבה ליצירתו של דניס אופנהיים.

רישומי שלושת המשתתפים האחרים בתערוכה פחות מעניינים, לדעתי, ויש שהם נראים ממש כתרשימים הנדסיים-טכניים, המזכירים תוכניות עיצוב גנים ואתרים יותר מאשר אמנות ולו גם „אמנות אתר". ייתכן שהיצירות עצמן בשטח פועלות בצורה הרבה יותר מרשימה אך מהשרטוטים היבשים לא קורנת איזושהי השראה מפעימה.

משל מרי מיס, אפשר להזכיר בכל זאת את „דרך הנראה" מ־1980. עד כמה שאפשר להתרשם מהשרטוטים והצילומים גם זה מקרה של ארכיטקטורה לא-שימושית, העשויה לספק לעובר בה חוויה מעניינת למדי. גם רישומי ההכנה לפרוייקט בסנט לואיס מ־1983 מציגים סביבה מתמשכת, המאפשרת טיול מגוון במעין מיצפור בטבע, לאורך מסלולים מקורים חלקית.

חלק מרישומיו של ריצ'ארד פליישנר מכילים עיצוב פשוט ונקי, אחרים עשירים בדגמים דקוראטיביים, אך אין בהם ייחוד רב ורישום והצעה שלו לתחרות בלהחולה מ־1982, שבו קביה ואובייקט דמוי ספה גיאומטרית על גבי ריצפה משובצת בתוך יער כמול, הוא יותפה ככרזת פרסומת לעיצוב פנים או ריהוט חוויש, אך לא מעבר לזה.

אם עבודותיה של מרי מיס הן הנדסיות והיבשות ביותר, אלו של ג'ורג' טראקאס הן הציוריות והאקספרסיוניסטיות ביותר, עד כי לא ברור אם אנו אמורים להתרשם מהן כמו רישומים עצמאיים והבעתיים בזכות עצמם או כמייצגות פרוייקטים בשטח. ברישומים יש כאן אמנם שפע של קווים משורטטים, פלסטיות רבה, עומק קטעים „מלוכלכים" בצורה „אומנותית" ועוד, אך כל זה מוכר ולקוח מדי. במקרה זה גם שמות דרמאטיים כמו „תהום הגיהנום", „דרך האהבה" או „לאחר המיסה" אינם תורמים נופך או מימד נוסף וזה נשאר בגבולות רישום שיגרתי בינוני.

מאחר ששמות משתתפי התערוכה הם מן הידועים באמנות העכשווית, עוררה התערוכה ציפיות רבות למדי, שחלקן לא מומשו ורק אליס אייקוק מילאה חלק מהן, אם לא בפסל שלה, לפחות בכמה מרישומיה ובמיוחד באישיותה המיוחדת ובהרצאה מעניינת שנתנה בפתיחת התערוכה.

מבניין ועד קנקן

אלוואר אלטו, ביתן פלבסקי לעיצוב, מוזיאון ישראל, ירושלים.

ביתן פלבסקי לעיצוב של מוזיאון ישראל מארח עתה תערוכה, המאפשרת היכרות עם יצירתו של האדריכל והמעצב הפיני אלוואר אלטו, שמת לפני כעשר שנים ונחשב, לצד מיס ואן-דר-רוהה ולה-קורבוזיה, לאחד מגדולי האדריכלים המודרניים, שהותירו את רישומם בארצות שונות החל בשנות העשרים.

התערוכה ערוכה בצורה שיטתית ומקיפה ועוקבת באמצעות שפע תרשימים, צילומים, דגמים ופריטי עיצוב אחר הקאריירה הענפה שלו, המתמקדת בפינלנד אך מגיעה גם לגרמניה, איראן, עיראק וארה"ב. בעקבות ההוראה בבאוהאוס (בית ספר גרמני בין-לאומי חשוב לאדריכלות ועיצוב שפעל בין השנים 33-1919) מתאפיין סגנונו בפונקציונאליות, התחשבות בתנאי הסביבה והרמוניה עם הטבע. אלטו מעדיף חומרים טבעיים (עץ, אבן, לבנים) וצורות אורגאניות רכות יותר מאשר גיאומטריות נוקשות. כתוצאה מכל אלה מקרינים רוב בנייניו, כולל חלק מאלה הציבוריים והמונומנטאליים, אווירה אנושית וחמימה. גם הטיפול שלו באור ראוי לציון ויש שהוא מתוכנן כך שיסייע לעיצוב החלל ואפילו לדרמטיזציה שלו.

בין המבנים המעניינים של אלטו יש לציין תחילה את הביתן הפיני ביריד העולמי בניו-יורק 1939, שהתבלט בצורותיו החופשיות ובקווי הגלים. מאוחר יותר, מסוף שנות ה־50 אפשר לראות כאן מוזיאון לאמנות בבגדאד, בית תרבות בהלסינקי ובו אולם קונצרטים ענק, שקירותיו הבנויים לבנים אדומות קטנות יוצרים אף הם קווים גליים ובכנסיה באימאטרה, ולה חלונות מקוריים שיוצרים תאורה מיוחדת במינה ומגדל פעמונים גבוה בעל צורה מעניינת.

בשנות ה־60 תכנן אלטו את מרכז הלסינקי הכולל מערכת משולשת של כיכרות מדורגות ושרשרת בנייני ציבור מרשימים, את האוניברסיטה לטכנולוגיה באוטאניימי ובה אודיטוריום בצורת חרוט הפוך ומדרגות היוצרות אמפיתיאטרון ואת הספריה העירונית בסיינאיוקי, הנפרשת בצורת מניפה שנפתחת לכיוון האור ולה גם גג תקרה מחדירי אור. עיצוב החזית של הספריה הוא פונקציונאלי ואסתטי גם יחד. הוא כולל רצף מדפים אופקיים, המונעים חדירת שמש ישירה דרך רצועות החלונות הממלאות את כל החצי העליון של המבנה.

לתערוכה אופי דידאקטי ואנאליטי, השם דגש על נקודות מרכזיות כמו תיפקוד המיבנה, יחסו לסביבתו, קנה-המידה, חומרים, אור, אדריכלות ארגאנית, צורה חופשית, מוטיב המניפה וכו'.

הפרישה הביוגרפית של ציוני הדרך ביצירתו של אלטו נערכה לאורך מחיצות ולצד השרטוטים והצילומים הרבים מופיעים גם הסברים מילוליים. פה ושם מפוזרים גם כיסאות אחדים שעיצב אלטו עבור בנייניו, כמו, למשל, כורסת „מגילה" האלגאנטית, שעיצב בשנים 31-1923, העשויה ממשטח גלי לבן או שחור וידיות עץ טבעי, שמתעקלות והופכות לרגלי הכורסה. הדבר התאפשר עקב גילוי טכניקת כיפוף העץ המלא, שתודות לה השיג אלטו קווים ארגאניים רכים גם בעיצוב כמו באדריכלות.

כיסא מפורסם ונפוץ אחר, שעיצב אלטו בשנות ה־40, עשוי רצועות ארוכות וידיות בקליעת נצרים. הנצרים, חומר טבעי המקובל על אלטו, מופיעים גם בעגלת תה יפהפיה מעץ לבנה ואריחי קראמיקה לבנים.

אילנה סלמה-אורתר, „ההגירה הגדולה"

דפדוף ראשון — ספרים חדשים

מאת אבי טנא

אנתרופולוגיה

בתי הבדווים

מבית השיער לבית האבן / מאת יעקב חבקוק / משרד הביטחון – ההוצאה לאור / 334 ע'.

שש שנים (מ־1976 עד 1982) שוטט יעקב חבקוק באוהלי קידר – בחצי-האי סיני, בנגב ובהר חברון ולמד את תרבות החומר ואת אורחות החיים של הבדווים. הגיעו הדברים עד כדי כך שבדווי קשיש הציגו כמופת לצעירי השבט. כך נולד הספר הזה המגולל את קורות משכנותיהם של הבדווים, מן השלב הקדום ביותר של אלה הנודדים דרך קבע, עבור דרך אלה הנודדים-למחצה ונגמר באלה שקבעו את ביתם במקום אחד. בתוך כך נידונה גם שאלה שטרם מצאה את פתרונה: האם בדווים התנחלו או מתנחלים בעל כורחם? המחבר מעיד על עצמו שעבודת-השדה שעשה היתה „פאראאקדמית". יסודה היה בסקרנותו האישית ובלי שום כבילות לדיסציפלינה אקדמית, אבל הממצאים הוצגו בפני אנשי אקדמיה שחברו לעריכתם. כך או כך, ברי שבידינו מיצבור עשיר של נתונים על המהפך שפקד את החברה הבדווית, למען האר את עיני החוקרים והמתעניינים וגם את עיניהם של הבדווים „בני דור המדינה". בספר גם תמונות מרהיבות ומילון מונחים.

סיפורת

נפש מפלנקטון

סוף ימים / מאת בנימין שלמון / ספרית מעריב / 489 ע'.

דוד כוורין, כלכלן ואיש-עסקים ישראלי שלמד בירושלים הולך לעשות את הדוקטורט בבית-הספר הלונדוני לכלכלה (הכל כמו במתכון), מעורב בפרוייקט חדש של „הייטק" המיועד להוציא נפט מן הפלנקטון (זהו הוא כינוים הכללי של היצורים הזעירים הנסחפים במימי הים המקנה לספר את שמו). במהלך העבודה הוא נדרש להגיע לאוסטרליה ותושקה אלא כשקולים של מחירי כרטיסים מנתיבים אותו בדרום אפריקה. כאן הוא פוגש כמרים אלגמין, צעירה ישראלית המזכירה לו את אהובתו משכבר הימים. בחיקה יבלה ובדרך לסם ייזכר כמה שהיה (עם האהובה ההיא ועם עוד כמה וכמה מבנות מינה) וגם בכל קורות הפרוייקטים שידו היתה בהם. אם הסוף לא טוב במיוחד, הרי זה בין השאר משום שכאלה הם החיים.

תרגום

האדונית והעבד

רגע ברוח / מאת אנדריה בריינק / תרגמה מאנגלית צילה אלעזר / מועדון קוראי מעריב / 258 ע'.

אליזבת מאריה לארסון לבית לה, בת הכף שנישאה לסוחר אריק אלקסיס ויצאה אתו במחצית המאה הי"ח למסע הגדול בתוך היבשת, נותרת לפתע לבדה בתוך ארץ לא נודעת. כאן מוצא אותה אדם מאנסור, עבד ממוצא הוטנטוטי שברח לאחר שאדוניו ציווהו להלקות את אמו. הנסיבות גוזרות על אליזבת להיתלות באדם – בניגוד מוחלט לכל מוסכמותיה – כדי להישאר בחיים ולהתחיל לנוע לעבר הכף והציוויליזציה. מדרך הטבע ובניגון התלאות, הבדידות והתלות מתפתחת ביניהם אהבה הנידונה להיות בלתי אפשרית (אפריקה של העת ההיא לא היתה שונה, כזכור, מן הנוכחית). על כל פנים, חומר לרומן יש ויש. ברינק עצמו כבר נודע לקורא העברי בספריו „עונת יובש לבנה" ו„שמועות על גשם", שיצאו גם הם באותה הוצאה.

מהתמודה לנצחון

המנהרה ★ המנזר / מאת פרד מאג'ידלני / תרגם מאנגלית אריה חשביה / מערכות / 254 ע'.

סיפורת וגם על הגבול של 255 [illegible] סנודע בשם פרשות מלחמה: שני סיפורים (שמחברם נודע בראשונה לקורא העברי בזכות ספרו על מערכת קאסרין במלחמת העולם השניה) שעניינם בבני-אדם בקרב. הראשון נוגע בסיור „עמוק" בשטח ההפקר שבין שתי החזיתות בצפון-מערב תוניסיה בראשית 1943. „המנזר" של השני ניצב בראש מתנה קאסינו הנצור. גדוד חי"ר משובץ בנוהל במלחמת עבודות עקשנית ומפרכת וסופו שהוא מתרגם את ההתמודה לנצחון. „הדברים הם הנסיונות בשני סוגים אלה בעברו של צבאנו" באלה המערכת בפתח המהדורה הראשונה (ב־1961). חלפו שנים, יש נסיון כזה, לא נס ליחו של הספר, והנה הוא שוב בידינו במסגרתה של סדרת „קלע".

עד לאומנת

כה שמיימי ידעה / מאת הרי בייטס / תרגמה מאנגלית [illegible] / אדריכב / 228 ע'.

ימים רבים בכרם הזה „קרמר נגד קרמר" רקם הסופר האמריקאי הנודע עלילה בסובבת על ילדה הנקרעת בין אב ואם שהתגרשו, גיבאו וסבו ההגרשה, אך לא סכתו בתוך הסכסוך הזאת לעשות את הילדה לכלי משחק ולהבה ביניהם. תחילה הם רבים מי יחזיק בה ואחר-כך הם מתחרים מי ייטיב להחזיקה. עתה נבנכים להתבונן הפרטנרים החדשים כל אבא-אבא וכל אחד מהם מנסה למשוך את ב-יד אל צידו. סוף דבר שהפרטנרים הללו דבקים זה בזה. הרי בידי מוצאים לעצמם זווגים חדשים, ביד עצמה לא רווה נחת ולעובדת זאת משקיעה מאבקי התגלגלות לרוב עד הנהגה ביד האומנת האוהבת והמקנה לה יציבות נפשית. [illegible] מלאכת התרגום ראויה לציון כמוקרב.

התשוקה וההתגמדה

אדמתו של קלודר / מאת ג'ננב דיילי / תרגמה מאנגלית יעל נבוזרי / אדריכב / 306 ע'.

קלודר היה נוקר בן נוקר במקצאב, [illegible]

מקרא

מבנה שארותי יציב

בית האב בישראל למן ההתנחלות ועד סוף ימי המלוכה / מאת שמואל בנדור / ספרית פועלים והקיבוץ המאוחד / 192 ע'.

ספר שלידתו בעבודת-דוקטור ועניינו, כדברי מנחה העבודה, פרופ' מלמט, בפתחו, „באחת הבעיות הבסיסיות של הוויית החברה הישראלית בתקופת המלוכה ובתבניתה המיוחדת – בית האב". בהסתמכו על הטקסט המקראי ועל השכלתו הסוציולוגית, ומבלי להשתעבד ל„מודלים סוציולוגיים מקיפים", מנסה בנדור להראות שבית האב לא היה יחידה הרמונית אלא נקלע למתח מתמיד בין מגמות של איחוד ואחדות ומגמות של התנגשות ופיצול. בין כאר דבריו הוא נדרש לזיקת-הגומלין בין בית האב ובין נחלתו, למתחים בין אחים על רקע הזכויות בנחלת בית האב ולשאלת הגר, היתום והאלמנה בהקשר זה. אחרית דבר ו„מן-ההיסטורי": „בישראל נתקיימה חברה יצרנית חופשית, במבנה שארותי יציב, לאורך כל התקופה הנידונה בספר זה".

מדע בדיוני

הרפתקאות מיוחדות מאוד

נורסבורילה / מאת קודדייט ספרית / תרגם מאנגלית מיכאל [illegible] / עם עובד / 283 ע'.

נורסבורילה היה זו צמון אנטמילית העתיקה. שם ישב נער הדיג שציפיתו נבגה להתבקש במייו ולאחר שקודם לא היה איש שציפה כי יגיע לגבורות, אלא כלידי הבצי. בעל הדם הארוך עד באות, במנגל המחב מלכתם משפחתי עתיק, בכוחו הוא מצליח להיעשות לאדם הקטיר ביותר בגלקסיה ולקנות את הארץ הישנה. „הוא בא לארץ, השיג בה רצונו, הצליח לצאת מזה חי. בסדרה של הרפתקאות מיוחדות מאוד". בעל-המחבר, הסדר בעצם פול ביירון ליינברגר, הוא מומחה אמריקאי ללוחמה פסיכולוגית שנולד וגדל בסין וגם חיבר את אסופת הסיפורים הקצרים „כוכב הכנף באפל", שכבר ראתה אור בעברית.

ACADEMON אקדמון

בית-ההוצאה של הסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית

זה עתה הופיע

פרופ' ישעיהו ליבוביץ
בין מדע לפילוסופיה
מאמרים הרצאות ושיחות

פרופ' חנא שמרוק
האיורים לספרי יידיש במאות הט"ז – הי"ז
הספר מאיר את הקשרים התרבותיים הרחבים של האיורים בספרי יידיש שהודפסו במאות הט"ז – הי"ז.

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
הפצה ראשית: ערמוני, רח' בלפור 4, ת"א.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

כפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופי או מהות של התפקיד מונעים העסקתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

הצעות עבודה

מגרשים

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

מבני תעשיה

עסקים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

ביקוש דירות

דירות בשכירות

דירות מרוהטות

דרום

חדרים מרוהטים

שרון

חולון-בת ים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ת"א-יפו

דירות למכירה

דירות נופש

חדש! ביטוח פירסום לחודשיים
מבצע
הימים הבטוחים
בשוק הדירות
אם אתה רוצה לזכות בפירסום נוסף של מודעתך עליך לצלצל לטלפון 03-261211,
לציין את מספר המודעה, המופיע בסוגריים בסוף המודעה
ולבקש לפרסמה בשוק שאתה בוחר.
פניות לפרסום נוסף תתקבלנה בימים א'-ה' עד 2 אחה"צ.
דבר ראשון בבוקר
הלוח הכללי ידיעות אחרונות

هكذا من الأصل

■ צעיר, לעבודה בתחום הפץ חדש מבטי. אפשרויות לקידום. 03-826654 (#13917)

■ להיאבקין לכם? דרושים ל... יזם יודע להבות... 03-4588691 03-451681 (#13904)

• לחברת מיטוי פים בגוש דן, שכר קבוע ועמלות. 228215 (#13890)

• להבה ערבית למפיץ תל-אביב איש/ת מכירות (#15273)

• להברה להסכת רכב דרוש רוחץ (#15872) 03-226150

■ למתמחים, להרבות אתסן... דרושים דוגמני צילום ... (#8562) 03-298548

■ תמלילניות מנוסות לעבודה זמנית מיידית, לפי שעות, לכל המשרדים להקמות ממושכת. "יתיבבורי". (#8563) 03-282257-8

• דרוש/ה מנסה/ת על עובדי ניקיון בשעות אחר הצהריים 03-916682 (#8552)

• מיידי לבוגרים בני-התמוקה תל-אביב דרושים... (#8553) 03-422177

• למשרד מירות דרוש עוזר מחר בוסה 03-414535 (#8554)

• צעיר חרוץ במבית עיתונים בתמוה הכרוכית 5.30 בבוקר. 03-411407 (#8536)

• דרושים בנמ"ר צבא בעלי טוש פרי לעבודה במשמרות מגוונות... 03-658627 (#8535)

• לחברה מקינית למכונת מוף פרץ עם עבודה מלא לאחר שירות צבאי (#8530) 03-731717

• דרוש יודע בעל נסיון רב לחברה (#8520) 03-483237

• דרושה נערה לעבודה מתביכית, (#8508)

■ דרושים בדוגמאות הספרים ... למתאימים. (#8462) 03-8232557

• לבוגרים בתחומים כמתכנים (#8458) 03-621248

• מקירה כללית, אלקטרוני לתפקיד איש מכירות (#8425) 03-653774

• בנכל מכירות תקויה נבדים לכיף (#8415) 03-244093

• דרוש עוזר אחראי להוקנה וליבוה (#8388) 03-730801

• למשוכאות חומרי חשמל בנתניים (#8392) 03-5515073

• בתמהוקה דרוש דפס נוכלים (#8350) 03-909144

• צעירים/ות כחברה אחרת להב (#8358) 03-374265

■ מנכא מכונים, ידע בני מרכבת, צולם והתרה... (#8362) 03-297840

• דרושים/ות צעירים/ות לעבודה ביל (#8342) 03-9322934

• לבית חרים ניכונת דרוש/ה פריט (#8332) 03-741845

■ לאזור רעננה/ כפר-סבא עובדי ייצור בתחום אלקטרוניקה לעבודה מיידית לפי שעות "תיגבור" (#8325) 03-282257-8

• פרינט אלקטרוניקס בע"מ זקוקה לעובדים מוסמכים (#8315) 03-9612235

■ עובד אחזקה כללי, בעל נסיון בעבודות בינוי אינסטלציה ומסגרות 44 שלוחה 03-808061 (#8300)

• לרולה הסביבה מחזין בעסקות (#8283) 08-236502

• מחת לתלאבה, לאריזה ... (#8285) 03-721516 03-726535

• להעסקת ... (#8273) 03-729148 03-721169

• להבות שיווק סוכנים/ות בשכבת (#8268) 03-702251

• דרושים עובדי ייצור בלתי מקצועי (#8264) 03-235404

■ מלחימים/ות מתוחמים/ות, בוגרי קורס ... לתקופת עבודה ממושכת, תנאים טובים. "יתיבבורי" (#8270) 03-297840

• למפעל לבוד עד דרושה תופרת בסכורות (#8251) 03-229051 03-242973

• לחנות רכים בחיפוש דרוש עובר (#8241) 7510843 7524245

• דרושות ריילות מכירה לאחר שירות (#8223) 735359

• למנהן קבלות דרוש/ה פקידה (#8204) 03-656079

■ מבקרי/ות איכות (משרה קבועה) למפעלים באזור: פתח תקווה, כפר-סבא ... (#4071) 03-240207-8

• לפולנים בע"מ יובאים... (#4041) 03-234117 03-234778

• בעלת ניסיון לעבודה הנהלת חשבונות (#4019) 03-611615

■ אלקטרונאי/ טכנאי/ת ידע במעגלים מודפסים, ... תנאים טובים... (#4008) 03-297840

■ צעירה לחבורה בתחום ... (#4000)

• דרושות, מבצעות תמולות אפשרות לחבודים ... (#3976) 03-906438

• עבצי תעשייה, ניקוי וכל "פתיחי" ... (#3986) 03-840539

■ מבטיחין אלקטרונאי בפיין במכאנוטכניקה- אוטומציה לעבודה ממושכת, תנאים רשבו טובים. "יתיבבורי" (#3990) 03-297840

• סוכנים בלתי מקצועים (#3969) 03-840539

• נסעילים מנוסים לשתול (#3964) 03-254365

• ליופי אלקטרונים לבקרת... (#3975) 03-5464514 08-473832

■ קופאים/ות לרכבת שיווק לאזורים רמת-אביב, פיית, קראון והרצליה. (#3978) 03-240207-8

• ליבמי תמטיקים, ניסון במסטים (#3954) 03-5464514 08-473832

• לנהל בבומר מעסים ידע בקריאת... (#3952) 055-33644 055-32221

■ למפעל מספיל בהביים דרושות עובדות בלתי מקצועיות 03-5516866 (#3940)

• לקליטה בתרבון ... (#3938) 03-216015 03-262521

• לנהל בכמי איכות מבנים (#3925) 055-33644 055-32221

• לאמנת "פרסה" דרושה עבודה עם נסיון (#3921) 03-659741

■ קופאים/ות למהדרקט רמת גן, בת-ים, וקניון רמת-גן (#3939) 03-231958

• לנהל בנועצים בעלי נסיון טוכה (#3908) 055-32221 055-33644

פקידים/ות

• לבהלות הנהלים למפעל בתעובן דרוש פקיד לבושה מלאה (#18095)

• למשרד פרסום מכירה בבמה (#18000) 03-245146

• לבעור הסקע במרסום דרושה (#17964) 03-285321

• למשרד שמאים מבנה פקידה (#17962) 03-446169

• פקידה בגיל 22-20 לעבודת משרד (#17830) 03-788215

• למשרד רואי חשבון דרושה בעלת (#17606) 03-298891

• את רוצה להרוויח טב ... (#10235) 18.00-16.00

• דרושה פקידה ... (#10077) 03-661056

■ "בשרותל" במחחיב קורסים: קלדנות, תמלילנות, בתבנות, תל-אביב ספר-סבא (#5184) 03-624144 052-444342

■ לחברות ביטוח גדולה דרושה למחלקה הובלת מקר... (#5189) 03-337021

• דרושה פקידה למשרה מלאה (#5166) 10.00-13.00

• דרושה פקידה וכרטיסית להפעלת (#5162) 03-706161

• פקידה בתהולה אחרי צבא (#5125) 052-24263

■ פקידת תפוי, נסיון בעבודה בשרות ובתפעלת מחשב. "א.ד.ו.ת." (#5046) 03-203852-3

■ בתבנית מכולות ומעבדות תבלילים לעבודה מיידית. "א.ד.ו.ת." (#5013) 03-203852-3

• כתבנית עברית +אנגלית מונסה (#4949) 03-203852-3

• מעברות תבלילים מנוסות לעבודה (#4939) 03-203852-3

• מכירה לניהול בשרד (#3360) 03-280552

• להבות יבוא בגוש דן (#3380) 454152

• דרושה פקידה עם ידע בהנהלת (#3251) 03-806319 03-801505

• דרושה פקידה לניהול (#3227) 03-331592 03-331273

• למשרד עו"ד אליפי (#3176) 258093

• למשרד בהרצליה דרושה (#3129) 052-86216

• לנתב"ג דרושים/ה (#3125) 03-9712233

• לע"ד מכירה ... (#3120) 441472 443682

• לחברה גדולה דרושה פקידת יבוא (#3115) 03-430555

■ "לתבבריינגרי" דרושה מכירה למשרה מלאה ידע בהדפסה הברחי (#3071) 03-715738 03-773566

• לחברה בהברת ... (#3035)

• לחברת ולקט פקידה (#2971) 03-202459

• מכירות + הדפסה עברית ... (#2973) 03-452107

■ דרושות בתבנית מבר ... לעבודה מיידית. "תיגבור" בירהודה 100 ת"א שעות 9.00-14.00 (#2967) 03-221214

■ בתבנות עברית, מתבגרי... "יתיבבורי". 03-282257-8 (#8276)

• דרושה פקידה בעלת שליטה באנגלית (#8250) 03-654535

• פקידה לחברת יבוא ושיווק (#8214) 652852 659965

• בחתימה למשרד (#4852) 03-917821 03-987787

• לשכת ביטוח מכירה (#4845) 03-613123

• ליופי כתבנית עברית/ אנגלית (#4044) 03-473852 03-5464514

• למשרד עו"ד בחולון (#4086) 03-846655

• ליופי מכירות עברית/ אנגלית (#4835) 03-5464514 08-473832

• למפעל דרושה פקידה (#3987) 03-887333

• פקידה למשרה מלאה (#3989) 03-295858

• מכירה עברית אנגלית (#3979) 03-7512061

• למשרד עו"ד דרושה פקידה (#3984) 03-453889 03-5461019

• לעו"ד פקידה (#3974) 03-203684

• דרוש/ה פקיד/ה רציני/ת (#3940) 03-916736

• דרושה מכירה (#3923) 03-241027

• דרושה פקידה (#3930) 823862 03-836995

• לחברה "אמנה" דרושה פקידה (#3928) 03-288716 294977

• דרושה פקידה (#3882) 03-685836

• לנהל דרושה מכירה בוידה (#3864) 055-33644 055-32221

• למשרד עו"ד (#3848) 03-236561

■ לאיזור הרצליה/ כפר-סבא מקירת יבוא/ יצוא, כולל הקלסה בעברית ואנגלית, לעבודה מיידית (משרה קבועה). "יתיבבורי" (#3836) 03-282257-8

• פקידה להדפסה עברית (#3814) 03-292268

• קלדנית לשעות (#3775) 03-284711 02-243856

• ליופי מכירות (#3753) 61062

• מכירה למנהל (#3694) 03-781838

• פקידה למשרה מלאה (#3553) 03-611815 03-821114

• קלדנית על מעבד תמלילים (#3523) 03-625649 03-611479

עוזרות ומטפלות

• בהרצליה דרושה עוזרת ל-6 שעות (#18174) 052-572579

• דרוש מטפלת לקשישים (#5176) 03-725194

• מטפלת 6 ימים (#5150) 03-477110

• דרוש/ה גבר או אישה לטיפול (#5117) 052-78776

• מטפלת ל-9 שעות (#4864) 03-427622

• בקראן מטפלת (#3358) 03-674966 03-342582

• כבתים עוזרת בית (#3219) 868167 247269

• בהרצליה מטפלת (#3213) 052-72847

• דרושה עוזרת +לינה (#3095) 052-82971

• בתל-אביב מטפלת (#2990) 03-416357

■ דרושות מנהלות למשק בית ... 03-7517975 052-557787 (#2904)

• בתל-אביב דרושה עוזרת (#2869) 03-476388

• מטפלת (#2864) 03-420915

■ "ידידי" עוזרות אמן, עוזרות, מטפלות, אומנות, ביזיונרספסויות. (#2840) 03-280911

■ מטפלת בבוקר קבועה (#2774) 03-9325511

• בתל-אביב דרושה מטפלת (#2591) 03-285649

• מטפלת לינה 2 ילדים (#2564) 052-450685

• לבית אמה ... (#4064) 052-21031

• אשה בבוקר ... (#3988) 03-231085 656402

• בחולון עוזרת (#13915) 03-543080

• בהרצליה מטפלת (#13911) 052-82828

• דרושת בית (#8534) 052-457685

• אשה מבוגרת (#4991) 03-158826

• לטיפול ועבודות בית (#6454) 052-650879

• בתל-אביב (#8377) 03-495346 03-480904

• מטפלת צעירה (#8317) 03-414567

• בתל-אביב מטפלת (#8321) 419824

• דרושה אישה אחראית (#8212) 03-794750 03-764413

• בהרצליה ... (#8285) 852-72828

• בהרצליה ... (#4034) 03-421822

• בתל-אביב, דרושה אישה (#3970) 03-473621

■ למשק עוזר דרושה ... 03-858276 03-854312 (#3872)

■ ■ לשירותי שוקולד ... (#3792)

גזירה תפירה

טבחים - קונדיטורים

הנהלת חשבונות

שרטוט וגרפיקה

חשמל ואלקטרוניקה

טכנאים הנדסאים

עובדי יהלומים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

מחסנאים

מוכרים/ות

פועלים/ות

עובדי ניקיון

עובדי תכנה

שונות

דבר תש"מ-א 1987
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהות התפקיד או העיסוק כרוכים בו. ...

סיאט

● בהזדמנות מלונה 1984 שמורה ...

סיטרואן

סימקה–קרייזלר

פולקסוואגן

סוזוקי

סוסיתא

פורד

מרצדס

■ שוק המכוניות בדולפינר רחוב תל-אביב יומיים בי-די-הי (#3822)

■ בבמה"ד מרצדס 1300 דיזל 83 ‎+מזגן ‎+ 5 ת"ש 382372 לטבת לאיגוד הנכן (#3816)

סובארו

מסחריות

וולבו

טלבוט

טנדרים

לנציה

מיני-מינור

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אאודי

שרותי אחיות

שליחים

ביקוש עבודה

ירושלים

עסקים

הצעות עבודה

נתניה

דירות

באר שבע והדרום

אילת

מכוניות

■ השוק ביותר לסגור את כל הבעיות ... (#17854) 03-282085

هكذا صدر الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

אוטובוסים וקטנועים

יחידות בלוח

רכב

מקררים

וידיאו טייפ

רוצים לקנות

רהיטים

מערכות קול

מכונות כתיבה

כלי נגינה

חיות בית

הלוואות

חקלאות

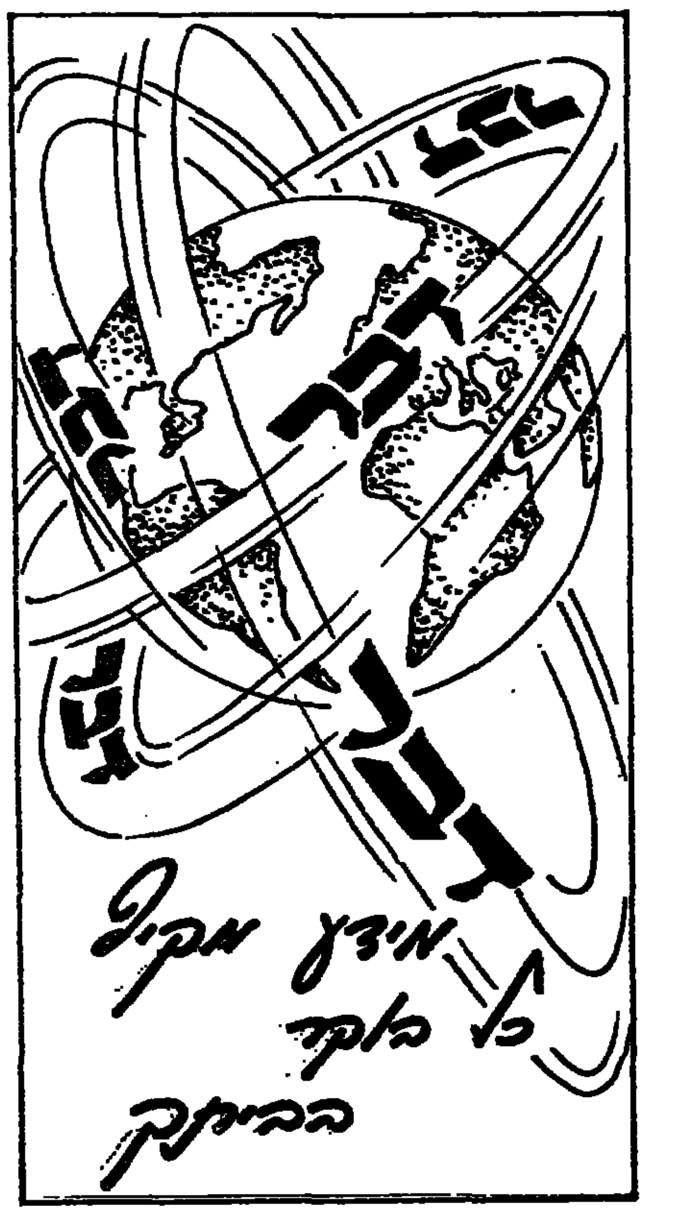

טרקטורים

טלוויזיות

בתי כנסת

סירות

מזגני אוויר

מכונות תפירה

מכונות גלידה

מלגזות ושינוע

ריפוי והרזיה

שרותים

בת זוג

בן זוג

הכרזות

מכונות שטיפת כלים

תריסים

פוליש וניקיון

אסטרולוגיה

אמנות

מחשבים

ציוד תקשורת

ציפוי אמבטיות

קרוואנים ונגררים

אחזקה ודבקות

שרותי מעליות

למלון "יסיה" בת"א
דרושה
מנהלת משק
עם נסיון
טל' 03-651111
לתאום

KODAK

למחלקת השרות בהרצליה ב'

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה

* נסיון באלקטרוניקה ומכשירים אלקטרומכניים
* ידע באנגלית טכנית
* בעל רשיון נהיגה

נא לפנות בימי א 052-521815/6

טל יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים
* **פחחי רכב** עם נסיון של 5 שנים לפחות (בחולון ובפ"ת)
* **מחסנאי אחראי** בעל נסיון בחו"ח לרכב, בוגר קורס מחשבים (בחולון).

המעונינים מתאימים יפנו בימים ב'-ה' משעה 16:00 ליחידת הגיוס 30 קרית אריה פ"ת, או בטלפון 03-9231654 בין השעות 18:00-08:00

להברה למוצרי מזון באזור השרון
דרוש
איש מכירות
בעל רכב
נסיון בענף המזון
לפנות בכתב לת.ד. 21565 ת"א

חברה ישראלי לקופסאות פח בע"מ
דרושים
למפעלינו בפתח-תקווה וכפר-סבא

חשמלאי תעשיה

בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות. בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת חשמל ידע באלקטרוניקה הכרחי. העבודה ב-3 משמרות 5 ימי עבודה בשבוע, שכר ותנאים טובים + הכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים נושאי שכר

הסעות לכפר-סבא מאזור חדרה ועד ראשון-לציון רמלה לוד.

לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בבוקר לטלפון 03-9225321 לאנף כ"א, או 052-25241 למר שרון

דרוש
אחראי משמרת לילה
למאפיה באיזור יבנה
טלפון:

חוק ההגנה על השכר בתעסוקה תשמ"א 1981

למפעל בדרום הארץ
דרוש
מהנדס אבטחת איכות
(משרה 1415)

להקמת מוקד מקצועי במחלקת אבטחת איכות.

הכישורים הדרושים:
- כימאי MSc או מהנדס כימאי, עם התמחות וידע בנושא בקורת טיב, אמינות וסטטיסטיקה.
- שליטה מלאה באנגלית.
- נסיון קודם בתחום בקורת טיב בתעשיה הכימית — רצוי.
- יחסי אנוש טובים.
- עקבי.
- בעל כושר החלטה.

מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון, אל ת ד 1071 גבעתיים 53110, ויציינו מס' משרה
המודעה לשני המינים
סודיות מובטחת

צומת לתפקידים בכירים

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסה חקלאית
דרושים: חברי סגל להוראה ומחקר בתחום המיכון החקלאי

הכישורים הדרושים:
בוגר הנדסה (חקלאית, מכונות, חשמל, תעשיה) או מדע שימושי.
בעל תואר דוקטור (רצוי פוסט-דוקטורט).
בעל רקע טוב מדעי יסוד
מיומנות בתחום מדעי-הנדסי כגון בקרה, שימושי מחשב, פיסיקה שימושית, חקר ביצועים
ענין לעבוד בנושאי ההנדסה החקלאית
מועד ההתחלה: אוקטובר 1987 כפוף להליכי מינוי אקדמי לפי תקנות הטכניון
הדרגה התחילית תקבע על פי הכישורים
מועמדים מתבקשים לפנות עד ה-31 במרס 1987.
בצרוף קורות חיים, רשימת פרסומים ושמות של 3 ממליצים
(בארץ ומחוץ לארץ, לפי הענין) אל
פרופ' עדי...
דיקן הפקולטה להנדסה חקלאית
טכניון, מכון טכנולוגי לישראל
קרית הטכניון
חיפה ISRAEL 32000
סודיות מובטחת

לחברת אלקטרוניקה באזור גוש דן
דרושים/ות
מהנדס/ת אלקטרוניקה
(משרה מס. 90/9)

לצוות פיתוח של מערכת חסימה מתקדמת
- בעל/ת ידע בנושאים הבאים: מערכות ל"א, מיקרוגלים ואנטנות, מעגלים סיפרתיים ואנלוגיים.
- יתרון לבעל/ת נסיון קודם.

כתב/ת טכני/ת
(משרה מס. 100/10)

- לכתיבה ועריכה של ספרות טכנית.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- ידיעת אנגלית עברית על בורין.
- כושר ביטוי בכתב.
- נסיון קודם – יתרון.

נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 842 בני-ברק, ולציין מס. המשרה על-גבי המעטפה.
- סודיות מובטחת -

הלוח הכללי — הד כפול ומכופל

הלוח הכללי

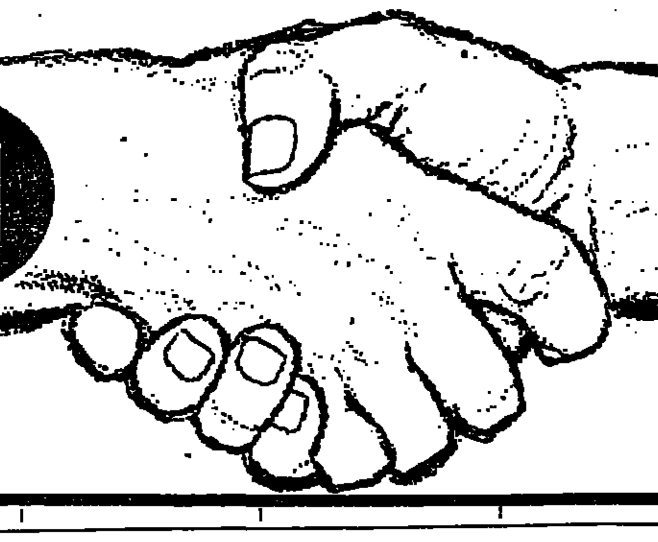

הד כפול ומכופל

ביטוח פירסום לחודשיים

מיבצע הימים הבטוחים

בשוק הדירות

רוצה למכור (או לקנות) דירה?
בלוח הכללי של ידיעות אחרונות נמכרות דירות רבות במודעה הראשונה, כי הוא היחיד המגיע לשלושה מכל ארבעה קוראי עיתונים.
אולם, אם אתה מעוניין לפרסם את מודעתך יותר מפעם אחת - אין בעיות: תמורת 20 ש״ח בלבד, הלוח הכללי נותן לך **״ביטוח פרסום לחודשיים״**.
במיבצע **״הימים הבטוחים״** תוכל לפרסם את מודעתך בימים המתאימים לך ביותר לביצוע העיסקה.

הלוח הכללי מאפשר לך לבחור את ימי הפירסום החזקים ביותר - שמונה פעמים במשך חודשיים בימי שישי או בכל יום אחר.
זכור: בלוח הכללי מודעתך מגיעה ליותר מ-2 מיליון קוראים. לכן תקבל יותר הצעות ותוכל להשיג מחיר טוב יותר עבור הנכס שלך.
פשוט ענין של עוצמה.

הסדר זה חל על כל מדורי הדירות של הלוח הכללי (כולל דירות להשכרה וחדרים מרוהטים), למעט מודעות של קבלנים ומתווכים.

פרטים בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח הכללי טל. 03-261211

הלוח הכללי ידיעות אחרונות וב דבר ראשון בבקר

הטלפון לא מפסיק לצלצל

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

הנדסאי/טכנאי קונסטרוקציה וארכיטקטורה
למשרד תכנון
03-220010

דרוש
אחראי משמרת לילה
למאפיה באיזור יבנה
טלפון: 08-436011

חברה ישראלי לקופסאות פח בע״מ
דרושים
למפעליה בפתח־תקווה וכפר־סבא

חשמלאי תעשיה

בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות. בוגר בי״ס מקצועי 4 שנתי במגמת חשמל ידע באלקטרוניקה הכרחי.
העבודה ב־3 משמרות 5 ימי עבודה בשבוע, שכר ותנאים טובים + הכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים נושאי שכר

הסעות לכפר־סבא מאזור חדרה ועד ראשון־לציון רמלה לוד.

לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א׳ בבוקר לטלפון 03-9225321 לאגף כ״א, או 052-25241 למר שרון

מדינת ישראל - משרד החינוך והתרבות
המכללה לחינוך ע״ש א.ד.גורדון-חיפה

לשנה״ל תשמ״ח דרושים
מורים במקצועות:

1. מתמטיקה
2. תנ״ך
3. מדריכים פדגוגיים להכשרת גננות ובי״ס יסודי

דרישות לסעיפים 2,1 תואר שלישי
לסעיף 3 תואר שני בחינוך ונסיון קודם

בקשות בכתב יד
יש להפנות לפי הכתובת:
טשרניחובסקי 73, חיפה

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסה חקלאית
דרושים: חברי סגל להוראה ומחקר בתחום המיכון החקלאי
הכישורים הדרושים:
בוגר הנדסה (חקלאית, מכונות, חשמל, תעשיה) או מדע שימושי.
בעל תואר דוקטור (רצוי פוסט־דוקטורט)
בסיס טוב מדעי יסוד.
מיומנות בתחום מדעי־הנדסי כגון בקרה, שימושי מחשב, פיסיקה שימושית, חקר־ביצועים
ענין לעבוד בנושאי ההנדסה החקלאית
מועד ההתחלה: אוקטובר 1987 - כפוף להליכי מינוי אקדמי לפי תקנות הטכניון.
הדרגה ההתחלית תקבע על פי הכישורים.
מועמדים מתבקשים לפנות עד ה־31 במרס 1987,
בצרוף קורות חיים, רשימת פרסומים ושמות של 3 ממליצים
(בארץ ומחוץ לארץ, לפי הענין) אל:
פרופ׳ [illegible]
דיקן הפקולטה להנדסה חקלאית
טכניון, מכון טכנולוגי לישראל
קרית הטכניון
חיפה ISRAEL 32000
סודיות מובטחת

לחברת אלקטרוניקה באזור גוש דן
דרושים/ות
מהנדס/ת אלקטרוניקה
(משרה מס. 9/90)
לצוות פיתוח של מערכת חסימה מתקדמת
- בעל/ת ידע בנושאים הבאים: מערכות ל״א, מיקרוגלים ואנטנות, מעגלים סיפרתיים ואנלוגיים.
- יתרון לבעל/ת נסיון קודם.

כתב/ת טכני/ת
(משרה מס. 100/10)
- לכתיבה ועריכה של ספרות טכנית.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- ידיעת אנגלית/עברית על בוריין.
- כושר ביטוי בכתב.
- נסיון קודם – יתרון.

נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 842 בני־ברק, ולציין מס. המשרה על־גבי המעטפה.
- סודיות מובטחת -

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב

מהנדסי מכונות
מהנדסי מכונות להשתלבות במערך האחזקה של שני האתרים
(באר שבע ורמת־חובב)
לתפקידי אחזקה ושיפורים במיתקנים כימיים
דרוש נסיון בתעשיה כימית
תיתכן עבודה גם בשעות לא מקובלות
נסיון קודם (עד שנתיים) – יתרון.

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע 84100
סודיות מובטחת

למפעל בדרום הארץ
דרוש
מהנדס אבטחת איכות
(משרה 1415)
להקמת מוקד מקצועי במחלקת אבטחת איכות.
הכישורים הדרושים.
– כימאי MSc או מהנדס כימאי, עם התמחות וידע בנושא בקורת טיב, אמינות וסטטיסטיקה.
– שליטה מלאה באנגלית.
– נסיון קודם בתחום בקורת טיב בתעשיה הכימית — רצוי.
– יחסי אנוש טובים.
– עקבי.
– בעל כושר החלטה.

מתעמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון, אל ת.ד 1071 גבעתיים 53110, ויציינו מס׳ משרה
המודעה לשני המינים
סודיות מובטחת

צומת לתפקידים בכירים

למפעל תעשייתי מתפתח בראשל״צ
דרוש
פקיד כח אדם
- בעל נסיון בעבודה עם כח אדם
- ידע ונסיון בחוקי עבודה
- נסיון בעבודה עם מחשב - יתרון.

המתאימים יפנו בכתב יד ובפרוט קורות חיים, תעסוקות ונסיון מקצועי לת.ד. 4272 ראשל״צ 75141

עיריית תל-אביב-יפו
דרוש
סגן/ית מנהל אגף התנועה
תמצית תואר התפקיד:
אחראי על נהול תכנון ואחזקת מערכות הרמזורים והבקרה ותאום פרויקטים תחבורתיים.
כישורים דרושים:
מהנדס אזרחי בעל ידע ונסיון של 9 שנים לפחות בתכנון מערכות רמזורים, תנועה ותחבורה כושר נהול צוותי עובדים, כושר נהול משא ומתן.
לפרטים נוספים נא לפנות לטל׳ 437382, 437305.

סנוקרסט שיווק 1980 בע״מ
דרוש
מחלק גלידה עצמאי
- בעל משאית 6.5 טון
- דובר עברית וערבית
- ערבויות מתאימות

עדיפות לתושבי ליד תנא, סכנין, ערבה
נא לפנות לטלפון: 067-91890

למדריך יבוא־יצוא, ״ישראל 1987״
דרושים
נציגי מכירות מעולים
לכל חלקי הארץ
- בעלי נסיון במכירות בדרג ניהולי.
- בעלי משמעת עצמית ומוסר עבודה גבוה.
- בעלי רכב

למתאימים משכורת יסוד + עמלות + בונוסים.
לפרטים, לפנות לטל׳: 03-266555, 03-264728, 03-269517

למפעל תעשייתי מתפתח בראשל״צ
דרוש
מהנדס אחזקה
- בוגר מוסד אקדמי מוכר במגמת הנדסת מכונות
- נסיון בתעשיה של שנתיים לפחות.

המתאימים יפנו בכתב יד ובפרוט קורות חיים, תעסוקות ונסיון מקצועי לת.ד. 4272 ראשל״צ 75141.

עיריית תל-אביב-יפו
אגף לרפואה ציבורית
מודיעה בזאת על 6 משרות ל־
אחיות מוסמכות
עדיפות קורס בריאות הציבור, לעבודה בתחנות לבריאות המשפחה ומוסדות חינוך.
לפנות לרבקה [illegible], טל׳ 295411, 921206.

לתרומת דם
מנה לסניף
מגן דוד אדום הקרוב.

זכור
תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי למשפחתך ולך.

מנת דם
חיים לאדם

למשרד תכנון חשמל ותקשורת
דרוש:
מתכנן חשמל מנוסה
לפנות בכתב עם פרטים מלאים לשמו הנדסת חשמל בע״מ חפץ חיים 18 ת״א 67456
בא בחשבון עבודה חלקית.

هكذا من الأصل

אימה ורומנטיקה/ יעל גורי, לונדון

בטירה ובקמפוס

בבית הספר הפוליטכני, בגדה הדרומית בלונדון, הוחרמה אגודת הסטודנטים היהודית, כיוון שמצעה כולל התייחסות ישירה לציונות. מושג זה הפך כאן למלה גסה

מדי שנה מארגן הקולג' שבו אני לומדת סוף שבוע לתלמידי החוג לספרות בבית אחוזה בווינגבורו. מדי שנה נבחר נושא ושלושה ימים מוקדשים לקריאה ולדיון ביצירות שירה ופרוזה שנכתבו במשך הדורות.

הצטרפתי השנה. לכל אדם שבורך, או קולל, בדמיון ונדון להיות עבדם של הספרים יש תמונה, דימוי מעורפל, התגשמות מין חלום גותי כזה של בית אחוזה, עם או בלי רוחות קנטרוויליות.

לאלה שפוסעים ורגלם האחת בעולם הבדיה יש תמונה של שרידי קתדרלות ועצי ענק ושמים אפורים תמיד. בסוף השבוע היינו חברים באגודה הזו. באנו בערב ונסענו ביער בדרכים צרות. אגם בסוף שיחק אתנו מחבואים מבין העצים, בתים קטנים משובצים לצדי הדרך. ויש גם "פאב" ואז מגיעות ואנו מתחילים להרגיש טוב מאד.

חששתי כי בית האחוזה יהיה אחד מרבים באנגליה שנאנסו להיות אכסניות. החדרים שפעם נהגו בממדי ענק נזירים ותמורים מחולקים לקבוצות שינה. לינולאום מכסה גרמי מדרגות מעץ אלון וריח של נוזל חיטוי שורה בכל. אלא שמישהו ברך את הסיפור שלי ובית לבנים אדומות, גדול, מתגלה מבעד לשערים. הדלת נפתחת. מותר להמשיך לחלום, עוד קצת פסק־זמן רוגע.

הבית שייך רשמית לבית המלוכה, למלכה האם. היא העמידה אותו לרשות האוניברסיטה של לונדון. הבית חי, נושם ומשיך אלינו. אין חבלים המפרידים בינינו לבין התמונות והרהיטים. מנהל האחוזה מזמין אותנו להרגיש בבית, להשתמש בכל החדרים, לנגן בפסנתר, לקרוא בספרים.

חלונות גבוהים פונים אל היערות והאגם ומושבי חלונות רחבים, מכוסים בבד אטלס מהוה, מזמינים אותנו לשבת. מעל מדף האח המבוערת מביטים אלינו בני המשפחה המלכותית והנסיך משלזוויג־הולשטיין מאכיל יונים, חולמני, בתמונה נפרדת. ברונים ורוזנים עטויים בחליפות ציידים יורים בפסיונים, רכובים על סוסים, ארוכי סנטרים הם מביטים עלינו בזעמה. אנחנו יוצאים למסע גילויים בבית, מצחקקים כמו ילדים, [illegible] ומסעיף מאד בכל [illegible] של יצירות אמנות. קבוצי ענק של תמונות מודרניות מתאימים להפליא לתקרות הגבוהות ולמרחבים. דיוקנאות יהודים של רוזנים שנשכחו מתערבים ביריעות קולאז' גדולות של אקריליק זוהר. אחד מצוות העובדים הוא קדר חובב וכלים שיצר פזורים לשימוש בבית. שלחן העץ הכהה רווי כתמי יין מזמנים אחרים.

הנושא שנבחר השנה הוא "אימה בספרות". בערב אנחנו קוראים יחד קטעים מ"התופת" לדנטה. בבאר, מאוחר יותר, על כוסית יין, אנחנו ממשיכים לדבר ולחלוק חוויות. למחרת, אנחנו ממשיכים בקריאת יצירות שונות שכתבו סופרים רבים לפחד ולאימה, אנו מרחיקים ומעמיקים למבוכי נשמותיהם של הגיבורים ולנשמותינו. היום בהיר וצלול וקפוא מאד. אנחנו יוצאים לראות את האגמים והיער שרמזו לנו בחושך. לספר כאן ריח מתוך אשה האורנים ועשן מארובות הבתים ואדמה רטובה. חוזרים אדומי אף וחוזרי עינים לתה וקריאת סיפורים. תרמש יהיה בא כמו לפי הזמנה אישית ומתמקם נבכן בתפאורה. אנחנו קוראים סיפורי אימה של צ'ארלס דיקנס. מזג האוויר משתף פעולה [illegible]. בערב אנחנו [illegible] של מר ברוקס.

הזמן אוזל. עוד מעט צריך יהיה להתעורר, להתנתק ולחזור העירה. לסיום יושבת קבוצה ואנשים קוראים משירים, מגלים ספה ומכסים ספוחים ופותחים לי, מקשיבה מן הצד, חלון קטן לעולמם.

★

ולסגת אחד של פתר. בית הספר הפוליטכני, בגדה הדרומית בלונדון, הוחרמה אגודת הסטודנטים היהודית. התקציב המוקצה לכל אגודה הופסק ובכך נתקה האגודה מאגודת הסטודנטים הכללית. כל זה אירע לפני מספר חדשים. מאז הוסר החרם והדברים כמעט חזרו למסלולם אלא שחשוב לדעת מדוע קרו הדברים מלכתחילה, חשוב לדעת כי הללו לא חזרו מן החרם משום שנוכחו בטעותם אלא משום שהאגודה הארצית איימה לקצץ בתקציבם אם לא יוחזרו הדברים לשלותם.

מהי הסיבה לחרם הנ"ל? מצעה של האגודה הכללית כולל התייחסות ישירה לציונות. המושג הפך כאן למלה גסה. אולי ניתן היה להתעלם אילו מדובר באירוע יחיד. אלא שגם בקמפוסים אחרים נאסר על אגודות סטודנטים יהודים להתבטא בשל תמיכתם בציונות. מתחת לפני השטח יש לבה מהמה של עוינות ובורות. בפוליטכני ישנה קבוצה גדולה של אוהדי לואי פרחאן. הם מסתובבים בקמפוס עם "טייפ" ואזניות ושומעים שוב ושוב את נאומיו. על לואי פרחאן עצמו נאסרה הכניסה לבריטניה אך דבריו מחלחלים ומשחיתים כל חלקה טובה. לולא היה המצב רציני היה משהו קומי במספר האגודות שם: „סטודנטים סוציאליסטים", „סטודנטים מרקסיסטים", „סטודנטים לניניסטים", „סטודנטים סטאליניסטים" וכו' ובנוסף, כל הקבוצות האתניות האחרות. המשותף לכל אלה, תמיכה בהרחקת הסטודנטים היהודים.

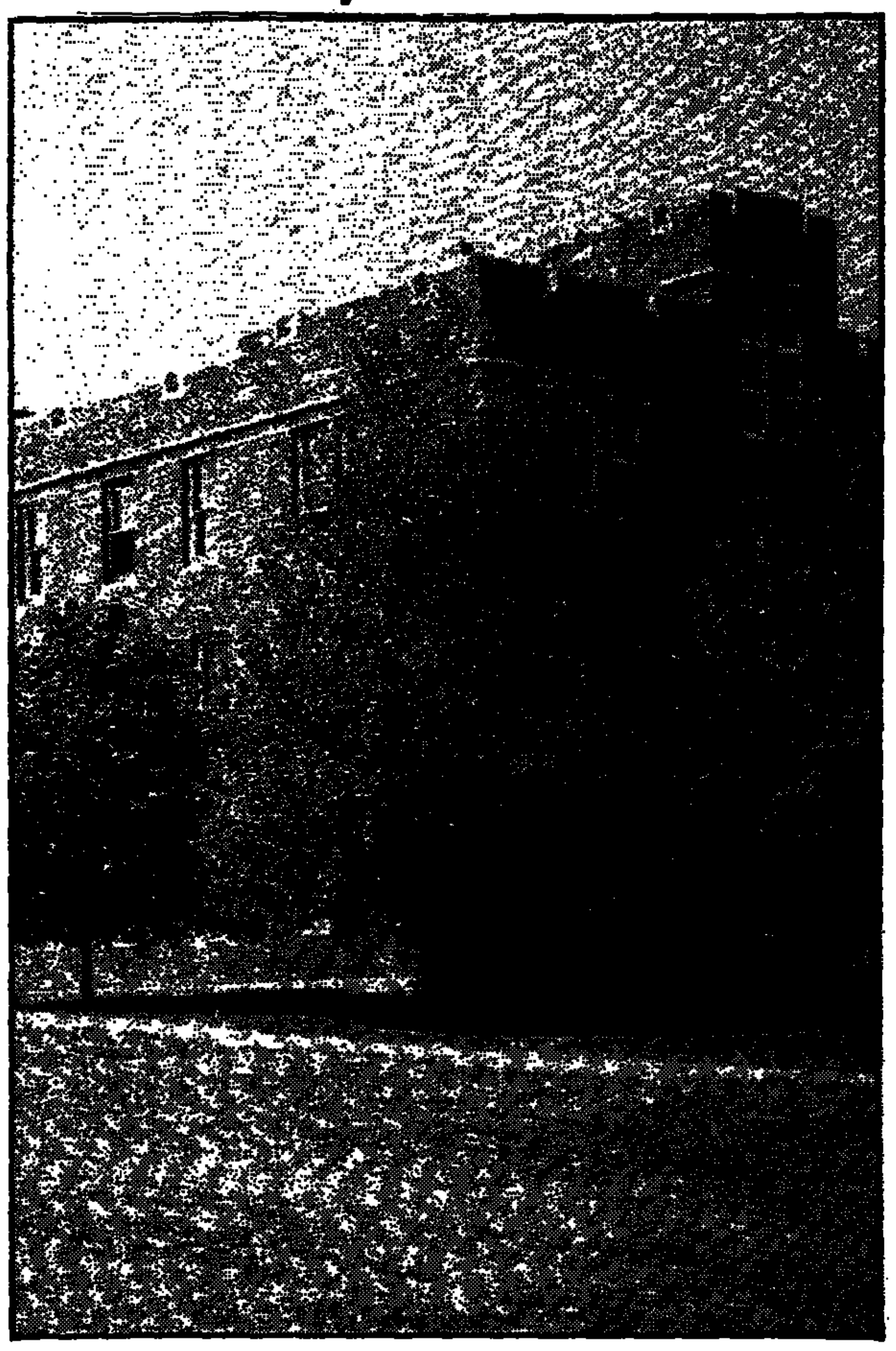

מתשבתם בטירה. אימה בספרות

מנוסים בהליכי הדמוקרטיה הבריטית ניסו הסטודנטים להרגיע, לשאת ולתת, מפצירים, מנסים לפנות אל הלב ואל השכל הישר. בחודש מרס נתקבלה החלטה בקולג' לאסור כל גילוי של גזענות, אפליה מינית וציונות. שילוש מענין ואנחנו בחברה טובה. בפגישות רבות שבה נשמעה הדרישה להרחיק את האגודה היהודית היות ו„ציונות היא גזענות". העיסוק באיומים מוכר עד להדאיג, אלא שמטבעם של אלה להדרדר והם צוברים תאוצה מטורפת עד שכל טיעון הגיוני, היסטורי, אובד במהומה הכללית. דבריו של לואי פרחאן לא נאסרו לפירסום. היתה הצעה להגביל אותם לפורומים אקדמיים בלבד. כך אבדו הדברים כל מיצר ושפיות.

מאז ראיתי פרוטוקולים רבים של ישיבות סטודנטים בקמפוסים השונים. אנחנו פרים מעניין. תמיד אפשר למשוך קהל לדיונים על הנעשה בארץ ובאיזור. החבר'ה מריחים דם ובאים בהמוניהם. יש חוסר ידע ובורות בכל שנוגע לפוליטיקה, לבעייתיות ולמורכבות האינסופית. סיסמאות, ניסוחים פשטניים, קלישאות המעבירות צמרמורת, ממלאים את מסדרונות הקמפוסים.

ישנו משהו פתטי ומסריד בתגובות הסטודנטים היהודים. נראה לפעמים כי הפעילות המלחמה בעוינות גורמים סוג מסויים של הנאה. כמו מקום הם נושאים את נס הדמוקרטיה בריונים, הם מדפיסים חוברות ללא לאות. אגרופי מגן־דוד ניבטים מפלקטים על הקירות. נלהבים, נרגשים, הם מתאספים ב„בית הלל" בלונדון ודנים שעות בטקטיקה, מתכננים קרב גדול מאד. אני מביטה מהצד, שייכת ולא שייכת, ברגשות מעורבים מאד: עייפות, רחמים, הערכה ותחושה כבדה של Deja vu, של אין חדש תחת השמש.

★

טלפון דחוף מלידס מזעיק אותי לייצג את דעת השמאל הישראלי בדיון על „מהות החלום הציוני", לא פחות ולא יותר, באגודת הסטודנטים היהודית בקמפוס. לאחר הבהרה של דעותי בדיון הם מוכנים להתפשר על שמאלי המתון. ברכבת ללידס אני קוראת קטעי עתונים מהארץ, חליפת המכתבים בין עמוס עוז למוחמד נאצר ורבים אחרים. בדיון מול נציג תנועת תגר בלונדון אנחנו מנסים, משני עברי תהום הולכת וגדלה, להביא ל־50 סטודנטים יהודים את רוב גוני הקשת שבינינו. הסכמה ללא מלים, בוודאי לגבי שנינו, המדהמת, ונדירה עוד יותר בארץ, מביאה אותנו להפיג את להסנו לרגע וליצור ביחד את כל התמונה, על כל מורכבותה, ולסבך עוד יותר את חייהם.

בסוף הדיון הם באים אלי בפינה האפת של החדר ואליו, באחרת, וממשיכים לדבר עד השעות הקטנות. אומרים לנו שאולי בישראל שציידנו יוכלו למצוא את הפינה האישית, בשטח המפורז, בתחום הדימדומים שבין המנעות, ללא שלוה, אבל בפנים.

בכנס של תנועת „הבונים" בצפון אנגליה ליד קרליל, יושבים צעירים מכל רחבי אנגליה במשך שבוע ודנים בציונות, בעתידה, ובמושג הנדיר והמובן פחות ופחות, „הגשמה". בערב הקודם הפלו בעצמם את „ליל העשרים". אומרים לי שהפסדתי חוויה גדולה. יש הרבה תום והתלהבות ויופי והרבה שטויות, אבל הכל במרץ. הם מתבטאים להפליא. אין מעטה וכיסוי הם מנסחים מחשבות ורגשות בקפידה, בעושר לשוני. זו תרבות מילולית מאד.

אני רוצה להביא משפט אחד שאמר בחור במהלך הדיון. אני יודעת שיאשימו אותי ברגשנות יתרה. אבל הבחור אמר את המלים ואלה לא נותרו בחדר בדממה נבוכה. איש לא גיחך. אחרים הנהנו בהסכמה והדיון נמשך. ובי השאירו המלים מין שמחה, כי הוא העז לאמרן דווקא כך, ולא ידע כי צריך [illegible]. „בשבילי", אמר, „ארץ ישראל פירושו לחיות עם הרומנטיקה והכאב".

שישי־אישי / אהוד מנור

זרע ה„פורענות"

ביטול הפקת המחזה „פורענות" ב„רויאל קורט" בלונדון לא סיים את הפרשה. הבי.בי.סי. מבקש עתה, ככל הנראה, להסריט את המחזה. בינתיים נעשים כבר בגרמניה גישושים לרכישת הזכויות, כדי להעלות אותו על הבמה

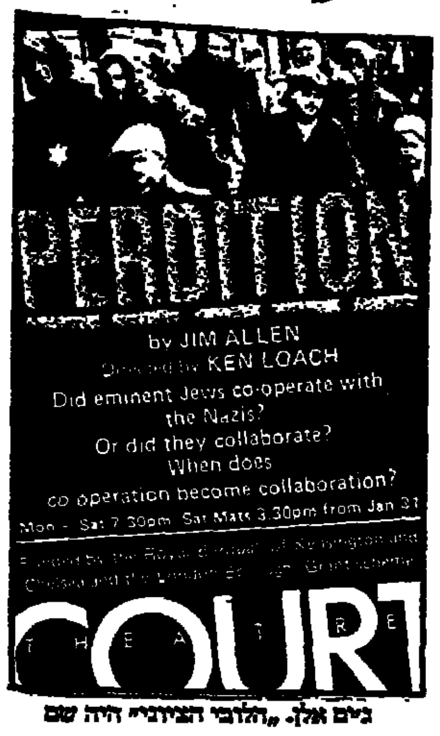

ג'ים אלן. „הלובי הציוני" היה שם

הצגת הבכורה של מחזה חדש בשם „פורענות" (PERDITION), היתה אמורה להיערך ב־27 בינואר '87, בתיאטרון ה„רויאל קורט" היוקרתי, בלונדון. עשרים וארבע שעות לפני הצגת הבכורה, הודיע מנהלו האמנותי של ה„רויאל קורט", מקס סטאפורד־קלארק, על ביטול ההצגה ועל הורדתו של המחזה, מאת ג'ים אלן (בתמונה), מן הבמה.

בטרם נחת המחזה על שולחנו של סטאפורד־קלארק, הגיע לידיהם של מפיקים אחרים בלונדון, ואחד מהם, לפחות, דחה את הרעיון להעלותו בנימוק שהצגתו תפגע בקהילה היהודית בבריטניה.

המחזה „פורענות", כמו המחזה „קסטנר" מאת מוטי לרנר, שהוצג בהצלחה רבה בתיאטרון הקאמרי, מבוסס על המשפט הידוע שנערך בישראל ב־1954, ובו האשים מלכיאל גרינוואלד את ד"ר ישראל קסטנר בשיתוף פעולה עם הנאצים בהונגריה. אלא שג'ים אלן (מארקסיסט אנגלי קתולי בן 62, שהיה בעבר כורה פחם, פועל בניין וסבל), במחזהו הראשון (עד כה כתב תסריטים לטלוויזיה), השתמש במשפט קסטנר כנקודת מוצא, וממנה פיתח התקפה כוללת על ההנהגה היהודית בעת מלחמת העולם השניה ועל מדינת ישראל.

שבוע לפני הצגת הבכורה, שלא התקיימה, אמר ג'ים אלן בראיון עתונאי את הדברים המופיעים הבאים: „ללא שום ענוה מזויפת, אני אומר שהמחזה הזה הוא ההתקפה המוחצת ביותר שנכתבה אי־פעם על הציונות, משום שהיא נוגעת בליבו של המיתוס הרווח ביותר של ההיסטוריה המודרנית – השואה. זאת משום שהמחזה טוען בפשטות ובאופן ישיר שמנהיגים יהודים בולטים שיתפו פעולה בהשמדת בני עמם, כדי לזרז את הקמתה של המדינה הציונית, ישראל; מדינה שהיא עצמה גזענית. אני יודע מה שאני עושה, ועומד מאחורי המחקר ההיסטורי שלי".

הקהילה היהודית באנגליה נחלצה לפעולת מנע. היסטוריונים שהמחזה הגיע לידיהם הודעתו למצוא בו, למשל, את הטענה שאדולף אייכמן שהה ב„קיבוץ, בהזמנת ההגנה. ההיסטוריון הנודע מרטין גילברט הגיב: „כשקראתי את המחזה, לא מצאתי שום קשר בין הנטען בו לבין העובדות ההיסטוריות. לא הותרתי ספק בלב הנהלת ה'רויאל קורט' לגבי דעתי על המחזה; 'פורענות' אינו אלא עיוות מרושע של העובדות".

הבמאי מייקל אלפרדס (מנהלו האמנותי של תיאטרון ה„חאן" הירושלמי, בעבר, והיום במאי הזוכה לשבחים רבים על עבודתו בלונדון) שדחה את ההצעה לביים את המחזה, אמר: „המחזה מפגין העדר מוחלט של רגישות דרמטית ושל כנות; תכליתו והשפעתו יכולות, בהחלט, להיות אנטישמיות".

במאמר שהופיע ביומון האנגלי „גארדיאן", האשים דייוויד דרז את ג'ים אלן ב„הישענות יתרה על ספר אחד, „ציונות בעידן הרודנים", ההיסטוריון היהודי והאנטי־ציוני המושבע, לני ברנר, ובהוספת „קישוטים" מפרי רוחו לממצאיו המפוקפקים של ברנר.

ה„רויאל קורט" נחשב לתיאטרון הלוחם למען מטרות שהוא מאמין בצדקתן, ונסיגתו, ברגע האחרון, מהצגת המחזה, עוררה תרעומת בקרב חוגים שהחרדו להניף את דגלי חופש הביטוי. המחזאי, ג'ים אלן, טען שההצגה הוסרה בשל לחצו של „הלובי הציוני". מנהלו האמנותי של ה„רויאל קורט", סטאפורד־קלארק, אישר שקיבל מחאות נמרצות, אך טען שמעולם לא הגיעו הדברים לכדי לחץ ישיר או עקיף. אחדים מתומכיו הפיננסיים של ה„רויאל קורט" הם יהודים (כמו, אגב, כל צוות השחקנים של „פורענות"), אך הם לא איימו, לדבריו, ולו ברמז, להפסיק את תמיכתם בתיאטרון, ואף סירבו להתערב בשיקוליו האמנותיים.

סטאפורד־קלארק נימק את החלטתו להסיר את ההצגה בחוסר האיזון שנוצר במחזה, לאחר שקוצר מארבע וחצי שעות לשעתיים וחצי. „בהדרגה", אמר, „הפך המחזה ליותר ויותר פגיע להאשמות שהוטחו נגדו. כולנו נכספים למצוא מטרה טובה שראוי ללחום למענה, אבל הרגשתי, גם אם בשלב מאוחר, שמטרתו של המחזה הזה אינה טובה דיה כדי שנתייצב מאחוריה".

במשרד הראשי, הממוקם בלונדון, של „הועדה לנושאים ציבוריים בריטניה־ישראל" (BIPAC), יושבת אשה מקסימה ונמרצת בשם ג'יין מונמן. היכרתי אותה, בשבוע שעבר, בביתה של זלדה האריס, נציגתה הפעילה של הועדה בישראל, והיא סיפרה לי על חששותיה בעקבות פרשת ה„רויאל קורט". בעקבות ביטול הפקת „פורענות" מגלים גופים שונים עניין במחזה. אפילו הבי.בי.סי. מבקש, כנראה, להסריט את המחזה, בבימויו של קן לואץ'. וכך עלול מחזה שלא היה מושך יותר ממספר מצומצם של צופים, להיחשף בסופו של דבר, לעיני מיליונים. ג'יין מונמן אינה מבטלת את הסברה שאילו הועלתה ההצגה ללא התנגדות, היתה גוועת ב„מחות עצמה" כעבור זמן קצר, בלי לעורר רעש ועניין. אבל עכשיו, בעיצומו של הרעש, דומה כי ג'יין מונמן וחבריה לא ישקטו.

ובינתיים נעשים כבר בגרמניה גישושים לרכישת זכויות כדי להעלות את המחזה מחוץ לבריטניה.

ימי לייק וובגון. ספר / רותם בר

אמריקה הקטנה

גם אם לייק וובגון אינה נמצאת על המפה, היא מגלמת את אמריקה של חיי היום־יום – שיחות בטלות בבר, דיג באגם, תפילות והטפות מוסר בכנסיה, גיפופים במכונית של אבא וחלומות לעתיד ורוד אי־שם, בעיר הגדולה. ספרו של גאריסון קיילור, שדרן רדיו פופולרי ממינסוטה, היה שבועות רבים בראש רשימת רבי־המכר בארצות־הברית. עכשיו בעברית

קשה לתאר את הקול של גאריסון קיילור. קול מהוסס, מהסס קמעה, נבוך. ותמיד הוא פותח באותן מילים: „ראו נא מי נכנסה בילתה/ נדמה לי שאני מכיר אותך, יפתי/ שלום אהובה". שש לפנות ערב בשבת עשרות אלפי אמריקאים פותחים את מכשירי הרדיו שלהם כדי לשמוע את הקול הזה אומר: „שלום אהובה".

איך לתאר את התופעה הזאת שנקראת גאריסון קיילור? סופר מצליח, שדרן רדיו פופולרי או „אדם ביישן", כפי שהוא עצמו אומר.

זה 12 שנה מנחה קיילור תוכנית רדיו יוצאת־דופן. התוכנית אינה משודרת מניו־יורק או לוס־אנג'לס אלא דווקא מסנט פול – עיר בגודל בינוני במדינת מינסוטה שבמערב התיכון. זאת תוכנית חיה המוגשת כפי שהיא, עם כל הבלבולים, המעידות, הצחקוקים הספונטניים של שידור ישיר. קיילור מערב מוסיקת עם וקאנטרי עם סיפורים ופרסומות שהוא עצמו ממציא. הזמרים המופיעים בתוכנית – קיילור בעצמו שר לפעמים בקולו המחוספס המבטא מערב־תיכוני בולט – הם תערובת של זמרי מועדונים, נוודים, חקלאים ותמהונים, חברים של קיילור. בתוכנית אחת יכולים המאזינים לשמוע זמרים מניו־יורק ששרים שירים ביידיש, להקה מניו־אורליאנס ששרה שירי בלוז נשמה וקבוצת נגנים מסנט פול, שמקפיצה את הקהל בפולקות פולניות.

אך גולת הכותרת של התוכנית, החלק לו מצפים המאזינים של שבת, היא המונולוג של קיילור. זהו סיפור בהמשכים על עיירת־שדה קטנה בלב ארצות־הברית בשם לייק וובגון. בקולו המחור, הבלתי מהוקצע, אחרי כל־כך הרבה שנות עבודה ברדיו, מספר קיילור על העיירה, „שהזמן שכח ושהשנים לא שיפרו".

לייק וובגון היא עיירת־שדה אמריקאית טיפוסית עם בתים קטנים לבנים, רמזור אחד, מסעדה אחת, בר אחד ושתי כנסיות. הסיפורים שקיילור מספר על העיירה נשמעים כל־כך אמיתיים שאתה מתקשה להאמין, שלייק וובגון אינה קיימת על המפה ושהיא פרי דמיונו של המספר. יש לו לקיילור, הסבר לשאלה מדוע לייק וובגון אינה מופיעה על המפה. במאה ה־19 יצאה משלחת מודדים להכין מפות של מדינת מינסוטה. הם השתכרו והלכו לאיבוד ביערות במרכז המדינה. כשנפגשו בסופו של דבר הסתבר, שדילגו על פני כמה מילין מרובעים, ובתוכם האיזור של לייק וובגון. נכבדי העיר ניסו במשך שנים לתקן את המעוות, אך הממשל בסנט פול סירב להכיר בטעות.

אבל גם אם העיירה של קיילור אינה נמצאת על המפה, היא מגלמת את אמריקה של חיי היום־יום – שיחות בטלות בבר, דיג באגם, תפילות והטפות מוסר בכנסיה, זיופים במקהלת בית־הספר, גיפופים במכונית של אבא וחלומות לעתיד ורוד אי־שם בעיר הגדולה. קיילור מכיר את אורח החיים הזה מקרוב. הוא נולד וגדל באנוקה, עיירה קטנה במינסוטה, שוודאי היתה דומה מאד ללייק וובגון. קיילור מכחיש את הקשר. כיום הוא חי בסנט פול עם אשתו השניה וילדיהם ואת סיפוריו הוא מספר תמיד בגוף ראשון.

אחרי 12 שנה בהן סחף את מאזיניו לסבך החיים של תושבי לייק וובגון, החליט קיילור, שהגיע הזמן לתעד את העיר באופן יותר מסודר. כשנה שעברה יצא לאור ספרו „לייק וובגון דייס" („ימי לייק וובגון") ומיד הפך לרב־מכר עצום. הצלחת הספר מפתיעה במקצת, מכיוון שבניגוד לתוכנית הרדיו הקלילה והמצחיקה, זהו ספר רציני וארוך. בספר זה מוכיח קיילור שהוא הרבה יותר משדרן רדיו פופולרי – הוא סופר בשל, ששולט בחומר שלו שליטה מופלאה. הספר בנוי בצורה כמעט נוקשה ומתאר את ההיסטוריה של לייק וובגון מ־1833, השנה בה הופיע האדם הלבן הראשון במקום ועד ימינו. בתוך סיפור המסגרת קיילור משלב, לעתים, בהערות ארוכות וסבוכות, סיפורים עדינים ומבדחים על חיי התושבים של העיר.

הקורא פוגש את ראלף, בעל חנות, שנקראת „המכולת הדי טובה של ראלף". ראלף נאלץ להתמודד בקימה המתגלמת בצורת סופרמרקט חדיש בעיירה סמוכה. בסופרמרקט מוכרים אוכל טרי יותר, אולם ראלף מסביר לקונים, לא תמיד בהצלחה, שככל שהבשר מוקין, טעמו טוב יותר.

גם לאיירין בנסון יש בעיות. שכניה מלגלגים על הפרחים העלובים שהיא מגדלת בגינה. אבל יום אחד, בקיץ של 78', גילתה איירין עגבניות ענק בחצר ביתה. היא הרגישה שלעגבניה הזאת יש פוטנציאל עצום ומיד בנתה תומכות לשיח, הכינה ערסל קטן לעגבניה ובלילות סעדה עמדה לידה כדי לשמור מכל פגע. יום בהיר אחד נתקלה בערסל, העגבניה צנחה לארץ והתנפצה. איירין פרצה בבכי מר, אבל אחותה, ארלין, לא איבדה את העשתונות ובעזרת כפית, מזרק ונייר דבק הרכיבה את העגבניה מחדש ורצה לשקול אותה במכולת של ראלף. למרות התאונה והשיפוץ הוכרזה העגבניה של איירין בנסון, באופן רשמי, כעגבניה הכי גדולה שגודלה אי־פעם בלייק וובגון. מאז אותו יום ידועה איירין כמגדלת העגבניה האלופה ושכניה סולחים לה על הפרחים העלובים הגדלים בגינתה.

לדת יש תפקיד מרכזי בחיי לייק וובגון. מוצאם של רוב התושבים מנורווגיה ולכן הם משתייכים לכנסיה הלותרנית. אפשר להבדיל בינם לבין הקתולים על־פי המכוניות שהם נוהגים – הלותרנים מעדיפים מכוניות „פורד" בעוד הקתולים נאמנים ל„שברולט". הורי המספר נמנים עם כת פונדמנטליסטית קטנטנה, „האחים המקודשים". זוהי כת כל־כך קטנה „שאף אחד, חוץ מאלוהים לא שמע עליה". גם „האחים המקודשים" נוהגים במכוניות „פורד", אבל להם יש מדבקות עם אמרות מהתנ"ך מעל לתוויות הייצור.

הספר „ימי לייק וובגון" הוא שיעור מאלף במצב הספרות האמריקאית העכשווית. הכתיבה הישירה, בגוף ראשון, הסיפורים המצחיקים־עצובים על ילדות בעיר קטנה וההסתכלות המפוכחת על העבר – כל אלה הם בסממני הספרות האמריקאית הצעירה.

הספר יצא לאור לאחרונה בעברית, בהוצאת מסדה. שלא כבארצות־הברית, כה היה שבועות רבים בראש רשימת רבי־המכר, בארץ יש לו הצלחה קטנה. ייתכן שההומור של קיילור אינו מובן לאנשים שחיים מרחק כה רב ממדינת מינסוטה. יש בספר, ובתוכנית הרדיו השבועית, משהו מאד אמריקאי ועם זאת מאד מרוחק מההווי של הוליווד או ניו־יורק. אמריקה של קיילור היא אמריקה של שדות חיטה ותירס, פאי תפוחים, הרגל, השמרנות והמסורת. ייתכן שכדי לצחוק על האמריקה הזאת צריך קודם כל להכיר ולאהוב אותה. איך קיילור אומר בתחילת כל תוכנית רדיו? „נדמה לי שאני מכיר אותך, יפתי. שלום אהובה".

לייק וובגון כמשל. כל־אמריקה